

EUROPESE CENTRALE BANK

EUROSYSTEEM

DE EUROPESE CENTRALE BANK

DE EUROPESE CENTRALE BANK - GESCHIEDENIS, ROL EN FUNCTIES

BCE ECB EZB EKT EKP

**GESCHIEDENIS,
ROL EN
FUNCTIES**

**DOOR
HANSPETER K. SCHELLER
TWEEDE, HERZIENE
DRUK 2006**

EUROPESE CENTRALE BANK

EUROSYSTEEM

DE EUROPESE CENTRALE BANK

© BCE ECB EZB EKT EKP

**GESCHIEDENIS,
ROL EN
FUNCTIES**

**DOOR
HANSPETER K. SCHELLER
TWEDE, HERZIENE
DRUK 2006**

©Europese Centrale Bank, 2006

Adres

Kaiserstrasse 29
D-60311 Frankfurt am Main
Duitsland

Postadres

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Duitsland

Telefoon

+49 69 1344 0

Internet

<http://www.ecb.int>

Fax

+49 69 1344 6000

Telex

411 144 ecb d

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan op voorwaarde dat de bron wordt vermeld.

Foto's: Claudio Hils, Martin Joppen, Robert Metsch en Martin Starl, Europese Gemeenschap, Europees Parlement, Internationaal Monetair Fonds.

De afsluitdatum voor de gegevens in dit boek was 30 september 2006.

ISBN 92-899-0022-9 (gedrukte versie)

ISBN 92-899-0027-X (internetversie)

INHOUD

AFKORTINGEN EN ACRONIEMEN	8
VOORWOORD	9
DANKWOORD	11
INLEIDING	12
HOOFDSTUK I	
De EMU, de ECB en de euro	15
1.1 De weg naar de EMU en de euro	15
1.1.1 De eerste stappen op weg naar Europese monetaire integratie	15
1.1.2 Het Europees Monetair Stelsel en de Europese Akte	19
1.1.3 Het Verdrag betreffende de Europese Unie	21
1.1.4 De verwezenlijking van de EMU en de overgang op de euro	23
1.2 De rechtsgrond en de kenmerken van de EMU	30
1.2.1 Rechtsgrond	31
1.2.2 Kenmerken	32
HOOFDSTUK 2	
Het Centrale-Bankwezen in de EMU:	
juridische, institutionele en organisatorische aspecten	45
2.1 De ECB, het ESCB en het Eurosysteem	45
2.1.1 Het ESCB en het Eurosysteem als de organische koppeling tussen de ECB en de NCB's	46
2.1.2 De ECB als een gespecialiseerde organisatie naar communautair recht	47
2.1.3 De NCB's van het eurogebied als onderdeel van het Eurosysteem	48
2.1.4 De NCB's van de niet-deelnemende lidstaten van de EU	49
2.2 Doelstellingen	49
2.2.1 Het hoofddoel: prijsstabiliteit	49
2.2.2 De ondersteuning van het algemene economische beleid	51
2.2.3 Het beginsel van een openmarkteconomie	52
2.3 Toewijzing van taken door het Verdrag	52
2.3.1 De belangrijkste taken van het Eurosysteem	52
2.3.2 Overige taken	53
2.4 Gecentraliseerde besluitvorming en operationele decentralisatie	54
2.5 De rol van de ECB in het Eurosysteem	55
2.5.1 Besluitvormingscentrum van het ESCB en het Eurosysteem	56
2.5.2 Consistente tenuitvoerlegging van beleidsbeslissingen	68
2.5.3 De regelgevende bevoegdheden van de ECB	74
2.5.4 De adviserende activiteiten van de ECB	76

2.5.5	Toezicht op de naleving van het verbod op monetaire financiering en bevoorrechte toegang	79
2.5.6	Tenuitvoerlegging van taken die van het EMI zijn overgenomen	80

HOOFDSTUK 3

Het beleid van de ECB en de activiteiten van het Eurosysteem		83
3.1	Het monetair beleid	83
3.1.1	Theoretische grondslagen	83
3.1.2	De monetaire-beleidsstrategie van de ECB	86
3.1.3	Monetaire-beleidstransacties	86
3.2	Externe transacties	98
3.2.1	Deviezentransacties	98
3.2.2	Beheer van deviezenreserves	101
3.3	Betalings- en verrekeningssystemen	105
3.3.1	Het voorzien in betalings- en effectenafwikkelingssystemen	107
3.3.2	Toezicht op betalings- en effectenafwikkelingssystemen	110
3.4	Euromunten en eurobankbiljetten	111
3.5	Verzamelen en samenstellen van statistieken	117
3.6	Economisch onderzoek	120
3.7	De bijdrage van de ECB aan het bedrijfseconomisch toezicht en de financiële stabiliteit	120
3.8	Financiële betrekkingen binnen het Eurosysteem	124
3.8.1	Financiële middelen van de ECB	124
3.8.2	Aandeel in de monetaire inkomsten	128
3.9	Beheer van reserves voor officiële externe cliënten	130

HOOFDSTUK 4

De ECB en de Europese Gemeenschap		133
4.1	Onafhankelijkheid	133
4.1.1	Institutionele onafhankelijkheid	134
4.1.2	Juridische onafhankelijkheid	134
4.1.3	Personele onafhankelijkheid	135
4.1.4	Functionele en operationele onafhankelijkheid	135
4.1.5	Financiële en organisatorische onafhankelijkheid	136
4.2	Democratische verantwoordingsplicht	137
4.2.1	Verantwoording als kernelement van legitimiteit	137
4.2.2	Aard en omvang van de verantwoordingsplicht van de ECB	138
4.2.3	Het voldoen aan de verantwoordingsplicht	139
4.3	Dialogo en samenwerking met de instellingen en organen van de gemeenschap	142
4.3.1	Europees Parlement	142
4.3.2	Raad van de Europese Unie en Eurogroep	144
4.3.3	Europese Commissie	147
4.3.4	Economisch en Financieel Comité	148
4.3.5	Comité voor Economische Politiek	149
4.3.6	Macro-economische dialoog	149

4.4	Het talenregime van de ECB	150
4.5	Rechterlijke toetsing door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen	150
4.6	Controle van financieel beheer en integriteit	152

HOOFDSTUK 5

De betrokkenheid van de ECB bij internationale samenwerking		155
5.1	Achtergrond	155
5.2	Beleidsmatige inhoud van de internationale betrekkingen van de ECB	157
5.3	Betrekkingen van de ECB met internationale organisaties	158
5.3.1	Internationaal Monetair Fonds	158
5.3.2	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	161
5.4	Deelname van de ECB in internationale fora voor ministers van Financiën en presidenten van centrale banken	162
5.4.1	De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G7	162
5.4.2	De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G10	163
5.4.3	De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G20	163
5.4.4	Het Financial Stability Forum	164
5.4.5	De Bank voor Internationale Betalingen en fora voor centrale banken	164

HOOFDSTUK 6

De ECB als organisatie		167
6.1	De missie van de ECB	167
6.2	Corporate governance	167
6.2.1	De rol van de Raad van Bestuur en de Directie in corporate governance	168
6.2.2	Externe en interne controlelagen	168
6.2.3	Toegang tot de archieven van de ECB	170
6.3	Organisatorische structuur	171
6.4	Betrekkingen met het personeel	171
6.4.1	Personeel	171
6.4.2	Vertegenwoordiging van het personeel van de ECB	173
6.4.3	Sociale dialoog met betrekking tot het ESCB	174
6.5	Zetel en kantoorgebouwen	174

BIJLAGE I

Artikelen uit het Verdrag tot Oprichting van de Europese gemeenschap		177

BIJLAGE 2	197
Protocol betreffende de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank	197
LIJST VAN TERMEN	219
BIBLIOGRAFIE	233
INDEX	241
KADERS	
Kader 1 Op weg naar de euro	16
Kader 2 Overzicht van de door het EMI verrichte voorbereidende werkzaamheden	24
Kader 3 Onherroepelijk vastgestelde wisselkoersen voor de euro	28
Kader 4 Chronologie van de Europese integratie	29
Kader 5 Het communautaire kader voor begrotingsbeleid	35
Kader 6 Noodzakelijke voorwaarden voor de invoering van de euro	37
Kader 7 De voordelen van prijsstabiliteit	50
Kader 8 Leden van de Raad van Bestuur (1 juni 1998 tot 1 juli 2004)	63
Kader 9 Het transmissiemechanisme van het monetaire beleid	84
Kader 10 Waarom streven naar een lage, maar positieve inflatie?	88
Kader 11 De twee pijlers van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB	91
Kader 12 Openmarkttransacties en permanente faciliteiten	95
Kader 13 Reserveverplichtingen	97
Kader 14 Gemeenschappelijke verklaring inzake goud (8 maart 2004)	105
Kader 15 Van ontwerptafel tot circulatie: de voorbereiding van de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten	113
Kader 16 Sleutel voor de inschrijving op het kapitaal van de ECB	125
TABELLEN	
Tabel 1 Het roulatiesysteem met twee groepen (eerste fase) – stemfrequenties van de presidenten in elke groep	60
Tabel 2 Het roulatiesysteem met drie groepen (tweede fase) – stemfrequenties van de presidenten in elke groep	61
Tabel 3 Monetaire-beleidsstransacties van het Eurosysteem	94
Tabel 4 Verdeelsleutel voor het kapitaal van de ECB (%)	126
GRAFIEKEN	
Grafiek 1 De ESCB en het Eurosysteem	45
Grafiek 2 De op stabiliteit gerichte monetaire-beleidsstrategie van de ECB	91
Grafiek 3 De organisatorische structuur van de ECB	172

DIAGRAMMEN

Diagram 1	Het roulatiesysteem met drie groepen voor de Raad van Bestuur van de ECB (scenario voor een eurogebied met 27 lidstaten)	63

AFBEELDINGEN

1	Het Verdrag betreffende de Europese Unie (Verdrag van Maastricht) met de Statuten van het ESCB en van de ECB, ondertekend op 7 februari 1992	14
2	Vergadering van de Raad van Bestuur van de ECB in november 2006.	44
3	Verlicht euroteken voor de Eurotower	82
4	President van de ECB, tijdens een hoorzitting in het Europees Parlement in september 2005	132
5	Jean-Claude Trichet met de ministers van Financiën en de centrale-bankpresidenten bij de jaarlijkse vergadering van het Internationaal Monetair Fonds in Singapore in september 2006	154
6	De Eurotower, de hoofdvestiging van de ECB in Frankfurt am Main	166
7	Model van de toekomstige hoofdvestiging van de ECB	176

AFKORTINGEN EN ACRONIEMEN

BBP	bruto binnenlands product
BEPG's	Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid
BIB	Bank voor Internationale Betalingen
BSC	Banking Supervision Committee (Comité voor banktoezicht)
CESR	Committee of European Securities Regulators (Comité van Europese Effectenregelgevers)
CMFB	Committee on Monetary, Financial and Balance of Payments Statistics (Comité voor monetaire, financiële en betalingsbalansstatistieken)
EBA	Euro Banking Association (Europese Vereniging van Banken)
EBC	European Banking Committee
ECB	Europese Centrale Bank
ECJ	European Court of Justice (Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen)
Ecofin	(Ministers van) Economie en Financiën
Ecu	European Currency Unit (Europese munteenheid)
EEG	Europese Economische Gemeenschap
EFC	Economisch en Financieel Comité
EG	Europese Gemeenschap
EMCF	European Monetary Cooperation Fund (Europees Fonds voor monetaire samenwerking)
EMI	Europees Monetair Instituut
EMS	Europees Monetair Stelsel
EMU	Economische en Monetaire Unie
EPC	Economic Policy Committee (Comité voor Economische Politiek)
ERM	exchange rate mechanism (wisselkoersstelsel)
ESCB	Europees Stelsel van Centrale Banken
EU	Europese Unie
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices (Geharmoniseerde Consumptieprijsindex)
IMF	Internationaal Monetair Fonds
MFI	monetair-financiële instelling
NCB	nationale centrale bank
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OLAF	European Anti-Fraud Office (Europees Bureau voor fraudebestrijding)
PB	Publicatieblad van de Europese Unie
RTBV	'real-time' bruto verevening
SGP	Stabiliteits- en Groeipact
SSS	Securities settlement system (Effectenafwikkelingssysteem)
TARGET	Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer (geautomatiseerd trans-Europees real-time brutovereveningssysteem)

VOORWOORD

De ECB hecht groot belang aan de beginselen van openheid en transparantie. Dat blijkt met name uit de hoeveelheid publicaties waarin zij haar doelstellingen en activiteiten uiteenzet. Naast de frequente en uitgebreide publicaties over actuele ontwikkelingen op haar terrein publiceert de ECB Working Papers en Occasional Papers over specifieke thema's. Zij besteedt dus een aanzienlijk deel van haar middelen aan communicatie met het bankwezen, de marktdeelnemers, de universitaire wereld en het grote publiek.

De ECB publiceert ook uitgebreide monografieën over haar rol en activiteiten. De eerste publicatie in deze serie was *Het monetaire beleid van de ECB*, waarvan de tweede editie begin 2004 werd gepubliceerd. In dit boek worden de geschiedenis, de rol en de functie van de ECB zelf besproken vanuit een juridisch, institutioneel en organisatorisch perspectief. Daarbij komen de processen die hebben geleid tot de oprichting van de ECB en de invoering van de euro, de rol en de functies die de ECB als hoofd van het Europese monetaire team, het Eurosysteem, en de veelzijdige aspecten van haar status als supranationale organisatie krachtens het Gemeenschapsrecht aan de orde. Al deze elementen vormen de achtergrond van het beleid en de activiteiten van de ECB en het Eurosysteem. Wij hopen dan ook dat dit boek, door een volledige beschrijving van voornoemde elementen, zal leiden tot een nog beter begrip van de doelstellingen van de ECB. Tegelijkertijd wordt in dit boek de belangrijke rol van de nationale centrale banken (NCB's) binnen het Eurosysteem, geleid door de ECB, geïllustreerd. Dankzij gemeenschappelijke actie door de ECB en de NCB's en nauwe samenwerking binnen het systeem kan het mandaat van het Eurosysteem naar behoren worden vervuld.

De NCB's hebben zich in de loop van tientallen jaren kunnen ontwikkelen: ten minste een halve eeuw, in sommige gevallen twee eeuwen. In vergelijking daarmee is de ECB in sneltreinvaart opgezet. Tien jaar geleden begon het Europees Monetair Instituut (EMI), de voorloper van de ECB, samen met de NCB's van de Europese Unie met de voorbereidingen voor het toekomstige Europees Stelsel van Centrale Banken onder leiderschap van de ECB. Slechts vijf jaar daarna heeft de ECB als aanvoerder van het Eurosysteem de verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke monetaire beleid voor het eurogebied, dat wil zeggen voor een van de twee belangrijkste munten ter wereld, overgenomen. Het begin van de derde fase van de Economische en Monetaire Unie (EMU) in 1999 betekende echter niet het einde van de ontwikkeling van de ECB. Veel problemen moesten nog worden opgelost – met name de overgang op de chartale euro in 2002 – voordat de EMU voltooid was. Daarnaast moest de ECB zich als organisatie ontwikkelen.

De invoering van de euro betekende een grote omslag voor iedereen in het eurogebied. Er werd verwacht dat ook de vraag van het grote publiek naar informatie over de organisatie die verantwoordelijk is voor de stabiliteit van de euro zou toenemen. Aangezien de ECB in een zeer complexe omgeving opereert, is het des te belangrijker een leidraad te bieden en aan de vraag naar informatie van het multinationale publiek van de ECB tegemoet te komen. Daarom heeft de Raad van Bestuur een deskundige, die sinds het begin van de jaren negentig een

prominente rol heeft gespeeld bij de voorbereiding van de EMU en de oprichting en ontwikkeling van de ECB, de opdracht gegeven deze thema's uit te werken.

Dit boek is bedoeld voor iedereen die meer wil weten over alle juridische, institutionele en organisatorische aspecten van de ECB. Door de uitbreiding van de EU is het potentiële publiek nog groter geworden en de ECB verwacht dat de vraag naar informatie dienovereenkomstig zal toenemen. De presidenten van de NCB's van de nieuwe EU-lidstaten zijn sinds 1 mei 2004 lid van de Algemene Raad van de ECB en sinds die dag zijn deze NCB's volwaardig lid van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB). Na voldoende te zijn geïndustrialiseerd, ligt voor alle betrokken landen de overgang op de gemeenschappelijke munt in het verschiet en alle hebben toegezegd de bepalingen in het Verdrag van Maastricht onvoorwaardelijk in acht te nemen. De ECB, die een groot voorstander van de uitbreiding was, zal in nauwe samenwerking met de betrokken NCB's en met de grootste zorgvuldigheid het proces van convergentie voorbereiden.

Ik ben ervan overtuigd dat dit boek iedereen die geïnteresseerd is in de werkzaamheden van de ECB nuttige informatie zal bieden.

Jean-Claude Trichet
President van de ECB

DANKWOORD

Door de grote vraag naar de eerste editie van mijn boek is de voorraad exemplaren van de ECB uitgeput, zodat een tweede druk noodzakelijk is geworden. Dat bood me de gelegenheid nieuwe ontwikkelingen in het Eurosysteem en daarbuiten in de tekst te verwerken. Daarbij kon ik blijven profiteren van de zeer waardevolle ondersteuning van mijn collega's bij de ECB, met name van de Afdeling Talendiensten en de Afdeling Officiële Publicaties en Bibliotheek.

Hanspeter K. Scheller
Frankfurt am Main, september 2006.

INLEIDING

Centrale banken in Europa deden traditioneel niet veel meer dan nationale munten uitgeven en beheren: een nationale munt werd een onmisbaar ingrediënt van nationale soevereiniteit; nationale bankbiljetten, die een steeds grotere rol gingen spelen in de geldomloop en ten slotte nominale gouden en zilveren munten als wettig betaalmiddel vervingen, stonden symbool voor hun land van herkomst en zijn cultuur. Tegelijk met de groeiende rol van bankbiljetten als betaalmiddel in het moderne economische leven, nam het belang van centrale banken als hun uitgevende instellingen toe. Het monetair beleid werd een essentieel onderdeel van het economisch beleid van een natiestaat.

Tegen deze historische achtergrond was de verwezenlijking van een Europese Economische en Monetaire Unie (EMU) aan het einde van de 20e eeuw, met de invoering van een nieuw monetair stelsel met een gemeenschappelijke munt voor een groot deel van Europa, een unieke gebeurtenis. In de twaalf lidstaten van de EU die tot op heden op de euro zijn overgegaan, woont tweederde van de totale bevolking van de EU, en naar verwachting zal het eurogebied te zijner tijd tot andere EU-lidstaten worden uitgebreid.

De overdracht van het monetaire beleid naar het communautaire niveau vergde substantiële wijzigingen in de structuur van centraal bankieren in Europa. De oprichting van een nieuwe supranationale monetaire organisatie, de ECB, en de integratie van de NCB's in een Europees Stelsel van Centrale Banken, het ESCB, en de deelverzameling ervan, het Eurosysteem, geven blijk van de tendens naar supranationaal beheer van het centralebankwezen in Europa. Tot nog toe heeft geen enkel ander beleidsterrein in de Europese Gemeenschap dezelfde mate van integratie laten zien als het gemeenschappelijke monetaire en wisselkoersbeleid. Nergens anders heeft de Gemeenschap duidelijker haar gezicht laten zien dan in de euro en de ECB.

De ECB belichaamt de moderne visie op centraal bankieren: het hoofddoel van haar monetaire beleid is prijsstabiliteit; de ECB is onafhankelijk binnen een duidelijk en welomschreven mandaat; en zij legt verantwoording af over de uitvoering van haar mandaat aan de burgers en hun gekozen vertegenwoordigers. Deze kenmerken zijn niet noodzakelijkerwijs het resultaat van zuiver Europese ontwikkelingen: zij zijn in overeenstemming met de mondiale trend. Deze kenmerken zijn echter bijna nergens zo duidelijk en overtuigd uiteengezet als in het wettelijk kader van de ECB, de Statuten van het ESCB en van de ECB. Hun opname in het EG-Verdrag, met quasi-constitutionele status, onderstreept hoe belangrijk zij zijn in het nieuwe monetaire regime van Europa. De codificatie van centralebankwetgeving in het EG-Verdrag en de Statuten van het ESCB zal naar alle waarschijnlijk het ijkpunt vormen voor centralebankwetgeving buiten de EU. Zwitserland heeft bijvoorbeeld onlangs zijn Wet op de nationale bank in de geest van de Statuten van het ESCB herzien.

Dit boek is bedoeld om de lezer kennis te laten maken met de geschiedenis, rol en functies van de ECB binnen het kader van de EMU. Het is verdeeld in zes hoofdstukken over de verschillende aspecten van de ECB: als beleidsvormende

instelling, als een organisatie naar communautair recht en als de kern en de aanvoerder van het Eurosysteem.

In hoofdstuk 1 wordt een kort overzicht gegeven van de geschiedenis van de EMU en de ECB en van de overgang op de euro. De ECB wordt in de context van de doelstellingen en regelingen van de EMU onder de paraplu van de EU geplaatst.

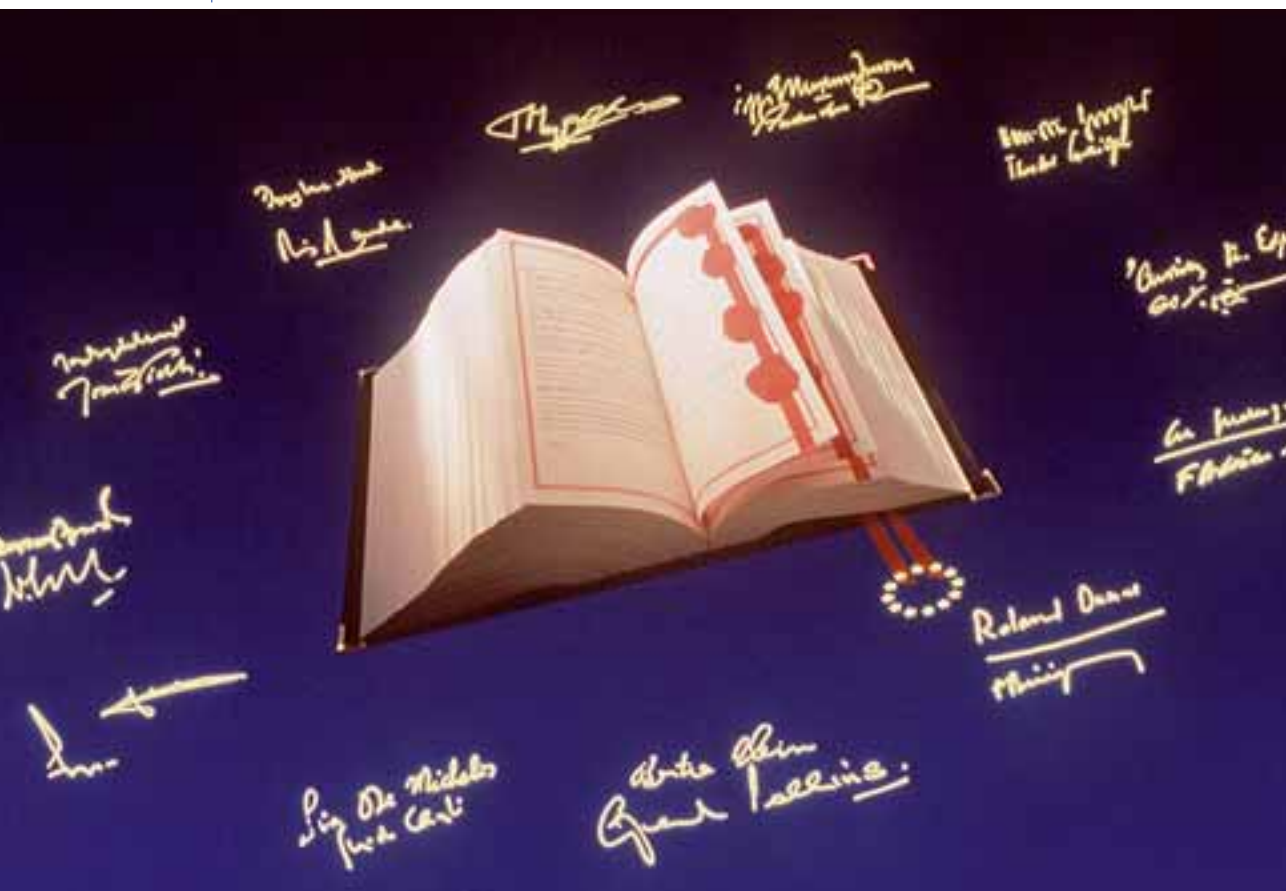
In hoofdstuk 2 wordt de aandacht gericht op de juridische, institutionele en organisatorische aspecten van centraal bankieren die uit de totstandkoming van de EMU voortvloeiden.

In hoofdstuk 3 worden het beleid van de ECB, de tenuitvoerlegging ervan door het Eurosysteem en de financiële betrekkingen binnen het Eurosysteem beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt een overzicht geboden van de status en rol van de ECB in de institutionele context van de Europese Gemeenschap. Hoewel de ECB onafhankelijk is ten opzichte van de instellingen en organen van de Gemeenschap, maakt zij deel uit van het institutionele en politieke kader van de Europese Gemeenschap en is zij onderworpen aan het Gemeenschapsrecht. Zij legt verantwoording af aan het Europees Parlement en de Europese burgers voor de vervulling van haar mandaat, haar doen en laten wordt getoetst door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en haar financiële integriteit wordt gecontroleerd door de Europese Rekenkamer.

In hoofdstuk 5 wordt beschreven hoe de ECB het eurogebied naar buiten toe vertegenwoordigt. In het licht van de toenemende mondialisering is de deelname van de ECB aan internationale organisaties en fora van het grootste belang voor de vervulling van haar mandaat.

In hoofdstuk 6 worden de organisatorische aspecten van de ECB gepresenteerd, met name hoe de beleidsopdracht van de ECB tot uiting komt in de *corporate governance*, de interne organisatie en het personeelsbeleid.

Het Verdrag betreffende de Europese Unie (Verdrag van Maastricht) met de Statuten van het ESCB en van de ECB, ondertekend op 7 februari 1992

I DE EMU, DE ECB EN DE EURO

In dit hoofdstuk wordt een overzicht geboden van de stappen die zijn uitgemond in de totstandkoming van de EMU, en worden de belangrijkste organisatorische kenmerken ervan beschreven.

I.1 DE WEG NAAR DE EMU EN DE EURO

Hoe begon het ook weer? Een geschikt beginpunt van dit historische overzicht van economische en monetaire eenwording in Europa zijn de Verdragen van Rome¹, die op 1 januari 1958 in werking traden. De totstandkoming van de EMU is tenslotte een van de resultaten van de Europese integratie – misschien wel het belangrijkste resultaat tot nu toe. De opstellers van de Verdragen van Rome dachten echter nog niet aan een gemeenschappelijke munt; de doelstellingen van de oorspronkelijke verdragen waren veel beperkter.

Een ander mogelijk beginpunt is 1989, toen de Europese Raad besloot voor het einde van de eeuw een economische en monetaire unie tot stand te brengen. Het zou echter historisch niet terecht zijn de eerste stappen op weg naar Europese monetaire integratie, medio jaren zestig van de vorige eeuw, terzijde te laten. De eerste pogingen tot monetaire integratie waren niet allemaal even succesvol: vooruitgang en tegenslag wisselden elkaar af. Niettemin lieten de geslaagde projecten uit deze periode en sommige van de lessen hun sporen achter in het proces van monetaire integratie dat uiteindelijk in de jaren negentig echt op gang kwam.

Met dat alles in gedachten lijkt het jaar 1962 en een document van de Europese Commissie dat bekend staat als het Marjolin-Memorandum (zie Kader 1) het beste beginpunt. Met dit memorandum kwam de eerste discussie over monetaire integratie op communautair niveau op gang en werden de eerste, zij het beperkte, maatregelen op het terrein van monetaire samenwerking genomen.

I.1.1 De eerste stappen op weg naar Europese monetaire integratie

Bij de oprichtingsleden, die in de jaren vijftig de Verdragen van Rome hadden opgesteld, was de gedachte aan een gemeenschappelijke munt niet opgekomen. De doelen van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) waren aanvankelijk beperkt tot voornamelijk een douane-unie en een gemeenschappelijke landbouwmarkt. Daarvoor werd integratie op monetair gebied niet nodig geacht. Bovendien maakten alle EEG-landen toentertijd deel uit van een redelijk goed functionerend internationaal monetair systeem, het systeem van Bretton Woods. In dit systeem lagen de wisselkoersen vast, maar ze konden worden aangepast. Tot halverwege de jaren zestig bleven ze betrekkelijk stabiel, zowel in de EEG als in de rest van de wereld.

¹ Het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom). De Verdragen traden in werking op 1 januari 1958. De twee nieuwe Gemeenschappen werden toegevoegd aan de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), die in 1952 voor een periode van 50 jaar was opgericht.

Kader I Op weg naar de euro

1962	De Europese Commissie doet haar eerste voorstel (<i>Marjolin-Memorandum</i>) voor economische en monetaire unie.
Mei 1964	Er wordt een Comité van Presidenten van de centrale banken van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) gevormd ter institutionalisering van de samenwerking tussen de centrale banken van de EEG.
1971	Het rapport-Werner zet een plan uiteen voor de verwezenlijking vóór 1980 van een economische en monetaire unie in de Gemeenschap.
April 1972	Een systeem wordt opgezet (de “slang”) voor het geleidelijk verkleinen van de fluctuatiemarges tussen de munten van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap.
April 1973	Het Europees Fonds voor monetaire samenwerking (EFMS) wordt opgezet om de goede werking van de “slang” te waarborgen.
Maart 1979	Het Europees Monetair Stelsel (EMS) wordt gecreëerd.
Februari 1986	Ondertekening van de Europese Akte (EA).
Juni 1988	De Europese Raad geeft een comité van deskundigen onder voorzitterschap van Jacques Delors (het comité-Delors) de opdracht voorstellen te doen voor de verwezenlijking van de EMU.
Mei 1989	Het rapport-Delors wordt ingediend bij de Europese Raad.
Juni 1989	De Europese Raad stemt in met de verwezenlijking van de EMU in drie fasen.
Juli 1990	De eerste fase van de EMU begint.
December 1990	Er wordt een Intergouvernementele Conferentie gestart ter voorbereiding op de tweede en derde fase van de EMU.
Februari 1992	Ondertekening van het Verdrag tot Oprichting van de Europese Unie (het “Verdrag van Maastricht”).
Oktober 1993	Frankfurt am Main wordt gekozen als hoofdzetel van het EMI en de ECB en er wordt een President van het EMI benoemd.
November 1993	Het Verdrag betreffende de Europese Unie treedt in werking.
December 1993	Alexandre Lamfalussy wordt benoemd tot President van het EMI, dat op 1 januari 1994 wordt opgericht.

Kader I Op weg naar de euro

Januari 1994	De tweede fase van de EMU begint en het EMI wordt opgericht.
December 1995	Op de Europese Raad van Madrid valt het besluit over de naam van de gemeenschappelijke munt, en over het invoeringsscenario en de overgang op de chartale euro.
December 1996	Het EMI presenteert proefbiljetten van de euro aan de Europese Raad.
Juni 1997	De Europese Raad stemt in met het Stabiliteits- en Groeipact.
Mei 1998	België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Finland worden geacht aan de vereisten voor invoering van de euro als hun gemeenschappelijke munt te hebben voldaan; de leden van de Directie van de ECB worden benoemd.
Juni 1998	De ECB en het ESCB worden opgericht.
Oktober 1998	De ECB maakt de vanaf 1 januari 1999 ten uitvoer te leggen strategie en het operationele kader voor het gemeenschappelijke monetaire beleid bekend.
Januari 1999	De start van de derde fase van de EMU; de euro wordt de gemeenschappelijke munt van het eurogebied; voor de voormalige nationale munten van de deelnemende lidstaten worden de omrekeningskoersen onherroepelijk vastgesteld; er wordt voor het eurogebied een gemeenschappelijk monetair beleid gevoerd.
Januari 2001	Griekenland wordt de 12 ^{de} EU-lidstaat die tot het eurogebied toetreedt.
Januari 2002	De overgang op de chartale euro. De eurobankbiljetten en euromunten worden ingevoerd en worden per eind februari 2002 het enige wettige betaalmiddel in het eurogebied.
Mei 2004	De NCB's van de tien nieuwe EU-lidstaten treden toe tot het ESCB.

De idee van een gemeenschappelijke munt voor de lidstaten van de EEG werd voor het eerst opgeworpen in een memorandum van de Europese Commissie van 24 oktober 1962 (het Marjolin-Memorandum). In dit memorandum bepleitte de Commissie dat de douane-unie de leiding zou nemen in een economische unie met onherroepelijk vastgestelde wisselkoersen tussen de munten van de lidstaten, die aan het einde van de jaren zestig voltooid zou moeten zijn. Omdat het systeem van Bretton Woods echter garant stond voor stabiele koersen in grote delen van de wereld, meenden de lidstaten dat voor stabiele wisselkoersen binnen de EEG geen nieuwe institutionele regelingen op communautair niveau nodig waren.

Het memorandum bleef dus zonder concrete resultaten, behalve dat in 1964 een Comité van Presidenten van de centrale banken van de lidstaten van de EEG (het Comité van Presidenten) werd opgericht. Het Comité van Presidenten vormde een aanvulling op het Monetair Comité dat bij artikel 105, lid 2, EEG-Verdrag was opgericht.

Het Comité van Presidenten had aanvankelijk een zeer beperkt mandaat, maar in de loop der jaren won het geleidelijk aan belang en werd het middelpunt van monetaire samenwerking tussen de centrale banken van de Gemeenschap. In deze hoedanigheid ontwikkelde en beheerde het Comité het kader voor monetaire samenwerking dat vervolgens op communautair niveau ten uitvoer werd gelegd. De werkzaamheden van het Comité bleken later, bij de uiteindelijke overgang naar de EMU, van groot gewicht.²

Tegen het einde van de jaren zestig was de internationale omgeving wezenlijk veranderd. Het systeem van Bretton Woods vertoonde tekenen van toenemende spanning als gevolg van het Amerikaanse betalingsbalansbeleid. De lidstaten van de EEG waren het steeds vaker niet eens over de prioriteiten van het economisch beleid. De groter wordende prijzen- en kostenverschillen tussen de lidstaten resulteerden in verscheidene wisselkoers- en betalingsbalanscrises, die op hun beurt de douane-unie en de gemeenschappelijke landbouwmarkt – tot dan toe tamelijk succesvol – in gevaar brachten.

In 1969 diende de Europese Commissie een plan in, het Plan-Barre, om een duidelijke monetaire identiteit in de Gemeenschap tot stand te brengen.³ Op basis van dit plan riepen de staatshoofden of regeringsleiders de Raad van de Europese Unie op een plan op te stellen om, in fasen, te komen tot een economische en monetaire unie. Deze taak werd vervuld door een groep deskundigen onder voorzitterschap van Pierre Werner, de premier van Luxemburg. Daaruit kwam in 1970 het rapport-Werner⁴ voort, waarin werd voorgesteld in verschillende stadia een economische en monetaire unie tot stand te brengen, die in 1980 voltooid zou moeten zijn. Tegelijk met deze ontwikkelingen werden in 1970 en 1971 de eerste mechanismen voor monetaire en financiële bijstand binnen de Gemeenschap opgezet.⁵

In maart 1971 kwamen de lidstaten overeen een economische en monetaire unie te verwezenlijken.⁶ Als onderdeel van de eerste fase zetten ze een communautair systeem op om de fluctuatiemarges tussen de munten van de lidstaten geleidelijk

² Voor een gedetailleerdere bespreking van deze kwestie, zie Andrews, D (2003) en Baer, G. D. (1994).

³ Communicatie van de Commissie naar de Raad betreffende het opstellen van een gefaseerd plan met het oog op de realisatie van een economische en monetaire unie, 12 februari 1969.

⁴ Rapport van de door Pierre Werner voorgezeten Werkgroep die zich bezig hield met een economische en monetaire unie, 8 oktober 1970.

⁵ De Overeenkomst van 9 februari 1970 tussen de centrale banken van de EEG houdende instelling van een monetair ondersteuningsmechanisme op korte termijn; Beschikking van de Raad van 22 maart 1971 houdende instelling van een mechanisme voor financiële bijstand op middellange termijn onder de lidstaten van de EEG.

⁶ Resolutie van de Raad en van de Vertegenwoordigers van de Regeringen van de Lid-Staten van 22 maart 1971 betreffende de verwezenlijking in etappes van de economische en monetaire unie in de Gemeenschap (Pb C 28, 27.3.1971, blz. 1).

terug te brengen. Dit systeem, dat bekend werd als de ‘slang’, werd in april 1972 ingevoerd.⁷ In 1973 werd het Europees fonds voor monetaire samenwerking (EMCF)⁸ opgezet als de kern van een toekomstige Gemeenschapsorganisatie van centrale banken. In 1974 stelde de Raad een Beschikking betreffende de verwezenlijking van een hoge mate van convergentie in de Gemeenschap⁹ vast en een Richtlijn betreffende stabiliteit, groei en volledige werkgelegenheid.¹⁰

Toch was de vaart medio jaren zeventig uit het integratieproces verdwenen, onder druk van de uiteenlopende beleidsmaatregelen naar aanleiding van de economische schokken in die periode. De ‘slang’ werd een wisselkoersmechanisme tussen de Duitse mark, de munten van de Beneluxlanden en de Deense kroon (enige tijd lang maakten ook twee niet-communautaire munten – de Zweedse krona en de Noorse kroon – deel uit van het systeem). De andere valuta’s van de Gemeenschap bleven gedurende het grootste deel van hun bestaan buiten het systeem.¹¹ Het EMCF bleek bij nader inzien een lege huls met beperkte ‘boekhoudkundige’ taken: omdat de rechtsgrond voor het EMCF het fonds onder de zeggenschap van de gemeenschapsinstellingen bracht, waren de lidstaten en hun centrale banken er huiverig voor het beleidsfuncties toe te wijzen.

1.1.2 Het Europees Monetair Stelsel en de Europese Akte

In maart 1979 werd het proces van monetaire integratie nieuw leven ingeblazen met de creatie van het Europees Monetair Stelsel (EMS). Het EMS werd opgericht bij een Resolutie van de Europese Raad¹² en zijn operationele procedures werden neergelegd in een overeenkomst tussen de deelnemende centrale banken.¹³

⁷ Binnen het ‘slang’-arrangement dienden de contante wisselkoersen van de deelnemende valuta’s binnen een bandbreedte van 2,25% te worden gehouden in vergelijking met de theoretisch mogelijke marge van 4,5% als gevolg van de fluctuatiemarge van $\pm 2,25\%$ van elke munt rond haar spilkoers ten opzichte van de Amerikaanse dollar “snake in the tunnel”. De respectieve maximale fluctuatielimieten zouden worden verdedigd met behulp van interventies in Amerikaanse dollar en Gemeenschapsvaluta’s. Op 19 maart 1973 werden de fluctuatiemarges ten opzichte van de Amerikaanse dollar opgeschort en kon de ‘slang’ vrij fluctueren.

⁸ Het EMCF werd opgezet onder Verordening (EEG) Nr. 907/73 van de Raad van 3 april 1973 tot oprichting van een European Fonds voor monetaire samenwerking (Pb L 89, 5.4.1973, blz. 2). Onder artikel 2 van deze Verordening had het EMCF tot taak het bevorderen van i) de goede werking van de voortschrijdende vernauwing van de fluctuatiemarges van de Gemeenschapsvaluta’s, en ii) interventie op de valutamarkten, en iii) verrekeringen tussen centrale banken resulterend in een gezamenlijk reservebeleid. Het EMCF werd op 1 januari 1994 vervangen door het EMI.

⁹ Richtlijn 74/121/EEG van de Raad van 18 februari 1974 betreffende de stabiliteit, de groei en de volledige werkgelegenheid in de Gemeenschap (Pb L 63, 5.3.1974, blz. 19).

¹⁰ Raadsbesluit 74/120/EEG van 18 februari 1974 inzake de verwezenlijking van een hoge mate van convergentie van het economisch beleid van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap (Pb L 63, 5.3.1974, blz. 16).

¹¹ Het pond Sterling en het Ierse pond namen van april tot en met juni 1972 deel aan het systeem, en de Italiaanse lire van april 1972 tot en met februari 1973. De Franse frank, die vanaf het begin aan het systeem deelnam, werd in februari 1974 uit het systeem gehaald; in juli 1975 trad de munt weer tot de ‘slang’ toe, waarna het in november 1976 het stelsel definitief verliet.

¹² Resolutie van de Europese Raad inzake de oprichting van het Europees Monetair Stelsel (EMS) en daarmee verband houdende zaken, 5 december 1978.

¹³ Overeenkomst van 13 maart 1979 tussen de centrale banken van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap waarin de operationele procedures voor het Europees Monetair Stelsel zijn neergelegd.

Het EMS heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan de bevordering van de Europese monetaire integratie. In tegenstelling tot de ‘slang’, slaagde het EMS erin de meeste munten uit de Gemeenschap in één enkel wisselkoerssysteem te houden.¹⁴ In sommige opzichten was het EMS vergelijkbaar met de ‘slang’; het EMS was bijvoorbeeld opgezet rondom een raster van vaste, maar aanpasbare spilkoersen van de deelnemende gemeenschapsvaluta’s. Een nieuw kenmerk was de invoering van de Europese munteenheid (Ecu), die werd gedefinieerd als een ‘mandje’ met vaste hoeveelheden van de munten van de lidstaten.¹⁵

De Ecu moest dienen als de numéraire¹⁶ van het wisselkoersstelsel (ERM), als de denominatierekeneenheid voor transacties in de interventie- en kredietmechanismen en als een reserveactivum en verrekeningsmiddel tussen de deelnemende centrale banken.

Het EMS was echter meer dan alleen maar een wisselkoersstelsel. Overeenkomstig zijn doelstelling om interne en externe monetaire stabiliteit te bevorderen, hield het EMS ook in dat monetair en economisch beleid konden worden ingezet als middel om de wisselkoers te stabiliseren. De deelnemende lidstaten slaagden erin de monetaire stabiliteit te verhogen en de controle op het kapitaalverkeer geleidelijk terug te schroeven. De wisselkoersbeperkingen hielpen de deelnemers met een relatief hoge inflatie een desinflatiebeleid te voeren, met name door monetair beleid. Zodoende stimuleerde het neerwaartse convergentie van inflatiecijfers en bewerkstelligde het een hoge mate van wisselkoersstabiliteit. Daardoor werden kostenstijgingen in veel landen tegengegaan en verbeterde de economische situatie in het algemeen. Bovendien beschermden de verminderde onzekerheid over de wisselkoersontwikkelingen en de zienswijze dat de spilkoersen van de deelnemende valuta’s niet sterk mochten afwijken van de economische verhoudingen de handel binnen Europa tegen te grote schommelingen in de wisselkoersen.

Hoewel het EMS het brandpunt van de betere coördinatie van het monetair beleid werd, was de convergentie van economisch beleid beperkter dan beoogd. Het ontbreken van afdoende convergentie in het begrotingsbeleid bleef een bron van spanningen: sommige landen hadden aanhoudend hoge begrotingstekorten (die in het begin van de jaren negentig leidden tot enkele wisselkoerscrises), waardoor het monetair beleid onder onevenredig grote druk kwam te staan.

De resolutie van de Europese Raad van 1978 stelde dat de Ecu in het centrum van het EMS moest staan, maar in de praktijk was de rol van de Ecu binnen het stelsel klein. Op de financiële markten was ze echter tamelijk populair als middel om portefeuilles te diversifiëren en als bescherming tegen valutarisico’s. De toenemende populariteit van de Ecu in de financiële markten werd veroorzaakt

¹⁴De belangrijkste uitzondering was het pond Sterling, dat minder dan een jaar deelnam.

¹⁵De waarde van de Ecu ten opzichte van de Amerikaanse dollar was het gewogen gemiddelde van de in Amerikaanse dollar luidende wisselkoersen van de valutacomponenten. De waarde ervan in elk van de valutacomponenten werd bepaald door vermenigvuldiging van haar Amerikaanse dollar-waarde met de wisselkoers in Amerikaanse dollar van de respectieve valutacomponenten.

¹⁶De functie van numéraire impliceerde dat de spilkoersen van de deelnemende valuta’s werden uitgedrukt in Ecu. De Ecu-spilkoersen werden vervolgens gebruikt om de bilaterale ERM-spilkoersen te bepalen waaromheen de bilaterale interventiekoersen werden vastgesteld.

door een groeiend volume van in Ecu luidende schuldbewijzen die door de gemeenschapsorganen en overheden van sommige lidstaten werden uitgegeven. Omdat de Ecu niet verankerd was, waren de verdere vooruitzichten voor de Ecu-markt echter beperkt.

De goedkeuring van de Europese Akte (EA), die in februari 1986 werd ondertekend en op 1 juli 1987 in werking trad, gaf een nieuwe impuls aan de economische en monetaire unie. Het belangrijkste doel van de Akte was de gemeenschappelijke markt als nieuwe doelstelling van de Gemeenschap te introduceren en de noodzakelijke wijzigingen in het besluitvormingsproces aan te brengen om de gemeenschappelijke markt tot stand te brengen en nogmaals te benadrukken dat de Gemeenschap bevoegd zou moeten zijn in monetaire zaken om de economische en monetaire unie te bewerkstelligen.

Er was een groeiende consensus onder beleidsmakers dat een markt zonder binnengrenzen de nationale economieën veel nauwer met elkaar zou verbinden en de mate van economische integratie binnen de Gemeenschap aanzienlijk zou verhogen. Daardoor zou de manoeuvreerruimte voor nationaal beleid afnemen en zouden de lidstaten gedwongen worden hun economisch beleid meer met elkaar in overeenstemming te brengen. Als de economieën niet naar elkaar toe zouden groeien, zouden volledige vrijheid van kapitaalverkeer en geïntegreerde financiële markten het monetair beleid naar verwachting onder te grote druk zetten. Voor het integratieproces was intensievere en doeltreffendere beleidscoördinatie nodig, maar het toenmalige institutionele kader werd daarvoor niet adequaat geacht.

Daarnaast werd verwacht dat de gemeenschappelijke markt zonder een gemeenschappelijke munt zijn volledige potentieel niet zou kunnen verwezenlijken. Een gemeenschappelijke munt zou zorgen voor grotere prijstransparantie voor consumenten en beleggers, het wisselkoersrisico binnen de gemeenschappelijke markt wegnemen, transactiekosten terugdringen en daardoor de welvaart in de Gemeenschap aanzienlijk verhogen.

Met al deze overwegingen in het achterhoofd besloten de toenmalige twaalf lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap in 1988 het EMU-project nieuw leven in te blazen. Op de punten waar het plan-Werner uit de vroege jaren 1970 mislukte, was de tweede poging een EMU tot stand te brengen een succes: de droom van een gemeenschappelijke munt werd eindelijk werkelijkheid.

1.1.3 Het Verdrag betreffende de Europese Unie

In juni 1998 bevestigde de Europese Raad de doelstelling van het verwezenlijken van een economische en monetaire unie en gaf een Comité onder leiding van Jacques Delors – de toenmalige voorzitter van de Europese Commissie – de opdracht een concreet stappenplan op te stellen die tot deze eenwording zou moeten leiden. Het Comité bestond uit de presidenten van de NCB's van de Gemeenschap, Alexandre Lamfalussy, de toenmalige directeur-generaal van de Bank voor Internationale Betalingen (BIB), Niels Thygesen, professor in de economie in Kopenhagen, en Miguel Boyer, de toenmalige president van de Banco Exterior de España, en Frans Andriessen, lid van de Europese Commissie.

Het resultaat daarvan was het rapport-Delors van 17 april 1989¹⁷, waarin werd geadviseerd in drie afzonderlijke, maar evolutionaire stappen economische en monetaire unie tot stand te brengen.

- In de eerste fase moest de aandacht uitgaan naar het voltooiën van de interne markt, het reduceren van de ongelijkheden tussen het economisch beleid van de lidstaten, het verwijderen van alle obstakels voor financiële integratie en de intensivering van monetaire samenwerking.
- De tweede fase zou dienen als een overgangperiode naar de laatste fase: de fundamentele organen en de organisatorische structuur van de EMU moesten worden opgezet en de economische convergentie moest worden vergroot.
- In de derde fase zouden de wisselkoersen onherroepelijk worden vastgelegd en volledige monetaire en economische bevoegdheden aan de verschillende communautaire instellingen en organen worden toegewezen.

De eerste fase kon binnen het institutionele kader van de Gemeenschap ten uitvoer worden gelegd, maar voor de tweede en derde fase waren wijzigingen in de institutionele structuur nodig. Daarvoor moest het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap worden herzien. Daartoe werd een Intergouvernementele Conferentie (IGC) over de EMU bijeengeroepen, die in november 1990 tegelijkertijd met de Intergouvernementele Conferentie over de Europese politieke eenwording werd geopend. Op uitnodiging van de Europese Raad werd de IGC over de EMU voorbereid door de Raad van Ministers, de Europese Commissie, het Monetair Comité en het Comité van Presidenten, elk op het gebied dat onder hun bevoegdheid viel.

Het resultaat van de onderhandelingen tijdens de IGC was het Verdrag betreffende de Europese Unie (het EU-Verdrag, beter bekend als het “Verdrag van Maastricht”), dat op 7 februari 1992 in Maastricht werd ondertekend. Bij het EU-Verdrag werd de Europese Unie opgericht en werden de oprichtingsverdragen van de Europese Gemeenschappen aangepast. Onder meer werd aan het EEG-Verdrag een nieuw hoofdstuk over economisch en monetair beleid toegevoegd. In dit nieuwe hoofdstuk werden de grondslagen gelegd voor de EMU en werden een methode en een kalender voor de verwezenlijking ervan opgesteld. Om de toenemende bevoegdheden en reikwijdte van de Gemeenschap aan te geven, werd de EEG omgedoopt tot Europese Gemeenschap. Aan het EG-Verdrag werden als protocollen de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank (Statuten van het ESCB) en de Statuten van het Europees Monetair Instituut (Statuten van het EMI) gehecht. Denemarken en het Verenigd Koninkrijk kregen een speciale status, waardoor ze niet verplicht waren aan de derde fase van de EMU deel te nemen (zie paragraaf 1.2.2).

Het EU-Verdrag had volgens plan op 1 januari 1993 in werking moeten treden. Als gevolg van vertragingen in het ratificatieproces in Denemarken en Duitsland trad het Verdrag echter pas op 1 november 1993 in werking.

¹⁷Comité ter bestudering van de economische en monetaire unie (1989), Rapport betreffende een economische en monetaire unie in de Europese Gemeenschap, 1989.

1.1.4 De verwezenlijking van de EMU en de overgang op de euro

De eerste fase van de EMU

Op basis van het rapport-Delors besloot de Europese Raad in juni 1989 dat de eerste fase van de verwezenlijking van de economische en monetaire unie op 1 juli 1990 zou beginnen. Op die dag zouden in beginsel alle beperkingen op het vrije verkeer van kapitaal tussen lidstaten moeten worden afgeschaft. Tegelijkertijd kreeg het Comité van Presidenten van de centrale banken van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap aanvullende verantwoordelijkheden, die in een besluit van de Raad van 12 maart 1990¹⁸ werden opgesomd. Zij omvatten onder andere overleg over en bevordering van de coördinatie van het monetair beleid van de lidstaten teneinde prijsstabiliteit te verzekeren. Gezien de relatief korte beschikbare tijd en de complexiteit van zijn taken startte het Comité van Presidenten meteen nadat het Verdrag van Maastricht was ondertekend tevens met de voorbereidende werkzaamheden voor de derde fase van de EMU. De eerste stap bestond uit het inventariseren van alle zaken die in een vroeg stadium dienden te worden onderzocht en het opstellen van een werkschema vóór eind 1993. Vervolgens moesten aan de hand daarvan de mandaten voor de bestaande subcomité's¹⁹ en voor specifieke doelen opgerichte werkgroepen worden bepaald.²⁰

De tweede fase van de EMU

De oprichting van het EMI op 1 januari 1994 betekende het begin van de tweede fase van de EMU. Het EMI was bedoeld als een overgangsorgaan dat de voorbereidende werkzaamheden voor de derde fase van de EMU op zich zou nemen. Het monetaire en wisselkoersbeleid in de Europese Unie bleef voorbehouden aan de nationale autoriteiten. Het Comité van Presidenten werd opgeheven, maar in wezen opnieuw opgericht als de Raad (het bestuur) van het EMI.

De twee belangrijkste taken van het EMI waren:

- de samenwerking tussen centrale banken en de coördinatie van het monetair beleid versterken;
- de nodige voorbereidingen treffen voor de oprichting van het ESCB, het gemeenschappelijk monetair beleid en de totstandbrenging van een gemeenschappelijke munt in de derde fase van de EMU (zie Kader 2).

In december 1995 werd tijdens de Europese Raad in Madrid bevestigd dat de derde fase van de EMU op 1 januari 1999 van start zou gaan. Bij deze bijeenkomst werd ook besloten dat de gemeenschappelijke munt die aan het begin van de derde fase zou worden ingevoerd, "euro" zou gaan heten en werd de procedure

¹⁸Raadsbesluit 90/142/EEG van 12 maart 1990 tot wijziging van Besluit 64/300/EEG betreffende de samenwerking tussen de centrale banken van de Lid-Staten der Europese Economische Gemeenschap (Pb L 78, 24.3.1990, blz. 25).

¹⁹Het Subcomité Monetair Beleid, het Subcomité Wisselkoersbeleid en het Subcomité Banktoezicht.

²⁰Wergroepen voor Boekhoudkundige Aangelegenheden, Bankbiljetten, Informatiesystemen, Betalingssystemen en Statistieken; in 1996 werd een Werkgroep van Juridisch Deskundigen ingesteld.

voor de aanloop tot de invoering aangekondigd.²¹ Dit scenario was voornamelijk gebaseerd op gedetailleerde voorstellen van het EMI²², die ook de term “overgang op de euro” in plaats van “introductie van de euro”²³ had geïntroduceerd, om de aard van de overgang op de gemeenschappelijke munt beter weer te geven. Het overgangsscenario van het EMI adviseerde een overgangperiode van drie jaar, te beginnen op 1 januari 1999, om rekening te houden met verschillen in tempo waarin verschillende groepen economische partijen (bijvoorbeeld de financiële sector, niet-financiële ondernemingen, de overheid, het grote publiek) in staat zouden zijn om over te gaan op de euro.

Het EMI kreeg in december 1995 tevens de taak voorbereidende werkzaamheden te verrichten voor de toekomstige monetaire en wisselkoersverhoudingen tussen de euro en de munten van de EU-landen die niet op de euro zouden overgaan. Een jaar later, in december 1996, presenteerde het EMI een rapport aan de Europese

²¹ Europese Raad van Madrid (1995), “Het scenario voor de overgang op de gemeenschappelijke munt”.

²² EMI (1995), “The changeover to the single currency”.

²³ Europese Commissie (1995), “Een gemeenschappelijke munt voor Europa, Groenboek betreffende de praktische regelingen voor de invoering van de gemeenschappelijke munt”.

Kader 2 Overzicht van de door het EMI verrichte voorbereidende werkzaamheden

Krachtens artikel 17 van het EG-Verdrag, bestond een van de taken van het EMI uit de uitwerking van het vereiste juridische, organisatorische en logistieke kader dat het ESCB nodig heeft voor het vervullen van zijn taken in de derde fase van de EMU. Dit kader is aan de ECB verstrekt toen zij op 1 juni 1998 werd opgericht.

Binnen dit kader en in samenwerking met de NCB's, heeft het EMI:

- een reeks instrumenten en procedures voorbereid voor het voeren van één monetair beleid in het eurogebied, en potentiële monetaire-beleidsstrategieën geanalyseerd;
- geharmoniseerde methoden bevorderd voor het verzamelen, samenstellen en verspreiden van monetaire en bancaire statistieken, betalingsbalansstatistieken en overige financiële statistieken voor het eurogebied;
- het kader ontwikkeld voor het verrichten van valutamarktoperaties, alsmede het aanhouden en beheren van de deviezenreserves van de aan het eurogebied deelnemende lidstaten;
- de doelmatigheid van het grensoverschrijdende betalings- en effectenverkeer bevorderd ter ondersteuning van de integratie van de eurogeldmarkt, met name door het ontwikkelen van de technische infrastructuur voor het verwerken van grensoverschrijdende large value-betalingen in euro (het TARGET-systeem);
- de technische en ontwerpspecificaties van de eurobankbiljetten voorbereid;

Kader 2 Overzicht van de door het EMI verrichte voorbereidende werkzaamheden

- de regels en werkwijzen ter harmonisatie van de financiële administratie uitgewerkt met als doel het opstellen van een geconsolideerde balans van het ESCB voor interne en externe verslagleggingsdoeleinden;
- de noodzakelijke informatie- en communicatiesystemen geïnstalleerd ter ondersteuning van de door het ESCB uit te voeren operationele- en beleidsfuncties; en
- manieren vastgesteld waarop het ESCB zou kunnen bijdragen aan het door de bevoegde toezichthouders gevoerde beleid ter bevordering van de stabiliteit van kredietinstellingen en het financiële stelsel.

Bovendien heeft het EMI samengewerkt met de Gemeenschapsinstellingen en-organen, vooral de Commissie en het Monetair Comité, bij de voorbereiding van de derde fase van de EMU. Met name heeft het EMI:

- een scenario ontwikkeld voor de overgang op de gemeenschappelijke munt;
- een kader ontwikkeld (ERM II) voor samenwerking op het gebied van wisselkoers- en monetair beleid tussen het eurogebied en andere EU-landen;
- bijgedragen aan de voorbereiding van Gemeenschapswetgeving met betrekking tot de overgang op de derde fase;
- de voortgang van de lidstaten gevolgd bij het voldoen aan de vereisten voor deelname aan de EMU (economische en juridische convergentie) en het bijhouden van de technische voorbereidingen voor de overgang op de euro;
- de financiële sector ondersteund bij het ontwikkelen van structuren en procedures voor de integratie van de financiële markten binnen het eurogebied.

Tegen juni 1998 had het EMI een uitgebreid geheel aan conceptueel, gedetailleerd ontwerp- en implementatiewerk voltooid. Dit voorbereidende werk stelde de ECB in staat haar voorbereidingen voor een soepele overgang op de derde fase van de EMU tijdig af te ronden.

Raad, dat de basis zou vormen voor een resolutie van de Europese Raad inzake de beginselen en fundamentele elementen van het nieuwe wisselkoersmechanisme (ERM II)²⁴, die in juni 1997 werd aangenomen.

In december 1996 presenteerde het EMI aan de Europese Raad en aan het publiek de serie ontwerpen die de ontwerpwedstrijd voor eurobankbiljetten had gewonnen en dus zou worden gebruikt voor de bankbiljetten die het ESCB op

²⁴Resolutie van de Europese Raad inzake de instelling van een wisselkoersmechanisme in de derde fase van de Economische en Monetaire Unie, Amsterdam, 16 juni 1997 (Pb C 236, 2.8.1997, blz. 5).

1 januari 2002 in omloop zou brengen. Het ontwerp van de euromunten die de EU-lidstaten zouden slaan, werd door de Europese Raad in 1997 goedgekeurd.

In juni 1997 stelde de Europese Raad het Stabiliteits- en Groeipact vast, dat de bepalingen van het Verdrag aanvulde en bedoeld was om begrotingsdiscipline binnen de EMU te waarborgen. Het Pact bestaat uit drie elementen: een Resolutie van de Europese Raad²⁵ en twee Verordeningen van de Raad.²⁶ Het werd in mei 1998 aangevuld, en de betreffende verplichtingen versterkt, door een verklaring van de Raad.

De lidstaten legden beleid ten uitvoer om aan de economische “convergentiecriteria” te voldoen (artikel 121 van het EG-Verdrag) en hebben hun nationale wetgeving ingrijpend herzien om deze in overeenstemming te brengen met de vereisten van de juridische convergentie (artikel 109 van het EG-Verdrag). De aanpassingen hadden met name betrekking op de wettelijke en statutaire bepalingen voor hun centrale banken met het oog op hun integratie in het Eurosysteem.

De laatste beslissingen over de EMU werden genomen vanaf mei 1998. Op 2 mei 1998 besloot de Raad in de samenstelling van de staatshoofden of regeringsleiders met eenparigheid van stemmen dat elf lidstaten aan de vereisten voor de overgang op de gemeenschappelijke munt op 1 januari 1999 hadden voldaan. Deze landen (België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal en Finland) zouden dus deelnemen aan de derde fase van de EMU.²⁷ Denemarken en het Verenigd Koninkrijk besloten op grond van hun bijzondere status niet deel te nemen aan de derde fase van de EMU, en Griekenland en Zweden hadden volgens de Raad niet voldaan aan de voorwaarden voor het aannemen van de gemeenschappelijke munt (zie paragraaf 1.2.2).

De staatshoofden of regeringsleiders bereikten verder politieke overeenstemming over de personen die als lid van de Directie van de Europese Centrale Bank benoemd zouden worden. Tegelijkertijd zijn de ministers van Financiën van de lidstaten die de euro hebben ingevoerd met de presidenten van de NCB's van deze lidstaten, de Europese Commissie en het EMI overeengekomen dat de huidige bilaterale spilkoersen binnen het ERM van de valuta's van de deelnemende lidstaten zouden worden gebruikt bij het bepalen van de onherroepelijke omrekeningskoersen voor de euro.²⁸

²⁵Resolutie van de Europese Raad betreffende het stabiliteits- en groeipact, Amsterdam, 17 juni, 1997 (Pb C 236, 2.8.1997, blz. 1).

²⁶Verordening (EG) Nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid (Pb L 209, 2.8.1997, blz. 1), en Verordening (EG) Nr. 1467/97 van de Raad van 7 juli 1997 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten (Pb L 209, 2.8.1997, blz. 6).

²⁷Beschikking van de Raad (98/317/EG) van 3 mei 1998 overeenkomstig artikel 109 J, lid 4, van het Verdrag (Pb L 139, 11.5.1998, blz. 30).

²⁸Gemeenschappelijk Communiqué van 2 mei 1998 betreffende de vaststelling van de onherroepelijke omrekeningskoersen voor de euro.

Op 25 mei 1998 werden de President, de Vice-President en de vier overige leden van de Directie van de ECB in onderlinge overeenstemming formeel benoemd door de staatshoofden of regeringsleiders van de 11 lidstaten die op dat moment deelnamen. Overeenkomstig artikel 50 van de Statuten van het ESCB werden zij benoemd op aanbeveling van de Ecofin-Raad en na raadpleging van het Europees Parlement en de Raad van het EMI (die handelde voor de op dat moment nog niet geïnstalleerde Raad van Bestuur van de ECB).

De zes leden van de Raad van Bestuur werden benoemd met ingang van 1 juni 1998, toen de ECB werd opgericht. Het EMI had zijn taken volbracht en ging ex artikel 123, lid 2, EG-Verdrag in liquidatie. De ECB nam, als liquidator van het EMI, niet alleen een omvangrijke hoeveelheid voorbereidende werkzaamheden over, maar ook de gehele infrastructuur van het EMI, met inbegrip van het personeel, dat erop was voorbereid zijn taken bij de ECB te hervatten. Mede daardoor slaagde de ECB erin het Eurosysteem binnen slechts zeven maanden, dus op tijd voor het begin van de derde fase, operationeel te krijgen, en de voorbereidingen voor de overgang op de chartale euro op 1 januari 2002 te voltooien.

De derde fase van de EMU

De derde en laatste fase van de EMU ging op 1 januari 1999 van start. De omrekeningskoersen van de valuta van de elf lidstaten die aanvankelijk deelnamen aan de Monetaire Unie werden onherroepelijk vastgesteld (zie Kader 3) en de ECB nam de verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke monetaire beleid in het eurogebied over.

Conform het juridische kader dat de Raad in secundaire wetgeving had neergelegd, werden de nationale valuta's onmiddellijk vervangen door de euro, waardoor ze tijdens de overgangperiode van 1 januari 1999 tot en met 31 december 2001 non-decimale verschijningsvormen van de euro werden. De eerste drie jaar waren alle marktpartijen vrij om de euro of een van zijn nationale verschijningsvormen te gebruiken als denominatie voor vorderingen en passiva, en voor niet-contante betalingen (beginsel van "geen verplichting, geen verbod"). De lidstaten konden entiteiten echter verplichten de euro te gebruiken voor de herdenominatie van verhandelbare uitstaande schuldinstrumenten, voor de handel op gereguleerde markten en voor betaalsystemen. Van deze optie hebben de lidstaten in de aanloop naar de derde fase van de EMU frequent gebruik gemaakt. Bovendien kondigde het EMI aan dat het Eurosysteem zijn monetair beleid uitsluitend in euro zou voeren en dat de euro de enige denominatie voor het TARGET-systeem zou zijn (zie paragraaf 3.3.1).

Tegen de achtergrond daarvan trof de financiële sector uitvoerige voorbereidingen om vanaf de start van de derde fase in de geïntegreerde financiële markten te kunnen opereren. De financiële sector had zelf belang bij een snelle en alomvattende overgang van de financiële markten op de euro en geen enkele groep marktdeelnemers wilde bij de concurrenten achterblijven. Met de hulp van het EMI kwamen verenigingen van financiële markten conventies overeen om de marktpraktijken te harmoniseren. Daarnaast werden toonaangevende indicatoren voor de rentetarieven ontwikkeld (bijvoorbeeld de EURIBOR en de EONIA).²⁹

²⁹Begin 2002 werd nog een voorlopende rente-indicator, de EUREPO, ontwikkeld.

Kader 3 Onherroepelijk vastgestelde wisselkoersen voor de euro

	= 40,3399 Belgische frank
	= 1,95583 Deutsche Mark
	= 340,750 Griekse drachmes
	= 166,386 Spaanse pesetas
	= 6,55957 Franse franc 1 euro
1 euro	= 0,787564 Ierse ponden
	= 1.936.27 Italiaanse lire
	= 40,3399 Luxembourgeois francs
	= 2,20371 Nederlandse guldens
	= 13,7603 Oostenrijkse schilling
	= 200,482 Portugese escudos
	= 5,94573 Finse markkas

Bron: Verordening (EG) nr. 2866/98 van de Raad van 31 december 1998 over de omrekeningskoersen tussen de euro en de munteenheden van de lidstaten die de euro aannemen (Pb L 309, 31.12.1998, blz. 1), zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1478/2000 van 19 juni 2000 (Pb L 167, 7.7.2000, blz. 1).

Dankzij deze voorbereidingen konden de financiële markten bij het begin van de derde fase van de EMU meteen op de euro overgaan. Op de financiële markten werd uitsluitend in euro gehandeld en het grootste deel van de uitstaande verhandelbare schuldinstrumenten werd in euro ombenoemd. Alle systemen voor grote grensoverschrijdende betalingen werkten met de euro. De overgang vond voor de financiële markt niet alleen onmiddellijk plaats, maar hij verliep ook soepel.

Het bedrijfsleven ging tijdens de overgangperiode geleidelijk over op de euro, maar particulieren gebruikten de euro – die in chartale vorm nog niet bestond – aanvankelijk niet voor transacties. Dit veranderde natuurlijk met de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten op 1 januari 2002.³⁰

Op 1 januari 2001 sloot Griekenland zich aan bij het eurogebied, waarmee het aantal deelnemende landen op twaalf kwam, en werd de Bank of Greece deel van het Eurosysteem. Krachtens de procedure die in artikel 122, lid 2, EG-Verdrag is neergelegd, had de Raad op 19 juni 2000 besloten dat Griekenland voldeed aan de voorwaarden voor de aanneming van de euro.³¹ De omrekeningskoers tussen de euro en de Griekse drachme was eerder die dag al in een Verordening van de Raad³² aangekondigd.

³⁰Zie Scheller (1999), blz. 243.

³¹Beschikking van de Raad 2000/427/EG van 19 juni 2000 overeenkomstig artikel 122, lid 2, van het Verdrag betreffende de aanneming van één munt door Griekenland op 1 januari 2001 (PB L 167 van 7.7.2000, blz. 20).

³²Verordening van de Raad (EG) Nr. 1478/2000 van 19 juni 2000 (Pb L 167, 7.7.2000, blz. 1).

Kader 4 Chronologie van de Europese integratie

Juli 1952	De Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) wordt opgericht door België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland.
Januari 1958	Dezelfde zes landen richtten de Europese Economische Gemeenschap (EEG) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom) op.
Januari 1973	Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk treden toe tot de drie Europese Gemeenschappen.
Januari 1981	Griekenland treedt toe tot de drie Europese Gemeenschappen.
Januari 1986	Spanje en Portugal treden toe tot de drie Europese Gemeenschappen.
Februari 1986	Ondertekening van de Europese Akte (EA).
November 1993	Het Verdrag betreffende de Europese Unie (Verdrag van Maastricht), dat in februari 1992 werd ondertekend, treedt in werking. De Europese Unie wordt van een drie-pijlerstructuur voorzien: i) de drie Europese Gemeenschappen, ii) het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid, en iii) justitie en binnenlandse zaken/politie en justitiële samenwerking in strafrechtelijke zaken.
Januari 1995	Oostenrijk, Finland en Zweden treden toe tot de Europese Unie.
Mei 1999	Het Verdrag van Amsterdam, dat werd ondertekend op 2 oktober 1997, treedt in werking; het wijzigt zowel het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap als het Verdrag betreffende de Europese Unie.
Februari 2003	De Verdragen worden verder gewijzigd door het Verdrag van Nice, dat in 2001 werd ondertekend, ter voorbereiding op een uitbreiding van de EU.
2003	De Conventie over de toekomst van Europa stelt een Ontwerpverdrag op ter vaststelling van de Grondwet voor Europa.
Mei 2004	Tsjechië, Estland, Cyprus, Letland, Litouwen, Hongarije, Malta, Polen, Slovenië en Slowakije treden toe tot de Europese Unie, waarmee het totaal aantal lidstaten op 25 komt.
Juni 2004	De EU-lidstaten komen een Verdrag tot vaststelling van de Grondwet voor Europa overeen.

De invoering van de euro werd voltooid met de overgang op de chartale euro op 1 januari 2002: eurobankbiljetten en euromunten werden in omloop gebracht en de restfunctie van de nationale valuta's als non-decimale verschijningsvormen van de euro kwam te vervallen. Chartaal geld in de nationale valuta was vanaf eind februari 2002 geen wettig betaalmiddel meer. Vanaf dat moment waren de eurobankbiljetten en euromunten het enige wettige betaalmiddel in de landen van het eurogebied.

De EMU werd opgezet binnen het kader van de Europese Gemeenschappen, die sinds de oprichting in 1952 aanzienlijk was uitgebreid (zie Kader 4). De Europese Unie telt nu, na de laatste uitbreiding met tien landen in Midden- en Oost-Europa en het Middellandse Zeegebied op 1 mei 2004, 25 lidstaten.

Twee andere Oost-Europese landen, Bulgarije en Roemenië, tekenden in april 2005 een toetredingsverdrag en zullen in 2007 tot de EU toetreden. In de herfst van 2005 zijn de onderhandelingen met twee verdere kandidaat-landen, Kroatië en Turkije, van start gegaan.

Aangezien een EU-lidstaat, om deel te kunnen uitmaken van het eurogebied, aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van de euro moet voldoen, kunnen nieuwe EU-lidstaten niet onmiddellijk deel gaan uitmaken van het eurogebied. Zij zijn echter gebonden aan de doelstellingen van de EMU, hun NCB wordt op de datum van toetreding van rechtswege lid van het ESCB en zij bereiden zich voor op hun uiteindelijke integratie in het Eurosysteem. Slovenië werd op 1 januari 2007 de eerste van de tien nieuwe lidstaten die toetrad tot het eurogebied. Krachtens de procedure die in artikel 122, lid 2, EG-Verdrag is neergelegd, heeft de Raad op 11 juli 2006 besloten dat Slovenië voldeed aan de voorwaarden voor de aanneming van de euro.³³ De omrekeningskoers, die op 1 januari 2007 ingaat, is vastgesteld op 239,640 Sloveense tolar per euro.³⁴

1.2 DE RECHTSGROND EN DE KENMERKEN VAN DE EMU

De ECB is opgericht bij het EG-Verdrag en opgenomen in het juridische en institutionele kader van de Europese Gemeenschap. Wat de euro en de ECB onderscheidt van een nationale munt en een nationale centrale bank is hun supranationale status binnen een gemeenschap van soevereine staten. Anders dan vergelijkbare centrale banken, zoals het US Federal Reserve System of de Bank of Japan, zijnde de monetaire autoriteiten van hun nationale staat, is de ECB een centrale autoriteit die het monetaire beleid voert voor een economisch gebied dat bestaat uit twaalf staten die op andere gebieden grotendeels autonoom zijn. Een andere kenmerkende eigenschap van de EMU is dat het eurogebied niet alle lidstaten van de EU omvat: de EMU wordt aan de hand van gedifferentieerde integratie tot stand gebracht (zie paragraaf 1.2.2).

³³Beschikking van de Raad van 11 juli 2006 overeenkomstig artikel 122, lid 2, van het Verdrag betreffende de aanneming van één munt door Slovenië op 1 januari 2007 (PB L 195 van 15.7.2006, blz. 25).

³⁴Verordening (EG) nr. 1086/2006 van de Raad van 11 juli 2006 tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2866/98 over de omrekeningskoersen tussen de euro en de munteenheden van de lidstaten die de euro aannemen (PB L 195 van 15.7.2006, blz. 1).

1.2.1 Rechtsgrond

De monetaire soevereiniteit is uit hoofde van het EG-Verdrag, zoals gewijzigd bij het EU-Verdrag, overgedragen aan het supranationale niveau.

De huidige Europese Unie is geen staat. Zij berust op de Europese Gemeenschappen, de beleidsmaatregelen en de samenwerkingsvormen die in het EU-Verdrag zijn neergelegd. De eerste pijler omvat de Europese Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom)³⁵, die beide rechtspersoonlijkheid bezitten en door verschillende verdragen worden beheerst. Deze twee gemeenschappen zijn van supranationale aard en handelen binnen de grenzen van de bevoegdheden die door de lidstaten aan hen zijn overgedragen. De tweede en derde pijler van de EU zijn in wezen intergouvernementele regelingen over het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en de politieke en justitiële samenwerking in strafzaken.

In theorie was het mogelijk geweest een apart verdrag inzake de EMU, als vierde pijler van de Europese Unie, te sluiten; deze optie werd in de vroege fasen van de IGC-onderhandelingen over de EMU³⁶ in overweging genomen, maar ten slotte afgewezen. In plaats daarvan werd de rechtsgrond van de EMU opgenomen in het EG-Verdrag, waarmee de bevoegdheden van de Europese Economische Gemeenschap werden uitgebreid. Hoewel in artikel 2 van het EU-Verdrag kort de economische en monetaire unie als een van de doelstellingen van de Unie wordt genoemd, zijn de procedurele en institutionele bepalingen neergelegd in het EG-Verdrag. De bepalingen uit het Verdrag over het monetair beleid zijn verder uitgewerkt en aangevuld in de Statuten van het ESCB, dat als protocol aan het EG-Verdrag is gehecht en zodoende een integrerend onderdeel van het primair gemeenschapsrecht vormt.

Dat betekent dat de EMU wordt beheerst door gemeenschapsrecht en niet door intergouvernementeel recht. Deze benadering vormde een voortzetting en ontwikkeling van het bestaande institutionele kader (vermijden van het oprichten van afzonderlijke instellingen) en vereenvoudigde ten eerste de inrichting van de ECB als organisatie die onafhankelijk is ten opzichte van de lidstaten en de organen van de Gemeenschap.

Het EG-Verdrag voorziet ook in de mogelijkheid van afgeleide gemeenschapswetgeving over EMU-kwesties met het oog op het afhandelen van alle aspecten van de EMU die niet uitputtend in primair gemeenschapsrecht zijn neergelegd, bijvoorbeeld aspecten van de euro zelf. De volgende Verordeningen vormen de kern van het communautaire valutarecht:

- Verordening (EG) nr. 1103/97 van de Raad van 17 juni 1998 over enkele bepalingen betreffende de invoering van de euro³⁷, zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 2595/2000 van 27 november 2000.³⁸

³⁵De derde Gemeenschap, de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS), opgericht in 1952, werd in juli 2002 ontbonden toen het EGKS-Verdrag, afgesloten voor een periode van 50 jaar, verliep.

³⁶Zie Zilioli/Selmayr (2001), blz. 12.

³⁷PB L 162 van 19.6.97, blz 1.

³⁸PB L 300, 29.11.2000, blz. 1.

- Verordening (EG) nr. 974/98 van de Raad van 3 mei 1998 over de invoering van de euro³⁹, zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 2596/2000 van 27 november 2000.⁴⁰
- Verordening (EG) nr. 2866/98 van de Raad van 31 december 1998 over de omrekeningskoersen tussen de euro en de munteenheden van de lidstaten die de euro aannemen⁴¹, zoals gewijzigd bij Verordening (EG) nr. 1478/2000 van 19 juni 2000.⁴²
- Verordening (EG) nr. 1338/2001 van de Raad van 28 juni 2001 tot vaststelling van maatregelen die noodzakelijk zijn voor de bescherming van de euro tegen valsemunterij⁴³, waarvan de bepalingen bij Verordening (EG) nr. 1339/2001⁴⁴ van dezelfde datum werden uitgebreid tot de lidstaten die de euro niet als munteenheid hebben aangenomen.

Daarnaast voorzien het EG-Verdrag en de Statuten van het ESCB in afgeleide communautaire wetgeving ter aanvulling van enkele specifieke bepalingen van de Statuten (zie paragraaf 2.5.4) en verlenen zij de ECB regelgevende bevoegdheden (zie paragraaf 2.5.3).

De toenmalige EU- en EG-Verdragen zouden in november 2006 worden vervangen door het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, mits dit door alle 25 lidstaten van de EU zou worden bekrachtigd. Dit verdrag was in 2003 opgesteld door de Conventie over de toekomst van Europa, in juni 2004 goedgekeurd door de ICG en vervolgens door 15 lidstaten bekrachtigd. Nadat het Verdrag in Frankrijk en Nederland bij referendum was verworpen, hebben enkele lidstaten het bekrachtigingsproces opgeschort.

1.2.2 Kenmerken

Noch de EMU noch de totstandbrenging van de gemeenschappelijke markt waren een doel op zich: zij waren een middel om de fundamentele doelstellingen van de Gemeenschap te bevorderen. In artikel 2 van het EG-Verdrag worden als doelstellingen van de Gemeenschap onder meer genoemd *“een harmonische, evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de economische activiteit [...], een hoog niveau van werkgelegenheid [...], een duurzame en niet-inflatoire groei [en] een hoge graad van concurrentievermogen en convergentie van economische prestaties [...]”*. Uit hoofde van artikel 4 van het EG-Verdrag zijn de grondbeginselen met constitutionele status voor het bereiken van deze fundamentele doelstellingen: *“stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een houdbare betalingsbalans”* en het *“beginsel van een openmarkteconomie met vrije mededinging”*. Binnen dit globale beleidskader wijst het EG-Verdrag duidelijke verantwoordelijkheid toe aan zowel het monetaire als het economische beleid.

³⁹PB L 139, 11.5.1998, blz. 1.

⁴⁰PB L 300, 29.11.2000, blz. 2.

⁴¹PB L 359 van 31.12.98, blz. 1.

⁴²PB L 167, 7.7.2000, blz. 1.

⁴³PB L 181 van 4.7.2001, blz. 6.

⁴⁴PB L 181, 4.7.2001, blz. 11.

De monetaire en economische aspecten van de EMU

De monetaire en economische aspecten van de EMU zijn op verschillende manieren georganiseerd. Het monetair en wisselkoersbeleid zijn gedecentraliseerd en gecentraliseerd op het niveau van de Gemeenschap, maar de verantwoordelijkheid voor het economisch beleid ligt nog steeds bij de lidstaten, hoewel het nationale economische beleid moet worden gevoerd binnen een communautair kader voor samenwerking bij macro-economisch beleid. De verschillen op organisatorisch gebied zijn in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel (artikel 5 van het EG-Verdrag), dat wil zeggen dat de toekenning van beleidstaken aan de Gemeenschap slechts gerechtvaardigd is als:

- de doelstellingen niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt; of
- de doelstellingen, vanwege de omvang of de gevolgen van het overwogen optreden, beter door de Gemeenschap kunnen worden verwezenlijkt.

Zoals hieronder wordt uitgelegd, is centralisatie op communautair niveau gerechtvaardigd voor monetair en wisselkoersbeleid omdat een gemeenschappelijke munt en nationaal monetair en wisselkoersbeleid elkaar wederzijds uitsluiten. Dat ligt anders bij economisch beleid. Voorzover het communautaire kader waarborgt dat nationaal economisch beleid daadwerkelijk in overeenstemming is met de eerder genoemde doelstellingen van de EMU, kan dergelijk beleid het best op nationaal niveau worden gevoerd. Zelfs een volledig geïntegreerd economisch gebied als het eurogebied is geen dwingend argument voor een volledige overdracht van de verantwoordelijkheid voor economisch beleid aan de Gemeenschap.

Monetair en wisselkoersbeleid

De ECB is, als de kern van zowel het ESCB als het Eurosysteem, bij uitsluiting verantwoordelijk voor het gemeenschappelijke monetaire beleid voor het eurogebied (zie paragraaf 2.1). Voor een gemeenschappelijke munt is een gemeenschappelijk monetair beleid met gecentraliseerde besluitvorming nodig. Aangezien sommige monetaire-beleidsbeslissingen van dag tot dag moeten worden genomen, moet het besluitvormingskader permanent en geïnstitutionaliseerd zijn in een rechtspersoon die aansprakelijk en politiek verantwoordelijk is voor zijn activiteiten. Daarnaast moest de besluitvorming worden toevertrouwd aan een lichaam dat onafhankelijk was van zowel de communautaire instellingen als de lidstaten (zie paragraaf 4.1).

Ook het wisselkoersbeleid is gedecentraliseerd en gecentraliseerd. Omdat een gemeenschappelijke munt maar één wisselkoers kan hebben, moet er een gemeenschappelijk wisselkoersbeleid worden gevoerd. De wisselkoersbeslissingen voor het eurogebied worden gezamenlijk genomen door de ECB en de Ecofin-Raad, waarbij de Raad het laatste woord heeft (zie paragraaf 3.2.1).

Economisch beleid

In afwijking van de situatie bij het wisselkoersbeleid is de verantwoordelijkheid voor het economisch beleid grotendeels bij de lidstaten gebleven. Uit hoofde van artikel 4, lid 1, van het EG-Verdrag is het economisch beleid van de Gemeenschap gebaseerd op *“de nauwe coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, op de interne markt en op de uitwerking van gemeenschappelijke doelstellingen [...]”*. Artikel 98 van het EG-Verdrag bepaalt dat *“[d]e lidstaten [...] hun economisch beleid*

[voeren] teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap, als omschreven in artikel 2, en in het kader van de in artikel 99, lid 2, bedoelde globale richtsnoeren". Artikel 99, lid 1, van het EG-Verdrag vereist dat "[d]e lidstaten [...] hun economisch beleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang" beschouwen en dit afstemmen met de Raad.

De Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid (GREB's) zijn het voornaamste beleidsinstrument voor de coördinatie van nationaal economisch beleid.⁴⁵ Ze bevatten algemene oriëntaties voor het economisch beleid en doen specifieke aanbevelingen aan elke lidstaat en aan de Gemeenschap. Door de noodzakelijke maatregelen in de diverse beleidsdomeinen (overheidsfinanciën, structurele hervormingen, belastingen, arbeidsmarktregulering of onderwijs en opleiding) af te bakenen, bepalen de GREB de standaard waartegen de latere beleidsbeslissingen – zowel nationaal als Europees – moeten worden afgewogen.

De GREB's hebben de vorm van een aanbeveling en zijn daarom niet bindend of afdwingbaar. In plaats daarvan berusten zij op overreding en "peer pressure" om de regeringen tot de passende beleidsmaatregelen aan te zetten. Door de bekrachtiging van de Europese Raad⁴⁶ krijgen ze echter politiek gewicht.

Daarnaast zijn specifieke procedures ontwikkeld, die in de wandelgangen 'processen' worden genoemd. Het 'proces van Luxemburg' is de coördinatieprocedure voor nationaal werkgelegenheidsbeleid. Zijn belangrijkste beleidsinstrument zijn de jaarlijkse werkgelegenheidsrichtsnoeren, waarin aanbevelingen worden gedaan en prioriteiten worden gesteld, vooral over onderwijs en opleiding en hervormingen van de arbeidsmarkt, en de omzetting van deze oriëntaties in nationale actieplannen.

Het 'proces van Cardiff' is een systeem voor toezicht en wederzijdse beoordeling van structurele hervormingen. Het belangrijkste instrument is het jaarlijkse multilaterale toezicht op de economische hervormingen. Deze procedure vindt plaats op basis van jaarverslagen van de lidstaten en de Europese Commissie en wordt extra ondersteund door een diepgaande multilaterale beoordeling van economische hervormingen door het Comité voor Economische Politiek.

Het 'proces van Keulen' voorziet in een macro-economische dialoog tussen de sociale partners, nationale regeringen, de Europese Commissie en de ECB. Het belangrijkste middel voor dit proces is een uitwisseling van beoordelingen van de economische situatie en de vooruitzichten van de EU. De macro-economische dialoog maakt deel uit van het Europees werkgelegenheidspact en vormt dus een aanvulling op de processen van Luxemburg en Cardiff.

De 'Lissabon-strategie' omvat een uitgebreide hervormingsagenda die er onder andere op gericht is de werking van de gemeenschappelijke markt te verbeteren en

⁴⁵ Wat betreft de onafhankelijkheid en het statutaire mandaat van de ECB, zijn de GREB's niet van toepassing op het monetair beleid.

⁴⁶ De goedkeuring door de Europese Raad van de GREB is de enige formele actie die dit orgaan in EMU-aangelegenheden onderneemt. Bij alle overige EMU-aangelegenheden die om actie vragen op het niveau van staatshoofden of regeringsleiders zijn ofwel intergouvernementele besluiten nodig, of besluiten van de EU-Raad in de samenstelling van de staatshoofden of regeringsleiders.

de huidige fragmentatie en ondoelmatigheden op gebieden als de effectenmarkten, de toegang tot risicokapitaal of luchtverkeerscontrole terug te dringen.

Anders dan de GREB's is de procedure bij buitensporige tekorten in het begrotingsbeleid (artikel 104 van het EG-Verdrag, aangevuld door het Stabiliteits- en Groeipact) bindend en afdwingbaar zijn (zie Kader 5). Begrotingsdiscipline wordt ondersteund door de bepalingen die centrale banken verbieden krediet te verstrekken aan de overheid (artikel 101) of de overheidssector enige vorm van bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen te verlenen (artikel 102). Uit hoofde van artikel 103 is noch de Gemeenschap noch enige lidstaat aansprakelijk voor de verbintenissen van een andere lidstaat en nemen zij deze verbintenissen niet over. Hoge overheidsschulden kunnen op die manier niet worden afgewenteld en een regering die zich niet aan de regels houdt, kan er niet op rekenen dat andere regeringen zullen bijspringen.

De asymmetrie tussen de monetaire en de economische aspecten van de EMU impliceert dat er geen 'EU-regering' is die kan worden vergeleken met de nationale regeringen. Dat hoeft echter geen weeffout in het kader voor het economisch beleid van de Gemeenschap te zijn. Doordat de lidstaten een ruime mate van autonomie hebben bij de besluitvorming op belangrijke terreinen van het economisch beleid, beschikken zij over vitale manoeuvreerruimte en kunnen de gunstige effecten van gezonde beleidsconcurrentie naar boven komen. Tegelijkertijd garanderen de regels en procedures van het economisch-beleidskader macro-economische stabiliteit, mits ze door de beleidsmakers in acht worden genomen.

Kader 5 Het communautaire kader voor begrotingsbeleid

Het Verdrag bevat een aantal bepalingen die bedoeld zijn om gezonde overheidsfinanciën in de derde fase van de EMU te verzekeren, aangezien het begrotingsbeleid de verantwoordelijkheid van de nationale regeringen blijft. Eén daarvan is de procedure bij buitensporige tekorten, zoals uiteengezet in Artikel 104 en in een aan het Verdrag toegevoegd protocol. Deze procedure voorziet in de voorwaarden waaraan een begrotingspositie moet voldoen om als gezond te worden aangemerkt. Artikel 104 bepaalt dat lidstaten buitensporige overheidstekorten dienen te vermijden. De beoordeling of aan dit vereiste wordt voldaan, gebeurt op basis van een referentiewaarde van 3% voor de overheidstekortquote, en een referentiewaarde van 60% voor de overheidsschuldquote. Onder bepaalde in het Verdrag gedefinieerde en in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) nader uitgewerkte van het reële bbp op jaarbasis met minstens 2%, kunnen tekort- en schuldquotes die boven de referentiewaarde liggen, worden getolereerd, hetgeen betekent dat ze niet worden beschouwd als aanwijzing voor het bestaan van een buitensporig tekort. Mocht de EU-Raad besluiten dat een bepaald land een buitensporig tekort heeft dan voorziet de buitensporige-tekortprocedure in de stappen die vervolgens genomen moeten worden, waaronder sancties.

Het SGP werd in 1997 aangenomen, en completeert en geeft nadere toelichting op de tenuitvoerlegging van de buitensporige-tekortprocedure. Het bestaat uit de Resolutie van de Europese Raad betreffende het SGP, de "Verordening van de Raad over

versterking van het toezicht op begrotings situaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid” en de “Verordening van de Raad over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten”. Door in te stemmen met het SGP, hebben lidstaten zich gecommitteerd tot het nastreven van de middellange-termijndoelstelling van begrotingsposities van “nabij evenwicht of in overschot”. De gedachte is dat zij met dergelijke begrotingsposities in staat zijn het hoofd te bieden aan de begrotingseffecten van normale conjunctuurschommelingen zonder de 3%-tekortnorm te overschrijden.

In het kader van het multilateraal toezicht zijn de deelnemers aan het eurogebied verplicht stabiliteitsprogramma’s in te dienen bij de EU-Raad en de Europese Commissie. De niet-deelnemende lidstaten worden geacht convergentieprogramma’s in te dienen. Met behulp van de in deze programma’s vervatte informatie kunnen de budgettaire aanpassingen worden beoordeeld die op de middellange termijn moeten worden aangebracht om een begrotingssituatie van nabij evenwicht of in voorschot te bereiken.

Een essentiële aanvulling op de bepalingen die bedoeld zijn om een op stabiliteit georiënteerd begrotingsbeleid te stimuleren is de in het Verdrag vervatte “no bail-out”-clausule. Artikel 103, lid 1, van het Verdrag luidt: *“De Gemeenschap is niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten en neemt deze verbintenissen niet over [...] Een lidstaat is niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van een andere lidstaat en neemt deze verbintenissen niet over”*. Krachtens deze clausule blijft de verantwoordelijkheid voor de aflossing van de overheidsschuld bij de nationale autoriteiten berusten. De landen worden aldus gestimuleerd een gezond begrotingsbeleid te voeren op nationaal niveau.

Verdere bepalingen die bijdragen tot begrotingsdiscipline zijn de verboden op de monetaire financiering van begrotingstekorten en op enige vorm van bevoorrechte toegang van de collectieve sector tot financiële instellingen. Krachtens Verdragsartikel 101 is het de ECB en de NCB’s verboden monetaire financiering te verschaffen voor overheidstekorten door middel van *“het verlenen van voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten”*. Verdragsartikel 102 verbiedt enige maatregel waardoor door overheden en instellingen of organen van de Gemeenschap een bevoorrechte toegang tot financiële instellingen verkregen zou worden. Afgezien van het feit dat deze bepalingen een verdere aansporing inhouden om te streven naar gezonde overheidsfinanciën en een verstandig begrotingsbeleid, dragen zij tevens bij tot de geloofwaardigheid van het gemeenschappelijke, op prijsstabiliteit gerichte, monetaire beleid.

Uittreksels uit *Het monetaire beleid van de ECB*, ECB 2004, p. 23.

Gedifferentieerde integratie

Het lidmaatschap van de EU brengt niet automatisch met zich mee dat lidstaten deel uitmaken van het eurogebied. Afgezien van de hierboven genoemde bijzondere status van Denemarken en het Verenigd Koninkrijk, is voor deelname aan het eurogebied vereist dat een lidstaat voldoet aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van de gemeenschappelijke munt.

De nodige voorwaarden voor de aanneming van de gemeenschappelijke munt zijn een hoge mate van duurzame convergentie (economische convergentie) en de verenigbaarheid van nationale wetgeving met de verdragsbepalingen over de EMU (juridische convergentie) (zie Kader 6).

Uit hoofde van artikel 121, lid 1, van het EG-Verdrag wordt het bereiken van een hoge mate van duurzame economische convergentie beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- een hoge mate van prijsstabiliteit;
- het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën;
- de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel gedurende ten minste twee jaar;
- de duurzaamheid van de door de Lidstaat bereikte convergentie en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, hetgeen tot uitdrukking komt in het niveau van de rentevoet voor de lange termijn.

Voordat een lidstaat zich kan aansluiten bij het eurogebied, moet het aantonen dat het duurzaam aan deze criteria voldoet. Deze bepaling waarborgt dat de EMU in overeenstemming blijft met zijn fundamentele doelstellingen en richtsnoeren, met name stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een houdbare betalingsbalans.

Het vereiste van juridische convergentie verplicht de lidstaten in hun nationale wetgeving bepalingen op te nemen die de onafhankelijkheid van hun NCB garanderen en de integratie in het ESCB mogelijk maken.

De Europese Commissie en de ECB (in 1998 het EMI) beoordelen onafhankelijk van elkaar zowel de economische als de juridische convergentie en brengen verslag uit over hun bevindingen aan de Raad van Ministers van Financiën en Economische Zaken en aan de Europese Raad, dat wil zeggen in de samenstelling van de staatshoofden of regeringsleiders, die de uiteindelijke beslissing neemt.

Kader 6 Noodzakelijke voorwaarden voor de invoering van de euro

De voorwaarden voor de aanneming van de euro zijn neergelegd in artikel 121 van het EG-Verdrag en het aan het Verdrag gehechte Protocol betreffende de convergentiecriteria waarnaar in artikel 121 wordt verwezen. De toepassing van deze bepalingen is in de door het EMI en de ECB uitgebrachte convergentieverslagen beoordeeld.

De noodzakelijke voorwaarden voor de invoering van de euro zijn:

- het bereiken van een hoge mate van duurzame convergentie (“economische convergentie”);

Kader 6 Noodzakelijke voorwaarden voor de invoering van de euro

- de mate van verenigbaarheid van de nationale wetgeving van elk van de lidstaten met artikel 108 en 109 van het Verdrag en de Statuten van het ESCB (“juridische convergentie”).

Economische convergentie

Of de lidstaat al dan niet een hoge mate van houdbare convergentie heeft bereikt, wordt beoordeeld op basis van vier criteria: prijsstabiliteit, een gezonde begrotingspositie, stabiele wisselkoersen en een geconvergeerde lange rente.

Prijsontwikkelingen

Artikel 121, lid 1, eerste streepje, van het Verdrag vereist: *“het bereiken van een hoge mate van prijsstabiliteit; dit blijkt uit een inflatiepercentage dat dicht ligt bij dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van de prijsstabiliteit het best presteren”*.

Artikel 1 van het Protocol bepaalt dat een lidstaat een houdbare prijsontwikkeling heeft en een gemiddeld inflatiepercentage dat, gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek, niet meer dan anderhalf procentpunt hoger ligt dan dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren. De inflatie wordt gemeten aan de hand van het indexcijfer van de consumptieprijzen op een vergelijkbare basis, rekening houdend met verschillen in de nationale definities.

Begrotingsontwikkelingen

Artikel 121, lid 1, tweede streepje, van het Verdrag vereist: *“het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën”; en bepaalt dat dit moet blijken uit “een begrotingssituatie van de overheid zonder een buitensporig tekort als bedoeld in artikel 104, lid 6.”*

Artikel 2 van het Protocol bepaalt dat dit criterium inhoudt *“[...] dat ten aanzien van de lidstaat op het tijdstip van het onderzoek geen raadsbesluit krachtens artikel 104, lid 6, van het Verdrag is genomen waarin wordt vastgesteld dat er in de betrokken lidstaat een buitensporig tekort bestaat.”*

Artikel 104, lid 2, van het Verdrag bepaalt dat lidstaten buitensporige overheidstekorten dienen te vermijden. De Commissie ziet toe op de naleving van begrotingsdiscipline, met name op basis van de volgende criteria:

- (a) of de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlands product (bbp) een referentiewaarde [in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten op 3% bbp gesteld] overschrijdt, tenzij:
- hetzij de verhouding in aanzienlijke mate en voortdurend is afgenomen en een niveau heeft bereikt dat de referentiewaarde benadert,
  - hetzij de overschrijding van de referentiewaarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard is en de verhouding dicht bij de referentiewaarde blijft;

(b) *of de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde [in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten op 60% bbp gesteld] overschrijdt, tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert.*

Wisselkoersontwikkelingen

Artikel 121, lid 1, derde streepje, van het Verdrag vereist “*de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie ten opzichte van de munt van een andere lidstaat*”.

Artikel 3 van het Protocol bepaalt dat “*het criterium inzake deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel [...] betekent dat een lidstaat ten minste gedurende de laatste twee jaren vóór het onderzoek, zonder grote spanningen de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel heeft kunnen aanhouden. Met name mag de betrokken lidstaat tijdens die periode de bilaterale spilkoers van zijn valuta tegenover die van een andere lidstaat niet op eigen initiatief hebben gedevalueerd*”.

Wat betreft de toepassing van deze bepalingen, hebben het EMI en de ECB er in de convergentieverslagen van 1998, 2000 en 2002 op gewezen dat, tijdens het opstellen van het Verdrag de normale fluctuatiemarges $\pm 2,25\%$ rondom de bilaterale spilkoersen bedroegen, terwijl een marge van $\pm 6\%$ een uitzondering op de regel betrof. In augustus 1993 werd besloten de fluctuatiemarges te verruimen tot $\pm 15\%$, waardoor de interpretatie van dit criterium minder eenvoudig werd, met name voor wat betreft het begrip “normale fluctuatiemarges”. Bij het vormen van een oordeel achteraf dient derhalve rekening te worden gehouden met hoe de wisselkoers zich sinds 1993 binnen het Europees Monetair Stelsel (EMS) had ontwikkeld. De nadruk wordt derhalve gelegd op de vraag of de koersen zich dicht bij de respectieve spilkoersen van het ERM/ERM-II hebben bevonden.

De lange-renteontwikkelingen

Artikel 121 (1), vierde streepje, van het Verdrag vereist “*duurzaamheid van de door de lidstaat bereikte convergentie en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, hetgeen tot uitdrukking komt in het niveau van de rentevoet voor de lange termijn.*”

Artikel 4 van het Protocol bepaalt dat “*de convergentie van het niveau van de rentevoet*” wil zeggen dat “*een lidstaat, gemeten over een periode van één jaar vóór het onderzoek, een gemiddelde nominale langetermijnrente heeft gehad die niet meer dan 2 procentpunten hoger ligt dan die van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van prijsstabiliteit het best presteren. De rentevoet wordt gemeten op basis van langlopende staatsobligaties of vergelijkbare waardepapieren, rekening houdend met verschillen in de nationale definities*”.

Juridische convergentie

De nationale wetgeving van elke lidstaat, waaronder de statuten van hun NCB's, dienen verenigbaar te zijn met artikel 108 en artikel 109 van het Verdrag en de Statuten van het ESCB. Met de term "verenigbaar" wordt niet bedoeld dat het Verdrag "harmonisatie" vereist van de statuten van de NCB's, hetzij onderling of met die van het ESCB. In plaats daarvan betekent het dat de nationale wetgeving moet worden aangepast om onverenigbaarheden met het Verdrag en de Statuten te elimineren, met name bepalingen die afbreuk doen aan de onafhankelijkheid van de betreffende NCB en aan haar rol als integrerend onderdeel van het ESCB.

Onverenigbaarheden zijn geëlimineerd zodra de lidstaat overgaat tot invoering van de euro. De lidstaat is verplicht zijn wetgeving aan te passen ondanks dat het Verdrag en de Statuten van ESCB prevaleren boven nationale wetgeving. Het zorgt er voor dat de nationale wetgeving *a priori* verenigbaar is met Gemeenschapsrecht.

Met als doel de gebieden vast te stellen waarop aanpassingen nodig zijn, onderzoekt de ECB:

- de onafhankelijkheid van de nationale centrale bank (juridische, institutionele en functionele onafhankelijkheid en de ambtsekerheid van de leden van de besluitvormende organen);
- de juridische integratie van de nationale centrale bank in het ESCB (waaronder statutaire doelstellingen, taken, instrumenten, organisatie en financiële bepalingen);
- overige wetgeving die relevant is voor de volledige deelname van de lidstaat aan de derde fase van de EMU (waaronder bepalingen inzake de uitgifte van bankbiljetten en munten, het aanhouden en beheren van deviezenreserves en het wisselkoersbeleid).

Andere factoren

Artikel 121, lid 1, van het Verdrag vereist dat door de Commissie en het EMI (thans de ECB) ook rekening wordt gehouden met verscheidene andere factoren, te weten "*de ontwikkeling van de ECU, de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren*". De ontwikkeling van de Ecu was een factor waarover in 1998 is nagedacht gedurende de overgang naar de derde fase van de EMU. Nu de Ecu echter is opgevolgd door de euro, zal deze factor niet langer een rol spelen bij beoordelingen van convergentie.

Procedures

De ECB (in 1998 het EMI) en de Europese Commissie beoordelen of elke EU-lidstaat aan de bovengenoemde voorwaarden heeft voldaan. Beide instellingen werken afzonderlijk en onafhankelijk van elkaar. Hun eerste convergentieverslagen werden in 1998 gepubliceerd, ten tijde van de overgang naar de derde fase van de EMU. De situatie van de lidstaten met een derogatie wordt ten minste elke twee jaar beoordeeld of op verzoek van een lidstaat met een derogatie.

Kader 6 Noodzakelijke voorwaarden voor de invoering van de euro

De procedurele stappen voor de overgang naar de derde fase van de EMU in 1998 werden volbracht in overeenstemming met artikel 121 van het EG-Verdrag.

- Verslagen van het EMI en de Europese Commissie;
- Aanbevelingen van zowel de Commissie als de Ecofin-Raad;
- Raadpleging van het Europees Parlement;
- Besluit van de EU-Raad, bijeenkomend in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders.

Voor het herzien en intrekken van een derogatie vereist artikel 122 van het EG-Verdrag de volgende procedurele stappen:

- Verslagen van de ECB en de Europese Commissie;
- Voorstel van de Commissie;
- Raadpleging van het Europees Parlement;
- Bespreking in de EU-Raad, bijeenkomend in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders.
- Besluit door de Ecofin-Raad.

EU-lidstaten met een derogatie

Uit hoofde van artikel 122 van het EG-Verdrag heeft een lidstaat van de EU die niet aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van de euro voldoet, een **derogatie**. Dit betekent dat de betrokken lidstaat niet deelneemt aan de monetaire unie. Hij behoudt zijn monetaire soevereiniteit voor zijn eigen valuta en bestaande bevoegdheden op het terrein van het monetaire beleid. De lidstaat is niet gebonden aan de regels inzake het economische beleid die enkel van toepassing zijn op de lidstaten die deelnemen aan de derde fase van de EMU. Lidstaten met een derogatie zijn echter wel gebonden aan de doelstelling van de invoering van een gemeenschappelijke munt (artikel 4, lid 2, van het EG-Verdrag) en verplicht te streven naar economische en juridische convergentie als voorwaarde voor de uiteindelijke aanneming van de gemeenschappelijke munt. Artikel 108 over de onafhankelijkheid van de centrale banken is ook van toepassing op deze lidstaten.

Een derogatie is tijdelijk. De Raad beoordeelt de situatie om de twee jaar opnieuw op basis van verslagen van de ECB en de Europese Commissie. Als de Raad van Ministers van Financiën en Economische Zaken en de Europese Raad, dat wil zeggen in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders, tot de slotsom komt dat een lidstaat aan de criteria voor economische en juridische

convergentie voldoet, wordt zijn derogatie ingetrokken en moet hij op de euro als munt overgaan.

Momenteel hebben Zweden en de tien landen die op 1 mei 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden een derogatie. Zweden voldoet nog niet geheel aan het vereiste van juridische convergentie. Behalve voor Slovenië, dat op 1 januari 2007 tot het eurogebied zal toetreden, moeten de nieuwe lidstaten in de komende jaren nog steeds aantonen dat zij aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van de euro als hun munt voldoen.

EU-lidstaten met een bijzondere status

Uit hoofde van protocollen die aan het EG-Verdrag zijn gehecht⁴⁷, zijn Denemarken en het Verenigd Koninkrijk ontheven van deelname in de derde fase van de EMU. Dat betekent dat Denemarken en het Verenigd Koninkrijk het recht hadden voor de start ervan op 1 januari 1999 te kiezen of zij al dan niet aan de derde fase van de EMU zouden deelnemen. Beide landen hebben gebruik gemaakt van dit recht (Denemarken in december 1992 en het Verenigd Koninkrijk in oktober 1997) en hebben de Raad ervan in kennis gesteld dat zij niet voornemens waren op de derde fase over te gaan.

Wat de strekking van de ontheffingen betreft, bepaalt het protocol inzake Denemarken dat de ontheffing dezelfde effecten heeft als een derogatie. Het protocol met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk gaat veel verder. Het Verenigd Koninkrijk heeft van nog meer verdragsbepalingen ontheffing gekregen. Met name artikel 4, lid 2, van het EG-Verdrag, uit hoofde waarvan zowel de Gemeenschap als de lidstaten gebonden blijven aan de doelstelling van de invoering van een gemeenschappelijke munt, en artikel 108 over de onafhankelijkheid van de centrale bank, worden niet van toepassing verklaard.

De ontheffingen voor Denemarken en het Verenigd Koninkrijk zijn permanent. Beide lidstaten hebben echter het recht behouden zich in een later stadium aan te sluiten, op voorwaarde dat zij dan aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van de euro voldoen.

⁴⁷Protocol betreffende enkele bepalingen inzake Denemarken; en Protocol betreffende enkele bepalingen met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Vergadering van de Raad van Bestuur
van de ECB in november 2006.

2 HET CENTRALE-BANKWEZEN IN DE EMU: JURIDISCHE, INSTITUTIONELE EN ORGANISATORISCHE ASPECTEN

De EU-lidstaten die de euro als hun gemeenschappelijke munt hebben aangenomen, hebben daarmee afstand gedaan van hun monetaire soevereiniteit. De ECB heeft, als de kern van het nieuwe stelsel van centrale banken dat het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) wordt genoemd, de verantwoordelijkheid voor het monetair beleid in het eurogebied overgenomen.

2.1 DE ECB, HET ESCB EN HET EUROSISTEEM

Uit hoofde van het EG-Verdrag zijn de taken van een centrale bank voor de euro aan het ESCB toegewezen. Omdat het ESCB echter zelf geen rechtspersoon is, en omdat het niveau van integratie in de EMU uiteenloopt, zijn de ECB en de NCB's van de landen van het eurogebied degenen die daadwerkelijk de taken uitvoeren. Zij oefenen de kernfuncties van het ESCB uit onder de naam 'Eurosysteem'.

2.1.1 Het ESCB en het Eurosysteem als de organische koppeling tussen de ECB en de NCB's

Het ESCB bestaat uit de ECB en de NCB's van de 25 lidstaten van de EU. Zijn 'organieke wet' is het Protocol betreffende de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank (Statuten van het ESCB), dat aan het EG-Verdrag is gehecht.

In tegenstelling tot de ECB en de NCB's heeft het ESCB geen rechtspersoonlijkheid, is het niet bevoegd te handelen en beschikt het niet over eigen besluitvormingsorganen. In plaats daarvan vormen de onderdelen van het ESCB – de ECB en de NCB's – de rechtspersonen en uitvoerenden. Zij zijn wel bevoegd te handelen, maar als zij taken uitvoeren die aan het ESCB zijn toegewezen, handelen zij in overeenstemming met zijn doelstellingen, de bepalingen van het Verdrag en de Statuten en de besluiten van de besluitvormende organen van de ECB. De term ESCB verwijst naar een institutioneel kader dat een 'organische koppeling' tussen de ECB en de NCB's vormt. Het garandeert dat i) besluitvorming gecentraliseerd is, en ii) de taken die het EG-Verdrag aan het ESCB heeft toegewezen gezamenlijk worden uitgevoerd en consequent in overeenstemming met de toewijzing van bevoegdheden en de doelstellingen van het systeem.

Het ESCB omvat de NCB's van alle EU-lidstaten, ook van degene die niet op de euro zijn overgegaan (zie paragraaf 1.2.2) vanwege hun bijzondere status (Denemarken en het Verenigd Koninkrijk) of op grond van een derogatie (Zweden en de tien nieuwe EU-lidstaten). Aangezien de niet-deelnemende lidstaten hun monetaire soevereiniteit hebben behouden, zijn hun respectieve centrale banken niet betrokken bij de uitvoering van de kernfuncties van het systeem. Om het publiek te helpen de complexe structuur van het Europese stelsel van centrale banken te doorgronden, heeft de Raad van Bestuur van de ECB in november 1998 besloten de term "Eurosysteem" aan te nemen. Deze term verwijst naar de samenstelling – de ECB en de NCB's van de lidstaten die zijn overgegaan op de euro – waarin het ESCB zijn basistaken uitvoert.

Er zijn drie belangrijke politieke en economische redenen waarom een systeem werd opgezet om de functies van een centrale bank voor de euro uit te voeren, en niet één enkele centrale bank:

1. De oprichting van één enkele centrale bank voor het gehele eurogebied (mogelijk door het centralebankwezen op één plaats te concentreren) zou om politieke redenen onaanvaardbaar zijn.
2. Het Eurosysteem bouwt voort op de ervaringen van de NCB's, behoudt hun institutionele opbouw, infrastructuur en operationele capaciteiten en expertise; bovendien voeren de NCB's nog steeds enkele taken uit die niet met het Eurosysteem samenhangen.
3. Met het oog op de geografische omvang van het eurogebied werd het als passend gezien de kredietinstellingen in elke lidstaat een toegangspunt tot de centrale bank te bieden. Gezien de vele landen, talen en culturen binnen het

eurogebied waren nationale instellingen (en niet een supranationale bank) in de beste positie om als toegangspunten tot het Eurosysteem te dienen.

De opbouw van het Eurosysteem berust op gevestigde centralebankstructuren en neemt de culturele en nationale diversiteit van het eurogebied in acht. Tegelijkertijd wordt kruisbestuiving en waar mogelijk onderlinge wedijver op het gebied van beste praktijken bevorderd doordat de NCB's autonome entiteiten zijn. Zodoende wordt potentieel gecreëerd voor de verbetering van de doelmatigheid van het operationeel beheer binnen het Eurosysteem. Daartoe zijn de centrale banken van het Eurosysteem in januari 2005 een missie overeengekomen, samen met gedeelde opvattingen over de strategische oogmerken en de organisatorische beginselen voor het bevorderen van de effectiviteit en de doelmatigheid bij de vervulling van de functies van het Eurosysteem.

2.1.2 De ECB als een gespecialiseerde organisatie naar communautair recht

Krachtens het EG-Verdrag is de ECB opgericht als een gespecialiseerde, onafhankelijke organisatie voor monetair beleid en de uitvoering van verwante functies. Daarom heeft de ECB rechtspersoonlijkheid en eigen besluitvormende organen en bevoegdheden. Haar organisatie als een centrale bank beantwoordt aan de specifieke aard van monetair beleid, dat wil zeggen een functie van openbaar beleid die voornamelijk door middel van transacties op de financiële markten ten uitvoer wordt gelegd.

Rechtspersoonlijkheid

Uit hoofde van artikel 107, lid 2, van het EG-Verdrag bezit de ECB rechtspersoonlijkheid. Artikel 9.1 van de Statuten van het ESCB bepaalt dat zij de ruimste handelingsbevoegdheid heeft die door de nationale wetgeving van de lidstaten aan rechtspersonen wordt toegekend. Zij kan dus roerende en onroerende goederen verkrijgen of vervreemden en in rechte optreden. Daarnaast geniet de ECB op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immuniteiten die nodig zijn voor de vervulling van haar taken, overeenkomstig de bepalingen van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen van 8 april 1965.¹

Als rechtspersoon naar internationaal publiekrecht kan de ECB onder meer internationale overeenkomsten sluiten over zaken die onder haar bevoegdheid vallen en deelnemen aan de werkzaamheden van internationale organisaties, zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Bank voor Internationale Betalingen (BIB) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Internationale status

Hoewel de ECB krachtens het EG-Verdrag een beleidsfunctie heeft, is zij geen communautaire instelling in eigenlijke zin. Zij wordt niet genoemd in artikel 7

¹ Artikel 21 van het Protocol bepaalt dat het Protocol van toepassing is op de Europese Centrale Bank, op de leden van haar organen en op haar medewerkers, onverminderd de bepalingen van de Statuten van het ESCB.

van het EG-Verdrag, waarin de vijf instellingen van de Gemeenschap worden opgesomd: het Europees Parlement, de Raad, de Europese Commissie, het Hof van Justitie en de Rekenkamer. Aan deze instellingen is het mandaat opgedragen de taken van de Gemeenschap binnen de grenzen van de hun door het Verdrag verleende bevoegdheden te vervullen.

De rechtsgrond van het ESCB en de ECB daarentegen is neergelegd in een afzonderlijk artikel (artikel 8 van het Verdrag). Dat onderstreept de bijzondere status van de ECB binnen de globale context van de Europese Gemeenschap, onderscheidt haar van de andere instellingen en hun hulporganen en beperkt haar activiteiten tot een duidelijk omschreven, specifieke taak.

Als organisatie die is opgericht door het EG-Verdrag beschikt de ECB over werkelijke bevoegdheden. Deze bevoegdheden zijn niet door de communautaire instellingen gedelegeerd; het gaat om bevoegdheden die rechtstreeks door het EG-Verdrag aan de ECB zijn toegekend. Daardoor onderscheidt de ECB zich van de verschillende gedecentraliseerde agentschappen van de Gemeenschap, die weliswaar rechtspersoonlijkheid hebben, maar waarvan de bevoegdheden door de communautaire instellingen aan hen zijn gedelegeerd.²

2.1.3 De NCB's van het eurogebied als onderdeel van het Eurosysteem

Elke nationale centrale bank bezit rechtspersoonlijkheid krachtens de nationale wetgeving van het land van vestiging. Alle NCB's van het eurogebied maken echter krachtens artikel 105 van het EG-Verdrag en artikel 14.3 van de Statuten van het ESCB een integrerend deel uit van het Eurosysteem. Krachtens artikel 12.1 van de Statuten voeren zij de taken van het Eurosysteem uit die door de ECB in overeenstemming met het decentralisatiebeginsel (zie paragraaf 2.4) aan hen zijn gedelegeerd. Zij handelen in overeenstemming met de Richtsnoeren en Instructies van de ECB (artikel 14.3 van de Statuten). Tegelijkertijd zijn de presidenten van de NCB's van het Eurosysteem naast de leden van de Directie ambtshalve lid van de Raad van Bestuur van de ECB (artikel 10 van de Statuten van het ESCB). Als "aandeelhouders" van de ECB verstrekken de NCB's van het Eurosysteem de ECB met kapitaal en externe reserves en hebben deel aan de financiële resultaten (artikel 28, 30 en 33 van de Statuten).

Om de NCB's in het Eurosysteem te integreren is de relevante nationale wetgeving aangepast aan het gemeenschapsrecht: de nationale wetten en statuten moeten met name garanderen dat de NCB's en hun besluitvormende lichamen onafhankelijk zijn van de regering van de betreffende EU-lidstaat (zie paragraaf 4.1). Onafhankelijkheid is vereist omdat de NCB's en hun presidenten betrokken zijn bij de werking van het Eurosysteem.

De functionele integratie van de NCB's in het Eurosysteem maakt geen inbreuk op hun bestaande institutionele, financiële en bestuurlijke autonomie. Uit hoofde

² Bijvoorbeeld het Europees Milieuagentschap (EEA), het Bureau voor Harmonisatie binnen de Interne Markt (BHIM) en het Europees Agentschap voor de Ontwikkeling van Medische Producten (EMA).

van de Statuten van het ESCB kunnen de NCB's op eigen verantwoordelijkheid taken vervullen die geen verband houden met het Eurosysteem, mits deze taken de doelstellingen en taken van het Eurosysteem niet doorkruisen. De functies die geen verband houden met het Eurosysteem verschillen van land tot land en behelzen hoofdzakelijk uiteenlopende soorten financiële en bestuurlijke diensten aan de betrokken nationale overheid. De meeste NCB's zijn ook betrokken bij het toezicht op de financiële instellingen in hun land (zie paragraaf 3.7).

2.1.4 De NCB's van de niet-deelnemende lidstaten van de EU

De NCB's van de niet-deelnemende EU-lidstaten zijn weliswaar leden van het ESCB, maar zij hebben een bijzondere status. Ze zijn verantwoordelijk voor hun eigen nationale monetaire beleid en nemen dus geen deel aan de kernactiviteiten van het Eurosysteem, met name het gemeenschappelijke monetaire beleid. Hun presidenten zijn geen lid van de Raad van Bestuur van de ECB en nemen geen deel aan het besluitvormingsproces over de kernactiviteiten van de ECB. Deze NCB's zijn ook niet betrokken bij de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijke monetaire beleid en de daarmee samenhangende functies.

De niet-deelnemende NCB's houden zich niettemin aan de beginselen van monetair beleid gericht op prijsstabiliteit. Daarnaast houdt het lidmaatschap van het ESCB in dat zij op diverse terreinen nauw moeten samenwerken met het Eurosysteem: zij ondersteunen het ESCB bijvoorbeeld bij het verzamelen van statistische gegevens (zie paragraaf 3.5). Bovendien biedt het Europees wisselkoersmechanisme II (ERM II) een kader voor samenwerking op het gebied van monetair en wisselkoersbeleid met het Eurosysteem (zie paragraaf 3.2.1). Het institutionele forum voor een dergelijke samenwerking is de Algemene Raad van de ECB (zie paragraaf 2.5.1).

2.2 DOELSTELLINGEN

Overeenkomstig artikel 105, lid 1, van het Verdrag is het hoofddoel van het ESCB het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd het doel van prijsstabiliteit ondersteunt het ESCB het algemene economische beleid in de Gemeenschap teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap (waaronder een hoog niveau van werkgelegenheid en duurzame en niet-inflatoire groei). Daarnaast handelt het ESCB in overeenstemming met het beginsel van een openmarkteconomie met vrije mededinging.

Aangezien artikel 105, lid 1, van het Verdrag niet van toepassing is op de lidstaten van de EU die niet op de euro zijn overgegaan, moet de term 'ESCB' worden gelezen als 'Eurosysteem'.

2.2.1 Het hoofddoel: prijsstabiliteit

Het hoofddoel van het Eurosysteem, het handhaven van prijsstabiliteit, is de sleutelbepaling van het hoofdstuk over het monetair beleid in het Verdrag. Het weerspiegelt moderne economische theorieën over de rol, de omvang en de beperkingen van monetair beleid en vormt de grondslag van de institutionele en organisatorische structuur van het centrale bankwezen in de EMU.

De doelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit is op goede gronden door het EG-Verdrag toegewezen. In de eerste plaats leren tientallen jaren ervaring en uitgebreid economisch onderzoek immers dat het duurzaam handhaven van prijsstabiliteit de belangrijkste bijdrage is die het monetaire beleid kan leveren tot de verbetering van de economische vooruitzichten en de levensstandaard van de bevolking (zie Kader 7).

In de tweede plaats tonen de theoretische grondslagen van monetair beleid en ervaringen uit het verleden aan dat monetair beleid in laatste instantie enkel invloed kan uitoefenen op het prijsniveau in een economie (zie paragraaf 3.1.1). Prijsstabiliteit is dus op de middellange termijn de enige haalbare doelstelling voor het gemeenschappelijke monetaire beleid. Monetair beleid is daarentegen, afgezien van de positieve impact van prijsstabiliteit, niet bij machte invloed uit te oefenen op reële variabelen.

Kader 7 De voordelen van prijsstabiliteit

De doelstelling van prijsstabiliteit heeft betrekking op het algemene prijsniveau in de economie en betekent dat zowel langdurige inflatie als deflatie moeten worden vermeden. Er zijn verschillende manieren waarop prijsstabiliteit bijdraagt tot een hoog niveau van economische bedrijvigheid en werkgelegenheid.

1. Prijsstabiliteit maakt het voor burgers gemakkelijker om veranderingen in relatieve prijzen waar te nemen omdat deze dan niet door schommelingen in het algemene prijspeil worden verhuld. Daardoor zullen bedrijven en consumenten beter in staat zijn goed gefundeerde consumptie- en investeringsbeslissingen te nemen. Dit resulteert dan weer in een betere allocatie van middelen op de markt. Aangezien dankzij prijsstabiliteit de middelen op de meest productieve wijze kunnen worden aangewend, wordt het productiepotentieel van de economie vergroot.
2. Als investeerders er gerust op kunnen zijn dat de prijzen in de toekomst stabiel blijven, zullen zij geen “inflatierisicopremie” eisen ter compensatie van de risico’s waarmee het aanhouden van nominale activa op de langere termijn wordt geassocieerd. Door voor lagere risicopremies in de reële rente te zorgen, draagt het monetaire beleid bij tot de doelmatigheid van de kapitaalmarkt bij de allocatie van middelen en wordt aldus investeren verder aangemoedigd. Hierdoor krijgt de economische groei weer een impuls.
3. Particulieren en bedrijven zullen, wanneer de prijsstabiliteit op geloofwaardige wijze wordt gehandhaafd, minder geneigd zijn middelen te onttrekken aan productieve doeleinden om zich tegen inflatie in te dekken. Hoge inflatie spoort bijvoorbeeld aan tot het hamsteren van goederen omdat deze hun waarde in een dergelijke situatie beter behouden dan geld of andere financiële activa. Aangezien hamsteren echter een inefficiënte manier van investeren is belemmert het de economische groei.
4. Daarenboven kunnen belastingen en sociale voorzieningen verkeerde impulsen afgeven, waardoor het economische gedrag verstoord wordt. Meestal worden dergelijke verstoringen verergerd door inflatie of deflatie. De reële economische kosten die veroorzaakt worden door de versturende invloed van belasting- en socialezekerheidsstelsels worden door prijsstabiliteit tenietgedaan, terwijl deze kosten door inflatie verergerd worden.

Kader 7 De voordelen van prijsstabiliteit

5. Prijsstabiliteit voorkomt de aanzienlijke en willekeurige herverdeling van welvaart en inkomen die zich in zowel een inflatoire als een deflatoire omgeving voordoet. Zo draagt prijsstabiliteit ook bij tot sociale cohesie en stabiliteit. In de twintigste eeuw is diverse keren gebleken dat een hoog inflatie- of deflatiepeil doorgaans tot sociale en politieke onrust leidt.

Bron: *Het monetaire beleid van de ECB*, ECB 2004, p. 42.

Hoewel het EG-Verdrag duidelijk het handhaven van prijsstabiliteit aanwijst als het hoofddoel van de ECB, definieert het niet wat we eigenlijk onder ‘prijsstabiliteit’ moeten verstaan. Met dat in gedachten heeft de ECB in oktober 1998 een kwantitatieve definitie van prijsstabiliteit bekendgemaakt. Deze definitie is onderdeel van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB (zie paragraaf 3.1.2).

2.2.2 De ondersteuning van het algemene economische beleid

Door haar duidelijk omschreven mandaat van handhaving van prijsstabiliteit in het eurogebied, ondersteunt de ECB het algemene economische beleid in de Gemeenschap “teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2 omschreven doelstellingen van de Gemeenschap”. Zoals hierboven is aangetoond, is een monetair beleid gericht op prijsstabiliteit de beste bijdrage die de ECB kan leveren tot het bevorderen van onder andere “duurzame en niet-inflatoire groei” en “een hoog niveau van werkgelegenheid”, als genoemd in artikel 2 van het EG-Verdrag. Op deze manier kan een op stabiliteit gericht monetair beleid een stabiele omgeving scheppen, zodat ander beleid zo doeltreffend mogelijk kan worden uitgevoerd.

Monetair beleid daarentegen heeft maar beperkte mogelijkheden om via andere kanalen een blijvende invloed uit te oefenen op reële variabelen; op de lange termijn wordt het reële inkomen in wezen bepaald door aanbodfactoren (bijvoorbeeld technologie, bevolkingsgroei, de flexibiliteit van markten en de efficiëntie van het institutionele kader van de economie). Het is dus aan het begrotings- en het structurele beleid – maar ook aan de bij het loononderhandelingsproces betrokken partijen – om het groeipotentieel van de economie te bevorderen.

Het mandaat om het algemene economische beleid in het eurogebied te ondersteunen betekent dus niet dat de ECB direct verantwoordelijk is voor andere doelstellingen in aanvulling op prijsstabiliteit. Het Verdrag vereist echter wel dat de ECB de andere doelstellingen van de Gemeenschap in aanmerking neemt bij het streven naar haar hoofddoelstelling. Aangezien monetair beleid de reële bedrijvigheid op korte termijn kan beïnvloeden, zou de ECB moeten vermijden dat zij excessieve fluctuaties genereert in de productie en de werkgelegenheid, op voorwaarde dat haar hoofddoel daardoor niet in gevaar komt.

Het mandaat om het algemene economische beleid in de Gemeenschap te ondersteunen betekent evenmin dat de ECB haar beleid tevoren op het economisch beleid in de Gemeenschap moet afstemmen. De beleidsondersteuning maakt

echter deel uit van de ratio achter de dialoog tussen de ECB en de economisch-beleidsmakers op communautair niveau (zie paragraaf 4.3).

2.2.3 Het beginsel van een openmarkteconomie

Het EG-Verdrag bindt het Eurosysteem ook aan het beginsel van een openmarkteconomie met vrije mededinging. Het Eurosysteem voldoet op verschillende manieren aan dit beginsel. Door prijsstabiliteit te handhaven, draagt de ECB bij tot de juiste werking van het prijsmechanisme, een wezenlijk kenmerk van een goed functionerende markteconomie dat een doeltreffende allocatie van middelen stimuleert. De monetaire-beleidsinstrumenten van het Eurosysteem zijn gebaseerd op marktmechanismen, en kredietinstellingen wordt gelijke toegang tot de faciliteiten van het Eurosysteem verleend.

2.3 TOEWIJZING VAN TAKEN DOOR HET VERDRAG

Het Verdrag wijst de taken van een centrale bank voor de Gemeenschap aan het ESCB toe. Aangezien niet alle EU-lidstaten aan de EMU deelnemen, moeten voor de termen 'ESCB' en 'Gemeenschap' respectievelijk 'Eurosysteem' en 'eurogebied' worden gelezen.

2.3.1 De belangrijkste taken van het Eurosysteem

Artikel 105, lid 2, van het EG-Verdrag en artikel 3.1 van de Statuten van het ESCB wijst de bevoegdheid voor de volgende fundamentele taken bij uitsluiting aan het Eurosysteem toe:

- het bepalen en ten uitvoer leggen van het monetair beleid van het eurogebied;
- het verrichten van valutamarktoperaties;
- het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten van het eurogebied;
- het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer.

Andere daarmee samenhangende taken omvatten:

- de uitgifte van eurobankbiljetten, als de enige bankbiljetten die binnen het eurogebied de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben (artikel 106, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 16 van de Statuten);
- het verzamelen van de benodigde statistische gegevens voor de taken van het Eurosysteem (artikel 5 van de Statuten).

De capaciteit van het Eurosysteem om het **monetair beleid** van de eurogebied te bepalen en ten uitvoer te leggen wordt verzekerd door zijn volledige zeggenschap over basisgeld. Uit hoofde van artikel 106 van het Verdrag zijn de ECB en de NCB's de enige instellingen die het recht hebben bankbiljetten uit te geven die wettig betaalmiddel zijn in het eurogebied; het recht van de lidstaten van het eurogebied munten te slaan is beperkt tot lage denominaties en het volume van de uitgegeven munten moet door de ECB worden goedgekeurd. Aangezien het bankwezen

afhankelijk is van basisgeld, kan het Eurosysteem een dominante invloed uitoefenen op de geldmarktverhoudingen en de geldmarktrente sturen (zie paragraaf 3.1).

Het verrichten van **valutamarktoperaties** is een belangrijke bijkomende functie van monetair beleid. Doordat deze taak aan het Eurosysteem is toegewezen, worden niet alleen de operationele capaciteiten van de centrale banken benut, maar wordt ook verzekerd dat valutamarktoperaties in overeenstemming zijn met de doelen van monetair beleid. Valutamarktoperaties beïnvloeden de wisselkoersen en de liquiditeiten op de interne markt; beide zijn relevante variabelen voor het monetair beleid. Ze moeten verenigbaar zijn met het kader voor het wisselkoersbeleid van het eurogebied dat in het Verdrag is neergelegd. Op dit terrein deelt de ECB de verantwoordelijkheid met de Raad als uiteindelijke besluitvormer (zie paragraaf 3.2.1).

De taak van het aanhouden en beheren van de **externe reserves** van het eurogebied is de logische aanvulling op het verrichten van valutamarktoperaties door het Eurosysteem. Deze taak wordt aangevuld door de bevoegdheid van de ECB ex artikel 31 van de Statuten om zeggenschap uit te oefenen over het gebruik van de externe reserves van de NCB's en transacties van lidstaten met hun werksaldi (zie paragraaf 3.2.2).

Doordat het Eurosysteem belast is met het bevorderen van een **vlotte werking van betalingssystemen** (zie paragraaf 3.3), blijkt hoe belangrijk het is dat deze systemen solide en doelmatig zijn, niet alleen voor het monetaire beleid maar ook voor de economie als geheel.

Voor de uitvoering van deze taken van het Eurosysteem verlenen de artikelen 17 tot en met 24 van de Statuten van het ESCB de ECB en de NCB's van het eurogebied een reeks functionele en operationele bevoegdheden. Daarnaast:

- beschikt de ECB over regelgevende bevoegdheden en het recht om ex artikel 110 van het Verdrag en artikel 34 van de Statuten voor tenuitvoerlegging vatbare sancties op te leggen bij niet-naleving van Verordeningen en Besluiten van de ECB (zie paragraaf 2.5.3);
- houdt de ECB toezicht op de naleving door de NCB's van het verbod op monetaire financiering en bevoorrechte toegang tot financiële instellingen voor de overheidssector (zie paragraaf 2.5.5).

2.3.2 Overige taken

Naast zijn kernfuncties draagt het Eurosysteem bij tot “een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel” (artikel 105, lid 5, van het EG-Verdrag). Al deze functies vallen primair onder de verantwoordelijkheid van de lidstaten; het Eurosysteem levert enkel een bijdrage. Hoewel de strekking van de bijdrage van het Eurosysteem niet nauwkeurig is aangegeven, erkent het Verdrag zodoende het gerechtvaardigde belang van de ECB en de NCB's om betrokken te worden bij de communautaire regelingen voor bedrijfseconomisch toezicht en financiële stabiliteit (zie paragraaf 3.7).

Een andere belangrijke taak van de ECB is het uitbrengen van advies aan de geëigende instellingen of organen van de Gemeenschap of nationale autoriteiten omtrent aangelegenheden op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen (artikel 105, lid 4, van het EG-Verdrag en artikel 4 van de Statuten) en haar recht om in de in het Verdrag aangegeven gevallen voorstellen voor afgeleide gemeenschapswetgeving te doen (zie paragraaf 2.5.4).

Tot slot moet de ECB uit hoofde van artikel 123, lid 2, van het Verdrag en artikel 44 van de Statuten ook die functies van het EMI vervullen die nog moeten worden vervuld omdat niet alle lidstaten van de EU op de euro zijn overgegaan (zie paragraaf 2.5.6).

2.4 GECENTRALISEERDE BESLUITVORMING EN OPERATIONELE DECENTRALISATIE

Krachtens artikel 8 van de Statuten van het ESCB wordt het Eurosysteem bestuurd door de besluitvormende organen van de ECB. Binnen de grenzen van hun verantwoordelijkheden nemen deze organen alle besluiten die noodzakelijk zijn om te zorgen dat het ESCB en het Eurosysteem hun taken kunnen vervullen.

Niet alleen het beleid – zoals wijzigingen in de basisrentetarieven van de ECB – wordt gecentraliseerd door de besluitvormende organen van de ECB vastgesteld. De gecentraliseerde besluitvorming strekt zich uit tot de tenuitvoerlegging van beleid door de ECB en de NCB's.

Behalve in het geval van de statutaire taken die bij uitsluiting aan de ECB in haar hoedanigheid van de kern en aanvoerder van het Eurosysteem zijn toegewezen (zie paragraaf 2.5), bepalen de Statuten van het ESCB niet in hoeverre het beleid van de ECB via activiteiten van de ECB of de NCB's ten uitvoer moet worden gelegd. Voor het grootste deel van de activiteiten van het Eurosysteem is de daadwerkelijke werkverdeling binnen het systeem geïnspireerd door het decentralisatiebeginsel, dat wil zeggen dat “de ECB [...], voorzover zulks mogelijk en passend wordt geacht en onverminderd het bepaalde in dit artikel, een beroep [doet] op de NCB's voor de uitvoering van tot de taken van het Eurosysteem behorende operaties” (artikel 12.1 van de Statuten van het ESCB).

Dit beginsel van decentralisatie mag niet worden verward met het subsidiariteitsbeginsel uit artikel 5 van het EG-Verdrag. Subsidiariteit betekent dat overtuigend moet zijn aangetoond dat centralisatie noodzakelijk is voordat op communautair niveau kan worden opgetreden. In de derde fase van de EMU wordt het monetair beleid echter bij uitsluiting op communautair niveau gevoerd. Centralisatie hoeft daarom niet te worden gerechtvaardigd; in plaats daarvan is het aan de ECB te beoordelen in hoeverre gedecentraliseerde tenuitvoerlegging mogelijk en wenselijk is.

In de operationele structuur van het Eurosysteem is rekening gehouden met het beginsel van decentralisatie. Zoals in hoofdstuk 3 zal blijken, voeren de NCB's bijna alle operationele taken van het Eurosysteem uit. Zij voeren met name de monetaire-beleidstransacties uit, maar in hun hoedanigheid

van vertegenwoordigers van de ECB ook de meeste deviezentransacties, zij leveren betalings- en effectenafwikkelingsvoorzieningen, en zij zorgen voor de bevoorrading, uitgifte en verwerking van eurobankbiljetten. Ze vergaren ook statistische gegevens voor de ECB, werken samen met de ECB aan de vertaling en de productie van publicaties en dragen bij aan economische analyse en onderzoek die binnen het kader van georganiseerde netwerken worden verricht.

De ECB zelf verricht daarentegen maar weinig transacties, zoals ook in hoofdstuk 3 naar voren zal komen. De ECB beheert haar eigen middelen, houdt toezicht op grensoverschrijdende systemen voor grote betalingen en verrekeningsystemen en treedt voor sommige daarvan op als verrekeningsinstelling. Andere operationele activiteiten van de ECB omvatten externe operaties, hoewel het grootste deel ervan in de praktijk door de NCB's wordt uitgevoerd. De beperkte omvang van de eigen operationele activiteiten van de ECB betekent echter niet dat zij operationeel gezien aan de zijlijn van het Eurosysteem staat. De ECB garandeert namelijk op verschillende manieren dat de transacties van het Eurosysteem consequent worden uitgevoerd door de NCB's van het eurogebied (zie paragraaf 2.5.2).

De hoge mate van operationele decentralisatie binnen het Eurosysteem komt ook tot uiting in de verdeling van personeel over de ECB en de NCB's. Aan het einde van 2005 waren bij de twaalf NCB's van het eurogebied in totaal 49.000 werknemers in dienst, en bij de ECB ongeveer 1300. Zelfs als we er rekening mee houden dat het werk van rond 50% van het personeel van de NCB's geen verband houdt met het Eurosysteem³, is het aandeel van de ECB in het totale personeelsbestand van het Eurosysteem niet meer dan 5%.

2.5 DE ROL VAN DE ECB IN HET EUROSISTEEM

Krachtens artikel 9.2 van de Statuten van het ESCB heeft de ECB tot taak erop toe te zien dat de taken van het Eurosysteem worden uitgevoerd, hetzij door eigen werkzaamheden hetzij via de NCB's.

In overeenstemming met haar statutaire rol oefent de ECB verschillende specifieke functies uit. Haar voornaamste functies zijn:

- besluitvormingscentrum van het ESCB en het Eurosysteem;
- zorgen voor een consequente tenuitvoerlegging van ECB-beleid;
- uitoefening de regelgevende bevoegdheden en het recht om sancties op te leggen uit;
- nemen van initiatieven tot gemeenschapswetgeving en adviseren van de gemeenschapsinstellingen en de EU-lidstaten over wetsvoorstellen;

³ Aangezien deze werkzaamheden worden bepaald door lokale factoren, verschillen zij substantieel van centrale bank tot centrale bank. Samen met de geografische en bevolkingsverschillen, vormt dit de verklaring voor de grote verschillen in aantallen werknemers tussen de NCB's, variërend van minder dan 200 in Luxemburg tot meer dan 10.000 in Frankrijk en Duitsland.

- houden van toezicht op de naleving van de bepalingen van artikel 101 en 102 van het Verdrag;
- uitvoeren van die taken van het voormalige EMI welke in de derde fase van de EMU nog steeds nodig zijn omdat niet alle lidstaten aan de EMU deelnemen.

Bovendien vertegenwoordigt de ECB, in overeenstemming met de verdeling van bevoegdheden die in het EG-Verdrag is neergelegd, het eurogebied op internationaal niveau op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen (zie paragraaf 5.1).

2.5.1 Besluitvormingscentrum van het ESCB en het Eurosysteem

Het Eurosysteem en het ESCB worden bestuurd door de twee belangrijkste besluitvormende organen van de ECB: de **Raad van Bestuur** en de **Directie** (artikel 9.3 van de Statuten). Een derde besluitvormend orgaan, de **Algemene Raad**, bestaat slechts zolang niet alle EU-lidstaten op de euro zijn overgegaan (artikel 45 van de Statuten). De besluitvormende organen fungeren conform de bepalingen van het Verdrag, de Statuten van het ESCB en hun reglementen van orde.

De besluitvormende organen van de ECB hebben een dubbele functie: i) zij besturen de ECB zelf, en ii) zij besturen het Eurosysteem en het ESCB. In deze paragraaf ligt de nadruk op de tweede functie; in hoofdstuk 6 wordt het bestuur van de ECB door de besluitvormende organen behandeld.

De besluitvormende organen van de ECB zijn toegesneden op de vereisten van de monetaire-beleidsvorming in een monetaire unie. De tweelaagsstructuur van de Raad van Bestuur en de Directie, die beide op hun terrein over besluitvormende bevoegdheden beschikken, garandeert dat de ECB prompt kan reageren op ontwikkelingen in de markt.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur is het belangrijkste besluitvormende orgaan van de ECB en heeft het recht de belangrijkste en strategisch invloedrijkste besluiten van het Eurosysteem te nemen.

Samenstelling

De Raad van Bestuur omvat de zes leden van de Directie en de presidenten van de NCB's van de lidstaten die op de euro zijn overgegaan (momenteel twaalf).⁴ Het lidmaatschap van de Raad van Bestuur is persoonsgebonden en onvervreemdbaar, dat wil zeggen dat het niet kan worden gedelegeerd aan een derde. Er zijn echter twee uitzonderingen (artikel 10 van de Statuten van het ESCB):

⁴ Kader 2.1 bevat een lijst met alle leden van de Raad van Bestuur sinds de ECB op 1 juni 1998 werd opgericht.

- i. in financiële zaken (zie hieronder) kan een president die verhinderd is een plaatsvervanger aanwijzen om zijn stem uit te brengen (artikel 10.3 van de Statuten);
- ii. indien een lid van de Raad van Bestuur langdurig (meer dan een maand) verhinderd is te stemmen, kan hij een plaatsvervanger aanwijzen als lid van de Raad van Bestuur (artikel 3.3 van het Reglement van Orde in samenhang met artikel 10.2 van de Statuten). Deze clausule is enkele malen toegepast om een president bij langdurige ziekte te vervangen of toen een president terugtrad van zijn ambt voordat de opvolger was benoemd.

De leden van de Directie hebben bij de besluitvorming van de Raad van Bestuur dezelfde rechten en verantwoordelijkheden als de presidenten van de NCB's, die de supranationale aard van de ECB benadrukt. De betrokkenheid van de Directie zorgt er ook voor dat de expertise van degenen die verantwoordelijk zijn voor de tenuitvoerlegging van het beleid van de ECB bij de besluiten van de Raad van Bestuur in aanmerking wordt genomen.

Krachtens artikel 113, lid 1, van het EG-Verdrag kunnen ook de voorzitter van de Ecofin-Raad en een lid van de Europese Commissie (gewoonlijk de commissaris die verantwoordelijk is voor economische en monetaire zaken) deelnemen aan de vergaderingen van de Raad van Bestuur, maar zij hebben geen stemrecht. De voorzitter van de Ecofin-Raad kan aan de Raad van Bestuur een motie ter bespreking voorleggen. Volgens een informele overeenkomst tussen de Ecofin-Raad en de ECB neemt de voorzitter van de Eurogroep (zie paragraaf 4.3.2) de statutaire verantwoordelijkheden van de voorzitter van de Ecofin-Raad op zich. Dat betekent dat de Ecofin-Raad bij de vergaderingen van de Raad van Bestuur steeds door een minister van een lidstaat van het eurogebied wordt vertegenwoordigd, ook wanneer een lidstaat die geen deel uitmaakt van het eurogebied het roulerende voorzitterschap van de Raad waarneemt.

Uit hoofde van artikel 3.2 van het Reglement van Orde van de ECB kunnen alle presidenten zich op vergaderingen van de Raad van Bestuur door één persoon van hun NCB laten bijstaan. De begeleiders zijn over het algemeen leden van de besluitvormende organen van de NCB's of hooggeplaatste functionarissen.

Bevoegdheden

In overeenstemming met artikel 12.1 van de Statuten van het ESCB is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor alle besluiten behalve de besluiten die uitdrukkelijk aan de Directie zijn voorbehouden. Wat de doelstellingen en taken van het Eurosysteem betreft, is hij met name verantwoordelijk voor het formuleren van het monetair beleid van het eurogebied. In dit verband stelt de Raad van Bestuur de monetaire-beleidsstrategie van de ECB en het operationele kader vast, hij neemt de noodzakelijke besluiten (bijvoorbeeld over de basisrentetarieven van de ECB) en stelt de Richtsnoeren op die de NCB's van het Eurosysteem moeten volgen bij de uitvoering van monetaire-beleidstransacties.

Andere bevoegdheden omvatten:

- opstellen van Richtsnoeren voor alle andere transacties van de NCB's en voor de transacties van de landen van het eurogebied in hun werksaldi;
- vaststellen van Verordeningen waarvoor de ECB ter uitvoering van het Verdrag of door delegatie door de Raad bevoegd is (zie paragraaf 2.5.3);
- goedkeuren van de uitgifte van bankbiljetten en van de hoeveelheid euromunten in het eurogebied (zie paragraaf 3.4);
- vaststellen van de regels voor standaardisatie van de financiële administratie en verslaglegging van NCB-transacties (zie paragraaf 2.5.2);
- uitoefenen van het initiatiefrecht voor gemeenschapswetgeving en vervullen van de adviserende rol van de ECB (zie paragraaf 2.5.4) en beslissen over de internationale vertegenwoordiging van het Eurosysteem (zie hoofdstuk 5);
- beslissen over de allocatie van de financiële middelen van de ECB en de vaststelling van de financiële resultaten, en aannemen van regelgeving voor de toedeling van de monetaire inkomsten aan de NCB's van het eurogebied (zie paragraaf 3.8);
- goedkeuren van het Jaarverslag en de Jaarrekening van de ECB.

De Raad van Bestuur is daarnaast het hoogste besluitvormende orgaan voor het bestuur van de ECB zelf. Hij stelt het Reglement van Orde van de ECB vast, bepaalt de arbeidsvoorwaarden van de leden van de Directie en het personeel van de ECB en stelt de begroting van de ECB vast (zie hoofdstuk 6).

Algemene stemregels

De Raad van Bestuur treedt op als een college en hanteert het beginsel dat ieder lid één stem heeft. Dat betekent dat de stemmen niet gewogen worden, behalve bij beslissingen over financiële zaken (zie hieronder). De stem van de president van de NCB van het grootste land van het eurogebied telt dus even veel als die van de NCB-president van het kleinste land. Elk lid heeft in beginsel één stem. Het beginsel vormt de weerspiegeling van het feit dat alle leden, met inbegrip van de NCB-presidenten, op persoonlijke titel zijn benoemd en niet als vertegenwoordigers van hun land of NCB. In plaats daarvan moeten zij handelen in het belang van en met inachtneming van de situatie in het eurogebied als geheel.

Vooralsnog heeft elk van de momenteel achttien leden stemrecht. Dat verandert pas als het eurogebied meer dan vijftien lidstaten zal tellen. Dan treedt een systeem van roulerende stemrechten in werking (zie hieronder). Daarnaast is het van belang dat de leden van de Directie geen stemrecht hebben wanneer de Raad van Bestuur beslist over hun arbeidsvoorwaarden (artikel 11.3 van de Statuten).

De Raad van Bestuur besluit normaliter met gewone meerderheid van de door de aanwezige leden uitgebrachte stemmen. Bij staking van stemmen brengt de

President de beslissende stem uit. Deze regels garanderen dat besluiten niet door een minderheid van leden van de Raad van Bestuur kunnen worden geblokkeerd en dat de ECB te allen tijde haar vermogen om te besluiten behoudt.

In twee specifieke gevallen is een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen vereist:

- i. als de Raad van Bestuur meent dat functies van een NCB die niet met het Eurosysteem verband houden, de doelstellingen en taken van het Eurosysteem doorkruisen;
- ii. als de Raad van Bestuur een besluit neemt over het gebruik van instrumenten van monetair beleid die niet in de Statuten van het ESCB zijn genoemd.

Voor een aanbeveling tot wijziging van de Statuten van het ESCB door middel van de vereenvoudigde wijzigingsprocedure (artikel 41 van de Statuten) of de machtigingsclausule (artikel 10.6 van de Statuten) is eenparigheid van stemmen vereist.

Alle bovengenoemde gevallen hebben betrekking op fundamentele maatregelen, waar de wens een brede of algehele consensus te bereiken de overhand heeft over het risico dat de maatregelen door een minderheid van niet-instemmende leden van de Raad van Bestuur worden geblokkeerd.

Snelle en eenvoudige besluitvorming wordt ook ondersteund door de regels voor het quorum, die voorschrijven dat tweederde van de leden van de Raad van Bestuur (momenteel twaalf) aanwezig moet zijn. Indien het quorum niet aanwezig is, kan de President een buitengewone vergadering bijeenroepen waar besluiten kunnen worden genomen zonder inachtneming van het bovenbedoelde quorum.

Nieuwe stemprocedure voor een uitgebreid eurogebied

Als het eurogebied meer dan vijftien lidstaten telt, en het aantal presidenten van NCB's in de Raad van Bestuur dus meer dan vijftien bedraagt, zal het aantal NCB-presidenten met stemrecht worden beperkt tot vijftien.

Om het vermogen van de Raad van Bestuur binnen een vergroot eurogebied efficiënt en tijdig te besluiten te behouden, werd artikel 10.2 van de Statuten van het ESCB door de Raad in overeenstemming met de machtigingsclausule van artikel 10.6 van de Statuten gewijzigd.⁵ De aanpassing van de stemprocedure in de Raad van Bestuur is, na bekrachtiging van het besluit van de Raad door de lidstaten van de EU overeenkomstig hun staatsrechtelijke vereisten, met ingang van 1 mei 2004 in werking getreden.

⁵ Beschikking van de Raad 2003/223/EG, bijeen in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders, van 21 maart 2003 inzake een wijziging van artikel 10, lid 2, van de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en de Europese Centrale Bank (Pb L 83, 1.4.2003, blz. 66).

De nieuwe versie van artikel 10.2 van de Statuten bepaalt dat alle leden van de Raad van Bestuur de vergaderingen blijven bijwonen en aan de beraadslagingen deelnemen, en wel op persoonlijke titel en in onafhankelijke hoedanigheid. De zes leden van de Directie behouden ieder een permanent stemrecht, terwijl de presidenten van de NCB's hun stemrecht uitoefenen op basis van een tevoren vastgesteld roulatiesysteem. Om te waarborgen dat de stemgerechtigde centrale-bankpresidenten te allen tijde uit landen komen die tezamen representatief zijn voor de economie van het eurogebied als geheel, zullen zij met verschillende frequenties, die aan de hand van objectieve criteria tevoren zijn vastgesteld, hun stemrecht uitoefenen.

Voor alle op enig tijdstip stemgerechtigde presidenten blijft gelden dat zij één stem hebben. De presidenten van de NCB's zullen in groepen worden ingedeeld volgens de rangorde van de omvang van de economie van hun land. Die rangorde van landen berust op een samengestelde indicator bestaande uit twee componenten:

- i. het aandeel van het land in het geaggregeerde bruto binnenlands product (bbp) tegen marktprijzen;
- ii. het aandeel van het land in de totale geaggregeerde balans van de monetaire financiële instellingen (TGB-MFI).

Het gewicht van de twee componenten is $\frac{5}{6}$ voor het bbp en $\frac{1}{6}$ voor de TGB-MFI.

Het roulatiesysteem met twee groepen treedt in werking zodra er meer dan vijftien lidstaten tot het eurogebied behoren. De eerste groep zal bestaan uit vijf presidenten van de eurolanden die de hoogste plaatsen bekleden in de landenrangorde. De tweede groep zal bestaan uit alle overige presidenten. De twee groepen krijgen vier respectievelijk elf stemrechten toegewezen. Om te zorgen dat de stemfrequentie van de presidenten in de eerste groep niet

Tabel 1 Het roulatiesysteem op basis van twee groepen (eerste stadium) – stemfrequenties van gouverneurs in elke groep

		Aantal gouverneurs in de Raad van Bestuur						
		16	17	18	19	20	21	22 en meer
<i>1ste groep</i>	Aantal stemrechten/groep	5/5	5/5	5/5	4/5	4/5	4/5	<i>Tweede stadium: roulatie-systeem met drie groups (zie Tabel 2)</i>
	Aantal gouverneurs							
	<i>Stemfrequentie</i>	100%	100%	100%	80%	80%	80%	
<i>2de groep</i>	Aantal stemrechten/groep	10/11	10/12	10/13	11/14	11/15	11/16	<i>Tweede stadium: roulatie-systeem met drie groups (zie Tabel 2)</i>
	Aantal gouverneurs							
	<i>Stemfrequentie</i>	91%	83%	77%	79%	73%	69%	
∑ stemrechten		15	15	15	15	15	15	

Tabel 2 Het roulatiesysteem op basis van drie groepen (tweede stadium) – stemfrequenties van gouverneurs in elke groep

		Aantal gouverneurs in de Raad van Bestuur						
		16-21	22	23	24	25	26	27
<i>1ste groep</i>	Aantal stemrechten/ Aantal gouverneurs		4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
	<i>Stemfrequentie</i>	<i>Eerste stadium: roulatiesysteem met twee groepen (zie Tabel 1)</i>	80%	80%	80%	80%	80%	80%
<i>2de groep</i>	Aantal stemrechten/ Aantal gouverneurs		8/11	8/12	8/12	8/13	8/13	8/14
	<i>Stemfrequentie</i>		73%	67%	67%	62%	62%	57%
<i>3de groep</i>	Aantal stemrechten/ Aantal gouverneurs		3/6	3/6	3/7	3/7	3/8	3/8
	<i>Stemfrequentie</i>		50%	50%	43%	43%	38%	38%
∑ stemrechten		15	15	15	15	15	15	15

lager is dan de stemfrequentie van die in de tweede groep, krijgen de groepen respectievelijk vijf en tien stemrechten toegewezen zolang er zestien, zeventien of achttien presidenten van eurolanden zijn. Om deze tijdelijke aanpassing te vermijden kan de Raad van bestuur met een tweederde meerderheid van alle leden (met en zonder stemrecht) besluiten de invoering van het roulatiesysteem uit te stellen totdat het aantal presidenten groter is dan 18.

Als het eurogebied ten minste 22 lidstaten telt, zal het roulatiesysteem worden gebaseerd op drie groepen. De eerste groep zal bestaan uit vijf presidenten van NCB'S van de eurolanden die de hoogste plaatsen bekleden in de landenrangorde. Zij krijgen tezamen vier stemrechten. De tweede groep bestaat uit de helft van alle presidenten van NCB's en krijgt acht stemrechten toegewezen. De derde groep bestaat uit de overige presidenten en krijgt drie stemrechten toegewezen.

De omvang van de groepen en de stemfrequenties van de NCB-presidenten zal met de tijd worden aangepast aan de uitbreiding van het eurogebied tot en met 27 lidstaten. Op een passend tijdstip zal de Raad van Bestuur met een tweederde meerderheid van alle leden de exacte uitvoeringsbepalingen vaststellen.

Stemmen over financiële zaken

Bij besluiten over sommige financiële aangelegenheden die in de Statuten van het ESCB zijn uiteengezet, worden de stemmen in de Raad van Bestuur gewogen volgens het aandeel van de NCB in het geplaatste kapitaal van de ECB. Overeenkomstig artikel 43.6 van de Statuten moet de term “geplaatst

kapitaal van de ECB” worden gelezen als het kapitaal van de ECB waarop door de NCB’s van het eurogebied is ingeschreven, dat wil zeggen zonder de aandelen waarop door NCB’s buiten het eurogebied is ingeschreven. Aan de stemmen van de leden van de Directie wordt een gewicht van nul toegekend. Zoals hierboven al werd vermeld, kan een president die verhinderd is in geval van gewogen stemming een plaatsvervanger aanwijzen om zijn stem uit te brengen.

Volgens artikel 10.3 van de Statuten zijn de financiële aangelegenheden waarvoor de stemmen worden gewogen: het volstorten en verhogen van het kapitaal van de ECB (artikel 28), aanpassen van de sleutel voor de inschrijving op het kapitaal van de ECB (artikel 29), overdragen van externe reserves aan de ECB (artikel 30), toedelen van monetaire inkomsten van de NCB’s (artikel 32 en artikel 51) en toedelen van nettowinsten en –verliezen (artikel 33).

Als regel beslist de Raad van Bestuur bij gewone meerderheid van de gewogen stemmen, dat wil zeggen dat een besluit is genomen als de uitgebrachte stemmen voor het besluit ten minste 50% van het geplaatste kapitaal van de ECB vertegenwoordigen. Bij sommige besluiten (zoals verhogingen van het kapitaal van de ECB overeenkomstig artikel 28.3 van de Statuten en derogaties aan de regels voor de toedeling van de monetaire inkomsten overeenkomstig artikel 32.3 van de Statuten) is een gekwalificeerde meerderheid van tweederde van het geplaatste kapitaal en ten minste de helft van de aandeelhouders vereist.

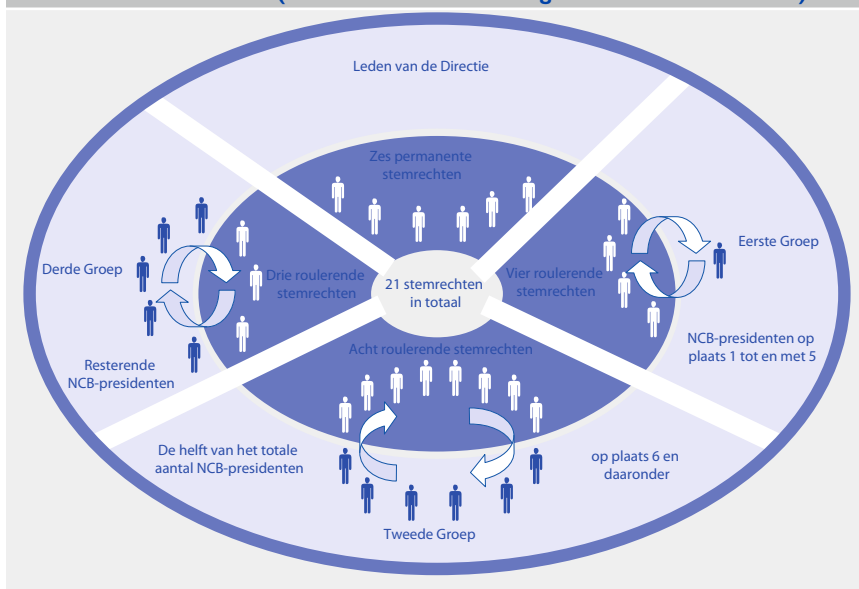
Datum en plaats van vergaderingen en vertrouwelijkheid van de beraadslagingen

De Raad van Bestuur komt als regel tweemaal per maand bijeen. Hij verricht een grondige beoordeling van monetaire en economische ontwikkelingen en neemt met name tijdens zijn eerste vergadering van elke maand de noodzakelijke besluiten. De eerste vergadering van elke maand wordt gewoonlijk gevolgd door een persconferentie waarin de President en de Vice-President verslag uitbrengen over de resultaten van de beraadslagingen. Tijdens de tweede vergadering worden voornamelijk de andere taken en verantwoordelijkheden van de ECB en het Eurosysteem besproken.

De vergaderingen van de Raad van Bestuur worden gewoonlijk gehouden in de gebouwen van de ECB in Frankfurt. Sinds 2000 worden echter elk jaar twee vergaderingen buiten Frankfurt gehouden, bij een van de centrale banken van de lidstaten van het eurogebied. Soms wordt in plaats van een gewone vergadering een teleconferentie gehouden. Daarnaast kunnen besluiten door middel van een schriftelijke procedure worden genomen.

Overeenkomstig artikel 10.4 van de Statuten zijn de besprekingen van de vergaderingen vertrouwelijk. Hoewel deze bepaling niet toestaat dat de ECB notulen van de vergaderingen bekendmaakt, verhindert zij niet dat het publiek op de hoogte wordt gesteld van alle relevante aspecten van de beraadslagingen in de Raad van Bestuur (zie paragraaf 4.2.3).

Diagram 1 Het roulatiesysteem met drie groepen voor de Raad van Bestuur van de ECB (scenario voor een eurogebied met 27 lidstaten)

Kader 8 Leden van de Raad van Bestuur (1 juni 1998 tot 1 juli 2004)

President van de ECB

Willem F. Duisenberg

1 juni 1998 tot 31 oktober 2003

Jean-Claude Trichet

sinds 1 november 2003

Vice-President van de ECB

Christian Noyer

1 juni 1998 tot 31 mei 2002

Lucas D. Papademos

sinds 1 juni 2002

Overige Directieleden

Sirkka Hämäläinen

1 juni 1998 tot 31 mei 2003

Eugenio Domingo Solans

1 juni 1998 tot 31 mei 2004

Tommaso Padoa-Schioppa

1 juni 1998 tot 31 mei 2005

Otmar Issing

1 juni 1998 tot 31 mei 2006

Gertrude Tumpel-Gugerell

sinds 1 juni 2003

José Manuel González-Páramo

sinds 1 juni 2004

Lorenzo Bini Smaghi

sinds 1 juni 2005

Jürgen Stark

sinds 1 juni 2006

Presidenten van de NCB's van het eurogebied

Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique

Alfons Verplaetse

1 juni 1998 tot 28 februari 1999

Guy Quaden

1 maart 1999

Kader 8 Leden van de Raad van Bestuur (1 juni 1998 tot 1 juli 2004)

Deutsche Bundesbank

Hans Tietmeyer	1 juni 1998 tot 31 augustus 1999
Ernst Welteke	1 september 1999 tot 16 april 2004
Axel Weber	sinds 30 april 2004

(Ad interim, Jürgen Stark, Vice-President)

Bank of Greece

Lucas D. Papademos	1 januari 2001 tot 31 mei 2002
Nicholas C. Garganas	sinds 1 juni 2002

Banco de España

Luis Ángel Rojo	1 juni 1998 tot 11 juli 2000
Jaime Caruana	sinds 12 juli 2000

Banque de France

Jean-Claude Trichet	1 juni 1998 tot 31 oktober 2003
Christian Noyer	sinds 1 november 2003

Central Bank & Financial Services Authority of Ireland

Maurice O'Connell	1 juni 1998 tot 10 maart 2002
John Hurley	sinds 11 maart 2002

Banca d'Italia

Antonio Fazio	1 juni 1998 tot 19 december 2005
Mario Draghi (Ad interim, Vincenzo Desario, Plaatsvervangend Gouverneur)	sinds 16 januari 2006

Banque centrale du Luxembourg

Yves Mersch	sinds 1 juni 1998

De Nederlandsche Bank

Nout Wellink	sinds 1 juni 1998

Oesterreichische Nationalbank

Klaus Liebscher	sinds 1 juni 1998

Banco de Portugal

António José Fernandes de Sousa	1 juni 1998 tot 22 februari 2000
Vítor Constâncio	sinds 23 februari 2000

Suomen Pankki – Finlands Bank

Matti Vanhala	1 juni 1998 tot 15 maart 2004
Erkki Liikanen van	vanaf 12 juli 2004

(Ad interim, Matti Louekoski, Adjunct-Gouverneur)

Directie

De Directie is het operationele besluitvormende orgaan van de ECB. Zij is verantwoordelijk voor alle beslissingen over het dagelijks beheer. Gezien de aard van het monetair beleid, moet de ECB reageren en zich aanpassen aan de snel veranderende situatie op de geld- en kapitaalmarkten, ingaan op specifieke gevallen en dringende zaken afhandelen. Dat kan alleen worden gedaan door een orgaan waarvan de leden permanent en uitsluitend betrokken zijn bij de tenuitvoerlegging van het beleid van de ECB.

Samenstelling

De Directie bestaat uit zes leden: de President, de Vice-President en vier overige leden, personen met een erkende reputatie en beroepservaring op monetair en bancaire gebied. Zij worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de landen van het eurogebied op het niveau van de staatshoofden of regeringsleiders benoemd, op aanbeveling van de Raad en na raadpleging van het Europees Parlement en de Raad van Bestuur van de ECB. Voor de oprichting van de ECB werd de Raad van het EMI in mei 1998 geraadpleegd over de zes voorgedragen personen voor de eerste Directie van de ECB.

De leden van de Directie vervullen hun taken voltijds. Hun arbeidsvoorwaarden (salaris, pensioenen en andere sociale verzekeringen) worden geregeld in overeenkomsten met de ECB en worden vastgesteld door de Raad van Bestuur (zonder de stemmen van de leden van de Directie). Op dit gebied besluit de Raad van Bestuur op voorstel van een commissie bestaande uit drie door de Raad van Bestuur benoemde leden en drie door de Raad benoemde leden. De drie door de Raad van Bestuur benoemde personen zijn huidige of voormalige presidenten van NCB's, en degenen die door de Raad worden voorgedragen, worden gekozen uit de leden van de Ecofin-Raad.

Verantwoordelijkheden

De belangrijkste taken van de Directie zijn:

- het voorbereiden van de vergaderingen van de Raad van Bestuur;
- het uitvoeren van het monetaire beleid overeenkomstig de Richtsnoeren en Besluiten van de Raad van Bestuur en het daartoe geven van de nodige instructies aan de NCB's van het Eurosysteem;
- het dragen van de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken bij de ECB; en
- het op zich nemen van bepaalde, door de Raad van Bestuur aan de Directie gedelegeerde taken, met inbegrip van bepaalde regelgevende taken.

De voorbereiding van de vergaderingen van de Raad van Bestuur houdt onder meer in het opstellen van de agenda, het voorbereiden van de benodigde documenten voor de beraadslagingen van de Raad van Bestuur en het indienen van voorstellen voor de te nemen besluiten. In de praktijk heeft de Directie dus het initiatiefrecht voor besluiten van de Raad van Bestuur, zij het dat dit recht niet geformaliseerd is.

De uitvoering van het monetair beleid is door het EG-Verdrag bij uitsluiting aan de Directie toegekend; de Raad van Bestuur kan deze functie niet uitvoeren. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het monetair beleid is uitgewerkt in de bevoegdheid van de Directie om ECB-Instructies te geven aan NCB's van het eurogebied; door deze functie aan de Directie toe te wijzen, is gegarandeerd dat de ECB in staat is te reageren en zich aan te passen aan de snel veranderende situatie op de geld- en kapitaalmarkten, en specifieke en dringende gevallen kan afhandelen.

Als delegataris van de Raad van Bestuur is de Directie verantwoordelijk voor de opstelling en de publicatie van enkele van de statutair voorgeschreven verslagen van de ECB, te weten de maandberichten (artikel 15.1 van de Statuten van het ESCB), de geconsolideerde weekstaat (artikel 15.2) en de geconsolideerde balans (artikel 26.3).⁶ Zij beschikt ook over gedelegeerde bevoegdheden met betrekking tot het beheer van de externe reserves van de ECB. Tot slot is de Directie ook verantwoordelijk voor het opleggen van sancties aan derden vanwege de niet-naleving van de Verordeningen van de ECB (zie paragraaf 2.5.3).

In termen van beheer van de lopende zaken van de ECB is de Directie ook verantwoordelijk voor de interne organisatie van de ECB en stelt zij de regels vast voor de selectie, aanstelling en bevordering van het personeel van de ECB (zie paragraaf 6.2).

Procedures

Net als de Raad van Bestuur handelt de Directie als college. Artikel 11.5 van de Statuten van het ESCB bepaalt dat “[...] ieder lid van de Directie dat persoonlijk aanwezig is, [...] stemrecht [heeft] en [...] daartoe één stem [bezit]”. Het collegialiteitsbeginsel betekent dat over besluiten gezamenlijk wordt beraadslaagd en dat alle leden gezamenlijk verantwoordelijk zijn.

De Directie komt ten minste eenmaal per week bijeen. Zij besluit normaliter met gewone meerderheid van de door de aanwezige leden uitgebrachte stemmen. Bij staking van stemmen brengt de President de beslissende stem uit.

Specifieke verantwoordelijkheden van de President van de ECB

Als lid van de Raad van Bestuur is de President van de ECB de primus inter pares en is hij gebonden aan de besluiten van de Directie. Niettemin verlenen de Statuten van het ESCB de President een prominente rol door bepaalde belangrijke functies uitsluitend aan hem (of in zijn afwezigheid aan de Vice-President) toe te kennen: het voorzitterschap van de drie besluitvormende organen van de ECB, de beslissende stem in de Raad van Bestuur en in de Directie, de externe vertegenwoordiging van de ECB (bijvoorbeeld op internationaal niveau), de indiening van het jaarverslag bij het Europees Parlement en de Raad en de mogelijkheid om vergaderingen van de Ecofin-Raad en de Eurogroep bij te wonen. Uit hoofde van het Reglement van Orde van de ECB kunnen besluiten over de individuele verantwoordelijkheden van de leden van de Directie over de lopende zaken van de ECB niet worden genomen tegen de stem van de President.

⁶ De Jaarverslagen worden goedgekeurd door de Raad van Bestuur en de Convergenceverslagen worden goedgekeurd door de Algemene Raad.

Algemene Raad

De Algemene Raad vormt een institutionele link tussen het Eurosysteem en de NCB's van de lidstaten die geen deel uitmaken van het eurogebied. Zijn bestaan, samenstelling en verantwoordelijkheden zijn een gevolg van de verschillende integratieniveaus binnen de EMU (zie paragraaf 1.2.2). Als zodanig zal de Algemene Raad worden opgeheven wanneer alle EU-lidstaten de euro als hun munt hebben aangenomen.

De status van de Algemene Raad als besluitvormend orgaan van het ESCB benadrukt hoeveel belang de auteurs van het Verdrag hechtten aan het behouden van contacten en samenwerking met de NCB's van EU-lidstaten die nog niet op de euro zijn overgegaan.

Samenstelling

De Algemene Raad bestaat uit de President en de Vice-President van de ECB en de presidenten van alle NCB's van de EU; momenteel telt hij dus 27 leden. De andere vier leden van de Directie kunnen de vergaderingen bijwonen, maar zij hebben geen stemrecht. De presidenten van de centrale banken van toetredende landen (momenteel Bulgarije en Roemenië) wonen de vergaderingen bij als waarnemers. Net als bij de Raad van Bestuur kunnen de voorzitter van de Raad en een lid van de Europese Commissie deelnemen aan de vergaderingen van de Algemene Raad, maar ook zij hebben geen stemrecht.

Verantwoordelijkheden

De Algemene Raad voert de van het EMI overgenomen taken uit die in de derde fase van de EMU nog door de ECB moeten worden vervuld, doordat nog niet alle lidstaten op de euro zijn overgegaan. Zijn belangrijkste taak is daarom het geven van advies over de noodzakelijke voorbereidingen op de aansluiting bij het Eurosysteem. In deze context stelt de Algemene Raad ook de convergentieverslagen vast die door het Verdrag worden voorgeschreven (zie paragraaf 1.2.2).

De Algemene Raad houdt tevens toezicht op de werking van ERM II (zie paragraaf 3.2.1). Daartoe beoordeelt hij de duurzaamheid van de bilaterale wisselkoers tussen elke deelnemende valuta en de euro en dient hij als forum voor de coördinatie van monetair en wisselkoersbeleid en voor het beheer van het interventie- en financieringsmechanisme van ERM II.

Verder:

- houdt de Algemene Raad toezicht op de naleving door de NCB's en de ECB van de bepalingen van artikel 101 (voorschotten in rekening-courant en kredietfaciliteiten) en 102 (verbod op bevoorrechte toegang tot financiële instellingen) van het EG-Verdrag (zie paragraaf 2.5.5);
- draagt hij bij aan activiteiten als de adviesfuncties en het vergaren van statistische gegevens (zie paragrafen 2.5.4 en 3.5);
- wordt hij geraadpleegd over wijzigingen in de regels voor financiële administratie en verslaglegging, de vaststelling van de sleutel voor de

inschrijving op het kapitaal van de ECB en de arbeidsvoorwaarden van het ECB-personeel.

De President van de ECB dient de Algemene Raad in kennis te stellen van de door de Raad van Bestuur genomen beslissingen, om ervoor te zorgen dat de presidenten van de NCB's buiten het eurogebied rechtstreeks informatie krijgen over de beraadslagingen van de Raad van Bestuur.

Procedures

De Raad van Bestuur heeft zijn eigen Reglement van Orde vastgesteld en wordt voorgezeten door de President van de ECB of, in diens afwezigheid, door de Vice-President. Hij komt normaliter vier maal per jaar in Frankfurt am Main bijeen, maar de vergaderingen kunnen ook per teleconferentie worden gehouden.

2.5.2 Consistente tenuitvoerlegging van beleidsbeslissingen

Om ervoor te zorgen dat het beleid van de ECB consequent ten uitvoer wordt gelegd en het systeem bij elkaar blijft, stelt de ECB Richtsnoeren en Instructies vast voor de gedecentraliseerde uitvoering van Eurostelsystemtransacties. Zij biedt daarnaast onderdak en steun aan de ESCB-comités, die zijn opgericht als een forum voor samenwerking binnen het stelsel. De ECB vormt ook de kern van verschillende gemeenschappelijke operationele systemen die ervoor zorgen dat de ECB en de NCB's in real time informatie kunnen uitwisselen, zodat de ECB toezicht kan houden op alle gedecentraliseerde transacties en kan controleren of haar Richtsnoeren en Instructies worden nageleefd.

Rechtshandelingen binnen het Eurosysteem

Er zijn drie verschillende soorten rechtshandelingen binnen het Eurosysteem:

- ECB-Richtsnoeren;
- ECB-Instructies;
- interne Besluiten.

ECB-Richtsnoeren en ECB-Instructies zijn speciale soorten juridisch bindende en in rechte afdwingbare instrumenten. Ze worden vastgesteld om ervoor te zorgen dat gedecentraliseerde transacties consequent ten uitvoer worden gelegd door de NCB's, in overeenstemming met de interne verdeling van bevoegdheden.

Omdat ECB-Richtsnoeren en -Instructies deel uitmaken van het gemeenschapsrecht, hebben zij voorrang boven eerdere en latere nationale wetgeving op hun toepassingsgebied (beginsel van voorrang van het gemeenschapsrecht).⁷ Het is aan de Raad van Bestuur om erop toe te zien dat de ECB-Richtsnoeren en -Instructies worden nageleefd. De Directie ondersteunt de Raad van Bestuur bij deze taak met regelmatige nalevingsverslagen.

⁷ Er zijn echter tot dusver geen conflictgevallen opgetreden tussen een ECB-richtsnoer en een nationale wet; het beleid van de ECB is er altijd op gericht geweest er voor te zorgen dat haar richtsnoeren verenigbaar zijn met nationale wetgeving.

De ECB is ook bevoegd interne Besluiten over organisatorische, administratieve of financiële aangelegenheden van het Eurosysteem vast te stellen. Deze interne Besluiten zijn ook juridisch bindend voor alle leden van het Eurosysteem.

De formele vereisten voor de vaststelling van ECB-Richtsnoeren, Instructies en interne Besluiten zijn niet nader aangegeven in het Verdrag of de Statuten; ze zijn neergelegd in het Reglement van Orde van de ECB en volgen de algemene beginselen van het gemeenschapsrecht.

Omdat deze instrumenten alleen binnen het Eurosysteem rechtsgevolgen hebben, zijn er geen verplichtingen uit hoofde van het gemeenschapsrecht om ECB-Richtsnoeren, -Instructies en interne Besluiten te publiceren. In het belang van transparantie publiceert de ECB in het algemeen Richtsnoeren en interne Besluiten die van belang zijn voor marktpartijen en het grote publiek. De weinige rechtshandelingen die niet worden gepubliceerd zijn de handelingen die betrekking hebben op gedetailleerde technische en operationele kwesties, vooral wanneer ze om operationele redenen waarschijnlijk vaak zullen worden gewijzigd.

ECB-Richtsnoeren

ECB-Richtsnoeren bepalen het algemene kader en de belangrijkste regels voor de gedecentraliseerde uitvoering door de NCB's van Eurosysteemtransacties en het vergaren van statistische gegevens.

Omdat ECB-Richtsnoeren enkel binnen het Eurosysteem rechtsgevolgen hebben en enkel gericht zijn tot de NCB's van het eurogebied, tasten ze de wettelijke rechten van de tegenpartijen van de NCB's niet aan (direct of indirect). Om van kracht te worden, moeten hun bepalingen door de NCB's worden toegepast in hun respectieve betrekkingen met hun tegenpartijen.

In het licht van de verschillen in de structuur van de financiële markten en rechtsordes van de landen van het eurogebied, laten de ECB-Richtsnoeren enige discretionaire ruimte bij de omzetting, voorzover dat verenigbaar is met de vereisten van een gemeenschappelijk monetair beleid in het eurogebied. Afhankelijk van de juridische regeling van de afzonderlijke centrale banken worden deze betrekkingen beheerst door overeenkomsten tussen de NCB's en hun tegenpartijen of door wetgeving gericht tot de tegenpartijen. Hoewel de formele omzettingsprocedure van bepalingen van land tot land kan verschillen, heeft dat geen invloed op de inhoud.

Overeenkomstig het Reglement van Orde van de ECB worden Richtsnoeren vastgesteld door de Raad van Bestuur en dan ter kennis gesteld van de NCB's van het eurogebied. Om wijzigingen van de Richtsnoeren te vereenvoudigen, kan de Raad van Bestuur zijn bevoegdheid om Richtsnoeren vast te stellen aan de Directie delegeren, mits hij de grenzen en de strekking van de gedelegeerde bevoegdheden aangeeft.

ECB-Instructies

ECB-Instructies worden door de Directie vastgesteld. Ze zijn bedoeld om de tenuitvoerlegging van monetaire-beleidsbesluiten en -richtsnoeren te garanderen door middel van specifieke en gedetailleerde instructies aan de NCB's van het

eurogebied. Een prominent voorbeeld zijn de instructies die door de Directie zijn gegeven voor de uitvoering van openmarkttransacties (zie paragraaf 3.1.3).

Interne Besluiten

Bij interne Besluiten gaat het om interne organisatorische of administratieve aangelegenheden. Deze Besluiten zijn atypisch omdat ze uitdrukkelijke normadressaten ontberen, maar ze zijn juridisch bindend voor de leden van het Eurosysteem.

Voorbeelden van dergelijke Besluiten (die alle zijn gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie) zijn de Besluiten van de ECB inzake:

- toegang tot de documenten en archieven van de ECB;
- het procentuele aandeel van de NCB's in de verdeelsleutel voor het kapitaal van de ECB;
- de volstorting van het kapitaal van de ECB;
- de uitgifte van eurobankbiljetten; en
- de toedeling van de monetaire inkomsten aan de NCB's.

Comités van het Eurosysteem/ESCB en de Human Resources Conferentie

De ESCB-comités zijn opgericht door de Raad van Bestuur krachtens artikel 9 van het Reglement van Orde van de ECB om de besluitvormende organen van de ECB bij te staan. De ESCB-comités leveren expertise op de terreinen die onder hun bevoegdheid vallen en vereenvoudigen het besluitvormingsproces en de tenuitvoerlegging van Besluiten.

De ESCB-comités worden gewoonlijk voorgezeten door hooggeplaatste leden van het ECB-personeel en brengen via de Directie verslag uit aan de Raad van Bestuur. Deelname aan de ESCB-comités is gewoonlijk voorbehouden aan personeelsleden van de centrale banken van het Eurosysteem. Vertegenwoordigers van NCB's die niet deelnemen, nemen echter deel aan vergaderingen van een ESCB-comité voorzover daar zaken worden behandeld waarover de Algemene Raad beslist. In voorkomende gevallen worden ook vertegenwoordigers van andere bevoegde instanties uitgenodigd ESCB-comitévergaderingen bij te wonen, zoals nationale toezichthouders bij het Comité voor banktoezicht.

Momenteel zijn er 12 ESCB-comités. Naast het Comité voor banktoezicht, dat in paragraaf 3.7 in verband met de statutaire taken van het ESCB op het terrein van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële systeem zal worden behandeld, zijn dat:

- het **Comité voor Administratieve Verslagleggingsvraagstukken en Monetaire Inkomsten (AMICO)** adviseert over alle interne kwesties binnen het Eurosysteem met betrekking tot financiële administratie en verslaglegging en de toedeling van monetaire inkomsten.
- Het **Comité Bankbiljetten (BANCO)** bevordert samenwerking binnen het Eurosysteem bij de productie, uitgifte en verwerking van eurobankbiljetten.

- Het **Comité voor Externe Communicatie (ECCO)** staat de ECB terzijde bij haar communicatiebeleid, met name in verband met meertalige publicaties.
- Het **Automatiseringscomité (ITC)** assisteert bij de ontwikkeling, tenuitvoerlegging en het onderhoud van IT-netwerken en communicatie-infrastructuur die de gezamenlijke operationele systemen ondersteunen.
- Het **Comité van Interne Auditors (IAC)** ontwikkelt gemeenschappelijke standaarden voor de controle van Eurosysteemtransacties en controleert gezamenlijke projecten en operationele systemen op Eurosysteem/ESCB-niveau.
- Het **Comité voor Internationale Betrekkingen (IRC)** assisteert de ECB bij haar statutaire taken in verband met internationale samenwerking en biedt een forum voor het uitwisselen van standpunten over aangelegenheden van gemeenschappelijk belang op dit terrein.
- Het **Juridisch Comité (LEGCO)** biedt advies over alle juridische aangelegenheden die verband houden met de statutaire taken van de ECB.
- Het **Comité Markttransacties (MOC)** staat het Eurosysteem terzijde bij de uitvoering van de monetaire-beleidsmaatregelen en deviezentransacties, en bij het beheer van de externe reserves van de ECB en de werking van ERM II.
- Het **Comité voor het Monetaire Beleid (MPC)** adviseert voornamelijk over strategische en lange-termijnkwesties in verband met de formulering van het monetaire en wisselkoersbeleid en is verantwoordelijk voor de reguliere door medewerkers van het Eurosysteem opgestelde projecties van macro-economische ontwikkelingen in het eurogebied (zie paragraaf 3.1.2).
- Het **Comité voor Betalings- en Verrekeningssystemen (PSSC)** adviseert over de werking en het onderhoud van TARGET, algemeen beleid voor betalingssystemen en toezichtsaangelegenheden en kwesties die van belang zijn voor centrale banken op het terrein van effectenclearing en -verrekening.
- Het **Comité Statistieken (STC)** adviseert over het ontwerp en de samenstelling van statistische gegevens die door de ECB en de NCB's zijn verzameld.

Met het oog op de verdere bevordering van de samenwerking en teamgeest tussen de centrale banken van het Eurosysteem/ESCB op het gebied van personeelszaken heeft de Raad van Bestuur een Human Resources Conferentie (HRC) opgericht en daarmee de reeds lang bestaande samenwerking tussen de hoofden van de personeelsafdelingen van de centrale banken van de EU geformaliseerd. Onverminderd de exclusieve bevoegdheid van de NCB's en de ECB op het gebied van personeelszaken dient de HRC als forum voor het uitwisselen van ervaringen, deskundigheid en informatie over relevante personeelsstrategieën en -praktijken. De HRC draagt onder andere bij aan de identificatie van mogelijkheden voor gemeenschappelijke trainingsactiviteiten en maatregelen voor het stimuleren van personeelsuitwisseling.

Gemeenschappelijke operationele systemen

De ECB en de NCB's hebben een aantal operationele systemen vastgesteld om de uitvoering van gedecentraliseerde transacties te vereenvoudigen. Deze systemen leveren de "logistieke" ondersteuning voor de functionele integriteit van het Eurosysteem.

De gemeenschappelijke operationele systemen omvatten informatiesystemen, toepassingen en procedures. Ze zijn opgezet volgens het patroon van een wiel met spaken, waarin de ECB het middelpunt vormt. De systeemeigenaren zijn de bevoegde ESCB-comités en de systemen worden beheerd door de bevoegde organisatie-eenheden van de ECB.

Voor transacties van het Eurosysteem worden de volgende gemeenschappelijke operationele systemen gebruikt:

- Systemen voor tendertransacties en bilaterale marktinterventie, die de veilige en snelle overdracht van instructies voor de uitvoering van gedecentraliseerde monetaire-beleidstransacties garanderen.
- Het systeem voor de uitwisseling van niet-statistische gegevens, dat dient als communicatiekanaal voor de dagelijkse balansgegevens van de NCB's en de ECB, die ten behoeve van het liquiditeitsbeheer aan de ECB worden doorgegeven en worden gebruikt voor de dagelijkse analyse van de geldmarkt.
- Het gemeenschappelijke front office-systeem, dat wordt gebruikt voor de registratie en verwerking van transacties met de externe reserves van de ECB die worden uitgevoerd door de NCB's, en met het eigen vermogen van de ECB door de ECB zelf, en voor het toezicht op posities, limieten, risico's en prestaties.
- Het valuta-informatiesysteem, dat toezicht houdt op de bankbiljettenvorraden van de NCB's om potentiële tekorten en overschotten aan eurobankbiljetten bij de verschillende toegangspunten van het Eurosysteem te identificeren. Dankzij dit systeem kunnen potentiële tekorten in het ene land worden gecompenseerd door overschotten in het ene andere land.

Bij andere gemeenschappelijke operationele systemen zijn ook de NCB's van buiten het eurogebied betrokken:

- Het TARGET-systeem (zie paragraaf 3.3).
- CebaMail, een gesloten e-mailsysteem voor de beveiligde uitwisseling van informatie tussen de NCB's van de EU.
- Het Teleconferentiesysteem, een gesloten en beveiligd systeem voor het houden van teleconferenties tussen de leden van het ESCB op het niveau van presidenten en deskundigen.

- Het Counterfeit Monitoring System, dat ervoor zorgt dat gecentraliseerde informatie over de details van vervalste eurobankbiljetten in de EU op een veilige manier met alle geautoriseerde partijen kan worden gedeeld.
- Het systeem voor de uitwisseling van statistische gegevens, dat zorgt voor de veilige en snelle overdracht van statistische gegevens binnen het ESCB in een gemeenschappelijke indeling.
- De MFI-database van statistische en monetaire gegevens, het gecentraliseerde register van de monetaire financiële instellingen die de rapportagepopulatie voor monetaire en bancaire statistieken vormen. Hieronder vallen de kredietinstellingen, waarvoor reserveverplichtingen gelden. De database bevat ook de activa die kunnen dienen als onderpand voor dagkrediet en monetaire-beleidstransacties in het Eurosysteem.

Verslaglegging binnen het eurosysteem

In het licht van de hoge mate van operationele decentralisatie is uitgebreide verslaglegging binnen het Eurosysteem nodig om de besluitvormingsorganen van de ECB te voorzien van alle benodigde informatie en gegevens voor de gecentraliseerde tenuitvoerlegging van ECB-beleid, en dus om de functionele integriteit van het Eurosysteem te behouden.

De transacties van het Eurosysteem komen vrijwel uitsluitend tot uiting in de balansen van de NCB's en vormen de aanleiding tot uitgebreide interne saldi. Zij vloeien voornamelijk voort uit grensoverschrijdende transacties via het TARGET-systeem (zie paragraaf 3.3.1), die bilaterale vorderingen en verplichtingen tussen de lokale rekeningen van de NCB's doen ontstaan, maar ook uit de regelingen voor de periodieke allocatie van eurobankbiljetten in omloop tussen de centrale banken van het Eurosysteem (zie paragraaf 3.4). In een muntunie zijn echter alleen de geaggregeerde en geconsolideerde resultaten van deze transacties van belang voor analytische en operationele doeleinden. In dit verband is het belangrijk dat door de NCB's verrichte transacties volgens een geharmoniseerde methode worden verantwoord en geadmistreerd, en dat interne saldi naar behoren worden geconsolideerd.

De Raad van Bestuur heeft op basis van artikel 26.4 van de Statuten regels vastgesteld voor de financiële administratie en verslaglegging binnen het Eurosysteem.⁸ Uit hoofde van deze regels worden de activa en passiva opgenomen tegen historische kostprijs, waarbij verhandelbare waardepapieren, goud en alle andere zowel in de balans opgenomen als niet opgenomen activa en passiva luidende in vreemde valuta zijn gewaardeerd tegen marktwaarde.

Gezien de grote risico's ten gevolge van zijn externe reserves waaraan het Eurosysteem blootstaat, krijgt voorzichtigheid een hoge prioriteit. Vooral de verschillende behandelingen van ongerealiseerde winsten en ongerealiseerde

⁸ Richtsnoer ECB/2002/10 van 5 december 2002 betreffende het juridische kader voor de financiële administratie en verslaglegging in het Europees Stelsel van Centrale Banken (Pb L 58, 3.3.2003, blz. 1).

verliezen bij de verantwoording van resultaten. Gerealiseerde financiële winsten en alle (gerealiseerde en ongerealiseerde) financiële verliezen worden opgenomen in de winst- en verliesrekening; ongerealiseerde financiële winsten worden echter op een herwaarderingsrekening geboekt. De wederzijdse vorderingen en verplichtingen van de centrale banken van het Eurosysteem worden gesaldeerd, zodat de geconsolideerde financiële overzichten enkel de positie van het Eurosysteem jegens derden weergeven.

De NCB's geven dagelijks balansgegevens door aan de ECB. De ECB gebruikt deze gegevens met name voor de dagelijkse analyse van de geldmarkt, die noodzakelijk is voor haar monetair beleid. Zij vormen ook de basis voor de geconsolideerde weekstaat van het Eurosysteem en voor de geconsolideerde jaarbalans.

In de gedecentraliseerde operationele structuur van het Eurosysteem is een aanzienlijke hoeveelheid niet-financiële verslaglegging vereist. Een prominent voorbeeld zijn de verslagen waarmee de ECB controleert of de NCB's haar Richtsnoeren en Instructies naleven. Een ander voorbeeld zijn de regelmatige verslagen van de NCB's over de bankbiljettenstromen binnen het eurogebied, die bedoeld zijn om potentiële tekorten en overschotten in de voorraden eurobankbiljetten bij de verschillende toegangspunten tot het Eurosysteem op te sporen.

2.5.3 De regelgevende bevoegdheden van de ECB

Ter uitvoering van de taken die aan het Eurosysteem zijn opgedragen, kan de ECB ook rechtshandelingen vaststellen die rechtstreeks van invloed zijn op derden buiten de NCB's van het Eurosysteem (artikel 110, lid 1, van het EG-Verdrag en artikel 34.1 van de Statuten van het ESCB). Deze instrumenten zijn **ECB-Verordeningen** en **ECB-Besluiten** van de ECB.

Dankzij haar regelgevende bevoegdheden kan de ECB haar mandaat autonoom vervullen zonder terug te vallen op rechtshandelingen van de instellingen van de Gemeenschap of de lidstaten. In overeenstemming met het beginsel van beperkte bevoegdheden kan de ECB haar regelgevende bevoegdheden uitsluitend uitoefenen voorzover dit noodzakelijk is om de taken van het Eurosysteem uit te oefenen.

Ondernemingen die hun verplichtingen krachtens Verordeningen en Besluiten van de ECB niet naleven, kan de ECB ex artikel 110, lid 3, van het Verdrag en artikel 34.3 van de Statuten een boete of dwangsom opleggen. De ECB oefent deze bevoegdheid uit binnen de grenzen en onder de voorwaarden die in aanvullende wetgeving zijn neergelegd.⁹

Alle bindende maatregelen van de ECB zijn onderworpen aan toetsing en uitlegging door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

⁹ Verordening (EG) nr. 2532/98 van de Raad van 23 november 1998 met betrekking tot de bevoegdheid van de Europese Centrale Bank om sancties op te leggen (Pb L 318, 27.11.1998, blz. 4).

Verordeningen van de ECB

Net als de Verordeningen die door de wetgevende organen van de Europese Gemeenschap zijn vastgesteld, zijn de Verordeningen van de ECB van algemene toepassing, verbindend in al hun onderdelen en rechtstreeks toepasselijk in alle landen van het eurogebied. “Van algemene toepassing” betekent dat zij van toepassing zijn op een onbeperkt aantal entiteiten en gevallen. “Rechtstreeks toepasselijk” betekent dat Verordeningen van de ECB niet hoeven te worden omgezet in nationaal recht. Als bindende rechtshandelingen leggen zij rechtstreeks verplichtingen op aan derden.

ECB-Verordeningen worden goedgekeurd door de Raad van Bestuur en namens de Raad ondertekend door de President. De Raad van Bestuur kan besluiten zijn bevoegdheid om Verordeningen van de ECB vast te stellen te delegeren aan de Directie van de ECB, maar daarbij moet zij de grenzen en de strekking van de gedelegeerde bevoegdheden aangeven.

Om bindend te zijn en in werking te treden, moeten Verordeningen van de ECB in alle talen van de Gemeenschap worden bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Tot nog toe heeft de ECB Verordeningen vastgesteld over de toepassing van reserveverplichtingen¹⁰, over de geconsolideerde balans van de sector monetaire financiële instellingen¹¹, over statistieken van door hen gehanteerde rentetarieven op deposito's en leningen¹² en over de bevoegdheid van de ECB om sancties op te leggen¹³.

Besluiten van de ECB

Besluiten van de ECB zijn verbindend in al hun onderdelen voor degenen tot wie zij zijn gericht en worden van kracht op het moment dat zij aan de betrokkenen worden bekendgemaakt. Ze kunnen worden gericht aan natuurlijke personen of rechtspersonen, met inbegrip van de lidstaten van het eurogebied.

Besluiten van de ECB kunnen worden vastgesteld door de Raad van Bestuur of door de Directie op de gebieden die onder hun bevoegdheid vallen. Tegen beschikkingen van de Directie kan door de betrokkene beroep worden ingesteld bij de Raad van Bestuur.

Wanneer de ECB de omvang van de muntuitgifte goedkeurt krachtens artikel 106, lid 2, van het EG-Verdrag, richt zij Besluiten tot de lidstaten van het eurogebied.

¹⁰Verordening (EG) nr. 1745/2003 van de ECB van 12 september 2003 inzake het toepassen van reserveverplichtingen (ECB/2003/9), Pb L 250, 2.10.2003, blz. 10.

¹¹Verordening (EG) nr. 2423/2001 van de ECB van 22 november 2001 inzake de geconsolideerde balans van de sector monetaire financiële instellingen (ECB/2001/13), Pb L 333, 17.12.2001, blz. 1, zoals laatst gewijzigd door Verordening (EG) nr. 1746/2003 van de ECB van 18 september 2003 (ECB/2003/10), Pb L 250, 2.10.2003, blz. 17.

¹²Verordening (EG) nr. 63/2002 van de ECB van 20 december 2001 met betrekking tot statistieken van door monetaire financiële instellingen ten aanzien van huishoudens en niet-financiële vennootschappen gehanteerde rentetarieven op deposito's en leningen (ECB/2001/18), Pb L 10 van 12.1.2002, blz. 24.

¹³Verordening (EG) nr. 2157/1999 van de ECB van 23 september 1999 inzake de bevoegdheid van de ECB om sancties op te leggen (ECB/1999/4), Pb L 264, 12.10.99, blz. 21.

Besluiten die tot derden zijn gericht, hebben meestal betrekking op sancties die door de ECB worden opgelegd vanwege het niet-naleven van haar Verordeningen, bijvoorbeeld schending van de vereisten voor de reserveverplichtingen.

Alle Besluiten van de ECB worden uitgevaardigd in de ta(a)l(en) van degenen tot wie zij zijn gericht. De ECB kan besluiten haar Besluiten in het Publicatieblad bekend te maken. In dat geval worden ze gepubliceerd in alle officiële talen van de Gemeenschap.

2.5.4 De adviserende activiteiten van de ECB

Als onderdeel van haar adviserende activiteiten kan de ECB op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen aanbevelingen doen en adviezen uitbrengen. Aanbevelingen en Adviezen van de ECB zijn niet-bindende rechtshandelingen. Zij worden gegeven in de ta(a)l(en) van degenen tot wie zij zijn gericht. Als zij van algemeen belang zijn, kan de ECB besluiten ze in het Publicatieblad bekend te maken. In dat geval worden ze gepubliceerd in alle officiële talen van de Gemeenschap.

Aanbevelingen van de ECB

Er worden twee types aanbevelingen onderscheiden:

- Aanbevelingen van de ECB in de zin van de communautaire juridische terminologie zijn handelingen waarbij de ECB het initiatief neemt tot gemeenschapswetgeving op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen;
- Aanbevelingen van de ECB in de traditionele zin van het woord zijn de handelingen waarbij de ECB de aanzet geeft tot concrete maatregelen.

Recht van initiatief voor gemeenschapswetgeving

De ECB deelt met de Europese Commissie het recht van initiatief voor afgeleide gemeenschapswetgeving ter aanvulling of wijziging van de Statuten van het ESCB. De Commissie kan voorstellen indienen op alle gebieden waarop de ECB aanbevelingen kan doen, maar tot nog toe heeft zij dat recht in het algemeen niet uitgeoefend. De partij die haar recht van initiatief niet uitoefent, moet door de Raad van de Europese Unie worden geraadpleegd voordat wetgeving wordt aangenomen; dat wil zeggen dat de Commissie wordt geraadpleegd wanneer de ECB wetgeving aanbeveelt en omgekeerd.

Aanvullende wetgeving

Artikel 107, lid 5, van het EG-Verdrag en artikel 42 van de Statuten van het ESCB geven de gebieden aan waarop het EG-Verdrag wetgeving ter aanvulling van de Statuten vereist. Onder deze gebieden vallen met name de grenzen waarbinnen en de voorwaarden waaronder de ECB kredietinstellingen kan verplichten reserves aan te houden bij de NCB's van het eurogebied (zie paragraaf 3.1.3) en statistische gegevens te vergaren (zie paragraaf 3.5), haar regelgevende bevoegdheden kan uitoefenen (zie paragraaf 2.5.3), haar kapitaal kan verhogen (zie paragraaf 3.8) of verdere stortingen van externe reserves kan opvragen (zie paragraaf 3.2.2). De Raad heeft aan het begin van de derde fase van de EMU –

voornamelijk op basis van aanbevelingen van de ECB¹⁴ – dergelijke aanvullende wetgeving overeenkomstig artikel 123 van het EG-Verdrag aangenomen.

Wijzigingen in de Statuten van het ESCB

Naast de normale procedure voor Verdragswijzigingen (artikel 48 van het EG-Verdrag) bevat het EG-Verdrag twee bijzondere procedures voor de wijziging van de Statuten van het ESCB:

- i. de **vereenvoudigde wijzigingsprocedure** die is neergelegd in artikel 107, lid 5, van het EG-Verdrag en artikel 41 van de Statuten;
- ii. de **machtigingsclausule** van artikel 10.6 van de Statuten, die door het Verdrag van Nice in februari 2003 in de Statuten is ingevoegd.

De **vereenvoudigde wijzigingsprocedure** is van toepassing op verschillende gebieden, bijvoorbeeld statistiek, financiële verslaglegging, openmarkt- en krediettransacties, reserveverplichtingen, clearing- en betalingssystemen, externe transacties en de toedeling van monetaire inkomsten. Dankzij deze procedure kan de Raad, met instemming van het Europees Parlement, technische bepalingen van de Statuten indien nodig wijzigen zonder gebruik te hoeven maken van de normale procedure voor Verdragswijzigingen (een IGC en bekrachtiging door de lidstaten van de EU). Tot nog toe is de vereenvoudigde wijzigingsprocedure echter niet gebruikt.

Met behulp van de **machtigingsclausule** van artikel 10.6 van de Statuten kan de stemprocedure in de Raad van Bestuur bij besluit van de Raad worden gewijzigd. Gezien de verstreckende gevolgen van dergelijke wijzigingen neemt de Raad deze besluiten in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders. De machtigingsclausule werd daadwerkelijk benut in 2003. Op basis van een aanbeveling van de ECB wijzigde de Raad artikel 10.2 van de Statuten. Deze wijziging is op 1 mei 2004 in werking getreden (zie paragraaf 2.5.1).

Overige aanbevelingen

Aanbevelingen van de ECB in de traditionele zin van het woord kunnen dienen als instrumenten waarmee de ECB de aanzet geeft tot maatregelen (niet alleen van juridische aard) door de instellingen van de Gemeenschap of de lidstaten. De ECB doet bijvoorbeeld Aanbevelingen aan de Raad over de aanstelling van externe accountants voor de NCB's van het Eurosysteem overeenkomstig artikel 27.1 van de Statuten van het ESCB. Aanbevelingen van de ECB aan de lidstaten hebben voornamelijk betrekking op samenwerking met nationale

¹⁴Zie Aanbeveling van de ECB (ECB/1998/8) voor een Verordening (EG) van de Raad met betrekking tot de toepassing van reserveverplichtingen door de Europese Centrale Bank (Pb C 246, 6.8.1998, blz. 6); Aanbeveling (ECB/1998/9) voor een Raadsverordening met betrekking tot de bevoegdheid van de Europese Centrale Bank om sancties op te leggen (Pb C 246, 6.8.1998, blz. 9); Aanbeveling (ECB/1998/10) voor een Raadsverordening met betrekking tot het verzamelen van statistische gegevens door de Europese Centrale Bank (Pb C 246, 6.8.1998, blz. 12); Aanbeveling (ECB/1998/11) voor een Raadsverordening betreffende de grenzen en voorwaarden voor verhoging van het kapitaal van de Europese Centrale Bank (Pb C 411, 31.12.1998, blz. 10); Aanbeveling (ECB/1999/1) voor een Raadsverordening houdende het beroep op verdere stortingen van externe reserves door de Europese Centrale Bank (Pb C 269, 23.9.1999, blz. 9).

autoriteiten inzake statistische aangelegenheden, bijvoorbeeld de Aanbeveling van de ECB aan de statistische autoriteiten (anders dan de NCB's) van sommige lidstaten betreffende de statistische rapportagevereisten met betrekking tot betalingsbalansstatistieken en statistieken betreffende de internationale investeringspositie¹⁵. Een ander voorbeeld is de Aanbeveling van de ECB aan de lidstaten van het eurogebied betreffende de intrekking van bepalingen ter beperking van het aantal in een nationale munteenheid luidende muntstukken dat bij een betaling mag worden gebruikt¹⁶.

Adviezen van de ECB

De ECB brengt Adviezen uit:

- wanneer zij overeenkomstig het Verdrag of de Statuten door de instellingen van de Gemeenschap of door de lidstaten wordt geraadpleegd; of
- op eigen initiatief, wanneer zij dat wenselijk acht, over aangelegenheden die onder haar bevoegdheid vallen.

De ECB wordt door de wetgevende organen van de Gemeenschap geraadpleegd over elk voorstel voor een communautair besluit op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen. Tevens moeten de lidstaten van de EU de ECB binnen de grenzen en onder de voorwaarden neergelegd in een beschikking van de Raad¹⁷ raadplegen over ontwerpen van wettelijke bepalingen op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen. Daaronder vallen monetaire aangelegenheden, betaalmiddelen, NCB's, het verzamelen, opmaken en verspreiden van statistieken op monetair en financieel gebied en betreffende het bankwezen, betalingssystemen en de betalingsbalans, en voorschriften voor financiële instellingen, voorzover die wezenlijk van invloed zijn op de stabiliteit van de financiële instellingen en markten. Daarnaast moet de ECB door de autoriteiten van de niet aan het eurogebied deelnemende lidstaten worden geraadpleegd over voorgenomen wetgeving inzake de instrumenten van het monetaire beleid. Het Verenigd Koninkrijk is echter bij een protocol dat aan het Verdrag is gehecht¹⁸ vrijgesteld van de verplichting de ECB te raadplegen "indien en zolang het Verenigd Koninkrijk niet naar de derde fase [van de EMU] overgaat".

Tot slot bepaalt artikel 48 van het EU-Verdrag dat de ECB ook wordt geraadpleegd "[i]n geval van institutionele wijzigingen op monetair gebied". De ECB werd op grond van deze bepaling geraadpleegd tijdens de onderhandelingen over het

¹⁵Aanbeveling (ECB/2003/8) van 2 mei 2003 betreffende de statistische rapportagevereisten van de Europese Centrale Bank met betrekking tot betalingsbalansstatistieken en statistieken betreffende de internationale investeringspositie en het template van de internationale reserves.

¹⁶Aanbeveling (ECB/2001/17) van 6 december 2001 betreffende de intrekking van bepalingen ter beperking van het aantal in een nationale munteenheid luidende muntstukken dat bij een betaling mag worden gebruikt (Pb C 356, 14.12.2001, blz. 9).

¹⁷Beschikking 98/415/EG van de Raad van 29 juni 1998 inzake raadpleging van de Europese Centrale Bank door nationale autoriteiten betreffende voorgenomen wetgeving (Pb L 189, 3.7.1998, blz. 42).

¹⁸Protocol betreffende enkele bepalingen met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Verdrag van Nice¹⁹ en het ontwerp-Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. De ECB heeft de ontwerp-Grondwet positief ontvangen, omdat zij het juridische en institutionele kader van de Europese Unie vereenvoudigt, stroomlijnt en verduidelijkt. Ondanks deze globaal positieve beoordeling wees de ECB in haar advies op enkele artikelen in de ontwerp-Grondwet genoemd die profijt zouden hebben van nadere toelichting en aanpassing. Eén keer heeft de ECB formeel ingegrepen in de onderhandelingen van de IGC. In een brief aan de voorzitter van de Raad van 26 november 2003 liet de President van de ECB weten dat de Raad van Bestuur ernstige bedenkingen had over een voorstel van het voorzitterschap, volgens welke fundamentele bepalingen over de besluitvormende organen van de ECB in een vereenvoudigde procedure gewijzigd zouden kunnen worden zonder bekrachtiging door de lidstaten. Na de interventie van de ECB werd het voorstel ingetrokken.²⁰

De ECB kan ook op eigen initiatief een Advies uitbrengen aan Communautaire instellingen of nationale autoriteiten over aangelegenheden die haar domein betreffen. Het gaat daarbij niet alleen om ontwerp-wetgeving, maar om alle aangelegenheden die relevant zijn voor de ECB.

Dankzij haar adviserende rol is de ECB betrokken bij alle communautaire en nationale wetgeving op terreinen die onder haar bevoegdheid vallen en verstrekt zij advies als een onafhankelijke gemeenschapsorganisatie met haar eigen, exclusieve bevoegdheden. Zoals blijkt uit de lijst Adviezen op de website van de ECB, dekken zij een breed scala aan onderwerpen.

2.5.5 Toezicht op de naleving van het verbod op monetaire financiering en bevoorrechte toegang

Krachtens artikel 237, sub d, van het EG-Verdrag heeft de ECB tot taak toe te zien op de naleving van de bepalingen van artikel 101 en 102 van het Verdrag en de Verordeningen (EG) nr. 3603/93²¹ en 3604/93²² van de Raad. Artikel 101 verbiedt de ECB en de NCB's voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten aan overheden en instellingen of organen van de Gemeenschap te verlenen, alsmede van hen rechtstreeks schuldbewijzen te kopen; de "Ways and Means"-faciliteit van de regering van het VK bij de Bank of England is hiervan uitgesloten²³. Artikel 102 verbiedt alle niet op overwegingen van bedrijfseconomisch toezicht gebaseerde maatregelen waardoor aan overheden en instellingen of organen van de Gemeenschap bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen wordt verleend.

¹⁹Advies inzake wijzigingen op artikel 10.2 van het Protocol betreffende de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank (Pb C 362, 16.12.200, blz. 13).

²⁰Advies inzake het ontwerp-Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa (Pb C 229, 25.9.2003, blz. 7)

²¹Zie ECB (2004), Jaarverslag 2003, Hoofdstuk 4.1.

²²Verordening (EG) nr. 3604/93 van de Raad van 13 december 1993 tot vaststelling van de definities voor de toepassing van de in artikel 104 en artikel 104 B, lid 1, van het Verdrag vastgelegde verbodsbepalingen (Pb L 332, 31.12.1993, blz.1).

²³Paragraaf 11 van het Protocol betreffende enkele bepalingen met betrekking tot het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland.

Binnen de ECB is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van deze bepalingen, aangezien zij van toepassing zijn op de centrale banken van alle lidstaten van de EU. De Europese Commissie houdt toezicht op de naleving door de lidstaten.

De ECB houdt ook toezicht op de door de centrale banken van de EU op de secundaire markt verrichte aankopen van schuldbewijzen uitgegeven door de binnenlandse overheidssector of door de overheidssectoren van andere EU-lidstaten. Krachtens de overwegingen van Verordening (EG) nr. 3603/93 van de Raad mag de aankoop van schuldbewijzen van de overheidssector op de secundaire markt niet worden verricht met het oogmerk artikel 101 van het Verdrag te omzeilen en zo indirect de overheidssector te financieren.

2.5.6 Taken die van het EMI zijn overgenomen

Aangezien sommige lidstaten van de EU niet deelnemen aan de derde fase van de EMU (zie paragraaf 1.2.2) moeten sommige taken van het EMI nog worden uitgevoerd. Na de liquidatie van het EMI zijn deze overgangstaken bij artikel 123, lid 2, van het EG-Verdrag en artikel 44 van de Statuten van het ESCB aan de ECB opgedragen.

De twee fundamentele taken die de ECB van het EMI heeft overgenomen zijn:

- het bevorderen van samenwerking tussen het Eurosysteem en de NCB's buiten het eurogebied;
- het treffen van de noodzakelijke voorbereidingen voor de integratie van de NCB's van de nieuwe lidstaten in het ESCB en voor de uiteindelijke toetreding tot het Eurosysteem van de NCB's buiten het eurogebied.

Door de toetreding van tien nieuwe lidstaten tot de Europese Unie op 1 mei 2004 en het vooruitzicht van verdere uitbreiding van de EU komen de van het EMI overgenomen taken in een nieuwe licht te staan. Hoewel nieuwe lidstaten pas in een later stadium op de euro zullen overgaan, namelijk wanneer zij aan de nodige voorwaarden voldoen, zijn hun NCB's van rechtswege lid van het ESCB. Wat de recente uitbreiding betreft, had de ECB in de jaren voorafgaand aan 2004 de integratie van de tien nieuwe NCB's in het ESCB voorbereid en zij houdt zich nu bezig met de implicaties van de toekomstige integratie van deze landen in het Eurosysteem.

Krachtens artikel 123, lid 2, van het EG-Verdrag en artikel 9 van Verordening (EG) nr. 332/2002 van de Raad²⁴ beheert de ECB de door de Europese Gemeenschap afgesloten krediettransacties in het kader van het mechanisme voor financiële bijstand op middellange termijn²⁵. Het mechanisme is gebaseerd

²⁴Verordening (EG) nr. 332/2002 van de Raad van 18 februari 2002 houdende instelling van een mechanisme voor financiële ondersteuning op de middellange termijn van de betalingsbalansen van lidstaten (Pb L 53, 23.2.2002, blz. 1).

²⁵Besluit ECB/2003/14 van 7 november 2003 betreffende het beheer van opgenomen en verstrekte leningen door de Europese Gemeenschap uit hoofde van het mechanisme voor financiële ondersteuning op middellange termijn (Pb L 297, 15.11.2003, blz. 35).

op artikel 119 van het Verdrag, dat onder andere hulp biedt aan lidstaten buiten het eurogebied in geval van ernstige moeilijkheden in de betalingsbalans. De opbrengst van dergelijke maatregelen mag uitsluitend aan de centrale banken van de begunstigde lidstaten worden overgemaakt. Het mechanisme wordt momenteel niet benut.

Verlicht euroteken voor de
Eurotower

3 HET BELEID VAN DE ECB EN DE ACTIVITEITEN VAN HET EUROSISTEEM

3.1 HET MONETAIR BELEID

In *Het monetaire beleid van de ECB* (gepubliceerd door de ECB in januari 2004) wordt een gedetailleerde beschrijving gegeven van het monetaire beleid van de ECB met inbegrip van de theoretische grondslagen en de praktische tenuitvoerlegging. De onderhavige publicatie beperkt zich tot het weergeven van de fundamentele overwegingen die aan deze beleidsfunctie ten grondslag liggen.

3.1.1 Theoretische grondslagen

De reden waarom met monetair beleid op de middellange termijn voor prijsstabiliteit kan worden gezorgd, ligt in de afhankelijkheid van de banken van door de centrale bank uitgegeven geld (het zogeheten basisgeld) waarmee zij:

- i. aan de vraag naar chartaal geld tegemoet kunnen komen;
- ii. interbancaire betalingen kunnen verrichten;
- iii. aan hun reserveverplichtingen bij de centrale bank kunnen voldoen.

Aangezien het Eurosysteem het monopolie heeft op het scheppen van basisgeld, is zij bij machte om een dominante invloed uit te oefenen op de geldmarktverhoudingen en de geldmarktrente. Door de centrale bank geïnitieerde veranderingen in de geldmarktrente zetten een aantal mechanismen en acties door economische subjecten in werking die uiteindelijk van invloed zijn op ontwikkelingen in economische variabelen zoals de productie of de prijzen (zie Kader 9). Dit proces, dat bekend staat als het “transmissiemechanisme van het monetaire beleid” en in detail wordt beschreven in de ECB-publicatie “Het monetaire beleid van de ECB”, is complex. Aangezien het gepaard gaat met een aantal verschillende mechanismen en acties door economische subjecten in verschillende stadia, duurt het doorgaans behoorlijk lang voordat de prijsontwikkeling wordt beïnvloed. Bovendien kan de omvang en de sterkte van de verschillende effecten variëren al naar gelang de staat waarin de economie verkeert, waardoor de precieze invloed moeilijk in te schatten valt.

Binnen de economische wetenschap bestaat echter brede steun voor de aanname dat, op de lange termijn, d.w.z. nadat alle aanpassingen in de economie zijn doorgewerkt, een verandering in de hoeveelheid geld in omloop in de economie zich (*ceteris paribus*) zal doen gevoelen in een verandering in het algemene prijspeil en geen permanente veranderingen zal veroorzaken in reële variabelen zoals de reële productie of de werkloosheid. De stelling dat inflatie uiteindelijk een monetair verschijnsel is, houdt hiermee verband. Zo gaan langdurige periodes van hoge inflatie gewoonlijk gepaard met aanzienlijke geldgroei. Hoewel andere factoren (zoals schommelingen in de geaggregeerde vraag, technologische

veranderingen of schokken in de grondstoffenprijzen) de prijsontwikkeling op de kortere termijn kunnen beïnvloeden, kunnen de effecten ervan in de loop der tijd door aanpassing van de geldhoeveelheid worden gecompenseerd. In die zin kunnen centrale banken de langere-termijnontwikkelingen van prijzen of inflatie beheersen.

Kader 9 Het transmissiemechanisme van het monetaire beleid

Startpunt van het transmissieproces van monetair beleid zijn de wijzigingen in geldmarktrentes die de centrale bank teweeg kan brengen via haar invloed op de geldmarktverhoudingen. Veranderingen in de geldmarktrente beïnvloeden op hun beurt andere rentetarieven, zij het in uiteenlopende mate. Zo hebben veranderingen in de geldmarktrente gevolgen voor de door de banken gehanteerde rente op kortlopende leningen en deposito's. Bovendien is het zo, dat als wordt verwacht dat de officiële rente in de toekomst zal veranderen, dit van invloed is op de langere marktrente, aangezien die mede een weerspiegeling vormt van de verwachtingen ten aanzien van het toekomstige beloop van de korte rente. De invloed die veranderingen in de geldmarktrente hebben op de rentevoeten voor zeer lange looptijden (bijvoorbeeld het rendement op tienjaars overheidsobligaties of de lange bancaire debetrente) is echter minder rechtstreeks. De tarieven worden in hoge mate bepaald door marktverwachtingen ten aanzien van de langetermijngroei en inflatietendenzen in de economie. Anders gezegd zijn wijzigingen in de officiële rente van de centrale bank gewoonlijk niet van invloed op deze langere rentevoeten, tenzij een dergelijke wijziging aanleiding geeft tot een verandering in de marktverwachtingen ten aanzien van de economische ontwikkeling op de lange termijn.

Vanwege de invloed die het kan uitoefenen op de financieringsvoorwaarden binnen de economie – alsook op de verwachtingen – kan het monetaire beleid andere financiële grootheden beïnvloeden, zoals vermogensprijzen (bijv. aandelenkoersen) en wisselkoersen.

Veranderingen in rentevoeten en in vermogensprijzen kunnen op hun beurt weer van invloed zijn op de beslissingen van huishoudens en bedrijven met betrekking tot besparingen, uitgaven en investeringen. Onder voor het overige gelijkblijvende omstandigheden maakt een hogere rente het voor huishoudens of bedrijven minder aantrekkelijk leningen op te nemen ter financiering van hun consumptie of investeringen. Een hogere rente maakt het tevens aantrekkelijk voor huishoudens om hun huidige inkomen op te sparen in plaats van het uit te geven, gezien het daarmee gepaard gaande hogere rendement op besparingen. Voorts kunnen wijzigingen in de officiële rente ook het kredietaanbod beïnvloeden. Zo kan na een renteverhoging het risico dat sommige potentiële debiteuren hun leningen niet zullen kunnen aflossen zo groot worden dat de banken aan hen geen krediet meer willen verstrekken. Als gevolg daarvan moeten deze potentiële debiteuren – huishoudens of bedrijven – hun consumptie- of investeringsplannen uitstellen.

Ten slotte kunnen schommelingen in de activaprijzen via inkomens- en vermogenseffecten van invloed zijn op de consumptie en de investeringen. Wanneer de aandelenkoersen stijgen, neemt bijvoorbeeld het vermogen van huishoudens die aandelen bezitten toe, waardoor zij hun consumptieve bestedingen kunnen opvoeren. Omgekeerd zullen deze huishoudens hun consumptieve bestedingen waarschijnlijk verlagen wanneer de aandelenkoersen zakken. Vermogensprijzen kunnen ook de totale vraag beïnvloeden via de waarde van het onderpand dat kredietnemers in staat stelt meer te lenen en/of dat

de banken aanleiding geeft de door hen gevraagde risicopremies te verlagen. Besluiten om al dan niet krediet te verstrekken worden vaak in hoge mate beïnvloed door het beschikbare onderpand. Als de waarde van het onderpand daalt, wordt het opnemen van krediet duurder en misschien zelfs onmogelijk, met als gevolg dat de bestedingen dalen.

Als gevolg van deze veranderingen in de consumptie en in de investeringen, zal de verhouding tussen de binnenlandse vraag naar goederen en diensten en het binnenlandse aanbod een wijziging ondergaan. Wanneer de vraag het aanbod overstijgt zullen onder overigens gelijkblijvende omstandigheden de prijzen onder opwaartse druk komen te staan. Bovendien kunnen veranderingen in de totale vraag tot uiting komen in krappere of ruimere verhoudingen op de arbeidsmarkt en de markten voor halffabrikaten, en deze veranderde verhoudingen kunnen op hun beurt weer van invloed zijn op de loon- en prijsvorming op de desbetreffende markten.

Wisselkoersbewegingen zijn normaliter op drie wijzen van invloed op de inflatie. Om te beginnen kunnen wisselkoersbewegingen direct doorwerken in de binnenlandse prijzen van geïmporteerde goederen. Gaat de wisselkoers omhoog (appreciatie), dan zakken doorgaans de prijzen van ingevoerde goederen, waardoor de inflatie direct afneemt voorzover het consumptiegoederen betreft. Ten tweede kunnen, als de geïmporteerde goederen gebruikt worden in het productieproces, lagere prijzen voor deze goederen allens doorwerken in lagere prijzen voor consumptiegoederen. Ten derde kunnen wisselkoersontwikkelingen ook tot uiting komen in de concurrentiekracht van in het binnenland geproduceerde goederen op de internationale markten. Mochten door appreciatie van de wisselkoers de in het binnenland geproduceerde goederen mondiaal minder goed kunnen concurreren, dan zal doorgaans de buitenlandse vraag afnemen en daarmee de druk van de algehele vraag op de economie. Ceteris paribus zou de inflatoire druk door een appreciatie van de wisselkoers moeten afnemen. De omvang van deze wisselkoerseffecten hangt af van de mate waarin de economie openstaat voor de internationale handel. Het wisselkoerskanaal van de monetairebeleidstransmissie is van minder groot belang voor een grote, relatief gesloten monetaire unie zoals het eurogebied dan voor een kleine open economie. Het is duidelijk dat de vermogensprijzen naast het monetaire beleid ook afhangen van een groot aantal andere factoren, welke vaak ook het beloop van de wisselkoers bepalen.

Andere kanalen waardoor het monetaire beleid de prijsontwikkeling kan beïnvloeden lopen in hoofdzaak via de beïnvloeding van de verwachtingen van de particuliere sector voor de langere termijn. Als de centrale bank bij het nastreven van haar doelstelling een hoge mate van geloofwaardigheid geniet, dan kan het monetaire beleid een krachtige rechtstreekse invloed op de prijsontwikkeling hebben door een houvast te bieden voor de verwachtingen van de deelnemers aan het economische verkeer ten aanzien van de inflatie in de toekomst en kan het daarmee de loon- en prijsvorming beïnvloeden. De voortdurende en geloofwaardige handhaving van prijsstabiliteit is daarbij van essentieel belang. Alleen als de deelnemers aan het economische verkeer vertrouwen hebben in het vermogen en de vastberadenheid van de centrale bank om prijsstabiliteit te handhaven, zullen de inflatieverwachtingen op prijsstabiliteit gericht blijven.

Kader 9 Het transmissiemechanisme van het monetaire beleid

Dat zal dan weer van invloed zijn op de loon- en prijsvorming binnen de economie, aangezien er in een klimaat van prijsstabiliteit geen aanleiding is voor een opstuwende werking op de lonen en de prijzen uit vrees voor een hogere inflatie in de toekomst. In deze zin wordt de taak van het monetaire beleid vergemakkelijkt als de centrale bank geloofwaardigheid geniet.

Bron: ECB (2004), *Het monetaire beleid van de ECB*, blz. 44-47.

Het transmissiemechanisme van het monetaire beleid is dus een gecompliceerd samenstel van economische wisselwerkingen, en worden centrale banken bij de tenuitvoerlegging van monetair beleid geconfronteerd met langdurige, variabele en onduidelijke vertragingen. De ECB zou zelfs aan meer onzekerheid onderhevig kunnen zijn dan veel andere centrale banken aangezien zij verantwoordelijk is voor een multinationalaal muntgebied dat pas in 1999 is opgericht. Bovendien zouden de institutionele en gedragsveranderingen die volgden op de invoering van de gemeenschappelijke munt de verbanden tussen verschillende variabelen kunnen hebben veranderd. Aangezien er gaandeweg meer gegevens en onderzoeksresultaten beschikbaar zijn gekomen, is beter inzicht verkregen in monetaire-beleidstransmissie in het eurogebied. Niettemin dient verdere vooruitgang te worden geboekt.

3.1.2 De monetaire-beleidsstrategie van de ECB

Het eerste element van de monetaire beleidsstrategie van de ECB is de gekwantificeerde definitie van het begrip prijsstabiliteit. Daarnaast biedt de strategie een kader die de Raad van Bestuur van de ECB in staat stelt alle relevante informatie en analyses te beoordelen die nodig zijn om toekomstgerichte monetaire-beleidsbesluiten te nemen.

Een kwantitatieve benadering van prijsstabiliteit

Hoewel het EG-Verdrag duidelijk het handhaven van prijsstabiliteit aanwijst als het hoofddoel van de ECB, definieert het niet wat we eigenlijk onder 'prijsstabiliteit' moeten verstaan.

Met dat in gedachten heeft de Raad van Bestuur van de ECB in oktober 1998 een kwantitatieve definitie van prijsstabiliteit bekendgemaakt. Er waren drie hoofdredenen waarom voor een kwantitatieve aanpak is gekozen:

1. De definitie draagt ertoe bij het monetaire beleid **doorzichtiger** te maken.
2. Een kwantitatieve definitie is een **maatstaf** waarmee het publiek de ECB ter verantwoording kan roepen. Aangezien gemakkelijk vastgesteld kan worden wanneer prijsontwikkelingen niet met prijsstabiliteit overeenstemmen, dient de ECB een aanhoudende afwijking te verantwoorden en uit te leggen hoe prijsstabiliteit binnen een acceptabel tijdsbestek kan worden hersteld.
3. De definitie dient als **richtsnoer** voor verwachtingen omtrent toekomstige prijsontwikkelingen om zodoende de geloofwaardigheid te vergroten en

de slagvaardigheid van het monetaire beleid van de ECB te bevorderen. Omdat de ECB vóór alles verplicht is prijsstabiliteit te handhaven, zouden zowel de financiële markten als het publiek mogen verwachten dat de inflatie op de middellange termijn binnen de bandbreedte zal liggen die met prijsstabiliteit overeenkomt. Het op deze wijze stabiliseren van de langetermijninflatieverwachtingen moet bedrijven, vakbonden en individuele partijen die bij het loon- en prijsvormingsproces betrokken zijn ervan weerhouden hun beslissingen op hogere inflatiepercentages te baseren, aangezien dit laatste op zijn beurt het handhaven van prijsstabiliteit weer bemoeilijkt.

De door de ECB gehanteerde definitie van prijsstabiliteit

In oktober 1998 definieerde de Raad van Bestuur van de ECB prijsstabiliteit als *“een jaarlijkse stijging van de Geharmoniseerde Consumptieprijsindex (HICP) voor het eurogebied met minder dan 2%”*, en voegde daaraan toe dat *“prijsstabiliteit moet worden gehandhaafd op de middellange termijn”*. Na een grondige evaluatie van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB, bevestigde de Raad van Bestuur deze definitie in mei 2003. Tijdens die gelegenheid heeft de Raad van Bestuur toegelicht dat hij *“bij zijn streven naar prijsstabiliteit, [zich] erop richt het inflatiecijfer onder maar dicht bij 2% te houden op de middellange termijn”*.

De verwijzing naar *“de HICP voor het eurogebied”* refereert aan twee dingen: ten eerste dat het monetaire beleid van de ECB prijsstabiliteit nastreeft in het eurogebied als geheel, en ten tweede dat het de gebruikelijke gerichtheid van het publiek op consumptieprijzen weerspiegelt. De HICP is de index die de veranderingen in de loop der tijd van de prijs van een representatief “mandje” van consumptiegoederen en diensten die worden aangeschaft door huishoudens in het eurogebied, het dichtst benadert.

De zinsnede *“minder dan 2%”* stelt een duidelijke bovengrens aan het niveau van de gemeten HICP-inflatie dat met prijsstabiliteit op de middellange termijn overeenkomt. Tegelijkertijd biedt het nastreven van lage positieve inflatiecijfers van *“dicht bij 2%”* een afdoende veiligheidsmarge tegen de risico's van deflatie¹ (zie Kader 10). Deze veiligheidsmarge *“houdt tevens rekening met de mogelijke aanwezigheid van een meetfout in de HICP en de implicaties van inflatieverschillen binnen het eurogebied”*.

Ten slotte komt door de woorden *“op de middellange termijn”* de consensus tot uiting dat het monetaire beleid de prijs- en inflatieontwikkelingen op de korte termijn van een paar weken of maanden niet nauwkeuriger kan beïnvloeden. Prijzen worden pas na enige tijd door een monetaire-beleidswijziging beïnvloed, terwijl de uiteindelijke mate van beïnvloeding niet met zekerheid kan worden vastgesteld. Dit betekent dat het monetaire beleid niet in korte tijd alle onvoorziene verstoringen van het prijsniveau teniet kan doen. Op de korte termijn is enige volatiliteit van het inflatiepeil dus onvermijdelijk.

¹ Zie ECB (2004), *Het monetaire beleid van de ECB*, blz. 51.

De belangrijkste uitgangspunten van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB

De ECB beïnvloedt de verhoudingen op de geldmarkt, en daarmee het korterenteniveau, op zodanige wijze dat de prijsstabiliteit – door de effecten op het prijsniveau via het monetaire-beleidstransmissieproces – op de middellange termijn zo goed mogelijk wordt gehandhaafd. De Bank doet dit conform haar monetaire-beleidsstrategie teneinde er voor te zorgen dat in de loop der tijd een consistente en systematische aanpak wordt gevolgd bij het nemen van monetaire-beleidsbeslissingen. Door een dergelijke consistentie worden de inflatieverwachtingen gestabiliseerd en wordt de geloofwaardigheid van de ECB vergroot.

Doordat het transmissieproces aan vertragingen onderhevig is, werken monetaire-beleidswijzigingen die nu worden ingevoerd pas na een aantal maanden of zelfs jaren door in de prijzen. Dit betekent dat centrale banken moeten onderzoeken welk beleidsstandpunt vandaag moet worden ingenomen om de prijsstabiliteit in de toekomst te kunnen handhaven. In dit opzicht moet het monetaire beleid tevens vooruitkijken.

Bovendien is het monetaire beleid door de vertraagde transmissie niet bij machte onvoorziene schokken voor het prijsniveau (die bijvoorbeeld veroorzaakt worden door veranderingen in de internationale grondstoffenprijzen) op de korte termijn ongedaan te maken, en kan daarom enige volatiliteit van de inflatie op de korte termijn niet voorkomen worden. Daarbij komt dat de effecten van het monetaire beleid door de complexiteit van het transmissieproces altijd aan een aanzienlijke mate van onzekerheid onderhevig zijn. Het monetaire beleid moet derhalve op de middellange termijn gericht zijn: het is in overeenstemming met de uitspraak van de ECB dat prijsstabiliteit op de middellange termijn gehandhaafd dient te worden en het voorkomt buitensporig activisme en het optreden van onnodige volatiliteit (die zichzelf wellicht ook nog in stand houdt) in de reële economie.

Tenslotte heeft de ECB, met name gedurende de eerste paar jaar van de EMU, te kampen met een aanzienlijke onzekerheid ten aanzien van de betrouwbaarheid van de economische indicatoren, de structuur van de economie van het eurogebied en het transmissiemechanisme van het gemeenschappelijke monetaire beleid. Echter, alle centrale banken hebben te maken met een grote mate van onzekerheid. Dat geldt zeker niet alleen voor de ECB. Derhalve zal een succesvol monetair beleid op een brede basis moeten berusten, waarbij met alle relevante informatie rekening wordt gehouden en niet op één enkel model van de economie wordt vertrouwd.

Kader 10 **Waarom streven naar een lage, maar positieve inflatie?**

Het voorkomen van deflatie is van belang aangezien het kosten voor de economie met zich meebrengt vergelijkbaar met die van inflatie. Bovendien kan deflatie, als het zich eenmaal voordoet, diepgeworteld raken aangezien de nominale rente niet lager dan nul kan zakken.

Kader 10 **Waarom streven naar een lage, maar positieve inflatie?**

- Het handhaven van een lage positieve waarde van inflatie vermindert de waarschijnlijkheid dat de nominale rente zijn onderste grens van nul zal bereiken. Als de nominale rente nul wordt, neemt de onzekerheid over de effectiviteit van monetair beleid waarschijnlijk toe. En indien dit zou samenvallen met een sterke daling van de vraag, zou een dergelijke situatie de mogelijkheden van de centrale bank kunnen beperken om prijsstabiliteit te herstellen met behulp van het renteinstrument. Voorbeelden hiervan zijn zeldzaam en zelfs al zou het gebeuren, dan is het nog steeds mogelijk om bij een nominale rente van nul een aantal effectieve monetaire-beleidsmaatregelen te nemen.

Er zijn verschillende plausibele oplossingen geopperd om aan een liquiditeitsval te ontsnappen. Desalniettemin is voorkomen beter dan genezen en een veiligheidsmarge voor de inflatie boven nul neemt de noodzaak weg de effectiviteit van deze alternatieve beleidsmaatregelen in de praktijk te moeten testen.

Voor het berekenen van de veiligheidsmarge voor de inflatie, heeft de ECB gebruik gemaakt van onderzoeken waarin werd getracht voor verschillende inflatiedoelstellingen de waarschijnlijkheid te bepalen dat de nominale rente de nul-ondergrens bereikt. De resultaten op dit gebied verschillen in zekere mate, aangezien zij afhankelijk zijn van een aantal specifieke aannames. Uit de beschikbare onderzoeken blijkt echter dat de waarschijnlijkheid drastisch afneemt wanneer de centrale bank een inflatiedoelstelling heeft van boven 1%.

- De tweede reden om lage positieve inflatie na te streven, is dat inflatiestatistieken onderhevig kunnen zijn aan een positieve meetfout. Deze fout impliceert dat bij een nul-inflatie in feite sprake is van een dalend prijspeil. In het specifieke geval van de HICP blijft de nauwkeurige bepaling van een dergelijke meetfout omgeven met onzekerheid. Wanneer echter de voortdurend door Eurostat doorgevoerde verbeteringen in de index in aanmerking worden genomen, is waarschijnlijk sprake van een geringe foutmarge die in de toekomst nog verder zal afnemen.
- De derde reden om positieve, maar lage inflatie na te streven houdt verband met de mogelijke aanwezigheid van aanhoudende inflatieverschillen binnen het eurogebied. In principe zijn inflatieverschillen tussen regio's een normaal kenmerk van een monetaire unie. Zij vormen een integraal onderdeel van het aanpassingsmechanisme dat voortvloeit uit de uiteenlopende economische ontwikkelingen tussen de regio's in het gebied waarin de monetaire unie is opgericht. Het gemeenschappelijke monetaire beleid kan echter alleen het prijspeil binnen het gebied als geheel beïnvloeden; aan inflatieverschillen kan niets worden gedaan, net als dat het monetaire beleid binnen één enkel land er niet voor kan zorgen dat inflatieverschillen tussen regio's en steden verminderen.

Inflatieverschillen die voortvloeien uit tijdelijke factoren zijn van gering economisch belang. Van groter belang zijn de structurele inflatieverschillen als gevolg van onvolledige reële convergentie tussen regio's, bijvoorbeeld door aanvankelijke verschillen in inkomensniveaus en een doorlopend inhaalproces met betrekking tot de levensstandaard.

Kader 10 **Waarom streven naar een lage, maar positieve inflatie?**

De opkomst ervan zou mogelijk economische problemen in landen en regio's met lager-dan-gemiddelde inflatie kunnen veroorzaken, met name wanneer neerwaartse nominale rigiditeiten de noodzakelijke aanpassing van relatieve prijzen belemmeren en zo de efficiënte allocatie van middelen bemoeilijken.

Er is naar voren gebracht dat het monetaire beleid van de ECB een middellange-termijninflatie voor het eurogebied zou moeten nastreven die hoog genoeg is om te voorkomen dat regio's met een structureel lagere inflatie de kosten moeten dragen van mogelijk neerwaartse nominale rigiditeiten of terechtkomen in periodes van langdurige deflatie. Uit beschikbare onderzoeken komt de consensus naar voren dat een inflatie voor het eurogebied van onder, maar dichtbij 2% in dit opzicht voldoende marge biedt.

De op twee pijlers gebaseerde monetaire-beleidsstrategie van de ECB

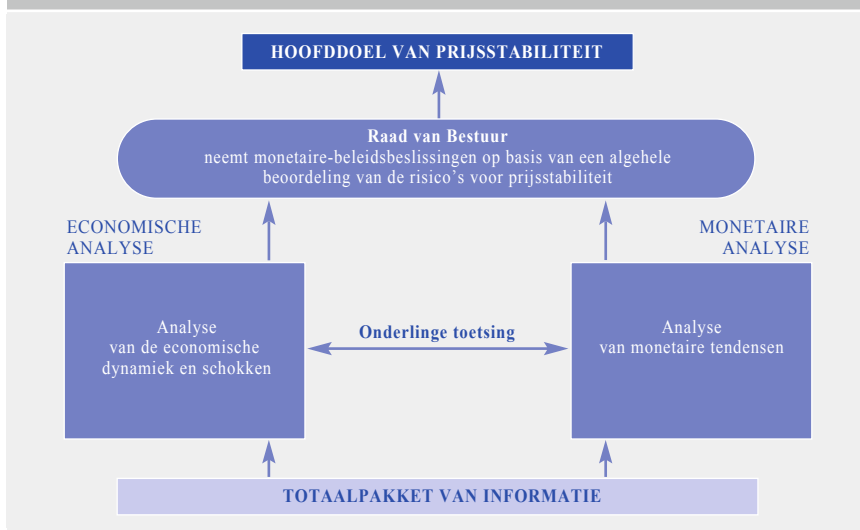
De Raad van Bestuur van de ECB bereikte in oktober 1998 overeenstemming over de belangrijkste elementen van zijn monetaire-beleidsstrategie. De strategie werd na een uitgebreide beoordeling van alle relevante aspecten in mei 2003 bevestigd en verder verduidelijkt.

Naast de definitie van prijsstabiliteit, baseert de ECB zich in haar benadering ten aanzien van de ordening, evaluatie en onderlinge toetsing van de gegevens die relevant zijn voor de beoordeling van de risico's voor prijsstabiliteit op twee analytische perspectieven, de zogenoemde twee "pijlars":

- Het eerste perspectief is gericht op het beoordelen van de korte tot middellange-termijndeterminanten van prijsontwikkelingen, met de nadruk op de reële bedrijvigheid en de financiële verhoudingen in de economie (**economische analyse**).
- Het tweede perspectief (**monetaire analyse**) dient voornamelijk als een instrument voor de onderlinge toetsing, vanuit een middellange- tot lange-termijnperspectief, van de indicaties die worden verschaft door de economische analyse.

De op twee pijlers gebaseerde benadering (zie Kader 11) zorgt ervoor dat de juiste hoeveelheid aandacht wordt besteed aan de verschillende perspectieven om tot een algehele beoordeling te komen van de risico's voor de prijsstabiliteit. De gediversifieerde benadering bij het beoordelen van de economische omstandigheden beperkt de kans op beleidsfouten die veroorzaakt worden doordat al te zeer op één enkele indicator, voorspelling of model wordt vertrouwd.

Grafiek 2 De op stabiliteit gerichte monetaire-beleidsstrategie van de ECB

Bron: *Het monetaire beleid van de ECB*, ECB 2004, p. 66.

Kader 11 De twee pijlers van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB

De twee pijlers van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB zijn de economische analyse en de monetaire analyse.

De economische analyse

De economische analyse richt zich op de beoordeling van de huidige economische en financiële ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende korte- tot middellangetermijnrisico's voor prijsstabiliteit. Het analyseert alle factoren die helpen bij de beoordeling van de dynamiek van de reële bedrijvigheid en die van de waarschijnlijke prijsontwikkeling in termen van de wisselwerking tussen vraag en aanbod op de goederen-, diensten- en arbeidsmarkten. In de economische analyse wordt tevens passende aandacht besteed aan de noodzaak om de aard te achterhalen van de schokken die de economie beïnvloeden, de effecten ervan op het beloop van kosten en prijzen en wat de korte- tot middellangetermijnvooruitzichten zijn inzake de verspreiding van die impact over de economie. Om de juiste besluiten te kunnen nemen moet de Raad van Bestuur een gedegen kennis hebben van de economische toestand van het moment en op de hoogte zijn van de specifieke aard en omvang van de economische verstoringen die de prijsstabiliteit bedreigen.

De ECB analyseert regelmatig de ontwikkelingen van de totale productie, van de vraag en de arbeidsmarktverhoudingen en van een brede reeks prijs- en kostenindicatoren, en van het begrotingsbeleid, alsook de betalingsbalans voor het eurogebied. Ook de ontwikkeling van de indicatoren voor de financiële markten en de activaprijzen wordt nauwlettend gevolgd.

Kader II De twee pijlers van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB

De schommelingen in de activaprijzen kunnen de prijsontwikkelingen beïnvloeden via inkomens- en vermogenseffecten. Wanneer de aandelenkoersen stijgen neemt bijvoorbeeld het vermogen van huishoudens die aandelen bezitten toe, waardoor zij meer consumptieve bestedingen kunnen doen. Hierdoor stijgt de vraag naar consumptiegoederen, waardoor de binnenlandse inflatie onder druk kan komen te staan. Omgekeerd zullen deze huishoudens hun consumptieve bestedingen reduceren wanneer de aandelenkoersen zakken.

Uit activaprijzen en het rendement op financiële titels kunnen ook de verwachtingen van de financiële markten ten aanzien van toekomstige prijsontwikkelingen worden afgelezen. De impliciete verwachtingen van financiële-marktdeelnemers omtrent toekomstige rentetarieven en prijzen komen bijvoorbeeld tot uiting in de aan- en verkopen van obligaties. Met behulp van diverse technieken kan de ECB financiële koersen analyseren om daaruit de impliciete verwachtingen van de markten ten aanzien van toekomstige ontwikkelingen te distilleren.

Ook wisselkoersontwikkelingen worden nauwgezet ontleed op hun implicaties voor de prijsstabiliteit. Wisselkoersschommelingen hebben een directe invloed op prijsontwikkelingen door hun effect op de invoerprijzen. Door veranderingen in de wisselkoers kan ook de prijsconcurrentiekracht van binnenlands geproduceerde goederen op de internationale markten veranderen, waardoor de vraag en mogelijk ook de toekomstige prijsontwikkelingen beïnvloed worden. Worden de verwachtingen en het gedrag van loon- en prijszetters hierdoor beïnvloed dan zou zelfs de mogelijkheid van tweede-ronde-effecten bestaan.

De macro-economische projecties van het Eurosysteem, die tweemaal per jaar door medewerkers van de ECB en van de NCB's worden opgesteld, spelen een belangrijke rol in de economische analyse. De Raad van Bestuur evalueert deze projecties, tezamen met een grote hoeveelheid andere informatie en analyses waarin het uit twee pijlers bestaande kader voorziet, maar neemt geen verantwoordelijkheid voor de projecties. De gepubliceerde projecties zijn de uitkomst van een scenario dat gebaseerd is op een reeks technische aannames, waaronder de aanname dat de korte rente niet gewijzigd wordt. In dit opzicht vertegenwoordigen de projecties een scenario dat zich waarschijnlijk niet zal concretiseren, aangezien het monetaire beleid op iedere bedreiging van de prijsstabiliteit zal reageren.

De door stafleden van het Eurosysteem gemaakte macro-economische inflatieprojecties moeten daarom in geen geval gezien worden als twijfel aan het vaste voornemen van de Raad van Bestuur om de prijsstabiliteit op de middellange termijn te handhaven. Betrokkenen bij het loon- en prijsvormingsproces, alsook bedrijven en huishoudens, zouden moeten vertrouwen op de kwantitatieve definitie van de prijsstabiliteit als zijnde de "beste prognose" van de prijsontwikkelingen op de middellange termijn.

De monetaire analyse

De monetaire analyse van de ECB berust op het gegeven dat monetaire groei en inflatie op de middellange tot lange termijn nauw gerelateerd zijn. Het toekennen van een belangrijke rol aan de geldhoeveelheid ondersteunt zodoende de oriëntatie

Kader 11 De twee pijlers van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB

op de middellange termijn van de monetaire-beleidsstrategie van de ECB. Door beleidsbeslissingen niet alleen te nemen op basis van korte-termijnindicaties die voortvloeien uit de economische analyse maar tevens op basis van overwegingen inzake de geldhoeveelheid en liquiditeit, is de ECB in staat verder te kijken dan de voorbijgaande invloed van de verschillende schokken en niet toe te geven aan de verleiding van een te activistische koers.

Om duidelijk te maken dat zij monetaire analyse een belangrijke rol toekent, maar ook als maatstaf voor de beoordeling van monetaire ontwikkelingen, heeft de ECB een referentiewaarde voor de groei van het ruime monetaire aggregaat M3 bekendgemaakt. Deze referentiewaarde heeft betrekking op de groei van M3 die verenigbaar wordt geacht met prijsstabiliteit op de lange termijn. In december 1998 heeft de Raad van Bestuur deze referentiewaarde gesteld op 4½% per jaar en bevestigde deze waarde in daaropvolgende beoordelingen. De referentiewaarde is gebaseerd op de definitie van prijsstabiliteit en op de middellange-termijnaannames voor de potentiële reële bbp-groei van 2-2½% en een daling van de omloopsnelheid van het geld met tussen ½% en 1%.

De referentiewaarde is daarom geen monetaire doelstelling maar een ijkpunt voor de analyse van de informatie-inhoud van de monetaire ontwikkelingen in het eurogebied. Gezien de middellange- tot langetermijnaard van het monetaire perspectief, is er tussen korte-termijn monetaire ontwikkelingen en monetaire-beleidsbeslissingen geen direct verband. Het monetaire beleid reageert derhalve niet mechanistisch op afwijkingen van de M3-groei van de referentiewaarde.

De monetaire analyse van de ECB is niet beperkt tot de beoordeling van de M3-groei ten opzichte van de referentiewaarde. Ook diverse andere monetaire en financiële grootheden worden regelmatig en nauwgezet geanalyseerd. De ontwikkelingen van de componenten van M3 (zoals de chartale geldomloop en termijndeposito's) worden bijvoorbeeld bestudeerd omdat zij inzicht kunnen bieden in de algehele mutaties in M3. In dit opzicht kunnen engere aggregaten als M1 enige informatie verschaffen over de reële bedrijvigheid. Ook kunnen mutaties in de kredietverlening aan de particuliere sector informatie bevatten over financiële verhoudingen en, via de balans van de monetaire financiële instellingen (MFI's), aanvullende informatie verschaffen over de geldhoeveelheid. Met een dergelijke analyse wordt zowel een beter inzicht in het gedrag van M3 ten opzichte van de referentiewaarde verkregen als een brede kijk op de liquiditeitsverhoudingen binnen de economie en de consequenties daarvan voor de risico's voor prijsstabiliteit.

3.1.3 Monetaire-beleidstransacties

In overeenstemming met haar monetaire beleid stuurt de ECB de korte geldmarktrente door monetaire-beleidssignalen af te geven en door de liquiditeitsverhoudingen op de geldmarkt te reguleren. Naast het sturen van de rente door regulering van de liquiditeitsverhoudingen kan de centrale bank ook beleidssignalen afgeven aan de geldmarkt door wijziging van de voorwaarden waaronder het Eurosysteem bereid is transacties aan te gaan met de geldmarkt.

In de transacties van het Eurosysteem heeft de ECB tevens tot doel de geldmarkt ordelijk te doen laten functioneren en te zorgen dat op doelmatige wijze voorzien wordt in de liquiditeitsbehoefte van banken. Dit wordt bereikt door het systeem van herfinancieringstransacties en door middel van faciliteiten die de banken in staat stellen hun overschotten of tekorten aan het eind van de dag weg te werken en tijdelijke liquiditeitsschommelingen op te vangen.

Het operationele kader van het Eurosysteem is gebaseerd op de bepalingen die in de Statuten van het ESCB zijn vastgelegd. Het is ontworpen in overeenstemming met Artikel 105 van het Verdrag dat bepaalt dat het Eurosysteem “(...) handelt in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd (...)” en overeenkomstig de volgende beginselen:

- operationele efficiëntie, hetgeen het mogelijk maakt voor monetaire-beleidsbesluiten om zo precies en zo snel mogelijk door te werken in de korte geldmarktrente;
- gelijke behandeling van kredietinstellingen, ongeacht hun omvang en locatie in het eurogebied;

Tabel 3 Monetaire-beleidstransacties van het Eurosysteem					
Monetaire-beleidstransacties	Typen transacties		Looptijd	Frequentie	Procedure
	Liquiditeits-verruimend	Liquiditeits-verkrappend			
Open-markttransacties					
Basis-herfinancierings-transacties	Repo's	-	Eenweeks	Wekelijks	Standaardtenders
Langerlopende herfinancierings-transacties	Repo's	-	Driemaands	Maandelijks	Standaardtenders
“Fine-tuning”-transacties	Repo's Deviezen swaps	Repo's Collection of fixed-term deposits Foreign exchange swaps	Niet gestandaardiseerd	Onregelmatig	Snelle tenders Bilaterale procedures
	Rechtstreekse aankopen	Rechtstreekse verkopen	-	Onregelmatig	Bilateral procedures
Structurele transacties	Repo's	Uitgifte van schuldbewijzen	Gestandaardiseerd/ niet gestandaardiseerd	Regelmatig en onregelmatig	Standaardtenders
	Rechtstreekse aankopen	Rechtstreekse verkopen	-	Onregelmatig	Bilateral procedures
Permanente faciliteiten					
Marginale belenings-faciliteit	Repo's	-	Zeer kortlopend	Toegang ter beoordeling van tegenpartijen	
Depositofaciliteit	-	Deposito's	Zeer kortlopend	Toegang ter beoordeling van tegenpartijen	

- de gedecentraliseerde uitvoering van monetaire-beleidstransacties van het Eurosysteem door de NCB's;
- eenvoud, transparantie, continuïteit, veiligheid en kostenefficiëntie.

Eenvoud en transparantie bewerkstelligen dat de bedoelingen achter monetaire-beleidstransacties juist worden begrepen. Het principe van continuïteit is gericht op voorkoming van frequente grote veranderingen in de instrumenten en procedures, opdat centrale banken en hun tegenpartijen bij deelname aan monetaire-beleidstransacties gebruik kunnen maken van hun ervaring. Het veiligheidsbeginsel vereist dat de financiële en operationele risico's van het Eurosysteem tot een minimum beperkt moeten blijven. In het bijzonder dient alle kredietverlening aan kredietinstellingen te zijn gedekt door onderpand, zoals vereist krachtens artikel 18 van de Statuten van het ESCB. Kostenefficiëntie houdt in dat de operationele kosten voor zowel het Eurosysteem als zijn tegenpartijen laag worden gehouden.

Openmarkttransacties (zie Kader 12) zijn de belangrijkste groep monetaire-beleidstransacties. Zij worden doorgaans verricht door de NCB's op initiatief van de ECB, gewoonlijk in de geldmarkt, d.w.z. de markt waar de looptijd van transacties over het algemeen korter is dan één jaar. Openmarkttransacties spelen een belangrijke rol bij de sturing van de rente, het afgeven van signalen over het monetaire beleid en de regulering van de liquiditeitsverhoudingen in de geldmarkt.

Kader 12 Openmarkttransacties en permanente faciliteiten

Voor wat betreft doelstelling, frequentie en procedure kunnen de openmarkttransacties van het Eurosysteem in vier categorieën worden verdeeld:

- basisherfinancieringstransacties;
- langerlopende herfinancieringstransacties;
- "fine-tuning"-transacties; en
- structurele transacties.

Basis-herfinancieringstransacties

De basisherfinancieringstransactie is de belangrijkste openmarkttransactie en vormt het voornaamste monetaire-beleidsinstrument van het Eurosysteem. Zij voorzien tevens in het overgrote deel van de liquiditeitsbehoefte van de financiële sector en spelen een sleutelrol in het sturen van de rente, het beheersen van de liquiditeitsverhoudingen in de markt en het afgeven van signalen omtrent de koers van het monetaire beleid.

Basis-herfinancieringstransacties worden wekelijks verricht met een looptijd van één week.² Zij worden verricht middels standaard tenders, een type tender die volgens een van tevoren aangekondigd schema wordt verricht en binnen 24 uur, gerekend vanaf de aankondiging tot en met de bekendmaking van het toewijzingsresultaat, zijn beslag krijgt. Alle tegenpartijen die aan de hiervoor geldende algemene voorwaarden voldoen, kunnen aan deze transacties deelnemen. Potentiële tegenpartijen van het Eurosysteem zijn in beginsel alle in het eurogebied gevestigde kredietinstellingen.

² In maart 2004 werd de looptijd teruggebracht van twee weken naar één week.

Langerlopende herfinancieringstransacties

Naast de wekelijkse basis-herfinancieringstransacties voert het Eurosysteem tevens langerlopende herfinancieringstransacties uit met een maandelijks frequentie en een looptijd van drie maanden.

Deze transacties zijn bedoeld om langerlopende liquiditeit te verschaffen aan het bankwezen. Hiermee wordt voorkomen dat alle in de geldmarkt benodigde liquiditeit om de week opnieuw moet worden verschaft. Evenals de basisherfinancieringstransacties worden langerlopende herfinancieringstransacties gedecentraliseerd uitgevoerd als standaardtenders, waaraan alle tegenpartijen die aan de geldende algemene criteria voldoen, mogen deelnemen.

“Fine-tuning”-transacties

Het Eurosysteem kan ook open-markttransacties uitvoeren op ad hoc basis, “fine-tuning”-transacties geheten. “Fine-tuning”-transacties kunnen liquiditeitsverkrappend en liquiditeitsverruimend zijn. Zij dienen om de liquiditeitsverhoudingen te reguleren en de rente op de geldmarkt te sturen, in het bijzonder om de rente-effecten van onverwachte liquiditeitsfluctuaties in de geldmarkt te egaliseren.

Vanwege hun functie worden “Fine-tuning”-transacties doorgaans uitgevoerd via ‘snelle’ tenders. Deze tenders krijgen hun beslag binnen een uur, gerekend vanaf de aankondiging van de tender tot de bekendmaking van het toewijzingsresultaat. Om operationele redenen mag slechts een beperkt aantal tegenpartijen deelnemen aan “Fine-tuning”-transacties. “fine-tuning”-transacties kunnen ook worden uitgevoerd door middel van bilaterale procedures, waarbij het Eurosysteem een transactie verricht met een of enkele tegenpartijen zonder gebruikmaking van een tenderprocedure.

“Fine-tuning”-transacties worden doorgaans gedecentraliseerd – dus door de NCB's – uitgevoerd, maar de Raad van Bestuur kan in uitzonderlijke situaties besluiten om bilaterale “fine-tuning”-transacties te laten uitvoeren door de ECB.

Structurele transacties

Het operationele kader biedt het Eurosysteem tevens de mogelijkheid om structurele transacties te verrichten. Dergelijke transacties zijn gericht op aanpassing van de structurele liquiditeitspositie van het Eurosysteem ten opzichte van het bankwezen, ofwel het bedrag aan liquiditeit in de markt op de langere termijn. Zij kunnen de vorm krijgen van transacties met wederinkoop, rechtstreekse aan- of verkopen van waardepapier, of de uitgifte van schuldbewijzen. Tot dusver is het Eurosysteem niet genoodzaakt om transacties te verrichten ter aanpassing van de structurele liquiditeitspositie van het bankwezen.

Permanente faciliteiten

De marginale beleningsfaciliteit is een instrument om tegen onderpand en een van tevoren vastgestelde rente daggeld te lenen van de centrale bank. De rente op dit daggeld is doorgaans aanzienlijk hoger dan de daarmee corresponderende marktrente. Als gevolg daarvan maken kredietinstellingen slechts in laatste instantie gebruik van de marginale beleningsfaciliteit. Omdat toegang tot de marginale beleningsfaciliteit alleen beperkt wordt door de beschikbare hoeveelheid beleenbare activa, stelt de rente op de marginale beleningsfaciliteit normaliter een bovengrens aan de zeer korte geldmarktrente.

Kader 12 Openmarkttransacties en permanente faciliteiten

De depositofaciliteit, daarentegen, biedt banken de mogelijkheid om kortlopende deposito's bij de centrale bank aan te houden tegen een van tevoren vastgesteld geldmarktrentetarief. De rente op deze deposito's is doorgaans aanzienlijk lager dan de daarmee corresponderende marktrente. Tegenpartijen maken daarom alleen gebruik van deze faciliteit als ze hun geld niet op een andere wijze kunnen aanwenden. Zoals de rentevoet voor de marginale beleningsfaciliteit geldt als bovengrens, vormt de rentevoet voor de depositofaciliteit doorgaans een ondergrens voor de zeer korte marktrente.

Door de in vergelijking met de markttarieven doorgaans ongunstige rentetarieven worden banken niet gestimuleerd om gebruik te maken van de permanente faciliteiten. Het gemiddelde dagelijkse beroep op de permanente faciliteiten is gewoonlijk beperkt. Het blijft doorgaans onder € 1 miljard, waaruit blijkt dat deze faciliteiten slechts dienen om in uitzonderlijke omstandigheden liquiditeiten te verschaffen of aan te trekken.

Over de **permanente faciliteiten** (zie Kader 12) – de marginale beleningsfaciliteit en de depositofaciliteit – kunnen de tegenpartijen op eigen initiatief beschikken. Door de rente op de permanente faciliteiten vast te stellen, legt de ECB tevens de bandbreedte vast waarbinnen de zeer korte marktrente kan fluctueren.

Het operationele kader wordt aangevuld door het systeem van minimumreserves die kredietinstellingen moeten aanhouden bij de NCB's (zie Kader 13). Het stelsel van reserveverplichtingen dient primair om de geldmarktrente te stabiliseren en ter vergroting van een structureel liquiditeitstekort in het bancaire stelsel, waardoor de vraag naar herfinanciering door centrale banken toeneemt.

Kader 13 Reserveverplichtingen

De ECB eist dat kredietinstellingen op rekeningen bij de NCB's reserves aanhouden: reserveverplichtingen geheten. Het door elke instelling aan te houden bedrag aan minimumreserves wordt bepaald aan de hand van de reservebasis van de instelling, vermenigvuldigd met de reserveratio.

De reservebasis wordt bepaald aan de hand van de korte-termijnpassiva op de balans. Passiva ten opzichte van andere kredietinstellingen die aan reserveverplichtingen zijn onderworpen en passiva ten opzichte van de ECB en de NCB's worden niet in de reservebasis opgenomen.

Het stelsel van reserveverplichtingen dient in eerste instantie om de geldmarktrente te stabiliseren. Hierin wordt voorzien door de middelingsfaciliteit. Deze bepaling houdt in dat het beoordelen of een kredietinstelling al dan niet aan de reserveverplichtingen voldoet, wordt beoordeeld op grond van het gemiddelde van de op hun reserverekeningen aangehouden dagtegoeden gedurende een reserve-aanhoudingsperiode van ongeveer één maand. Kredietinstellingen zijn zodoende in staat om de effecten van dagelijkse fluctuaties in liquiditeitsverhoudingen (bijv. door schommelingen in de vraag naar bankbiljetten) te egaliseren. Tijdelijke onevenwichtigheden in de reserveverplichtingen kunnen namelijk ongedaan worden gemaakt door tegengestelde onevenwichtigheden in de reserveverplichtingen binnen dezelfde aanhoudingsperiode.

Kader 13 Reserveverplichtingen

De middelingsfaciliteit houdt tevens in dat kredietinstellingen kunnen profiteren van een periode waarin de kortste geldmarktrente hoger is dan de voor de verdere aanhoudingsperiode verwachte rente door geld in de geldmarkt uit te lenen en een lager dan gemiddeld tegoed op hun reserverekening aan te houden. In het tegenovergestelde scenario kunnen zij op de markt leningen afsluiten en een overschot op hun reserveverplichtingen aanhouden. Dit mechanisme stabiliseert de zeer korte marktrente tijdens de aanhoudingsperiode en voorkomt zodoende dat de centrale bank regelmatig interventies moet verrichten op de geldmarkt.

Een tweede belangrijke functie die wordt verricht door het stelsel van reserveverplichtingen is de vergroting van het structurele liquiditeitstekort van het bankwezen. De verplichting die kredietinstellingen hebben om reserves aan te houden bij de NCB's draagt bij aan de stijging van de vraag naar herfinanciering door de centrale banken, die het op zijn beurt weer gemakkelijker maakt voor de ECB om de geldmarktrente te sturen via regelmatige liquiditeitverruimende transacties.

Het stelsel van reserveverplichtingen is zodanig ontworpen dat het noch een belasting vormt voor het bankwezen in het eurogebied, noch een efficiënte toewijzing van middelen in de weg staat. Om deze doelstellingen te bereiken, wordt over de door de kredietinstellingen aangehouden reserves rente vergoed tegen dichtbij het korte-rentetarief op de geldmarkt. Op de verplicht door de kredietinstellingen aangehouden reserves wordt een rente vergoed die overeenkomt met de gemiddelde over de aanhoudingsperiode geldende marginale rentevoet (gewogen naar het aantal kalenderdagen) voor de basisherfinancieringstransacties.

3.2 EXTERNE TRANSACTIES

Wat betreft de externe transacties van het Eurosysteem, staat artikel 23 van de Statuten van het ESCB de ECB en de NCB's toe:

- betrekkingen aan te gaan met centrale banken en financiële instellingen in andere landen en, waar passend, met internationale organisaties;
- zowel contant als op termijn alle soorten deviezen en edele metalen te kopen en te verkopen;
- de door hun aangehouden externe reserves te beheren;
- alle soorten bancaire transacties te verrichten met derde landen en internationale organisaties, waaronder mede het verstrekken en opnemen van leningen.

3.2.1 Deviezentransacties

Het belangrijkste type deviezentransactie van het Eurosysteem is de interventie op de valutamarkten. Interventietransacties worden enkel uitgevoerd met behulp van de door de ECB aangehouden externe reserves. Deze kunnen worden verricht in de valuta's van landen buiten de Europese Unie, bijv. de Amerikaanse

dollar of de Japanse yen, binnen het wisselkoersbeleid van het eurogebied. Ook kunnen zij voorkomen in het kader van het binnen de Gemeenschap geldende wisselkoersstelsel II (ERM II).

Overeenkomstig artikel 105, lid 2, van het EG-Verdrag en artikel 3 van de Statuten van het ESCB, dienen de valutamarktoperaties van het Eurosysteem “*in overeenstemming te zijn met de bepalingen van artikel 111 van het Verdrag*”. Artikel 111 definieert het institutionele kader voor het wisselkoersbeleid van het eurogebied.

Het institutionele kader voor het wisselkoersbeleid van het eurogebied

Krachtens artikel 105, lid 2, van het EG Verdrag en artikel 3 van de Statuten van het ESCB, dienen de valutamarktoperaties van het Eurosysteem “*in overeenstemming te zijn met de bepalingen van artikel 111 van het Verdrag*”.

- Krachtens artikel 111, lid 1, kan de EU-Raad met eenparigheid van stemmen formele overeenkomsten sluiten over een wisselkoersstelsel voor de euro ten opzichte van niet-Gemeenschapsvaluta's.
- Artikel 111, lid 2, bepaalt dat, bij gebreke van een dergelijk wisselkoersstelsel, de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen algemene oriëntaties voor het wisselkoersbeleid kan vaststellen.

Beide institutionele maatregelen dienen echter de hoofddoelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit te respecteren en kunnen slechts worden geïnitieerd op aanbeveling van de ECB of de Europese Commissie, na raadpleging van de ECB. In het geval van een formeel wisselkoersstelsel voor de euro, dient de EU-Raad zich rekenschap te geven van het ECB-Advies teneinde een consensus te bereiken die verenigbaar is met de doelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit (Artikel 111, lid 1, van het Verdrag).

Tot dusver is geen van de bovengenoemde procedures ooit geïnitieerd. Tijdens zijn vergadering in Luxemburg op 13 december 1997, heeft de EU-Raad benadrukt dat de wisselkoers van de euro moet worden gezien als de uitkomst van zowel economische ontwikkelingen als economisch beleid, in plaats van als op zichzelf staand doel. In het kader daarvan heeft de Raad verklaard dat algemene oriëntaties voor het wisselkoersbeleid van het eurogebied alleen in uitzonderlijke omstandigheden zouden worden opgesteld; bijvoorbeeld in het geval van een duidelijke onder-/overwaardering. Dergelijke oriëntaties dienen te allen tijde de onafhankelijkheid van het ESCB te respecteren en consistent te zijn met het ESCB-hoofddoel van handhaving van prijsstabiliteit.

Interventie in niet-Gemeenschapsvaluta's

Bij gebrek aan zowel institutionele regelingen als een wisselkoersdoel van de ECB, heeft in de eerste vijf jaar van de Monetaire Unie slechts twee keer een interventie op de valutamarkt vis-à-vis de niet-Gemeenschapsvaluta's plaatsgevonden, namelijk in de herfst van 2000. Na voortdurend te zijn gedaald

sinds eind 1998, was er in toenemende mate sprake van een discrepantie tussen de wisselkoers van de euro en de “fundamentals” van het eurogebied, hetgeen het risico van significante onevenwichtigheden met zich meebracht. Dit zou op zijn beurt een negatieve invloed gehad kunnen hebben op de wereldeconomie en de prijsstabiliteit in het eurogebied. Derhalve besloten de ECB en de monetaire autoriteiten van de Verenigde Staten, Japan, het Verenigd Koninkrijk en Canada op 22 september 2000 tot een gezamenlijke interventie in de valutamarkten. De ECB intervenueerde begin november 2000 wederom.²

Het ERM II

Bij het begin van de derde fase van de EMU trad een nieuw wisselkoersstelsel, ERM II, in werking. Het verving het Europees Monetair Stelsel, dat een instrumentele rol had gespeeld in het wordingsproces van de EMU (zie Paragraaf 1.1.2) maar diende te worden aangepast aan de nieuwe omgeving die door de EMU was geschapen.

Net als zijn voorganger is het ERM II een intergouvernamenteel arrangement dat is gebaseerd op twee juridische documenten:

- Resolutie van de Europese Raad betreffende de instelling van een wisselkoersmechanisme in de derde fase van de Economische en Monetaire Unie, Amsterdam, 16 juni 1997.³
- Overeenkomst van 1 september 1998 tussen de Europese Centrale Bank en de NCB's van de lidstaten buiten het eurogebied ter vaststelling van de operationele procedures voor een wisselkoersstelsel in de derde fase van de Economische en Monetaire Unie⁴, zoals gewijzigd door de Overeenkomst van 14 september 2000.⁵

Het doel van ERM II is het koppelen van de valuta's van de lidstaten buiten het eurogebied aan de euro. De koppeling wordt bewerkstelligd op basis van onderling overeengekomen maar aanpasbare spilkoersen ten opzichte van de euro en een standaard fluctuatiemarge van $\pm 15\%$. Indien passend, kunnen onderling kleinere fluctuatiemarges worden overeengekomen in het licht van voortgang naar convergentie.

Voor lidstaten buiten het eurogebied is deelname aan het ERM II optioneel. Zoals aangegeven in de bovengenoemde Resolutie van de Europese Raad, kan er echter van uit worden gegaan dat een lidstaat met een derogatie tot het ERM II zal toetreden. Artikel 124 van het EG Verdrag vereist dat iedere lidstaat buiten het eurogebied zijn wisselkoersbeleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang beschouwt en rekening houdt met de ervaring die is opgedaan bij de samenwerking in het kader van het Europees Monetair Stelsel (EMS). Overeenkomstig artikel 121 is een van de criteria voor het beoordelen of een lidstaat heeft voldaan aan de vereisten voor invoering van de euro dat het betreffende land ten minste gedurende twee jaar zonder grote spanningen heeft

³ Pb C 236 van 02.08.97, blz. 5.

⁴ Pb C 345 van 13.11.98, blz. 6.

⁵ Pb C 362 van 16.12.00, blz. 11.

deelgenomen aan het ERM II. Het ERM II bevordert derhalve convergentie en is erop gericht de lidstaten buiten het eurogebied te helpen bij hun inspanningen om de euro in te voeren. Het draagt er tevens toe bij de lidstaten binnen en buiten het eurogebied te beschermen tegen ongewenste druk vanuit de valutamarkten.

Besluiten over de spilkoersen en fluctuatiemarges worden in onderlinge overeenstemming genomen door de ministers van Financiën van de lidstaten die tot het eurogebied behoren, de ECB en de ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de deelnemende lidstaten die niet tot het eurogebied behoren. De procedure voorziet in een multilaterale discussie (doorgaans tijdens een bespreking) waarbij tevens de Commissie en het Economisch en Financieel Comité zijn betrokken (zie Paragraaf 4.3.4).

Interventie binnen het ERM II

Interventie door de centrale bank in het geval een munteenheid de grenzen van de fluctuatiemarge bereikt, geschiedt in beginsel automatisch en onbeperkt. De interventie- en financiële verplichtingen die de ECB op zich neemt, laten de doelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit echter onverlet. Onder de voorwaarden van zowel de bovengenoemde Resolutie als de Overeenkomst, zouden de ECB en de deelnemende NCB's buiten het eurogebied automatische interventie en de financiering ervan kunnen opschorten indien dit de hoofddoelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit zou doorkruisen. Alle partijen die aan de Overeenkomst deelnemen hebben het recht om een vertrouwelijke procedure te initiëren die is gericht op heroverweging van de spilkoersen.

De Deense kroon neemt vanaf het begin deel aan het ERM II, met een fluctuatiemarge van $\pm 2,25\%$ rond haar spilkoers ten opzichte van de euro. De Griekse drachme nam al deel aan het ERM II vóór Griekenland in 2001 toetrad tot het eurogebied (zie Paragraaf 1.1.4).

Het aantal deelnemers in het ERM II nam na de uitbreiding van de EU op 1 mei 2004 met zeven toe. Tot dusver zijn de munten van Estland, Litouwen en Slovenië (op 28 juni 2004), en Cyprus, Letland, Malta (op 2 mei 2005) en Slowakije (op 28 november 2005) toegetreden tot het ERM II, waarbij een fluctuatiemarge van $\pm 15\%$ ten opzichte van de euro wordt aangehouden. Wat betreft de andere landen die op 1 mei 2004 zijn toegetreden tot de EU, wordt er tevens van uitgegaan dat zij op enig moment aan het stelsel zullen gaan deelnemen.

Interventies in euro hebben tot dusver zelden plaatsgevonden. De interventietransacties werden uitgevoerd door de centrale banken van de deelnemende EU-lidstaten, voorzover deze noodzakelijk waren om de stabiliteit in het ERM II te handhaven.

3.2.2 Beheer van deviezenreserves

Zowel de ECB als de NCB's houden externe reserves aan en beheren deze: de ECB beheert en houdt de aan haar overgedragen externe reserves aan voor de in de Statuten van het ESCB omschreven doeleinden; de externe reserves bij de NCB's worden door henzelf aangehouden en beheerd.

De omvang en samenstelling van de externe reserves van de ECB

De externe reserves van de ECB worden voornamelijk aangehouden en beheerd om, indien nodig, als interventiemiddel te worden gebruikt door de ECB.

De omvang van de externe reserves van de ECB

Artikel 30.1 van de Statuten van het ESCB voorzorg in een eerste overdracht van externe reserves van de NCB's aan de ECB van maximaal €50 miljard.⁶ In januari 1999, aan het begin van de derde fase van de EMU, droegen de NCB's van het eurogebied externe reserves ter waarde van €39,46 miljard over aan de ECB. Deze overdracht was het maximaal toegestane bedrag krachtens de Statuten van het ESCB, neerwaarts aangepast door aftrek van het aandeel in het kapitaal van de ECB van de NCB's van de niet vanaf het begin aan het eurogebied deelnemende landen. Toen Griekenland op 1 januari 2001 toetrad tot het eurogebied, droeg de Bank of Greece additionele reserves over ter waarde van €1,28 miljard. Het totale bedrag aan externe reserves dat de NCB's aan de ECB hebben overgedragen in verhouding tot hun aandelen in het kapitaal, in ruil waarvoor zij in euro luidende rentedragende vorderingen ontvingen, beliep €40,74 miljard. 15% van deze overdrachten geschiedde in goud, en de resterende 85% in Amerikaanse dollars en Japanse yen.

Sindsdien fluctueerden de externe reserves van de ECB aanzienlijk als gevolg van transacties, en wisselkoers- en prijsontwikkelingen. Eind 2005 bedroegen de reserves €41,5 miljard. Zowel de aanhoudingen in deviezen als die in goud daalden in volume, hetgeen het gevolg was van respectievelijk de interventieverkopen van de ECB in de herfst van 2000 (zie Paragraaf 3.2.1) en enkele verkopen van goud in 2005 en 2006⁷ in overeenstemming met de "Central Bank Gold Agreement" (Akkoord tussen Centrale Banken inzake goud) (zie Kader 14). Deze verminderingen werden volledig gecompenseerd door de hogere marktwaarde van het door de ECB aangehouden goud.

Voorts stelt artikel 30.4 van de Statuten van het ESCB de ECB in staat verdere stortingen van externe reserves op te vragen boven het maximale bedrag van de eerste overdracht. Dergelijke opvragingen zijn onderworpen aan secundaire Gemeenschapswetgeving. Met dit doel nam de Raad, op aanbeveling van de ECB, een Verordening⁸ aan die de ECB in staat stelt een verder beroep te doen stortingen tot maximaal €50 miljard. De ECB zou alleen een dergelijk beroep doen om inmiddels bestede bedragen aan te vullen en niet om haar reserves aan te vullen. Indien noodzakelijk geacht, kunnen additionele overdrachten van externe reserves naar de ECB tevens plaatsvinden op basis van verdere secundaire Gemeenschapswetgeving.

⁶ Als nieuwe landen toetreden tot de EU, neemt deze eerste limiet automatisch toe naar rato van het aandeel van de betreffende NCB's in het volgestorte kapitaal van de ECB (artikel 49.3 van de Statuten). Toen de tien Midden-Europese, Oost-Europese en Mediterrane landen op 1 mei 2004 tot de EU toetraden, steeg de limiet tot rond €55,6 miljard. Deze automatische stijging betekent dat door de NCB's van alle toekomstige lidstaten van het eurogebied proportionele overdrachten van externe reserves kunnen worden gedaan zonder dat de ECB genoodzaakt is externe reserves terug te boeken naar de huidige NCB's van het eurogebied.

⁷ Zie de Persberichten van de ECB van respectievelijk 31 maart 2005 en 31 maart 2006.

⁸ Verordening (EG) 1010/2000 van de Raad met betrekking tot de door de Europese Centrale Bank opgeroepen verdere stortingen van externe reserves. PB L 115, 16.5.2000, blz. 2.

De externe reserves van de ECB omvatten enkele bedragen aan speciale trekkingsrechten (SDR's). Deze vloeien voort uit vrijwillige transacties van de ECB met andere SDR-houders krachtens de vaste overeenkomst met het IMF (zie Paragraaf 5.3.1).

Het beheer van de externe reserves van de ECB

De doelstelling van het deviezenbeheer van de ECB is te waarborgen dat de ECB over een bedrag aan liquide middelen beschikt dat toereikend is voor een deviezeninterventie. Dit impliceert dat liquiditeit en kredietwaardigheid basisvereisten bij de belegging van de deviezenreserves. Binnen deze randvoorwaarden is het deviezenbeheer erop gericht de waarde te maximaliseren.

Beleggingsrichtlijnen vertalen de algemene portefeuillebeheerdoelstellingen naar specifieke beginselen en regels: deze zijn binnen de ECB vastgelegd en omvatten de valutaverdeling, het optimale evenwicht tussen renterisico en opbrengst, het kredietrisico en liquiditeitsvereisten.

De Raad van Bestuur heeft de valutaverdeling van de deviezenreserves van de ECB vastgelegd op basis van zowel de ingeschatte behoefte in het geval van een marktinterventie als risico-optimalisatie. Begin 1999 was de verhouding tussen Amerikaanse dollar- en Japanse yen-reserves 90/10. Eind 2005, na wisselkoersfluctuaties en enkele herschikkingstransacties, was de verhouding 85/15.

Hoewel enkele portefeuillebeheerfuncties, zoals risicobeheer en financiële administratie en verslaglegging, gecentraliseerd worden verricht bij de ECB, worden de meeste front- en backoffice-functies binnen het Eurosysteem gedecentraliseerd uitgevoerd overeenkomstig de deviezenbeheermandaten die de ECB aan de NCB's van het eurogebied heeft gegeven.⁹ Bij het uitvoeren van deze functies treden de NCB's namens de ECB op en maken dit ook in de markt bekend. Dit zodat de tegenpartijen van de ECB op de internationale financiële markten onderscheid kunnen maken tussen transacties die worden uitgevoerd door de NCB's namens de ECB en die welke door de banken worden verricht om hun eigen reserves te beheren. Via een portefeuillebeheersysteem binnen het eigen beveiligde communicatienetwerk van het ESCB, ontvangt de ECB online informatie over alle namens haar door de NCB's verrichte transacties.

De strategische benchmark voor elke valuta, vastgesteld door de Raad van Bestuur, weerspiegelt de beleidsvereisten voor de lange termijn en de risico- en rendementsvoorkeuren van de ECB. Het tactisch beleggingskader, dat is vastgesteld door het Beleggingscomité van de ECB en goedgekeurd door de Directie en dat binnen een van tevoren vastgelegde bandbreedte rond de strategische benchmark moet worden gehouden, weerspiegelt de risico- en rendementsvoorkeuren van de ECB op de korte tot middellange termijn binnen de heersende marktomstandigheden. Verwacht wordt dat met de door de ECB

⁹ Sinds begin 2006 staat het de NCB's van het eurogebied vrij om geen gebruik te maken van de deviezenbeheermandaten van de ECB. De NCB's die gebruik maken van een deviezenbeheermandaat van de ECB (thans alle 12 NCB's van het eurogebied) kunnen een mandaat krijgen dat overeenkomt ofwel met een Amerikaanse dollar-subportefeuille of een Japanse yen-subportefeuille. De Deutsche Bundesbank en de Banque de France kunnen beide twee mandaten krijgen. Zie ECB (2006), *Portfolio management at the ECB*, blz. 23.

aan de NCB's verstrekte deviezenbeheermandaten betere beleggingsprestaties worden behaald dan met het tactisch beleggingskader.

De tegenpartijen en intermediairs die bij transacties met externe reserves worden gebruikt, worden geselecteerd door de ECB op aanbeveling van de NCB's. Bij het maken van haar keuze volgt de ECB een uniforme benadering gebaseerd op twee reeksen criteria:

- een beoordeling van de kredietwaardigheid van de tegenpartijen;
- overwegingen van doelmatigheid, met name de geboden onderzoeksservice, prijsconcurrentievermogen en het vermogen van tegenpartijen om grote volumes te verwerken onder alle marktomstandigheden.

De met de tegenpartijen van de ECB uitgevoerde transacties worden gedocumenteerd volgens standaard marktvereenkomsten. De ECB heeft tevens een eigen basissalderingsovereenkomst ontwikkeld, die is goedgekeurd door haar tegenpartijen.

Van tijd tot tijd past de ECB de lijst aan met toegestane instrumenten bij het beheren van haar externe reserves. Met de keuze aan instrumenten wordt beoogd een toenemende mate van geavanceerdheid te bewerkstelligen, terwijl tegelijkertijd aan hoge veiligheids- en liquiditeitsvereisten wordt voldaan.

De goudreserves van de ECB

In overeenstemming met de Goudovereenkomst tussen de Centrale Banken (zie Kader 14), worden de goudreserves van de ECB niet actief beheerd.

De externe reserves van de NCB's

De externe reserves die niet aan de ECB zijn overgedragen, blijven worden aangehouden en beheerd door de NCB's.

Zonder rekening te houden met wisselkoerswijzigingen, daalden de door de NCB's aangehouden externe reserves tussen 1999 en 2005 gestaag; eind 2005 bedroegen zij €279 miljard, waarvan €111 miljard in vreemde valuta luidende activa en €168 miljard in goud, SDR's en reserveposities in het IMF.

Aangezien interventies op de valutamarkten geschieden middels door de ECB aangehouden reserves, worden de externe reserves van de NCB's niet langer ingezet voor deviezenbeleidsdoeleinden. Zoals eerder is toegelicht, kunnen zij onderworpen zijn aan verdere oproepen van de ECB tot reserveoverdrachten.

Artikel 31 van de Statuten van het ESCB bepaalt dat door NCB's met hun eigen externe reserves verrichte valutatransacties onderworpen zijn aan goedkeuring vooraf door de ECB. Dit vereist waarborgt consistentie met het gemeenschappelijke monetaire en wisselkoersbeleid van de ECB. Het is van toepassing op transacties die de wisselkoersen of binnenlandse liquiditeitsverhoudingen kunnen beïnvloeden, en gaan de in ECB-Richtsoenen vastgestelde limieten te boven. De beleggingstransacties van NCB's op buitenlandse financiële markten behoeven

geen goedkeuring vooraf aangezien zij geen effect hebben op het monetaire en wisselkoersbeleid van de ECB. Door NCB's uitgevoerde transacties – ofwel door henzelf of namens nationale overheden – ter nakoming van hun verplichtingen tegenover internationale organisaties, zoals de BIB en het IMF, zijn tevens vrijgesteld van dit vereiste.

Naar analogie van de NCB's van het eurogebied en overeenkomstig artikel 31.3 van de Statuten, heeft de ECB de bevoegdheid zeggenschap uit te oefenen over transacties van EU-lidstaten met hun werksaldi in buitenlandse valuta's.¹⁰

3.3 BETALINGS- EN VERREKENINGSSYSTEMEN

De taak van het Eurosysteem om de goede werking van het betalingsverkeer te bevorderen, komt tot uiting in artikel 22 van de Statuten dat de ECB en de NCB's in staat stelt faciliteiten ter beschikking te stellen ter verzekering van doelmatige en deugdelijke verrekenings- en betalingssystemen binnen de Gemeenschap en met andere landen. Met hetzelfde doel is de ECB gerechtigd Verordeningen uit te vaardigen.¹¹

¹⁰Richtsnoer ECB/2003/12 van 23 oktober 2003 betreffende transacties van deelnemende lidstaten met hun werksaldi in buitenlandse valuta's ingevolge artikel 31.3 van de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank (Pb L 283, 31.10.2003, blz. 81).

¹¹Tot dusver heeft de ECB geen beroep hoeven doen op de regelgevende bevoegdheden zoals neergelegd in artikel 22 van de Statuten van het ESCB. Voor een gedetailleerdere bespreking van de reikwijdte van de regelgevende bevoegdheden van de ECB krachtens artikel 22 van de Statuten, wordt verwezen naar het artikel getiteld "De rol van het Eurosysteem bij betalings- en clearingssystemen" in het ECB-Maandbericht van april 2002.

Kader 14 **Gemeenschappelijke verklaring inzake goud** (8 maart 2004)

Europese Centrale Bank
Banca d'Italia
Banco de España
Banco de Portugal
Bank of Greece
Banque centrale du Luxembourg
Banque de France
Banque Nationale de Belgique
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland
De Nederlandsche Bank
Deutsche Bundesbank
Oesterreichische Nationalbank
Suomen Pankki - finlands Bank
Schweizerische Nationalbank
Sveriges Riksbank

Kader 14 **Gemeenschappelijke verklaring inzake goud** (8 maart 2004)

Ter toelichting van hun plannen met betrekking tot hun goudreserves, legden de instellingen die hebben ondertekend de volgende verklaring af:

1. Goud zal een belangrijk element in de mondiale monetaire reserves blijven.
2. De goudverkoppen door bovengenoemde instellingen waartoe reeds is besloten en waartoe zal worden besloten, zullen worden uitgevoerd door middel van een gezamenlijk verkoopprogramma over een periode van vijf jaar, beginnend op 27 september 2004, kort na het aflopen van de vorige overeenkomst. De verkopen op jaarbasis zullen de 500 ton niet overschrijden, en de totale verkoop gedurende deze periode zal niet meer bedragen dan 2.500 ton.
3. Voor deze periode zijn de ondertekenaars van deze overeenkomst overeengekomen dat het totale bedrag van goudleasings en het totaalbedrag van door hen gebruikte goudfutures en -opties het bedrag dat gold op de dag van ondertekening van de voorgaande overeenkomst niet zal overschrijden.

Deze overeenkomst zal na vijf jaar worden herbezien.

Bron: ECB-Persbericht van 8 maart 2004.

Efficiënte en goed werkende betalings- en effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen zijn onontbeerlijk voor de effectiviteit van monetair beleid. Het Eurosysteem maakt gebruik van betalingssystemen om zijn monetaire-beleidstransacties en krediettransacties binnen de werkdag te verrekenen. Aangezien deze transacties van onderpand moeten worden voorzien, is het kunnen leveren van onderpand door de tegenpartijen van het Eurosysteem afhankelijk van een goed werkende en efficiënte infrastructuur van effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen. De soepele werking van zowel betalingssystemen als effectenverrekeningssystemen is eveneens cruciaal voor het functioneren van de eurogeldmarkt en, in algemenere zin, voor andere nationale en internationale financiële markten (zoals valuta-, effecten- en derivatenmarkten).

Er zijn twee basissoorten financiële risico's verbonden aan betalings- en effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen:

- het risico dat een partij binnen het systeem mogelijk niet aan zijn verplichtingen kan voldoen, ofwel wanneer dergelijke verplichtingen invorderbaar worden ofwel op een enig moment in de toekomst (kredietrisico);
- het risico dat een partij binnen het systeem mogelijk ontoereikende gelden of effecten bezit om aan zijn verplichtingen te voldoen wanneer zij invorderbaar worden, hoewel hij daar mogelijk later wel toe in staat is (liquiditeitsrisico).

Beide categorieën van financieel risico kunnen leiden tot een situatie waarbij het in gebreke blijven van één deelnemer aan een interbancaire betalings- of effectenafwikkelings- en verrekeningssysteem bij het nakomen van zijn verplichtingen, een domino-effect tot gevolg heeft waarbij het voor andere

deelnemers onmogelijk wordt aan hun verplichtingen te voldoen wanneer deze invorderbaar worden. Een dergelijk scenario zou kunnen leiden tot wijdverbreide verstoringen in de financiële markten als geheel (systeemrisico), hetgeen tevens de bredere economie zou kunnen beïnvloeden.

In het geval van effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen bestaat tevens het risico van het verlies of niet voorhanden zijn van effecten die in bewaring worden gehouden door de insolventie of veronachtzaming van de bewaarnemende bank, of door enig andere ongunstige situatie waarin deze zich bevindt (bewaringsrisico). Dit is eveneens van invloed op de mogelijkheid van een deelnemer om desgevraagd effecten te kunnen leveren.

Behalve veilig, dienen betalings- en effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen tevens efficiënt en praktisch te zijn. Zowel voor de gebruikers als voor de economie als geheel. Er is echter altijd een afruil tussen het minimaliseren van de kosten en het voldoen aan andere doelstellingen, zoals veiligheid. Minimumnormen en aanbevelingen ten aanzien van veiligheid en efficiëntie zijn derhalve op zijn plaats teneinde belanghebbenden in betalings- en effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen een leidraad te bieden bij het maken van hun keuzes, die, op hun beurt, concurrentie bevorderen tussen betalingssystemen en onder effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen, en tot voorkoming van arbitrage op het gebied van regelgeving bijdraagt.

In overeenstemming met deze overwegingen en het door het EG-Verdrag en de Statuten van het ESCB verschaft mandaat, zijn de beleidsdoelstellingen van het Eurosysteem afgestemd op het waarborgen van veilige en efficiënte systemen. Daarom biedt het Eurosysteem betalings- en effectenafwikkelingsystemen en houdt hij toezicht op de systemen met als doel het waarborgen van hun efficiëntie en veiligheid.

3.3.1 Verstrekking van betalings- en effectenafwikkelingsystemen

Overeenkomstig zijn statutaire taak tot bevordering van een goede werking van het betalingsverkeer, verstrekt het Eurosysteem een brede reeks betalings- en effectenafwikkelingsfaciliteiten, waarvan de belangrijkste het TARGET-systeem is.

TARGET Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer (geautomatiseerd trans-Europees real-time brutovereveningssysteem)

Voor het “real time” verwerken van grote betalingen in euro in het eurogebied heeft het Eurosysteem TARGET ontwikkeld. TARGET biedt gelijkwaardige concurrentievoorwaarden voor marktdeelnemers en een instrument waarmee aan monetair beleid gerelateerde transacties tussen NCB's of het Eurosysteem en kredietinstellingen op tijdige en veilige wijze kunnen worden verricht. Het is het enige betalingssysteem voor grensoverschrijdende betalingen in euro dat direct toegankelijk is voor alle tegenpartijen relevant voor het monetaire beleid. Het maakt het derhalve voor de eurogeldmarkt mogelijk te functioneren als één enkele markt en maakt een gemeenschappelijk monetair beleid mogelijk.

Het huidige systeem

TARGET werd operationeel op 4 januari 1999 en heeft een gedecentraliseerde structuur. Het omvat en koppelt thans 16 nationale RTBV-systemen en het betalingsmechanisme van de ECB (EPM). De 16 nationale RTBV-systemen zijn de systemen van de 12 landen van het eurogebied plus die van Denemarken, Zweden, de Verenigde Staten en, sinds maart 2005, Polen. Slovenië staat klaar om in 2007 toe te treden.

Het ECB-Richtsnoer betreffende TARGET¹² schrijft regels voor om de werking van het systeem te reguleren, met inbegrip van de nationale componenten ervan. Het bevat tevens bepalingen inzake een aantal gemeenschappelijke basiskenmerken (bijv. toegangscriteria, munteenheid, tarifieringsregels, openingsuren, betalingsregels, onherroepelijkheid, finaliteit en krediet binnen de werkdag) waarmee ieder nationaal RTBV-systeem dat aan TARGET deelneemt, moet voldoen. Het Eurosysteem en de NCB's van de niet-eurolanden hebben een multilaterale overeenkomst gesloten die het TARGET-Richtsnoer weerspiegelt.

TARGET dient te worden gebruikt voor alle betalingen die direct voortkomen uit of worden gedaan in verband met:

- i. de monetaire-beleidstransacties van het Eurosysteem;
- ii. de verrekening van het eurodeel van valutatransacties waarbij het Eurosysteem is betrokken;
- iii. de verrekeningstransacties van grote-betalingssystemen die euro-overdrachten verwerken.

Het staat marktdeelnemers vrij om voor andere betalingen, zoals interbancaire en commerciële betalingen in euro, gebruik te maken van TARGET of een ander betalingssysteem.

In 2005 werd 89% van de totale omzet aan grote betalingen in euro via TARGET verwerkt. Aan het eind van 2004 waren er meer dan 10.000 deelnemers; in totaal kunnen zo'n 50.000 instellingen via TARGET worden benaderd.¹³

TARGET2

De huidige structuur van TARGET is in 1994 vastgesteld op basis van de beginselen van minimale harmonisatie en koppeling van bestaande infrastructuren. Dit was de beste manier om er voor te zorgen dat het systeem vanaf het begin van de derde fase van de EMU operationeel zou zijn. Gezien de toenemende financiële integratie binnen het eurogebied en gezien het feit dat de functionele behoeften van de gebruikers van TARGET steeds eenvormiger worden, zijn in oktober 2002 voorbereidingen gestart voor een nieuw, verbeterd systeem (TARGET2). Deze voorbereidingen zijn er op gericht TARGET2 in 2007 in

¹²Richtsnoer ECB/2001/3 van 26 april 2001 betreffende een geautomatiseerd trans-Europees "Real-Time" brutovereeningssysteem (TARGET) (Pb L 140, 24.5.2001, blz.72), zoals gewijzigd door Richtsnoer ECB/2003/6 van 4 april 2003 (Pb L 113, 7.5.2003, blz. 74).

¹³Zie ECB (2006), Jaarverslag 2005, Hoofdstuk 2, Paragraaf 2.

werking te laten treden. De tweede generatie van TARGET zal (i) beter tegemoet komen aan de behoeften van cliënten door een breed geharmoniseerd niveau van dienstverlening te bieden, (ii) ertoe bijdragen dat kostenefficiëntie wordt gewaarborgd, en (iii) zodanig uitgerust zijn dat snel kan worden ingespeeld op toekomstige ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de EU en van het Eurosysteem. Tezelfdertijd zullen de NCB's verantwoordelijk blijven voor de rekeningen van en de betrekkingen met de kredietinstellingen.

TARGET2 zal een gemeenschappelijk platform (Single Shared Platform, hierna SSP) bieden voor die centrale banken die besluiten er aan deel te nemen en hun nationale RTBV-platforms op te geven. Alle centrale banken van het Eurosysteem zullen aan TARGET2 deelnemen. Danmarks Nationalbank heeft bevestigd deel te zullen nemen, terwijl Sveriges Riksbank en de Bank of England niet zullen koppelen aan TARGET2. De centrale banken van enkele van de nieuwe EU-lidstaten zullen pas deelnemen wanneer zij de euro invoeren.

Verrekeningsinstelling voor particuliere systemen

Het Eurosysteem fungeert tevens als verrekeningsinstelling voor betalingssystemen die het niet zelf beheert. De ECB is bijvoorbeeld de verrekeningsinstelling voor het EURO1-systeem dat wordt beheerd door de Euro Banking Association (Europese Vereniging van Banken – EBA), en enkele NCB's verrekenen voor particulier beheerde retailbetalingssystemen en effectenverrekeningssystemen. Dat de ECB en enkele NCB's als verrekeningsinstellingen fungeren, waarborgt dat deze betalingssystemen in centrale-bankgeld verrekenen ter minimalisering van het risico van uitval met kritische systeemgevolgen voor het financiële stelsel.

Het Continuous Linked Settlement-systeem

Het Continuous Linked Settlement-systeem (hierna CLS) is sinds 2002 in werking ter verrekening van valutatransacties tussen deelnemende banken op basis van betaling-tegen-betaling in de boeken van de CLS-bank, die is gevestigd in New York. De Federal Reserve van de VS is de belangrijkste toezichthouder van het systeem. De ECB biedt rekening(-courant)faciliteiten voor het CLS-systeem en is de toezichthouder voor de euro, die de op één na belangrijkste munt is in het CLS-systeem.

Retailbetalingssystemen

Het Eurosysteem is op uiteenlopende manieren betrokken in retailbetalingssystemen. Verschillende NCB's van het eurogebied, bijvoorbeeld de Banca d'Italia, de Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique en de Deutsche Bundesbank, hebben een lange traditie van betrokkenheid in retailbetalingssystemen. Zij bieden neutrale en open netwerken waarin banken kunnen participeren, ongeacht de omvang van hun bedrijfsactiviteiten. De mate van betrokkenheid van het Eurosysteem in retailbetalingssystemen zal in hoge mate afhangen van de inspanningen van de banksector om in de toekomst een efficiënte retailbetalingsinfrastructuur voor de euro te bieden.

Het Correspondentenmodel voor Centrale Banken

Door gebrek aan voldoende marktfaciliteiten voor de grensoverschrijdende mobilisering van activa in het gehele eurogebied, heeft het Eurosysteem een Correspondentenmodel voor Centrale Banken (CCBM) voor zijn eigen transacties opgezet. Dit systeem garandeert dat alle deelnemers aan betalingssystemen en de monetaire tegenpartijen onderpand kunnen leveren voor krediettransacties van het Eurosysteem, ongeacht waar het onderpand zich bevindt. Daartoe fungeert elke nationale centrale bank als bewaarnemer voor de andere NCB's. Het CCBM werd ontwikkeld als tussenoplossing tot het moment dat de markt alternatieven zou ontwikkelen, en was niet bedoeld om te concurreren met marktinitiatieven voor het aanbieden van grensoverschrijdende diensten voor markttransacties.

Centrale-effectenbewaarinstellingsactiviteiten

De NCB's van het Eurosysteem hebben van oudsher een operationele rol in de verrekening van effecten gespeeld. Hoewel verschillende taken thans zijn overgedragen aan particuliere entiteiten, fungeren sommige NCB's nog als centrale bewaarinstelling (CSD) of registerhouder voor sommige overheids- en andere effecten.

3.3.2 Toezicht op betalings- en effectenafwikkelingsystemen

Het toezicht op betalingssystemen stelt normen vast voor de veiligheid van betalingssystemen en waarborgt dat deze op de juiste wijze worden toegepast. Op basis van een combinatie van morele overtuiging en regelgevende druk, bestaat het hoofddoel van toezicht er uit de werking van betalingssystemen te beschermen. Dit toezicht wijkt derhalve af van bancaire toezicht. Bankentoezicht betekent het controleren van afzonderlijke banken of financiële instellingen ter waarborging van hun financiële stabiliteit en, primair, ter bescherming van depositohouders en bankcliënten.

Sinds 1999 is het toezicht op betalingssystemen een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de ECB en de NCB's van het eurogebied. De ECB is de toezichthouder van Europa-brede systemen voor zeer grote ("hoogwaardige") betalingen (waaronder TARGET), terwijl de NCB's toezicht houden op de respectieve binnenlandse systemen.

Toezicht wordt uitgeoefend overeenkomstig de veiligheids- en efficiëntienormen die door de ECB zijn vastgesteld voor euro-betalingssystemen. In februari 2001 heeft de ECB de *Core Principles for Systemically Important Payment Systems*¹⁴ overgenomen, die in januari 2001 door het G10-Comité voor betalings- en verrekeningssystemen (CPSS) waren opgesteld.¹⁵ Deze vormen thans onderdeel van de reeks standaarden die de ECB en de NCB's van het eurogebied gebruiken voor het controleren van betalingssystemen voor 'hoogwaardige' betalingen in euro.

¹⁴CPSS Publications Nr. 43, Core Principles for Systemically Important Payment Systems, gepubliceerd door de BIB in januari 2001.

¹⁵Het CPSS is een permanent comité dat door de centrale-bankpresidenten van de G10 in het leven is geroepen en wordt georganiseerd door de BIB (zie Paragraaf 5.4).

Wat betreft het toezicht op effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen, zijn de bevoegdheden van het Eurosysteem minder expliciet en exclusief. Sinds 2002 echter, werken het ESCB en het *Committee of European Securities Regulators* (CESR) nauw samen op het gebied van effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen. Een gemeenschappelijke werkgroep, samengesteld uit één vertegenwoordiger van elke centrale bank van het ESCB en één uit elke effectenregelgever binnen het CESR, hebben Europese afwikkelings- en verrekeningsstandaarden ontwikkeld, gebaseerd op aanbevelingen van het Comité voor Betalings- en Verrekeningssystemen (CPSS) en de Internationale Organisatie van Effectentoezichthouders (IOSCO). Deze ESCB/CESR-standaarden hebben tot doel de veiligheid, soliditeit en efficiëntie van effectenafwikkelings- en verrekeningssystemen in de Europese Unie te verbeteren en tevens rekening te houden met de behoefte de belemmeringen voor efficiënte grensoverschrijdende afwikkelings- en verrekeningsprocessen binnen dit gebied weg te nemen.

Het Eurosysteem stimuleert de markt tevens na te denken over toekomstige uitdagingen en mogelijke oplossingen te vinden. Het Eurosysteem biedt een forum voor discussie met marktpartijen – door middel van bilaterale of multilaterale bijeenkomsten, presentaties, speeches en publicaties – met het doel de weg te effenen voor verdere verbeteringen van betalingssystemen en nieuwe infrastructuurontwikkelingen. Op het gebied van effectenverrekeningssystemen volgt de ECB het consolidatieproces nauwgezet, daarbij een beleid nastrevend dat efficiëntie bevordert, met name ten aanzien van grensoverschrijdende overdrachten van effecten in het gehele eurogebied.

3.4 EUROMUNTEN EN EUROBANKBIJETTEN

Krachtens artikel 106 van het EG-Verdrag en artikel 16 van de Statuten van het ESCB, heeft de Raad van Bestuur van de ECB het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten binnen het eurogebied. De ECB en de NCB's zijn de enige instellingen die het recht hebben bankbiljetten uit te geven die wettig betaalmiddel zijn in het eurogebied. Krachtens artikel 106, lid 2, van het Verdrag, is het recht tot uitgifte van de landen van het eurogebied beperkt tot munten, onder voorbehoud van goedkeuring van de ECB met betrekking tot de omvang van de uitgifte.

Uitgiftemodaliteiten voor eurobankbiljetten

Doordat er tussen 1999 en 2002 geen in euro luidende bankbiljetten bestonden, waren de in nationale valuta's luidende bankbiljetten het enige wettige betaalmiddel in het eurogebied. Zij werden uitgegeven door de NCB's die daartoe gemachtigd waren door de Raad van Bestuur van de ECB, maar in tegenstelling tot het daaropvolgende regime voor eurobankbiljetten, gaf elke nationale centrale bank haar nationale bankbiljetten uit voor rekening en ten gunste van haarzelf.

Sinds 1 januari 2002 geven de NCB's en de ECB gezamenlijk eurobankbiljetten uit. In tegenstelling tot de in nationale valuta's luidende bankbiljetten, is bij

eurobankbiljetten niet te zien welke centrale bank ze heeft uitgegeven. De NCB's van het Eurosysteem zijn verplicht eurobankbiljetten te aanvaarden die door andere leden van het Eurosysteem in omloop zijn gebracht, en deze biljetten worden niet gerepatrieerd. Hoewel de uitgegeven biljetten als verplichting van het Eurosysteem als geheel kunnen worden beschouwd, is het echter noodzakelijk dat de centrale banken optreden als wettige emittenten aangezien het Eurosysteem geen rechtspersoonlijkheid heeft.

De ECB heeft een aandeel van 8% in het totale aantal door het Eurosysteem uitgegeven biljetten. Gezien het feit dat het solidariteitssysteem alle leden van het Eurosysteem omvat, treedt de ECB op als een van de wettige emittenten en toont derhalve deze biljetten op de balans. In de praktijk worden de ECB-bankbiljetten door de NCB's in omloop gebracht, waardoor 'matching'-verplichtingen ontstaan ten opzichte van de ECB. Deze verplichtingen dragen rente tegen de herfinancieringsrente van de ECB (zie Paragraaf 3.8.1).

De overige 92% van de eurobankbiljetten worden door de NCB's uitgegeven naar rato van hun respectieve aandelen in het kapitaal van de ECB. Het verschil tussen het aandeel van de afzonderlijke NCB's in het totaal aantal bankbiljetten in omloop en het aantal bankbiljetten dat een centrale bank daadwerkelijk in omloop heeft gebracht, wordt elke maand vastgesteld en geregistreerd als een rentedragende intra-Eurosysteem vordering of verplichting.¹⁶

Het op deze wijze toebedelen van de uitgifte van eurobankbiljetten onder de NCB's voorkomt de "presentatie-effecten" van "bankbiljettenmigratie" op de balansen van NCB's in het multi-emittentstelsel van het Eurosysteem met volledige fungibiliteit van alle eurobankbiljetten. Anders zou bankbiljettenmigratie, d.w.z. contant geld dat van het ene land in het eurogebied wordt meegenomen naar het andere, ertoe hebben kunnen leiden dat het bankbiljetten-in-omloopcijfer van de ene centrale bank toeneemt ten koste van de andere. Dit had op zijn beurt een duidelijk effect kunnen hebben op hun respectieve balansen en zou kunnen hebben geleid tot substantiële erosie in de loop der tijd van de balans van een netto-ontvangende centrale bank.

De totale bankbiljettenuitgifte van het Eurosysteem (de bovengenoemde intra-Eurosysteem saldi buiten beschouwing gelaten) wordt elke week door de ECB gepubliceerd in een geconsolideerde weekstaat. Momenteel zijn er voor in totaal ruim €500 miljard aan eurobankbiljetten in omloop, waarvan naar schatting een significant deel wordt aangehouden door niet-ingezetenen van het eurogebied.

¹⁶Een NCB die meer bankbiljetten in omloop brengt dan haar aandeel in de kapitaalverdeelsleutel, krijgt een rentedragende verplichting ten opzichte van de rest van het Eurosysteem en vice versa.

Kader 15 Van ontwerptafel tot circulatie: de voorbereiding van de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten

De succesvolle invoering van de eurobankbiljetten en euromunten op 1 januari 2002 was de bekroning van een lange en gedetailleerde voorbereidingsfase die begin jaren negentig was begonnen.

Eurobankbiljetten

De werkzaamheden ten aanzien van de eerste reeks eurobankbiljetten waren uitgevoerd door het EMI, als onderdeel van zijn voorbereidende werk voor de derde fase van de EMU, en werden afgerond door de ECB.

Het voorbereidende werk was eigenlijk al in 1992 van start gegaan onder auspiciën van het Comité van Presidenten. De lange aanlooptijden voor bankbiljettenproductie heeft het Comité ertoe doen besluiten een werkgroep op te zetten voor het drukken en de uitgifte van het Europese bankbiljet (Working Group on the Printing and Issuing of a European Banknote (BNWG)), samengesteld uit hoofdkassiers en de algemeen directeuren van de drukkerijen van de NCB's.

In juni 1995 vroeg de Raad van Bestuur van het EMI kunsthistorici en grafisch en marketingdeskundigen om advies, en selecteerde twee thema's voor het bankbiljettenontwerp.

- “Europese stijlperiodes”, die zeven verschillende bouwkundige periodes in de Europese geschiedenis weerspiegelen: klassiek, romaans, gotisch, renaissance, barok-rococo, de ijzer-en-glasarchitectuur, en de moderne twintigste-eeuwse architectuur; en
- een abstract of modern thema.

De Raad van Bestuur van het EMI concludeerde tevens dat de zeven coupures van de bankbiljetten zouden moeten bestaan uit €5, €10, €20, €50, €100, €200 en €500.

Op 12 februari 1996 ging een ontwerpwedstrijd van start die zeven maanden duurde. Na sluiting van de ontwerpwedstrijd medio september, controleerden de NCB's de ontwerpen eerst op drukbaarheid en of was voldaan aan de ontwerprichtlijnen, en stuurden toen de goedgekeurde ontwerpen naar een notaris in Frankfurt am Main, die de ontwerpergegevens verving door een geheime code van drie cijfers. De anonieme ontwerpen werden toen overgedragen aan het EMI.

Een jury van 14 onafhankelijke deskundigen in marketing, ontwerp en kunstgeschiedenis kwamen op 26 en 27 september 1996 bijeen bij het EMI onder voorzitterschap van de Secretaris-Generaal van het EMI. De juryleden, die alle EU-lidstaten vertegenwoordigden behalve Denemarken (Danmarks Nationalbank kwam niet met een deskundige omdat Denemarken had besloten niet tot het eurogebied toe te treden), beoordeelde de ontwerpen op basis van verschillende criteria: creativiteit, esthetiek, functionaliteit, perceptie van het publiek, gelijkheid van geslacht en het vermijden van nationale invloeden. Na zorgvuldige beraadslagingen kon de jury twee shortlists opstellen met de beste vijf ontwerpen voor elk ontwerpthema.

Kader 15 Van ontwerptafel tot circulatie: de voorbereiding van de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten

Tussen 7 en 13 oktober 1996 hield Gallup Europe een enquête over de tien geselecteerde ontwerpen onder meer dan 2000 mensen uit alle lidstaten van de EU behalve Denemarken. In december 1996 werden de enquêteresultaten, het juryoordeel en een technische beoordeling door de BNWG ingediend bij de Raad van Bestuur van het EMI.

Op 3 december 1996 koos de Raad de winnende ontwerpreeks. Deze waren ontworpen door Robert Kalina van de Oostenrijkse Nationalbank, gebruik makend van het Europese-stijlperiodenthema. De winnende ontwerpreeks toonde ramen, poorten en bruggen uit de verschillende historische perioden, daarmee Europa's gedeelde culturele erfenis illustrerend en de eerste dag van een nieuw tijdperk markerend alsmede een visie op de toekomst.

De ramen en poorten aan de voorzijde van elk bankbiljet symboliseerden de geest van openheid en samenwerking in Europa. Het twaalf-sterrensymbool van de Europese Unie was eveneens verwerkt en verwees naar de dynamiek en harmonie binnen het hedendaagse Europa. Aan de achterzijde van elk biljet variëren bruggen van vroege constructies tot geavanceerde moderne hangbruggen, en symboliseren de communicatie tussen de mensen van Europa onderling en tussen Europa en de rest van de wereld.

De andere voornaamste kenmerken van het ontwerp van de bankbiljetten zijn:

- de naam van de munteenheid – euro – zowel in het Latijnse (EURO) als Griekse (ΕΥΡΩ) alfabet;
- het twaalf-sterrensymbool van de Europese Unie;
- de afkorting van de naam van de uitgevende instantie in de vijf taalvarianten – BCE, ECB, EZB, EKT en EKP;
- de handtekening van de President van de ECB.

Na uitgebreid wetenschappelijk onderzoek werden dominante kleuren gekozen om mensen te helpen bij het herkennen en onderscheiden van de verschillende coupures. De Europese blindenverenigingen werden eveneens geconsulteerd, teneinde te waarborgen dat voldoende aan de behoeften van blinden en slechtzienden zou worden tegemoetgekomen. Naar aanleiding daarvan kwam men overeen voor elke coupure biljetten van verschillende afmetingen te gebruiken, met grote waardecijfers vet gedrukt en tastbare kenmerken op specifieke delen.

In de eurobankbiljetten werden veel echtheidskenmerken – een veiligheidsdraad, 'intaglio'-druk en holografische folies – verwerkt om ze te beschermen tegen vervalsers en het publiek te helpen echte bankbiljetten in één oogopslag te herkennen. Het gebruikte papier heeft fluorescerende vezels en zowel een meerkleurig als elektrotype-watermerk. Daarnaast maken verschillende andere verborgen, door automaten leesbare kenmerken het de NCB's en de bankbiljettenverwerkende industrie mogelijk de echtheid te verifiëren.

Kader 15 Van ontwerptafel tot circulatie: de voorbereiding van de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten

In 1998 heeft de Raad van Bestuur van de ECB de definitieve ontwerpen en de technische specificaties voor de nieuwe bankbiljetten goedgekeurd en begon in juli 1999, na een reeks voorbereidende technische stappen, met de productie van de eurobankbiljetten. Elke NCB kon zelf bepalen waar zij de vereiste beginvoorraad van eurobankbiljetten voor hun land wilden laten drukken. In totaal waren er 15 drukkerijen en negen papierfabrieken betrokken bij het produceren van de zo'n 15 miljard eurobankbiljetten die nodig waren voor de invoering van de chartale euro. Nu dat de eurobankbiljetten in omloop zijn, worden de lopende productievereisten jaarlijks vastgesteld en het aanmaken van de verschillende coupures is samengevoegd ("pooled") tussen de 12 deelnemende NCB's.

Nauw-omschreven procedures voor inspectie en kwaliteitscontrole garanderen dat alle bankbiljetten identiek zijn en voldoen aan de technische specificaties. Dat betekent dat in het gehele eurogebied ieder eurobankbiljet kan worden gebruikt in alle automaten die bankbiljetten accepteren of uitgeven.

Euromunten

De acht verschillende euromunten – 1, 2, 5, 10, 20 en 50 cent, €1 en €2 – werden voorbereid door de werkgroep van directeurs van de Munt en worden uitgegeven door de landen van het eurogebied. Hoewel alle acht munten dezelfde gemeenschappelijke zijde hebben, verschilt de andere zijde per land, met een verschillend ontwerp voor elk van de 12 landen van het eurogebied. De ontwerpen voor de gemeenschappelijke zijde werden, na een wedstrijd georganiseerd door de Europese Commissie en de goedkeuring van de Raad van de EU, gemaakt door Luc Luycx van de Koninklijke Munt van België. De munten van 1, 2 en 5 cent tonen Europa's plaats op de wereldbol, en de munten van 10, 20 en 50 cent laten Europa zien als een groep afzonderlijke staten. De €1- en €2-munt tonen een verenigd Europa. Net als de eurobankbiljetten kunnen de euromunten, ongeacht wat er op de nationale zijde staat, in het gehele eurogebied worden gebruikt.

In alle munten zijn diverse innovatieve kenmerken verwerkt om het gebruikers, in het bijzonder blinden en slechtzienden, gemakkelijker te maken om de verschillende waarden te herkennen. Zo heeft elke munt in de serie bijvoorbeeld een ander soort rand. Het gebruik van geavanceerde bimetaaltechnologie met speciale magnetische eigenschappen in de €1- en €2-munten maakt het moeilijk ze te vervalsen. Dat effect wordt nog versterkt doordat de belettering op de rand van de munt van €2 per land verschilt.

Elk nationaal munthuis is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn munten overeenkomstig de gemeenschappelijke regels. Voor de overgang naar de chartale euro zijn rond 52 miljard euromunten geproduceerd. De ECB, die verantwoordelijk is voor het accorderen van de totale waarde van de door de lidstaten uit te geven euromunten, heeft aan dit productieniveau haar goedkeuring gegeven.

Kader 15 Van ontwerptafel tot circulatie: de voorbereiding van de invoering van de eurobankbiljetten en euromunten

Invoering van eurobankbiljetten en euromunten

Op 1 maart 2001 ging een meertalige, eurogebied-brede campagne van start om de burgers in de 12 landen van het eurogebied bekend te maken met de nieuwe bankbiljetten en munten en hen voor te bereiden op de invoering van de chartale euro. De Euro 2002 Informatiecampagne had als slogan “*de EURO. ONS geld*” en completeerde diverse nationale initiatieven.

In de aanloop naar de invoering van de chartale euro, werden banken vroegtijdig bevoorrad met eurobankbiljetten (het zogeheten “frontloading”) en werden via de banken andere geldverwerkende organisaties bevoorrad (het “subfrontloading”), zoals postkantoren, waardevervoerders, leveranciers van machines die geld accepteren en winkeliers. Dit maakte het mogelijk om vanaf 1 januari 2002 op snelle en soepele wijze nationale bankbiljetten in het gehele eurogebied te vervangen. Centrale banken buiten het eurogebied, met name de banken in de EU-lidstaten buiten het eurogebied, en enkele landen in Centraal- en Oost-Europa en het Middellandse-Zeegebied, werden tevens vroegtijdig bevoorrad met eurobankbiljetten

Productie van eurobankbiljetten

Wat betreft de invoering van de chartale euro in 2002, was elk van de 12 NCB's in het eurogebied verantwoordelijk voor de levering van alle zeven in het desbetreffende land vereiste euro-bankbiljetcoupures. Sindsdien is de jaarlijkse productie van de verschillende bankbiljetcoupures (ter vervanging van bankbiljetten die zijn afgekeurd voor verder gebruik) onder de NCB's verdeeld op basis van *pooling*, zodat elke nationale centrale bank slechts verantwoordelijk is voor de productie van één of enkele van de door Raad van Bestuur van de ECB aan haar toebedeelde coupures. Dit gedecentraliseerde productiescenario met *pooling* zal uiterlijk 1 januari 2012 worden vervangen door één enkele Eurosysteem-aanbestedingsprocedure. De nieuwe procedure is ontwikkeld in overeenstemming met het beginsel van een openmarkteconomie en met de mededingingswetgeving binnen de EU. De doelstellingen zijn gelijke behandeling van alle bankbiljettendrukkerijen die wensen deel te nemen aan de gemeenschappelijke aanbestedingsprocedure voor het Eurosysteem, alsmede waarborging van transparantie en de voortdurende veilige productie van eurobankbiljetten. De tenuitvoerlegging van deze procedure zal vooraf worden gegaan door een overgangsperiode waarin de NCB's en de bankbiljettendrukkerijen zich op de nieuwe procedure kunnen voorbereiden.

Maatregelen tegen valsemunterij

De ECB hecht groot belang aan het beschermen van eurobankbiljetten tegen valsemunterij en maakt daarbij gebruik van de meest geavanceerde methoden. De eurobankbiljetten zijn ontworpen en ontwikkeld om de meest geavanceerde bescherming ter wereld tegen vervalsing te bieden. Tot dusver is het aantal gedetecteerde vervalsingen onder dat van de nationale munteenheden van vóór de euro-invoering gebleven.

In 2002 heeft de ECB het *Counterfeit Analysis Centre* opgezet ter coördinatie van de statistische en technische informatie over vervalsingen van de nationale onderzoekscentra en deze op te slaan in een uitgebreide databank. Deze informatie wordt vervolgens gedeeld met alle instanties die betrokken zijn bij de strijd tegen valsemunterij. De ECB werkt ook nauw samen met Europol, dat verantwoordelijk is voor de verbetering van de samenwerking tussen de nationale autoriteiten in de lidstaten die verantwoordelijk zijn voor het bestrijden van valsemunterij (vooral van de euro), alsmede Interpol en de Europese Commissie, en het verhogen van de effectiviteit van hun werk op dit gebied. De ECB huisvest tevens het *International Counterfeit Deterrence Centre* (ICDC), dat wordt gemanaged door ECB-medewerkers en functionarissen van andere uitgevende instanties.

De ECB volgt de ontwikkelingen in de grafische industrie nauwgezet, en beoordeelt de mogelijke dreiging van vervalsingen van hoge kwaliteit. Als gevolg van recente technologische ontwikkelingen heeft het Eurosysteem substantieel geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling, waarbij wordt gekeken naar manieren om de bestaande echtheidskenmerken en de technische basis voor toekomstige bankbiljetontwerpen te verbeteren.

De betrokkenheid bij de uitgifte van munten

Het aantal munten dat elk land mag uitgeven, wordt jaarlijks vastgesteld door de ECB. Om die reden houdt de ECB rekening met de raming van elk land van het eurogebied van het aantal in het komende jaar uit te geven munten.

De nominale waarden en technische specificaties van de euromunten zijn neergelegd in een Raadsverordening.¹⁷ Elk nationaal munthuis is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen munten en voor het voldoen aan de specificaties die garanderen dat euromunten overal in het eurogebied kunnen worden gebruikt. Met de werkgroep van directeuren van de Munt is overeengekomen dat de ECB fungeert als onafhankelijk beoordelaar van de muntkwaliteit.

Euromunten worden doorgaans in omloop gebracht door de NCB's van het Eurosysteem namens hun respectieve overheden. Het aanhouden van munten door NCB's komt neer op uitlenen aan de publieke sector; maar krachtens artikel 6 van Raadsverordening (EG) Nr. 3603/93 van 13 december 1993¹⁸ worden deze aanhoudingen toegestaan als werksaldi op voorwaarde dat zij het plafond van 10% van de in omloop zijnde munten niet overschrijden (zie Paragraaf 2.5.5).

3.5 VERZAMELEN EN SAMENSTELLEN VAN STATISTIEKEN

De ECB heeft een groot aantal economische en financiële gegevens nodig voor haar monetaire-beleidsvoering en andere taken van het Eurosysteem.

¹⁷Verordening (EG) van de Raad Nr. 975/98 van 3 mei 1998 over de denominaties en technische specificaties van voor circulatie bestemde euromuntstukken (Pb L 139, 11.5.1998, blz. 6).

¹⁸Verordening (EG) nr. 3603/93 van de Raad van 13 december 1993 tot vaststelling van de definities voor de toepassing van de in artikel 104 en artikel 104 B, lid 1, van het Verdrag vastgelegde verbodsbepalingen (Pb L 332, 31.12.1993, blz.1).

Wettelijke basis voor de statistische functie van de ECB

Krachtens artikel 5.1 van de Statuten van het ESCB, is de ECB gerechtigd statistische gegevens te verzamelen voorzover deze nodig zijn voor de taken die worden opgesomd in artikel 105 van het EG-Verdrag en artikel 3 van de Statuten. Bij het voldoen aan de statistische vereisten, dient de ECB zorg te dragen voor efficiëntie en ernaar te streven om de belasting die statistische rapportage voor kredietinstellingen en andere rapporteurs met zich meebrengt zo gering mogelijk te houden.

De statistische werkzaamheden van de ECB zijn onderhevig aan een Raadsverordening¹⁹, die op advies van de ECB is goedgekeurd en een aanvulling vormt op de statutaire bepalingen en andere rechtsinstrumenten die vóór het begin van de derde fase zijn goedgekeurd. Deze secundaire wetgeving regelt drie zaken:

- de entiteiten bij welke de ECB gerechtigd is statistische gegevens te verzamelen;
- de geheimhoudingsvoorschriften;
- de handhabingsbepalingen.

Reikwijdte van de statistische functie van de ECB

De belangrijkste gebieden met betrekking tot de statistische werkzaamheden van de ECB zijn:

- monetaire, bancaire en financiële-marktstatistieken, waaronder statistieken betreffende monetaire aggregaten en de tegenposten daarvan;
- betalingsbalansstatistieken en statistieken betreffende de internationale reserves van het Eurosysteem, over de internationale investeringspositie van het eurogebied als geheel, en over nominaal-effectieve en reëel-effectieve wisselkoersen voor de euro;
- financiële rekeningen (waaronder statistieken betreffende de overheidsfinanciën), volledige sectorrekeningen (in voorbereiding).

De ECB publiceert op deze gebieden een baaierd aan gegevens, in combinatie met de HICP-statistieken, overige prijzen, kosten, productie- en arbeidsmarkten, die voornamelijk worden verzameld door het Bureau voor de statistiek van de Europese Gemeenschappen (Eurostat).

Statistische samenwerking met instellingen van de Gemeenschap en internationale organisaties

Bij het uitvoeren van haar statistische taken, is de ECB gehouden samen te werken met de instellingen of organen van de Gemeenschap en met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten of van derde landen en met internationale organisaties (Artikel 5.1 van de Statuten van het ESCB). Hiertoe werkt de ECB

¹⁹Verordening (EG) nr. 2533/98 van de Raad van 23 november 1998 inzake het verzamelen van statistische gegevens door de Europese Centrale Bank (Pb L 318, 27.11.1998, blz. 8).

het nauwst samen met Eurostat. Op 10 maart 2003 werd deze samenwerking bevestigd in een *Memorandum of Understanding* (MoU)²⁰ tussen Eurostat en het Directoraat Statistieken van de ECB. Het *Memorandum* kent statistische verantwoordelijkheden als volgt toe:

- de ECB is verantwoordelijk voor monetaire en bancaire statistieken op EU-niveau;
- de ECB en de Commissie delen de verantwoordelijkheid voor betalingsbalansstatistieken en daarmee verband houdende statistieken, en voor statistieken omtrent financiële rekeningen.
- de Commissie is verantwoordelijk voor de prijs- en kostenstatistieken en overige economische statistieken.

De ECB en de Commissie werken tevens samen op bilateraal niveau en via comités (in het bijzonder het Comité voor Monetaire, Financiële en Betalingsbalansstatistieken (CMFB)) met betrekking tot alle aangelegenheden van gemeenschappelijk statistisch belang, waaronder het initiëren van of advies geven over relevante Gemeenschapswetgeving.

De ECB onderhoudt tevens nauwe banden met andere internationale organisaties, zoals het IMF, inzake statistische kwesties. De statistieken van de ECB voldoen waar mogelijk aan internationale statistische standaarden. De ECB voldoet aldus ook aan de vereiste dat zij, waar nodig, bijdraagt tot de harmonisatie van de regels en werkwijzen voor het verzamelen, opmaken en verspreiden van statistieken betreffende de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen, zoals vastgelegd in artikel 5.3 van de Statuten van het ESCB.

Ondersteuning door NCB's

Krachtens artikel 5.2 van de Statuten van het ESCB zijn de NCB's verplicht de ECB te helpen bij het verzamelen van statistieken. In de praktijk verzamelen NCB's (en, in sommige gevallen, andere nationale instanties) gegevens bij kredietinstellingen en andere bronnen in hun respectieve landen en berekenen nationale aggregaten. De ECB gebruikt vervolgens deze gegevens om de totalen voor het eurogebied te berekenen.

Het is vermeldenswaard dat deze bepalingen op alle EU-lidstaten van toepassing zijn en vereisen dat de instanties van de niet tot het eurogebied behorende landen met de ECB samenwerken bij de tenuitvoerlegging van statistische taken. Artikel 47.2 van de Statuten van het ESCB bepaalt dat de Algemene Raad zijn medewerking zal verlenen aan het verzamelen van statistische gegevens als

²⁰Het Memorandum of Understanding betreffende economische en financiële statistieken tussen het Directoraat Generaal Statistieken van de Europese Centrale Bank (DG Statistieken) en het bureau voor de statistiek van de Europese Gemeenschap (Eurostat) van 10 maart 2003 is gepubliceerd op de website van de ECB (<http://www.ecb.int>). Het vervangt een vergelijkbare overeenkomst tussen de Afdeling Statistieken van het EMI en Eurostat van 26 juli 1995, die was opgesteld op basis van de in het CMFB bereikte conclusies aan het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw.

bedoeld in artikel 5. Hoewel de door de ECB goedgekeurde rechtsinstrumenten niet bindend zijn in landen buiten het eurogebied, dienen de Algemene Raad en derhalve de NCB's van de niet-deelnemende lidstaten betrokken te zijn in de statistische werkzaamheden van de ECB.

3.6 ECONOMISCH ONDERZOEK

Kwalitatief hoogstaand onderzoek is in het moderne centraal-bankieren een activiteit die aan belang heeft gewonnen. Dit geldt met name voor de ECB, die zich met betrekking tot het voeren van een gemeenschappelijk monetair beleid in een uit meerdere landen bestaand gebied voor ongeëvenaarde uitdagingen geplaatst ziet.

Het bij de ECB verrichte economisch onderzoek strekt ertoe een sterke conceptuele en empirische basis te leggen voor de beleidsvorming en het beleid beter aan de markten en het publiek uit te leggen. Om die reden is het binnen het Eurosysteem verrichte economisch onderzoek erop gericht de kennis van het functioneren van de economie van het eurogebied te vergroten en modellen, instrumenten en analyses aan te bieden die van belang zijn voor de monetaire-beleidsvoering en andere taken van het Eurosysteem.

In veel gevallen wordt het onderzoek van de ECB verricht binnen het kader van georganiseerde netwerken. Dit zijn groepen onderzoekers die gezamenlijk brede, veelzijdig georiënteerde projecten uitvoeren. Zij kunnen economen van de ECB, van de NCB's van het eurogebied, van andere centrale banken en beleidsinstanties, en van universiteiten omvatten. De ECB neemt daaraan deel en verschaft, alleen of met andere instellingen, coördinerende en organisatorische steun.

Een andere gezamenlijke activiteit van de ECB en de NCB's van het eurogebied is de bouw van macro-economische modellen voor het eurogebied. Econometrische modellen worden gebruikt in het besluitvormingsproces met betrekking tot het monetaire beleid (bijvoorbeeld bij het voorbereiden van de door medewerkers van het Eurosysteem opgestelde macro-economische projecties). Bovendien is het bouwen van modellen een katalysator geweest voor de ontwikkeling van nieuwe statistische gegevens. Ten slotte worden de onderzoeksactiviteiten van het Eurosysteem aangevuld door het organiseren van centrale-bankconferenties, zoals de *ECB Central Banking Conference* en de conferenties van het *International Research Forum on Monetary Policy*.

3.7 DE BIJDRAGE VAN DE ECB AAN HET BEDRIJFSECONOMISCH TOEZICHT EN DE FINANCIËLE STABILITEIT

Verdragsartikel 105, lid 5, draagt aan het Eurosysteem de volgende taak op: “*Het ESCB draagt bij tot een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomische toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.*”

Institutioneel kader

Het institutionele kader voor banktoezicht dat door communautaire wetgeving is vastgelegd, is gebaseerd op twee pijlers:

- nationale bevoegdheid gebaseerd op de beginselen van “controle door het thuisland”, minimum harmonisering van basisconcepten en “wederzijdse erkenning”;
- samenwerking tussen de bevoegde instanties.

Controle door het thuisland en wederzijdse erkenning

Volgens het beginsel van controle door het thuisland, is het toezicht op een kredietinstelling de verantwoordelijkheid van bevoegde instanties van de lidstaat alwaar het een vergunning heeft. Het beginsel van wederzijdse erkenning betekent dat elke vergunninghoudende instelling via een lokaal bijkantoor of grensoverschrijdend bancaire diensten mag verlenen in de gehele Europese Unie op basis van EU-brede wederzijdse erkenning van bankvergunningen- en toezichtspraktijken. Met dit doel voor ogen, zorgt de communautaire wetgeving voor een minimum harmonisering van basisconcepten, zoals het begrip kredietinstelling, criteria voor het verlenen van bankvergunningen en gemeenschappelijke normen voor bedrijfseconomisch toezicht en boekhoudnormen.

Toezichtstaken worden derhalve op nationaal niveau uitgevoerd en worden toebedeeld volgens de lidstaat-specifieke institutionele afspraken. In sommige landen is de desbetreffende nationale centrale bank belast met het banktoezicht, ofwel in sterke mate of zelfs exclusief. In andere lidstaten wordt het banktoezicht uitgevoerd door afzonderlijke organen, die echter wel met de desbetreffende centrale bank samenwerken.

De EMU heeft een scheiding aangebracht tussen monetaire-beleidsbevoegdheden (thans het gehele eurogebied) en nationaal toezichtsbeleid (het thuisland), hetgeen recentelijk heeft geresulteerd in substantiële veranderingen in de nationaal-institutionele en operationele afspraken in verschillende EU-lidstaten. Hetzelfde geldt voor de reikwijdte van de toezichtsfuncties buiten de banksector. Als gevolg daarvan wordt meer en meer toezicht in alle financiële-marktsegmenten geconcentreerd binnen één toezichthoudend orgaan.

Samenwerking tussen nationale toezichthoudende instanties

De noodzaak van samenwerking tussen toezichthoudende instanties werd in een vroeg stadium van de voortschrijdende mondialisering van financiële-marktactiviteiten en de stijgende omvang van grensoverschrijdende bedrijvigheid, onderkend. In de jaren 70 werden er op Europees niveau twee fora voor multilaterale samenwerking op het gebied van banktoezicht in het leven geroepen.

- De *Groupe de Contact*, een Comité van banktoezichtsinstanties van de Europese Economische Ruimte (EER), werd opgezet om zich bezig te houden

met zaken betreffende de implementatie van bancaire regelgevings- en toezichtspraktijken, waaronder het bespreken van afzonderlijke gevallen.

- de *Banking Supervisory Group* werd opgezet door het Comité van Presidenten en kondigde de huidige structuur aan die wordt georganiseerd door de ECB.

De auteurs van het Verdrag van Maastricht waren er zich van bewust dat de EMU de noodzaak van samenwerking op toezichtsgebied zou vergroten. Bij gebrek aan een duidelijke visie toentertijd ten aanzien van nauwere samenwerking, liet het Verdrag echter alle opties open. Het mandaat voor het ESCB werd op zeer algemene wijze geformuleerd zonder specificatie van instrumenten, en de betrokkenheid van de ECB beperkte zich tot adviestaken. Krachtens de in artikel 105, lid 6, van het EG-Verdrag en artikel 25, lid 2, van de Statuten van het ESCB opgenomen “machtigingsclausule”, kan de EU-Raad, na instemming door het Europees Parlement, de ECB specifieke taken opdragen betreffende het beleid op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen.

Er is geen beroep gedaan op de machtigingsclausule bij de recente hervorming van het institutionele regelwerk voor financiële stabiliteit van de EU, die werd ondernomen om de samenwerking binnen de EMU en de Interne Markt te verbeteren. De samenwerking op het gebied van financiële regelgeving, toezicht en stabiliteit is in 2004 geherorganiseerd. Het ‘Lamfalussy-kader’, dat voor het effectenwezen reeds was ingevoerd, is naar alle overige financiële sectoren uitgebreid. De goedkeuring van het nieuwe kader zal naar verwachting de flexibiliteit en doelmatigheid van het regelgevend proces verbeteren. Er wordt onderscheid gemaakt tussen ‘niveau-1-wetgeving’ (die door middel van de gezamenlijke besluitvormingsprocedure wordt vastgesteld door de EU-Raad en het Europees Parlement) en ‘niveau 2-wetgeving’, die bestaat uit de tenuitvoerlegging van maatregelen die sneller en soepeler kunnen worden aangenomen door regelgevende comités (‘niveau 2-comités’). Toezichtcomités (‘niveau 3-comités’) dragen zorg voor een consistentere implementatie van communautaire richtlijnen en streven naar convergentie van toezichtspraktijken.

Op het gebied van bankwetgeving en -toezicht, zijn de nieuwe comités het *European Banking Committee* (niveau 2), dat in plaats is gekomen voor het *Banking Advisory Committee* (het Raadgevend Comité voor het Bankwezen), en het *Committee of European Banking Supervisors* (het Comité van Europese Banktoezichthouders) (level 3), waarbinnen de *Groupe de Contact* is opgenomen. Een *Financial Services Committee* (Comité Financiële Diensten) verleent advies en toezichtsdiensten aan de Ecofin-Raad met betrekking tot financiële-marktaangelegenheden.

De bijdrage van de ECB

Het ESCB draagt bij tot een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel, en bestaat uit:

- het bevorderen van samenwerking tussen centrale banken en toezichthoudende autoriteiten met betrekking tot beleidskwesties van gemeenschappelijk belang op het gebied van het bedrijfseconomische toezicht en financiële stabiliteit;
- het vervullen van haar adviesfunctie als bedoeld in artikel 4 en artikel 25.1 van de Statuten van het ESCB;
- het samenwerken met andere relevante fora die in Europa actief zijn.

De ECB bevordert samenwerking tussen centrale banken en toezichthoudende autoriteiten door het organiseren en ondersteunen van het Comité voor Banktoezicht (*Banking Supervisory Committee, of BSC*). Het BSC is een ESCB-comité (zie paragraaf 2.5.2) dat in 1998 is opgericht door de Raad van Bestuur van de ECB om functies over te nemen die voorheen werden verricht door het Banking Supervisory Sub-Committee, in 1990 opgericht door het Comité van Presidenten en vervolgens in 1994 geïnstalleerd bij het EMI. Het BSC brengt hooggeplaatste vertegenwoordigers van de ECB en van de NCB's en toezichthoudende instanties van de EU-lidstaten bij elkaar. Het Comité heeft als opdracht (welke in 2004 is herzien) het Eurosysteem bij te staan bij de vervulling van zijn statutaire taken op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en voor de stabiliteit van het financiële bestel zorg te dragen.

Door het bevorderen van samenwerking tussen het Eurosysteem en nationale toezichthoudende instanties, draagt het BSC bij aan het scheppen van een eurogebied-breed perspectief op een verscheidenheid aan onderwerpen. Daarmee completeert het BSC nationale gezichtspunten betreffende financiële-stabiliteitskwesties en bevordert het ontstaan van gemeenschappelijke standpunten ten aanzien van de uitdagingen waarvoor men zich door de toenemende integratie van het bankwezen gesteld ziet. Zijn gemeenschappelijke analyse richt zich hoofdzakelijk op de structurele veranderingen die het bankbedrijf beïnvloeden, de soliditeit van bancaire en financiële structuren, en mogelijke bedreigingen voor de stabiliteit. Bovendien fungeert het BSC als kanaal voor de bilaterale informatiestromen tussen het Eurosysteem en de nationale toezichthouders.

Het BSC helpt de ECB tevens bij het vervullen van haar adviestaken op het gebied van banktoezicht en financiële stabiliteit. Krachtens artikel 4 van de Statuten dient de ECB te worden geraadpleegd aangaande communautaire en nationale wetsvoorstellen op dit gebied. Bovendien bepaalt artikel 25, lid 1, van de Statuten dat de ECB advies mag geven over de reikwijdte en tenuitvoerlegging van communautaire wetgeving die betrekking heeft op banktoezicht en financiële stabiliteit.

Ten slotte werkt de ECB samen met andere relevante fora die actief zijn op het gebied van bedrijfseconomisch toezicht en financiële stabiliteit. Naast de bestaande banden met het Bazels Comité (zie Paragraaf 5.4.5), zal de ECB, ondersteunt door het BSC, bijdragen aan de nieuwe EU-structuur voor financiële regelgeving, financieel toezicht en financiële stabiliteit middels haar deelname aan het Europese Comité voor het Effectenbedrijf en de twee bovengenoemde nieuwe comités.

3.8 FINANCIËLE BANDEN BINNEN HET EUROSISTEEM

Alle NCB's van het eurogebied genieten financiële onafhankelijkheid en voeren Eurosysteem-taken doorgaans uit voor eigen rekening en risico. Binnen het Eurosysteem bestaan er echter in tweeërlei opzicht banden:

- i. de NCB's hebben hun aandeel in het kapitaal van de ECB volgestort, hebben hun externe reserves aan de ECB overgedragen en delen in de financiële resultaten van de ECB;
- ii. de NCB's verdelen de "monetaire inkomsten", d.w.z. het inkomen dat hen toekomt door het uitvoeren van de monetaire-beleidsfunctie van het Eurosysteem, onder elkaar.

De resulterende rechten en plichten van de NCB's van het eurogebied worden onder hen verdeeld op basis van een verdeelsleutel voor inschrijvingen op het kapitaal van de ECB. De methode voor vaststelling en herziening van deze verdeelsleutel wordt beschreven in Kader 16.

3.8.1 Financiële middelen van de ECB

De financiële middelen van de ECB bestaan voornamelijk uit haar eigen middelen, haar externe reserves en haar vorderingen op de NCB's die voortvloeien uit het aandeel van de ECB in de uitgifte van eurobankbiljetten.

Eigen middelen

De eigen middelen van de ECB zijn de tegenposten van haar volgestorte kapitaal en reservefonds, en van algemene voorzieningen tegen wisselkoers- en renterisico's. Het doel van de eigen middelen is het genereren van inkomsten ter dekking van de administratieve uitgaven van de ECB en het hebben van een buffer tegen verliezen die zouden kunnen ontstaan door het aanhouden van risicodragende financiële activa, in het bijzonder deviezen.

Het kapitaal van de ECB

Op het kapitaal van de ECB is door de NCB's van het ESCB ingeschreven naar rato van hun aandeel in de kapitaalverdeelsleutel van de ECB (zie Kader 16). Artikel 28 van de Statuten van het ESCB heeft het beginkapitaal vastgesteld op €5.000 miljoen. Krachtens artikel 49.3 van de Statuten, laatstelijk gewijzigd door het Toetredingsverdrag, is het volgestorte kapitaal van de ECB op 1 mei 2004 verhoogd naar rato van het gewicht van de NCB's van de nieuwe lidstaten in de uitgebreide kapitaalverdeelsleutel, en bedraagt thans €5.564.669.247. Deze toename zorgde ervoor dat de weging van de nieuwe NCB's in de kapitaalverdeelsleutel niet tot een materiële verlaging van de hoeveelheid vóór 1 mei 2004 door de NCB's gestort kapitaal hoefde te leiden.

Kader 16 Sleutel voor de inschrijving op het kapitaal van de ECB

De verdeelsleutel voor de inschrijving op het kapitaal van de ECB bepaalt niet alleen de inschrijvingen van de centrale banken van de EU op het kapitaal van de ECB (artikel 28 van de Statuten van het ESCB). Gecorrigeerd voor het aandeel van de niet tot het eurogebied behorende NCB's, dient hij tevens als een maatstaf voor de verdeling van de volgende financiële rechten en verplichtingen onder de centrale banken van het eurogebied:

- de bijdragen aan stortingen in de externe reserves van de ECB (artikel 30 van de Statuten);
- de toedeling van de in omloop zijnde eurobankbiljetten onder de NCB's en de toedeling van monetaire inkomsten (artikel 32 van de Statuten);
- de toedeling van de nettowinst en -verlies van de ECB (artikel 33 van de Statuten);
- de weging van de stemrechten in de Raad van Bestuur voor besluiten inzake financiële aangelegenheden in artikel 28, 30, 32 en 33 van de Statuten.

Krachtens artikel 29 van de Statuten worden de aandelen van de NCB's in het kapitaal van de ECB gewogen op basis van het aandeel van de desbetreffende lidstaten in de bevolking en het bbp van de EU, zoals vastgesteld en bekendgemaakt aan de ECB door de Europese Commissie overeenkomstig de regels van de Raad van de EU.

De sleutel werd in 1998, toen de ECB werd opgericht, voor het eerst berekend en wordt om de vijf jaar aangepast. De eerste aanpassing van de kapitaalverdeelsleutel van de ECB trad op 1 januari 2004 in werking, en op 1 mei 2004 vond een verdere aanpassing plaats in het licht van de uitbreiding van de EU.²¹

²¹Zie het persbericht van de ECB van 30 december 2003 and 26 april 2004 betreffende de kapitaalverdeelsleutel van de ECB.

De NCB's van het eurogebied hebben hun inschrijvingen volledig volgestort. De volgestorte bijdragen van de NCB's aan het kapitaal van de ECB bedragen thans in totaal €3.978.226.562.

Overeenkomstig artikel 48 van de Statuten zijn de NCB's buiten het eurogebied niet verplicht het kapitaal waarop ze hebben ingeschreven te storten. In plaats daarvan dienen zij bijdragen te storten ten behoeve van de dekking van door de ECB te maken operationele kosten uit hoofde van taken voor de NCB's die niet deel uitmaken van het eurogebied. Deze bijdragen werden door de Algemene Raad vastgesteld op 7% van het bedrag dat betaalbaar zou zijn indien deze landen zouden deelnemen aan de EMU.

Thans belopen de bijdragen van de door de niet van het eurogebied deel uitmakende NCB's in totaal €111.050.988. Deze bijdragen geven hen geen recht op een aandeel in het inkomen van de ECB, noch worden zij aansprakelijk voor de financiering van mogelijke verliezen van de ECB.

Tabel 4 Kapitaalverdeelsleutel van de ECB (%)

NCB	1 juni 1998 tot 31 dec. 2003	1 jan. 2004 tot 30 april 2004	vanaf 1 mei 2004
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,8658	2,8297	2,5502
Deutsche Bundesbank	24,4935	23,4040	21,1364
Bank of Greece	2,0564	2,1614	1,8974
Banco de España	8,8935	8,7801	7,7758
Banque de France	16,8337	16,5175	14,8712
Central Bank & Financial Services Authority of Ireland	0,8496	1,0254	0,9219
Banca d'Italia	14,8950	14,5726	13,0516
Banque centrale du Luxembourg	0,1492	0,1708	0,1568
De Nederlandsche Bank	4,2780	4,4323	3,9955
Oesterreichische National bank	2,3594	2,3019	2,0800
Banco de Portugal	1,9232	2,0129	1,7653
Suomen Pankki - Finlands Bank	1,3970	1,4298	1,2887
<i>Subtotaal voor NCB's van het eurogebied</i>	80,9943	79,6384	71,4908
Ceská národní banka	-	-	1,4584
Danmarks National bank	1,6709	1,7216	1,5663
Eesti Pank	-	-	0,1784
Central Bank of Cyprus	-	-	0,1300
Latvijas Banka	-	-	0,2978
Lietuvos bankas	-	-	0,4425
Magyar Nemzeti Bank	-	-	1,3884
Central Bank of Malta	-	-	0,0647
Narodowy Bank Polski	-	-	5,1380
Banka Slovenije	-	-	0,3345
Národná banka Slovenska	-	-	0,7147
Sveriges Riksbank	2,6537	2,6636	2,4133
Bank of England	14,6811	15,9764	14,3822
<i>Subtotaal voor NCB's die niet tot het Eurogebied behoren</i>	19,0057	20,3616	28,5092
Totaal	100,0000	100,0000	100,0000

Krachtens artikel 28.2 van de Statuten van het ESCB en een Raadsverordening van 8 mei 2000²² kan het kapitaal van de ECB worden verhoogd met een aanvullend bedrag van maximaal €5.000 miljoen. Overeenkomstig de Verordening mag de Raad van Bestuur alleen tot een dergelijke verhoging besluiten teneinde de toereikendheid van de kapitaalbasis in stand te houden die nodig is om de transacties van de ECB te ondersteunen.

²²Verordening (EG) 1009/2000 van de Raad van 8 mei 2000 betreffende kapitaalverhogingen van de Europese Centrale Bank (Pb L 115, 16.5.2000, blz. 1).

Algemeen reservefonds

Artikel 33 van de Statuten van het ESCB bepaalt dat de Raad van Bestuur kan besluiten tot 20% van de nettowinst van de ECB over te boeken naar een algemeen reservefonds, tot een maximum van 100% van het kapitaal van de ECB. Dit werd gedaan met de nettowinst van de ECB in 2000 en 2001. Eind 2002 beliep het algemeen reservefonds van de ECB €773 miljoen. Vervolgens zakte het fonds terug naar nul naarmate de geaccumuleerde reserves in toenemende mate werden gebruikt ter dekking van verliezen van de ECB in 2003 en 2004.

Externe reserves

De externe reserves zijn hoofdzakelijk afkomstig uit overdrachten die de NCB's van het eurogebied krachtens artikel 30.1 van de Statuten (zie Paragraaf 3.2.2) hebben gedaan. Sindsdien heeft de waarde gefluctueerd als gevolg van valutatransacties en waarderingsveranderingen. Eind 2003 beliepen de externe reserves van de ECB rond €38 miljard.

Als tegenpartij van de initiële overdracht van externe reserves ging de ECB verplichtingen aan ten opzichte van de NCB's van het eurogebied voor in totaal zo'n €40 miljard. Deze verplichtingen luiden in euro en bepaalden de waarde van de activa ten tijde van hun overdracht²³. Op deze saldi wordt rente vergoed ter hoogte van de meest recent beschikbare marginale rentevoet voor de basisherfinancieringstransacties van het Eurosysteem, met een correctie vanwege een rendement van nul op de goudcomponent.

De externe reserves en de daarmee verband houdende verplichtingen vormen een zeer groot deel van de activa- en passivazijde van de balans van de ECB en zijn een bron van aanzienlijke wisselkoers- en renterisico's. Dergelijke risico's concretiseerden zich in 2000, 2003 en 2004. In 2000 boekte de ECB hoge winsten uit interventieverkopen van Amerikaanse dollars en Japanse yen; in zowel 2003 als 2004 boekte zij echter omvangrijke verliezen toen de Amerikaanse dollar scherp verzwakte ten opzichte van de euro en de wisselkoers onder de aanschafkosten van de deviezenreserves van de ECB daalde.

Vorderingen en verplichtingen uit de uitgifte van eurobankbiljetten

Sinds 2002 is aan de ECB een aandeel van 8% van de totale waarde van de in omloop zijnde eurobankbiljetten toegedeeld (zie Paragraaf 3.4). Dit aandeel wordt verantwoord op de balans onder de passiefpost "Bankbiljetten in omloop" en beliep eind 2005 €45 miljard.

²³Het totaal aan verplichtingen ten opzichte van de NCB's wordt bij herziening van de kapitaalverdeelsleutel van de ECB aangepast. Bij een dergelijke herziening worden de wegen van de NCB's van het Eurosysteem veranderd in verhouding tot die van de centrale banken buiten het eurogebied teneinde laatstgenoemde meer ruimte te geven in de loop der tijd vorderingen met passend gewicht aan te trekken zonder de voorgeschreven limiet van de eurowaarde van reserves die aan de ECB mogen worden overgedragen, te overschrijden.

Het ECB-deel van de totale waarde van de uitgegeven eurobankbiljetten staat tegenover de vorderingen op de NCB's die ECB-bankbiljetten in omloop brengen. Deze vorderingen zijn rentedragend tegen de meest recent beschikbare marginale rentevoet voor de basis-herfinancieringstransacties van het Eurosysteem. Deze vergoeding vormt het muntloon van de ECB, maar wordt aan het eind van het jaar aan de afzonderlijke NCB's uitgekeerd. Het wordt volledig uitgekeerd, tenzij de nettowinst van de ECB voor dat jaar, na overboekingen naar of van enige voorziening tegen wisselkoers- en renterisico's, lager is dan de inkomsten behaald op de eurobankbiljetten in omloop²⁴; in dat geval kan het muntloon gedeeltelijk of in zijn geheel worden aangehouden ter dekking van enig tekort.

Toedeling van winsten en verliezen

Gezien de bijzondere structuur van de balans van de ECB, met een zeer grote deviezencomponent aan de actiefzijde, worden de financiële resultaten van de ECB sterk beïnvloed door wisselkoers- en renteschommelingen. Zo kan een depreciatie van de Amerikaanse dollar ten opzichte van de euro met slechts 100 basispunten de nettowinst van de ECB met zo'n €300 miljoen drukken, hetgeen min of meer overeenkomt met de totale administratieve uitgaven van de ECB voor 2005.

Krachtens artikel 33.1 van de Statuten van het ESCB wordt de nettowinst van de ECB, verminderd met de tussentijdse verdeling van haar muntloon en een mogelijke overdracht van een deel van het reservefonds, verdeeld onder de NCB's van het eurogebied naar rato van hun gestorte aandelen.

In geval van een verlies van de ECB bepaalt artikel 33.2 van de Statuten echter dat het tekort wordt gedekt uit het algemeen reservefonds van de ECB en, indien nodig, bij besluit van de Raad van Bestuur, door de monetaire inkomsten van het betrokken boekjaar, naar rato en tot beloop van de bedragen die aan de NCB's zijn toebedeeld (zie Paragraaf 3.8.2). Aldus werd het netto verlies dat de ECB leed in het boekjaar 2003 (€476 miljoen) gedekt uit het algemeen reservefonds. De tweede optie werd toegepast voor het boekjaar 2004, toen de ECB een verlies leed van zo'n €1,6 miljard. Terwijl €300 miljoen kon worden gedekt uit het algemeen reservefonds, dat daarmee was uitgeput, werd het resterende bedrag gedekt door het vasthouden van monetaire inkomsten die door de NCB's waren samengevoegd voor dat jaar.

3.8.2 Aandeel in de monetaire inkomsten

Krachtens artikel 32 van de Statuten van het ESCB worden de monetaire inkomsten – d.w.z. de inkomsten die de NCB's verkrijgen bij de uitoefening van de monetaire beleidstaken van het ESCB – toegeedeeld aan de NCB's overeenkomstig hun respectieve aandelen in het kapitaal van de ECB.

²⁴Zie het ECB-Besluit van 17 november 2005 (ECB/2005/11) inzake de verdeling van de inkomsten van de Europese Centrale Bank uit in omloop zijnde eurobankbiljetten onder de NCB's van de deelnemende lidstaten (Pb L 311, 26.11.2005, blz. 41).

De verdeling van inkomsten binnen het Eurosysteem is beperkt tot monetaire inkomsten; alle overige door NCB's verkregen inkomsten (zoals opbrengsten uit hun eigen financiële middelen) blijven bij de centrale bank die ze heeft gegenereerd. In conceptuele zin worden monetaire inkomsten verkregen via de activa van de NCB's welke de tegenpost zijn van hun verplichtingen ten aanzien van zowel de bankbiljetten die zij uitgeven als deposito's van kredietinstellingen. Aangezien er over deposito's die kredietinstellingen aanhouden bij NCB's rente wordt vergoed tegen of dicht bij de marktrente en derhalve geen significant bedrag aan inkomsten voor het Eurosysteem genereren, bestaan monetaire inkomsten hoofdzakelijk uit muntloon. Dit zijn de inkomsten die worden gegenereerd als gevolg van het exclusieve recht van de ECB en de NCB's om niet-rentedragende bankbiljetten uit te geven die de status van wettig betaalmiddel hebben.

Het is noodzakelijk de monetaire inkomsten te delen omdat in een monetaire unie de monetaire verplichtingen van NCB's vrij en autonoom kunnen verschuiven van de ene centrale bank naar de andere. Dit geldt met name voor de uit eurobankbiljetten voortvloeiende verplichtingen van NCB's, die de belangrijkste bron van monetaire inkomsten vormen. Zoals aangegeven in Paragraaf 3.4 zijn eurobankbiljetten wettig betaalmiddel in het gehele eurogebied en worden zij niet gerepatriëerd. Bovendien staat het kredietinstellingen in de geïntegreerde eurogeldmarkt vrij om hun behoefte aan centralebankgeld te dekken door ofwel te lenen van hun nationale centrale bank of andere binnenlandse geldmarktpartijen, of financiering aan te trekken van geldmarktpartijen over de grens. Deze keuzevrijheid heeft invloed op het type activa die een afzonderlijke nationale centrale bank verwerft tegen uitgifte van basisgeld, en derhalve op de hoogte van haar daadwerkelijke monetaire inkomsten. Aldus kan het scheppen van centralebankgeld alleen op Eurosysteem-niveau worden beheerst; geen enkele afzonderlijke nationale centrale bank kan de omvang en aard van haar monetaire activa en passiva bepalen.

Het delen van monetaire inkomsten is in twee opzichten van belang: het garandeert een eerlijke toedeling van de inkomsten van het Eurosysteem onder zijn leden, en waarborgt de functionele integriteit van het systeem. Het beoogt er voor zorg te dragen dat monetaire inkomsten ten goede komen aan de nationale centrale bank van het land die deze heeft gegenereerd, en niet aan het land dat deze aanvankelijk ontving. De kapitaalverdeelsleutel van de ECB, die is gebaseerd op een combinatie van de aandelen in het bbp en het bevolkingsaantal van het Eurosysteem (zie Kader 16), wordt gebruikt als benadering van de vermogensgenererende bijdrage van een lidstaat aan de totale monetaire inkomsten van het Eurosysteem. De toepassing ervan zorgt er bovendien voor dat het inkomen dat voortvloeit uit het aanhouden van eurobankbiljetten door niet-ingezetenen van het eurogebied gelijkelijk wordt verdeeld onder de landen van het eurogebied.

Het delen van monetaire inkomsten is tevens een middel om de functionele integriteit van het Eurosysteem te waarborgen. Door elke NCB van het eurogebied een van tevoren vastgesteld aandeel in de monetaire inkomsten toe te wijzen, zorgt de inkomstendeling ervoor dat elke bank in staat is de gecentraliseerde transacties van het Eurosysteem uit te voeren en voorkomt aanmoediging tot concurrentie die de eenduidigheid van het ECB-beleid zou doorkruisen.

De monetaire inkomsten van de NCB's worden berekend door het oormerken van gespecificeerde activa ter compensatie van monetaire passiva en het meten van het inkomen dat op deze activa wordt verkregen overeenkomstig de regels die zijn vastgesteld door de Raad van Bestuur.²⁵ Onder de geormerkte activa vallen die activa welke direct worden beïnvloed door de monetaire-beleidstransacties van het Eurosysteem;²⁶ tevens kan een beperkte hoeveelheid goud worden geormerkt. De inkomsten die voortkomen uit deze activa, worden door de NCB's samengevoegd na aftrek van rente betaald over deposito's van kredietinstellingen, van rente betaald over verplichtingen binnen het Eurosysteem (die een substituuat vormen voor monetaire passiva) en, in bijzondere gevallen, van specifieke verliezen die kunnen ontstaan als gevolg van monetaire-beleidstransacties die namens het Eurosysteem worden verricht door een nationale centrale bank.

De hierboven uiteengezette regels zullen in de komende paar jaar geleidelijk worden ingevoerd en in 2008 volledig in werking treden. Tot die datum vindt de toedeling van monetaire inkomsten binnen het Eurosysteem plaats volgens een overgangsregeling die het effect van de volledige toepassing van de regels op de relatieve inkomensposities van NCB's vermindert.²⁷

3.9 BEHEER VAN RESERVES VOOR OFFICIËLE EXTERNE CLIËNTEN

In 2005 lanceerde het Eurosysteem, in reactie op het gestaag toenemende gebruik van de euro als internationale reservevaluta, een gemeenschappelijk kader voor het leveren van een veelomvattende reeks reservebeheerdiensten in euro aan officiële buitenlandse cliënten (centrale banken, monetaire autoriteiten en buiten het eurogebied gevestigde overheidsinstanties, en internationale organisaties). Een van de kernaspecten van het kader is het aanbieden van reservebeheerdiensten via één enkel toegangspunt in het eurogebied onder grotendeels geharmoniseerde voorwaarden en in overeenstemming met de algemene marktusance. De afzonderlijke centrale banken van het Eurosysteem die fungeren als bovengenoemd toegangspunt (thans de Deutsche Bundesbank, de Banco de España, de Banque de France, de Banca d'Italia, de Banque centrale du Luxembourg en De Nederlandsche Bank), staan bekend als "dienstverleners van het Eurosysteem" en bieden het volledige scala van reservebeheerdiensten.

²⁵ Besluit van de Europese Centrale Bank van 6 december 2001 inzake de toedeling van monetaire inkomsten van de nationale centrale banken van de deelnemende lidstaten met ingang van het boekjaar 2002 (ECB/2001/16) (Pb L 337, 20.12.2001, blz. 55), zoals gewijzigd door Besluit ECB/2003/22 van 18 december 2003 (Pb L 9, 15.1.2004, blz. 39).

²⁶ Dit zijn leningen aan kredietinstellingen en netto vorderingen op andere deelnemende NCB's, die ontstaan als gevolg van grensoverschrijdende verschuivingen van geld via het TARGET-systeem en afspraken voor de toedeling van in omloop zijnde eurobankbiljetten onder centrale banken van het Eurosysteem.

²⁷ Het overgangsregime effent de verschillen in monetaire inkomsten die NCB's genereren. Die verschillen ontstaand vanwege het feit dat hun respectieve aandeel in de bankbiljettenuitgifte in het eurogebied vóór 2002 hoger of lager was dan hun respectieve aandeel in het kapitaal van de ECB. Het bedrag aan monetaire inkomsten dat elke nationale centrale bank dient in te brengen, wordt dienovereenkomstig aangepast op basis van compenserende factoren verband houdend met hun gemiddelde aandeel in het totale aantal binnen het Eurosysteem in omloop zijnde bankbiljetten tussen medio 1999 en medio 2001. Deze compenserende factoren zullen uiterlijk 2008 geleidelijk worden gereduceerd tot nul, wanneer alle inkomsten op bankbiljetten volledig in overeenstemming met de kapitaalverdeelsleutel van de ECB zullen worden toebedeeld.

Deze diensten variëren van de terbeschikkingstelling van bewaarrekeningen en de daarmee verband houdende bewaarnemings- en verrekeningsdiensten tot geld- en beleggingsdiensten. Voorts kunnen door zowel de dienstverleners binnen het Eurosysteem als de andere centrale banken van het Eurosysteem op individuele basis ook nog andere diensten met betrekking tot het beheer van in euro luidende reserves worden aangeboden. De ECB speelt hierbij een algehele coördinerende rol, om de goede werking van het kader te waarborgen.

President van de ECB, tijdens
een hoorzitting in het Europees
Parlement in september 2005

4 DE ECB EN DE EUROPESE GEMEENSCHAP

Overeenkomstig artikel 108 van het EG-Verdrag handelt de ECB volledig onafhankelijk en te haren behoeve binnen de beperkingen van de haar door het Verdrag toegekende bevoegdheden. Als door Gemeenschapswetgeving geschapen organisatie die krachtens het EG-Verdrag een beleidsfunctie vervult, is de ECB echter verbonden met het institutioneel kader van de Gemeenschap.

Het Verdrag combineert derhalve de onafhankelijkheid van de ECB (en dat van de NCB's) bij het verwezenlijken van de doelstellingen van het Eurosysteem met bepalingen die:

- de democratische verantwoordingsplicht van de ECB waarborgen;
- zorgen voor een effectieve dialoog en samenwerking tussen de ECB en de Gemeenschapsinstellingen en -organen;
- zorgen voor gerechtelijke toetsing door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen van de rechtsinstrumenten van de ECB;
- zorgen voor externe toetsing van het financiële beheer en de integriteit van de ECB.

4.1 ONAFHANKELIJKHEID

Een hoeksteen van het monetaire stelsel in het eurogebied is de onafhankelijkheid van de ECB en de NCB's van het eurogebied van politieke invloed. Deze onafhankelijkheid is neergelegd in zowel het EG-Verdrag als de Statuten van het ESCB, in plaats van in secundaire wetgeving, en heeft derhalve “grondwettelijke” status.

De onafhankelijkheid van de ECB vloeit voort uit haar hoofddoelstelling van het handhaven van prijsstabiliteit en haar exclusieve bevoegdheid inzake het monetaire beleid en daarmee verband houdende functies in het eurogebied. De ECB dient te worden afgeschermd van alle soorten invloed die de verwezenlijking van haar hoofddoelstelling zouden kunnen doorkruisen. Een onafhankelijke centrale bank is niet alleen in een betere positie het hoofddoel van prijsstabiliteit na te streven; zij wordt tevens door het grote publiek gezien als zijnde geloofwaardiger dan een centrale bank die afhankelijk is van een overheid. Overheden moeten veel doelstellingen nastreven en worden door de financiële markten en het grote publiek niet als partij gezien die altijd prioriteit geeft aan het prijsstabiliteitsdoel als er sprake is van tegenstrijdige doelstellingen.

De onafhankelijkheid van de ECB is daarom geen doel op zich, maar eerder een onmisbaar element van een monetair stelsel dat prioriteit geeft aan de doelstelling van prijsstabiliteit.

Het begrip onafhankelijkheid behelst:

- institutionele onafhankelijkheid;
- juridische onafhankelijkheid;
- persoonlijke onafhankelijkheid van de leden van haar besluitvormende organen;
- functionele en operationele onafhankelijkheid;
- financiële en organisatorische onafhankelijkheid.

Gezien hun specifieke rol in het Eurosysteem, is het onafhankelijkheidsbeginsel tevens van toepassing op de NCB's en hun besluitvormende organen. De betekenis van dit beginsel voor de organieke regelgeving van de NCB's werd door het EMI gespecificeerd en door de ECB bevestigd in hun respectieve, krachtens artikel 121, lid 2, en 122, lid 2, van het EG-Verdrag opgestelde convergentieverslagen, zie Paragraaf 1.2.2.

4.1.1 Institutionele onafhankelijkheid

Artikel 108 is de kernbepaling van het Verdrag waarin de onafhankelijkheid van de ECB wordt geregeld. In de eerste zin wordt expliciet bepaald dat het noch de ECB, noch de NCB's, noch enig lid van hun besluitvormende organen is toegestaan bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van hun taken en plichten die bij het Verdrag en deze Statuten aan hen zijn opgedragen, instructies te vragen dan wel te aanvaarden van instellingen of organen van de Gemeenschap, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan. De tekst van artikel 108 maakt het onwettig instructies te vragen dan wel te aanvaarden van enig nationaal of internationaal, privaatrechtelijk of publiekrechtelijk orgaan, met de nadruk op het woord "instructies". Artikel 108 sluit de mogelijkheid niet uit relevante informatie op te vragen bij of in dialoog te treden met voornoemde organen.

Het verbod op het aanvaarden van instructies wordt aangevuld met een zelf opgelegde verplichting van de Gemeenschapsinstellingen en -organen en de regeringen van de lidstaten. De tweede zin bepaalt dat deze organen zich verplicht hebben "dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de ECB of van de NCB's bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden". Zij zijn derhalve verplicht zich te onthouden van pogingen instructies te geven aan leden van de besluitvormende organen van de ECB en de NCB's alsmede zich te onthouden van beïnvloeding van hen.

4.1.2 Juridische onafhankelijkheid

De ECB en de NCB's hebben rechtspersoonlijkheid (zie Paragraaf 2.1), hetgeen een voorwaarde is voor de onafhankelijkheid van de leden van het Eurosysteem. Voor de ECB houdt juridische onafhankelijkheid onder meer het recht in een procedure in te stellen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (HvJ EG) teneinde haar voorrechten te handhaven als daar door een Gemeenschapsinstelling of lidstaat inbreuk op wordt gemaakt.

4.1.3 Persoonlijke onafhankelijkheid

Om uiting te geven aan de institutionele onafhankelijkheid, beschermen de Statuten de persoonlijke onafhankelijkheid van de leden van de besluitvormende organen van de ECB. Zo is er in de Statuten sprake van betrekkelijk lange vaste ambtstermijnen:

- een ambtstermijn van minimaal vijf jaar voor de presidenten/gouverneurs van de NCB's, met mogelijkheid tot herbenoeming.
- een minimum ambtstermijn van acht jaar voor leden van de Directie zonder mogelijkheid van herbenoeming.¹

Een lid van de besluitvormende organen van de ECB kan niet op een discretionaire wijze ontslagen worden op grond van gevoerd beleid. In plaats daarvan kunnen leden alleen uit hun ambt worden ontheven indien zij niet meer voldoen aan de eisen voor de uitoefening van hun taken of schuldig zijn bevonden aan ernstig tekortschieten. In dergelijke gevallen kan de Raad van Bestuur of de Directie zich wenden tot het HvJ EG teneinde gedwongen ontslag van het lid van de Directie te bewerkstelligen (artikel 11.4 van de Statuten van het ESCB).

Onder dezelfde omstandigheden kan een president van een nationale centrale bank uit zijn/haar ambt worden ontheven door de bevoegde nationale instantie overeenkomstig de procedures uiteengezet in de statuten van hun desbetreffende nationale centrale bank. De betreffende president of de Raad van Bestuur kan echter een zaak naar het Hof verwijzen, dat in dergelijke gevallen bevoegd is (artikel 14.2 van de Statuten van het ESCB).

De Statuten van de NCB's (zoals gewijzigd in overeenstemming met artikel 109 van het EG-Verdrag) breiden de bescherming tegen discretionair ontslag uit naar de andere leden van de besluitvormende organen van de NCB's; de andere leden hebben echter niet het recht een beroep in te stellen bij het HvJ EG.

4.1.4 Functionele en operationele onafhankelijkheid

De functionele en operationele onafhankelijkheid komt tot uiting in verschillende bepalingen van de Statuten van het ESCB. Uit dien hoofde heeft de ECB alle noodzakelijke bevoegdheden gekregen om haar hoofddoelstelling van prijsstabiliteit te verwezenlijken. Het Eurosysteem is bijvoorbeeld toegerust met de exclusieve bevoegdheid voor het monetaire beleid en heeft een monopolie op de uitgifte van bankbiljetten. Het recht van de lidstaten om munten te slaan is beperkt tot de lage denominaties, en het volume van de uitgegeven munten moet door de ECB worden goedgekeurd. Er mag dus geen geldschepping plaatsvinden

¹ Toen de ECB in 1998 werd opgericht, werd een systeem van gespreide benoemingen gebruikt voor de leden van de Directie, teneinde de continuïteit te waarborgen. De eerste President van de ECB werd voor acht jaar benoemd, en de eerste Vice-President voor vier jaar. De overige vier leden van de Directie werden voor respectievelijk vijf, zes, zeven en acht jaar benoemd. Wanneer dit systeem in de loop van 2007 is uitgewerkt, zullen alle leden van de Directie voor acht jaar zijn benoemd.

tegen de wil van de ECB, en dit geeft de ECB volledige controle over het basisgeld in het eurogebied.

De institutionele afspraken op het gebied van wisselkoersbeleid zorgen voor consistentie met de doelstelling van prijsstabiliteit voor zowel het gemeenschappelijke monetaire beleid als het wisselkoersbeleid (Artikel 4 van het EG-Verdrag). Mede hiertoe zijn de externe reserves geconcentreerd binnen het Eurosysteem; de ECB oefent zeggenschap uit over het gebruik van deze reserves alsmede over de transacties van lidstaten met hun werksaldi (zie paragraaf 3.2).

Daarnaast verbiedt artikel 101 van het EG-Verdrag het Eurosysteem krediet te verstrekken aan de publieke sector. Dit verbod, dat aan het begin van de derde fase van de EMU van kracht werd, schermt het Eurosysteem af tegen druk vanuit de publieke sector om monetaire financiering te verschaffen met behulp van centrale-bankgeld, en omvat de aankoop door het Eurosysteem van overheidsschuld op de primaire markt. De ECB controleert de markt regelmatig op mogelijke omzeiling van deze verbodsbepaling via aankopen van overheidsschuld op de secundaire markt.

Het Eurosysteem kan vrijelijk gebruik maken van een brede reeks instrumenten voor de tenuitvoerlegging van zijn beleid. Deze reeks instrumenten omvatten regelgevende bevoegdheden en het recht om afdwingbare sancties op te leggen in geval aan de ECB-Verordeningen en -Besluiten wordt voldaan.

4.1.5 Financiële en organisatorische onafhankelijkheid

De ECB en de NCB's hebben hun eigen financiële middelen en inkomsten en zijn organisatorisch autonoom. Deze financiële en organisatorische autonomie stelt het Eurosysteem in staat zijn taken naar behoren uit te voeren.

De ECB heeft haar eigen kapitaal, waar de NCB's op inschrijven en dat door hen wordt gestort. De ECB heeft haar eigen begroting, onafhankelijk van die van de EU. De Statuten stellen de ECB tevens in staat de arbeidsvoorwaarden voor haar personeel autonoom goed te keuren en haar interne structuur te organiseren zoals het haar goeddunkt.

Daarnaast geniet de ECB als supranationale organisatie op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immuniteiten die nodig zijn voor de tenuitvoerlegging van haar taken. Hoofdstuk 1 van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen van 8 april 1965 garandeert onder andere dat de kantoorgebouwen en archieven van de ECB onschendbaar zijn en haar eigendommen en activa onaantastbaar zijn. Het Protocol stelt verder dat deze niet mogen worden onderworpen aan beperkende administratieve of wettelijke maatregelen zonder goedkeuring door het HvJ EG.

Wat betreft de financiële en begrotingsautonomie van de NCB's en de autonomie van hun medewerkers, hebben de lidstaten een zekere invloed op de begrotingen, de winstverdeling en de personeelsbezetting van de NCB's, zij het als (soms enige) aandeelhouder van hun betreffende centrale bank of als nationale wetgever. In overeenstemming met de statuten van de NCB's, zijn de rechten

van de lidstaten echter onderhevig aan de voorwaarde dat het uitoefenen ervan geen belemmering mag vormen voor het vervullen door de banken van met het Eurosysteem verband houdende functies.

4.2 DEMOCRATISCHE VERANTWOORDINGSPLICHT

Gegeven haar exclusieve bevoegdheid ten aanzien van het monetaire beleid van het eurogebied, is aan de ECB een kernaspect van soevereiniteit toegekend. Inachtneming van de fundamentele beginselen van democratische samenlevingen vergt dat de ECB verantwoording aflegt aan de burgers en hun democratisch gekozen vertegenwoordigers. Zowel het Verdrag als de Statuten van het ESCB bevatten een aantal bepalingen op basis waarvan de handelingen en besluiten van de ECB, net als die van andere onafhankelijke centrale banken, aan een openbare controle worden onderworpen. Het is natuurlijk ook in het belang van de ECB zich te verzekeren van de steun van het publiek voor haar beleid door haar besluiten naar behoren uit te leggen en te rechtvaardigen.

4.2.1 Verantwoording als kernelement van legitimiteit

Verantwoording is een basisvoorwaarde voor democratische legitimiteit en een kernelement van democratische structuren. In een democratie staan de burgers aan de basis van de macht en dienen alle besluiten die bindend zijn en een gemeenschap beïnvloeden, te worden gelegitimeerd door de wil van het electoraat. Beleidsbeslissingen zijn derhalve legitiem als zij de directe of indirecte uitdrukking zijn van deze wil – dit wordt vaak aangeduid met “input-legitimiteit” of “procedurele legitimiteit” – of als zij tegemoet komen aan de gerechtvaardigde verwachtingen en behoeften van de burgers – wat wel wordt aangeduid met “output-legitimiteit”.

Als organisatie die is opgericht middels het EG-Verdrag, dat werd ondertekend en geratificeerd door alle lidstaten overeenkomstig hun constitutionele vereisten, geniet de ECB “input-legitimiteit”. De lidstaten van de EU (handelend via hun gekozen vertegenwoordigers) namen een onafhankelijk besluit om de verantwoordelijkheid voor het monetaire beleid en daarmee verband houdende taken over te dragen aan een nieuwe Gemeenschapsinstelling en haar onafhankelijk te maken van politieke inmenging. De monetaire-beleidsbevoegdheid wordt overgedragen binnen de beperkingen en voorwaarden van een mandaat dat de doelstelling van het monetaire beleid duidelijk omschrijft en derhalve de mate van wettelijk toegestane discretie beperkt die de besluitvormende organen van de ECB hebben bij de tenuitvoerlegging van het monetaire beleid.

Verdere “input-legitimiteit” wordt afgeleid uit de benoemingsprocedure voor leden van de besluitvormende organen van de ECB; zij worden allen benoemd door de democratisch gekozen vertegenwoordigers van de lidstaten. Zoals gezegd worden de leden van de Directie benoemd in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden of regeringsleiders (na raadpleging van het Europees Parlement, de overige leden van de Raad van Bestuur worden benoemd door hun respectieve nationale instanties overeenkomstig de geldende procedures.

De ECB kan echter ook “*output-legitimiteit*” verkrijgen door de haar opgedragen taken succesvol ten uitvoer te leggen. Het uitvoeren van monetair beleid en het vervullen van andere taken zijn vanuit een specifiek doel onderworpen aan onafhankelijke besluitvorming, d.w.z. het handhaven van prijsstabiliteit. Zoals aangegeven in Paragraaf 4.1 heeft de ervaring van een aantal centrale banken in de naoorlogse periode geleerd dat deze doelstelling het best kan worden verwezenlijkt met een onafhankelijke centrale bank die handelt volgens een duidelijk en bindend mandaat. Op deze wijze kan een onafhankelijke centrale bank, ondanks de bewuste afstand tot het gewone politieke proces, volledige “*output-legitimiteit*” genieten.

Daarnaast berust de legitimiteit van onafhankelijke centrale banken op een veelomvattend kader waarmee zij ter verantwoording kunnen worden geroepen. Onafhankelijkheid en verantwoording zijn twee kanten van dezelfde medaille. De ECB is dus gehouden de Europese burgers en hun gekozen vertegenwoordigers uitleg te geven en tegenover hen te rechtvaardigen hoe zij gebruikt maakt van haar bevoegdheden en voorrechten.

4.2.2 Aard en omvang van de verantwoordingsplicht van de ECB

De term “verantwoordingsplicht” verwijst naar een notie die diep geworteld is in de democratische en institutionele conventies van Engelssprekende landen.² In een Europese context betekent “verantwoordingsplichtig zijn” dat men verantwoording aflegt voor zijn besluiten en handelwijzen en dat men deze rechtvaardigt en toelicht. Deze notie heeft noodzakelijkerwijs betrekking op een ex post-rechtvaardiging en -toelichting. Indien enig politiek orgaan – zoals het parlement of de regering – in staat zou zijn zich in te mengen in, of directe invloed uit te oefenen op de besluitvorming van de centrale bank, zou zij feitelijk deelnemen aan het besluitvormingsproces zelf en derhalve mede verantwoordelijkheid dragen voor de beleidsuitkomsten. Dit zou niet alleen in strijd zijn met de onafhankelijkheid van de centrale bank, maar zou tevens het begrip verantwoordingsplicht inhoudsloos maken.

Verantwoordingplicht gaat in veel gevallen hand in hand met transparantie. Transparantie houdt niet alleen de openbaarmaking van informatie in, maar tevens het op een voor het publiek inzichtelijke wijze structureren van die informatie. Transparantie vergemakkelijkt derhalve het proces van het ter verantwoording roepen van een onafhankelijke centrale bank.

De Verdragsbepalingen betreffende het ter verantwoording roepen van de ECB en de geëvolueerde praktijken en procedures zijn aangepast aan de specifieke politieke, economische en institutionele omstandigheden waarbinnen de ECB opereert. Zoals reeds besproken in Paragraaf 1.2.2, is de ECB een supranationale centrale bank die haar taken uitvoert ten behoeve van het eurogebied als geheel; haar doelgroep is niet echt Europees maar eerder multinationalaal. De ECB heeft

² Voor een vergelijking met het Federal Reserve System van de VS, de Bank of England en de Bank van Japan, zie het artikel getiteld “De verantwoordingsplicht van de ECB” in het Maandbericht van de ECB van november 2002.

daarnaast een specifieke institutionele structuur gekregen, waarbij de presidenten van de NCB's ambtshalve deelnemen aan haar besluitvorming.

Ondanks de institutionele en politieke verschillen, zorgen de bepalingen en procedures voor het doen afleggen van verantwoording doen afleggen van de ECB ervoor dat de ECB haar verantwoordingsverplichtingen niet minder effectief en doelmatig vervult dan een "conventionele" centrale bank in een nationale context.

4.2.3 Het voldoen aan de verantwoordingsplicht

Collectieve verantwoordingsplicht van de besluitvormende organen van de ECB

Zoals uiteengezet in Paragraaf 2.5.1, zijn de belangrijkste besluitvormende organen van de ECB – de Raad van Bestuur en de Directie – collectieve organen waarin alle leden collectief verantwoordelijk zijn voor het naar behoren uitvoeren van de taken en functies van de ECB. De leden van deze beide organen nemen besluiten die zich uitsluitend richten op de doelstellingen van het Eurosysteem en op basis van condities die gelden in het eurogebied als geheel, en zonder verwijzing naar ontwikkelingen in een specifiek land.

De besluitvormende organen van de ECB worden derhalve collectief ter verantwoording geroepen voor alle besluiten die zij nemen. Een systeem van individuele verantwoordelijkheid, zoals dat van kracht is bij het Federal Reserve System van de VS, de Bank of England en de Bank van Japan, kan daarentegen niet worden toegepast op de ECB, aangezien dit niet verenigbaar zou zijn met de institutionele structuur en beleidsinhoud.

Het zou bijvoorbeeld inconsistent zijn een systeem te hebben waarbij alle leden van de Raad van Bestuur individueel ter verantwoording konden worden geroepen door het Europees Parlement, aangezien de EU-instellingen en -organen niet betrokken zijn bij de benoeming van presidenten van NCB's. Het zou tevens inconsistent zijn voor presidenten van NCB's om als leden van de Raad van Bestuur hun handelen te verantwoorden tegenover hun nationale parlementen; nationale parlementen zijn niet bevoegd te beoordelen hoe presidenten van nationale banken hun "Europese" taken hebben vervuld – taken die het hen expliciet onmogelijk maken te handelen als verdedigers van nationale belangen.

Verantwoordingsplicht ten aanzien van het statutaire mandaat van de ECB

De ECB dient verantwoording af te leggen voor alle werkzaamheden en taken die het EG-Verdrag aan het Eurosysteem heeft toegewezen en, in het bijzonder, voor het gevoerde monetaire beleid. Door het vaststellen van een kwantitatieve definitie van prijsstabiliteit heeft de ECB een ijkpunt vastgesteld waaraan haar prestaties kunnen worden afgemeten.

De ECB dient tevens rekenschap af te leggen voor alle overige functies die in haar opdracht via het Eurosysteem worden uitgevoerd. Zij kan daarentegen niet ter verantwoording worden geroepen voor functies die geen verband houden met het Eurosysteem en krachtens artikel 14.4 van de Statuten van het ESCB door NCB's worden uitgevoerd. De NCB's vervullen deze functies op eigen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, en dienen daar ten overstaan van de nationale autoriteiten verantwoording over af te leggen op basis van de juridische en grondwettelijke bepalingen van de betreffende lidstaat.

Aan wie is de ECB verantwoording verschuldigd?

Als door het Verdrag opgericht orgaan, en handelend binnen de beperkingen van de aan haar toegekende bevoegdheden, is de ECB in de eerste plaats verantwoording verschuldigd aan de burgers van de lidstaten die het Verdrag hebben gesloten en geratificeerd. Het Verdrag bevat uitgebreide rapportageverplichtingen (zie de volgende paragraaf hieronder), die een kader vormen voor de ECB om direct te worden gecontroleerd door de Europese burger. De ECB verklaart en rechtvaardigt haar beslissingen rechtstreeks aan het grote publiek door middel van publicaties in alle officiële talen van de Gemeenschap en toespraken door de leden van de besluitvormende organen in alle landen van het eurogebied en daarbuiten.

Daarnaast voorziet het EG-Verdrag in een regelmatige dialoog met gekozen vertegenwoordigers van de Europese burgers, d.w.z. het Europees Parlement (zie Paragraaf 4.3.1); op dezelfde wijze als dat de nationale wetgevende organen van de Verenigde Staten, Japan en het Verenigd Koninkrijk de belangrijkste aanspreekpunten voor democratische verantwoording zijn voor de centrale banken van deze landen. Bovenop de verantwoordingsbepalingen van het EG-Verdrag kan nationale wetgeving van NCB's verlangen dat zij jaarverslagen overleggen en kan het betreffende parlement de mogelijkheid geven de president van nationale centrale bank te vragen in plenaire zittingen of voor parlementaire comités te verschijnen, hetzij na een verzoek daartoe, of op eigen initiatief van de president. Nationale parlementen kunnen NCB's echter alleen ter verantwoording roepen voor functies die buiten het Eurosysteem zijn verricht, terwijl de ECB uitsluitend verantwoording hoeft af te leggen voor functies in het kader van het Eurosysteem.

Hoewel de contacten die NCB's onderhouden met hun nationale politieke autoriteiten strikt gezien geen onderdeel uitmaken van de verantwoordingsverplichting, bieden zij desondanks uitstekende mogelijkheden om de ECB-beslissingen toe te lichten en nationale beleidsmakers te informeren over het gevoerde gemeenschappelijke monetaire beleid en de redenering die daaraan ten grondslag ligt.

Wijze waarop de verantwoordingsverplichting kan worden afgedaan

In theorie lijken goedkeuring en beloning (indien het mandaat succesvol wordt vervuld) en sancties (in het geval van sub-optimale prestaties) een geschikt middel om centrale banken verantwoording te laten afleggen. In de praktijk maakt

de specifieke aard van monetair beleid het echter nodig bepaalde kwalificaties toe te voegen.

Zoals vermeld in Paragraaf 3.1.1, kan monetair beleid gezien de vertragingen in het transmissieproces het prijsniveau slechts op de middellange termijn beïnvloeden. Het is derhalve onmogelijk voor de centrale bank om onverwachte, korte-termijnschokken met betrekking tot het prijsniveau (zoals die welke worden veroorzaakt door veranderingen in de grondstoffenprijzen te neutraliseren). Bovendien lijkt het, gezien de onzekerheid waarmee het transmissiemechanisme is omgeven en gezien het feit dat een passende reactie van monetair beleid afhangt van de aard, duur en omvang van economische schokken, niet juist een vaste horizon voor de beoordeling van monetair beleid te definiëren.

Het meten van de prestaties van de centrale bank vereist derhalve immer een uitgebalanceerde en gedifferentieerde beoordeling. Het gebruik van formele sanctiemechanismen is eenvoudigweg een te bot instrument en zou de centrale bank kunnen hinderen bij het naar behoren uitvoeren van haar mandaat. Het voortdurend toetsen van de handelswijze van de centrale bank door het parlement en het grote publiek lijkt daarom de meest passende methode om een onafhankelijke centrale bank verantwoording te laten afleggen.

Rapportageverplichtingen

De ECB dient aan uitgebreide rapportageverplichtingen te voldoen:

- Artikel 113 van het EG-Verdrag vereist dat de ECB een jaarverslag presenteert aan het Europees Parlement, de EU-Raad, de Commissie en de Europese Raad betreffende de activiteiten van het ESCB en het monetaire beleid voor zowel het voorafgaande als het lopende jaar;
- Artikel 15 van de Statuten van het ESCB vereist publicatie van kwartaalverslagen en geconsolideerde weekstaten voor het Eurosysteem.

Met het opstellen van een Maandbericht (in plaats van enkel een kwartaalverslag) en het publiceren van *Working Papers* en andere publicaties op haar website, doet de ECB feitelijk meer dan waartoe zij statutair verplicht is.

In tegenstelling tot het Federal Reserve System van de VS, de Bank of England en de Bank van Japan, publiceert de ECB echter geen notulen van de vergaderingen van haar belangrijkste besluitvormende orgaan, noch publiceert zij nadere gegevens over hoe de leden van de Raad van Bestuur hebben gestemd. Dit is in overeenstemming met de duidelijke bepalingen in artikel 10, lid 4, van de Statuten van het ESCB waarin staat dat de besprekingen van de vergaderingen vertrouwelijk zijn.

Het niet openbaar maken van stemgedrag beschermt tevens de onafhankelijkheid van de leden van de Raad van Bestuur. Het openbaar maken van individueel stemgedrag zou tot pressie en speculatie kunnen leiden over de motieven achter de beslissingen van de afzonderlijke leden van de Raad van Bestuur. Het zou het grote publiek zelfs inzicht geven in de vraag of pogingen om

het stemgedrag te beïnvloeden het beoogde resultaat hebben gehad. Hoewel dergelijke zorgen niet bijzonder relevant mogen lijken voor centrale banken die binnen “conventionele” natiestaten opereren, worden presidenten van NCB’s geassocieerd met hun thuislanden. Er bestaat derhalve een risico dat de betreffende nationale-bankpresident kan worden gezien als een “nationale vertegenwoordiger” binnen de Raad van Bestuur, hetgeen zou kunnen leiden tot ongerechtvaardigde pogingen hem/haar te beïnvloeden.

Artikel 10.4 van de Statuten bepaalt echter tevens dat “*de Raad van Bestuur kan besluiten het resultaat van zijn beraadslagingen openbaar te maken*”. Hiertoe houden de President en Vice-President van de ECB direct na de eerste Raadsvergadering van elke maand een persconferentie, waarvan een afschrift wordt gepubliceerd op de website van de ECB, en de ECB geeft regelmatig uitgebreide beoordelingen van monetaire en economische aangelegenheden in haar Maandbericht. In termen van tijdigheid en gedetailleerdheid lijkt het met deze berichtgevingen evengoed mogelijk beleidsbeslissingen (en de daaraan ten grondslag liggende overwegingen) toe te lichten als met wat andere centrale banken *summary records* (samenvatting van de beraadslagingen) zouden noemen.

4.3 DIALOOG EN SAMENWERKING MET DE INSTELLINGEN EN ORGANEN VAN DE GEMEENSCHAP

Hoewel het EG-Verdrag de beleidsverantwoordelijkheden binnen het kader van de EMU duidelijk verdeelt, bevordert het tegelijkertijd dialoog en samenwerking tussen de verschillende beleidsmakers via een aantal geformaliseerde contacten tussen de ECB en Gemeenschapsinstellingen en -organen.

Voor het Eurosysteem zijn werkrelaties tussen de ECB en andere beleidsbepalende organen binnen de EU noodzakelijk om zijn taken naar behoren te vervullen. Dit spreekt vanzelf voor alle taken waarvoor de ECB haar bevoegdheden met andere organen deelt. In deze gevallen eist het Verdrag samenwerking tussen de ECB en de desbetreffende instellingen of organen (zoals op het terrein van wisselkoersbeleid, vertegenwoordiging van het eurogebied en statistieken). Gezien de interactie tussen het gemeenschappelijke monetaire beleid en het economische beleid in de Gemeenschap, heeft de ECB er tevens belang bij in vruchtbare dialoog te blijven met andere beleidsmakers, zoals overheden en sociale partners. Een regelmatige dialoog tussen de ECB en andere beleidsbepalende instanties biedt gelegenheid voor het geven van een toelichting op de koers van het monetaire beleid en leidt tot een beter begrip van de activiteiten van de ECB. Op deze wijze kan de ECB een betrouwbare, op het stabiliseren van de inflatieverwachtingen gerichte referentieparameter bieden voor de besluiten van de afzonderlijke beleidsbepalende instanties.

4.3.1 Europees Parlement

De dialoog tussen de ECB en het Europees Parlement betreft voornamelijk de tenuitvoerlegging van het mandaat en de taken van de ECB. Zoals uiteengezet in Paragraaf 4.2, speelt het Europees Parlement een sleutelrol bij het verantwoording

doen afleggen van de ECB voor het gevoerde monetaire beleid en daarmee verband houdende taken.

Beraadslagingen inzake de Jaarverslagen van de ECB

Krachtens artikel 113, lid 3, van het EG-Verdrag wordt van de President van de ECB vereist dat hij het Jaarverslag van de ECB presenteert aan het Europees Parlement tijdens zijn plenaire vergadering. Nadat het Verslag is gepresenteerd, keurt het Parlement een resolutie goed die een uitgebreide beoordeling bevat van de werkzaamheden en beleidsvoering van de ECB.

Verslaglegging aan het Europees Parlement

Eveneens krachtens artikel 113, lid 3, van het Verdrag, kunnen de President van de ECB en de overige leden van de directie op verzoek van het Europees Parlement of op eigen initiatief worden gehoord door de bevoegde commissies van het Europees Parlement. Overeenkomstig deze bepaling verschijnt de President van de ECB vier keer per jaar voor de Commissie voor Economische en Monetaire Aangelegenheden van het Europees Parlement. Krachtens het Reglement van Orde van het Parlement, heeft deze Commissie tot taak de betrekkingen met de ECB te onderhouden. Tijdens deze hoorzittingen licht de President de beleidsbeslissingen van de ECB toe en beantwoordt vragen van de Commissieleden. Dientengevolge zijn deze hoorzittingen op kwartaalbasis de belangrijkste pijler geworden van de werkzaamheden van het Parlement aangaande het doen afleggen van verantwoording door de ECB.

Andere leden van de Directie van de ECB verschijnen eveneens in hoorzittingen van de Commissie voor Economische en Monetaire Aangelegenheden. In de afgelopen jaren werd de Vice-President doorgaans uitgenodigd om het Jaarverslag van de ECB aan de Commissie te presenteren ter voorbereiding op de daaropvolgende beraadslagingen in de plenaire zitting. Bovendien nodigt de Commissie één keer per jaar het Directielid uit dat verantwoordelijk is voor economie en onderzoek om het oordeel van de ECB te horen betreffende de jaarlijkse beoordeling door de Commissie van de EU-economie en de conceptversie van de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid. Bij gelegenheid heeft de Commissie tevens andere leden van de Directie uitgenodigd en gehoord inzake specifieke onderwerpen die verband houden met de bevoegdheden en taken van de ECB.

Commissievergaderingen zijn doorgaans voor het publiek toegankelijk en een woordelijk verslag van de beraadslagingen wordt kort na de hoorzitting op de website van het Europees Parlement geplaatst. Bovendien bevat het Jaarverslag van de ECB een apart hoofdstuk betreffende verantwoording en de verhouding tussen de ECB en het Parlement, waarin de belangrijkste punten worden genoemd die in de loop van de reguliere dialoog zijn besproken.

Schriftelijke vragen

Naast de directe samenwerking en uitwisseling van gedachten tussen de President van de ECB en leden van de Commissie voor Economische en Monetaire Aangelegenheden, staat het Reglement van Orde van het Parlement het europarlementariërs tevens toe schriftelijke vragen aan de ECB in te dienen via de Voorzitter van de Commissie (nieuwe Regel 40a “Schriftelijke vragen

aan de Europese Centrale Bank”). Deze vragen, samen met de door de ECB voorbereide antwoorden, worden vervolgens in het Publicatieblad van de Europese Unie gepubliceerd. Zij worden derhalve aan het publiek beschikbaar gesteld in alle officiële talen van de Gemeenschap.

Hoewel noch het Verdrag noch de Statuten van het ESCB dienaangaande bepalingen bevatten, heeft de ECB met deze procedure ingestemd. Zij heeft echter benadrukt dat dit op geen enkele wijze het belang van de reguliere hoorzittingen vermindert, alwaar de belangrijkste vragen betreffende de beleidsbeslissingen van de ECB dienen te blijven worden besproken.

Overige gebieden van samenwerking

Er zijn nog drie belangrijke gebieden van samenwerking tussen de ECB en het Europees Parlement:

1. Het Parlement wordt geraadpleegd inzake de benoeming van de President en Vice-President van de ECB en van de overige leden van de Directie (artikel 112, lid 2, van het EG-Verdrag). De Economische en Monetaire Commissie houdt hoorzittingen met de voorgedragen personen en de plenaire vergadering van het Europees Parlement keurt een advies goed.
2. Het Parlement is betrokken bij communautaire wetgeving tot wijziging en aanvulling van de Statuten van het ESCB (artikel 10.6, 41 en 42 van de Statuten). Overeenkomstig artikel 41 van de Statuten is voor wijziging van de Statuten toestemming van het Parlement vereist en dient hij krachtens artikel 10.6, te worden geraadpleegd inzake wijziging van stemrecht, en overeenkomstig artikel 42 inzake aanvullende wetsvoorstellen.
3. Het Parlement is tevens betrokken in andere wetgevingsprocessen op gebieden die binnen de verantwoordelijkheid van de ECB vallen.

4.3.2 Raad van de Europese Unie en Eurogroep

De ECB deelt verantwoordelijkheid met de EU-Raad wat betreft wisselkoersaangelegenheden en de internationale vertegenwoordiging van het eurogebied. Verder overlegt zij met de Raad over economische beleidscoördinatie op het niveau van het eurogebied. Het respecteren van de onafhankelijkheid van de ECB en erkenning van haar verantwoordelijkheden impliceert echter dat er tussen de ECB en de Eurogroep op het gebied van economisch beleid slechts sprake kan zijn van een niet-bindende dialoog; het kan niet betekenen dat monetair beleid vooraf wordt gecoördineerd met ander beleid.

Tevens dient te worden opgemerkt dat het de verantwoordelijkheid is van de Raad aanbevelingen te doen aan de staatshoofden of regeringsleiders betreffende de benoeming van de President, Vice-President en overige leden van de Directie van de ECB.

EU-Raad

Juridisch gesproken bestaat er slechts één EU-Raad; de Raad komt echter in verschillende samenstellingen bijeen, afhankelijk van het te bespreken onderwerp. Voor zeer belangrijke EMU-besluiten, zoals de toetreding van EU-lidstaten tot het eurogebied of wijziging van artikel 10, lid 2, van de Statuten van het ESCB, komt de Raad bijeen in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders³. In tegenstelling hiermee vallen de lopende EMU-zaken binnen de bevoegdheid van de Raad van Ministers van Economische Zaken en Financiën (Ecofin-Raad). In dit kader heeft de Europese Raad van 12 en 13 december 1997 in Luxemburg in paragraaf 44 van de door het Voorzitterschap opgestelde conclusies uitdrukkelijk gesteld dat de Ecofin-Raad opereert als het centrum voor de coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, en dat de Raad bevoegd was op die gebieden te handelen.

Hoewel niet alle EU-lidstaten deel uitmaken van het eurogebied, nemen vertegenwoordigers van alle lidstaten (met inbegrip van degenen die niet deelnemen aan de derde fase van de EMU) deel aan de beraadslagingen van de EU-Raad inzake EMU-aangelegenheden. De stemrechten van de vertegenwoordigers van de niet-deelnemende landen worden echter in de meeste, doch niet alle, EMU-aangelegenheden opgeschort. Een uitzondering waarbij alle leden stemrecht hebben, vormt onder andere communautaire wetgeving die de EU-Raad goedkeurt op basis van artikel 107 van het EG-Verdrag, namelijk wetgeving tot wijziging of aanvulling van de Statuten van het ESCB (zie Paragraaf 2.5.4).

Krachtens artikel 113, lid 2, van het EG-Verdrag wordt de President van de ECB uitgenodigd deel te nemen aan vergaderingen van de Ecofin-Raad telkens wanneer er zaken op de agenda staan die verband houden met de doelstellingen en taken van het ESCB. Dergelijke aangelegenheden zijn bijvoorbeeld de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid, zaken aangaande de euro, hervormingen binnen de financiële sector in Europa en de externe vertegenwoordiging van de Gemeenschap binnen de EMU, alsmede onderwerpen met betrekking tot het wisselkoersbeleid.

De ECB neemt tevens deel aan Ecofin-Raadsvergaderingen wanneer er over “aanvullende wetgeving” of wijziging van bepalingen in de Statuten van het ESCB wordt gesproken. Bij deze gelegenheden is de ECB tevens vertegenwoordigd in de relevante substructuren van de Raad bij de voorbereiding van de Ecofin-Raadszitting. Bovendien wordt de ECB doorgaans uitgenodigd als waarnemer bij de voorbereiding van andere communautaire wetgeving op terreinen die voor haar bijzonder relevant zijn. De ECB is tevens betrokken geweest bij de werkzaamheden van specifieke ad hoc organen die onderwerpen behandelen die van belang zijn voor of rechtstreeks betrekking hebben op de ECB, zoals

³ De EU-Raad die bijeen komt in de samenstelling van staatshoofden of regeringsleiders, dient niet te worden verward met de Europese Raad. Laatstgenoemde, die bestaat uit de staatshoofden of regeringsleiders van de EU-lidstaten en de Voorzitter van de Europese Commissie, voorziet de Europese Unie van de noodzakelijke stimulansen voor haar ontwikkeling en stelt de globale politieke richtsnoeren vast. De besluiten van de staatshoofden of regeringsleiders ter benoeming van leden van de Directie en ter bepaling van de hoofdzetel van de ECB zijn van intergouvernementele aard.

het *Financial Services Committee* (Comité Financiële Dienstverlening) of het *Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets* (Comité van “wijze mannen” voor de regulering van de Europese effectenmarkten).

De President van de ECB woont regelmatig de informele, halfjaarlijkse vergaderingen bij van de Ecofin-Raad, die een mogelijkheid bieden voor open discussie over actuele onderwerpen zonder de gewoonlijke procedurele beperkingen van formele Raadszittingen. De presidenten van de NCB's worden eveneens uitgenodigd voor deze vergaderingen en vergezellen dan hun respectieve ministers.

De ECB heeft ook belangrijke rapportageverplichtingen vis-à-vis de Ecofin-Raad. Zo biedt de President van de ECB het Jaarverslag van de ECB aan de Raad aan; voorts rapporteert de President van de ECB aan de Raad in het kader van de eens per twee jaar te houden convergentiebeoordeling conform artikel 122 van het Verdrag.

Eurogroep

Zoals reeds aangegeven, beraadslaagt de EU-Raad over EMU-aangelegenheden in voltallige samenstelling, zij het meestal met opgeschorte stemrechten voor de vertegenwoordigers van niet-deelnemende landen. Het Verdrag voorziet niet in een gremium waar de ministers van Financiën van de lidstaten van het eurogebied bijeen komen voor het bespreken van zaken van gemeenschappelijk belang die verband houden met het eurogebied en de gemeenschappelijke munt. Om hieraan een einde te maken, heeft de Europese Raad van Luxemburg van december 1997 besloten tot het instellen van de “Eurogroep”: een informeel lichaam bestaande uit de ministers van Financiën van de landen van het eurogebied en de Commissaris voor Economische en Monetaire Aangelegenheden. Sinds 2005 wordt de Eurogroep voorgezeten door een President die voor twee jaar wordt gekozen door een gewone meerderheid van de Eurogroep-leden. De ECB wordt “waar passend” uitgenodigd deel te nemen aan Eurogroep-vergaderingen; tot dusver is de ECB regelmatig uitgenodigd en heeft zij aan alle vergaderingen deelgenomen.

De Eurogroep vormt een communicatiekanaal op het niveau van het eurogebied, gelijk de informele contacten die van oudsher bestaan tussen overheden en centrale banken binnen natiestaten. De informele aard van de Eurogroep maakt het mogelijk openhartig te spreken over alle onderwerpen die voor het eurogebied van belang zijn. De sfeer van openheid en onderling vertrouwen wordt versterkt door het beperkt aantal deelnemers aan de bijeenkomsten van de Eurogroep, waarbij slechts de ministers, de betreffende Commissaris en de President van de ECB (elk vergezeld door één ander) aanwezig zijn; dit staat in schrille tegenstelling tot het gebruikelijke grote aantal deelnemers aan de formele vergaderingen van de EU-Raad.

De Eurogroep komt gewoonlijk eens per maand bijeen, voorafgaand aan de bijeenkomst van de Ecofin-Raad. De besprekingen binnen de Eurogroep richten zich op het algemene functioneren van de economie van het eurogebied,

met name de algehele economische vooruitzichten voor het eurogebied, de begrotingsontwikkelingen in de afzonderlijke landen van het eurogebied, en manieren waarop politieke stimulansen kunnen worden gegeven voor verdere pogingen om structurele hervormingen te verwezenlijken. Daarnaast bespreekt de Eurogroep de ontwikkelingen in de wisselkoers van de euro alsmede de externe perceptie van het eurogebied als entiteit.

4.3.3 Europese Commissie

De Europese Commissie is ook betrokken bij de dialoog tussen de ECB en de Ecofin-Raad. De Commissaris voor Economische en Monetaire Aangelegenheden woont de respectieve vergaderingen bij van de Ecofin-Raad en de Eurogroep alsmede de vergaderingen van de Raad van Bestuur van de ECB.

Ook op andere dan deze allerhoogste niveaus van beleidsdialoog onderhouden de Commissie en de ECB nauwe werkrelaties, die nog worden versterkt door frequente contacten, zowel multilateraal zoals binnen het Economisch en Financieel Comité en het Comité voor Economische Politiek (zie hieronder), als bilateraal. Deze contacten zijn van bijzonder belang gezien de centrale rol die de Europese Commissie speelt bij de economische-beleidsbepaling in de Gemeenschap. Met name zijn aan de Commissie een aantal specifieke taken toevertrouwd met betrekking tot de EMU. Deze omvatten:

- het formuleren van aanbevelingen voor de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid (GREB's);
- het volgen van de begrotingssituatie in de lidstaten en daarover verslag doen aan de Ecofin-Raad;
- het opstellen, ten minste één keer in de twee jaar, van een convergentieverslag waarin wordt onderzocht of de lidstaten die nog op de euro moeten overgaan hebben voldaan aan de convergentiecriteria.

Daarnaast heeft de Europese Commissie een brede reeks specifieke werkzaamheden geïnitieerd, of is daar althans bij betrokken, die verband houden met danwel invloed hebben op de taken en werkzaamheden van het Eurosysteem. In veel gevallen kan het nuttig of zelfs nodig zijn de ECB hierbij rechtstreeks te betrekken.

- Eurostat en de ECB werken nauw samen op het gebied van statistieken, zowel bilateraal als binnen de relevante statistische comités van de Gemeenschap, in het bijzonder het Comité voor Monetaire, Financiële en Betalingsbalansstatistieken (zie Paragraaf 3.5).
- Ook op andere gebieden is de ECB betrokken bij een aantal gespecialiseerde werkgroepen en regelgevende comités. Dergelijke lichamen behandelen een brede reeks onderwerpen, bijvoorbeeld financiële-marktintegratie (bijv. de “Giovanni Group”) of bedrijfseconomisch toezicht en financiële stabiliteit

(bijv. het *European Banking Committee* (EBC) en het *Committee of European Banking Supervisors* (CEBS)).

- Ten slotte werken de Commissie en de ECB nauw samen op terreinen die met de uitbreiding van de EU verband houden en binnen de bevoegdheden en deskundigheid van de ECB vallen.

4.3.4 Economisch en Financieel Comité

Het Economisch en Financieel Comité (EFC), opgericht krachtens Verdragsartikel 114, lid 2, voorziet de Ecofin-Raad van advies en voorbereidende analyses met betrekking tot een groot aantal economische en financiële vraagstukken. In paragraaf 12 van zijn Resolutie inzake coördinatie van economisch beleid in de derde fase van de EMU, heeft de Luxemburgse Raad van december 1997 de EFC tevens de taak toebedeeld het kader te bieden waarbinnen de dialoog tussen de Raad en de ECB kan worden voorbereid en voortgezet op het niveau van hooggeplaatste functionarissen van ministeries, NCB's, de Commissie en de ECB.

Het Verdrag bepaalt dat de lidstaten, de Commissie en de ECB ieder ten hoogste twee leden van het Comité benoemen. Traditiegetrouw bestaan de twee vertegenwoordigers van elke lidstaat uit een hooggeplaatste regeringsfunctionaris en een hooggeplaatste functionaris van de respectieve centrale bank. Nu dat de EU echter 25 lidstaten telt, komt het EFC doorgaans in beperkte samenstelling bijeen met slechts één vertegenwoordiger per lidstaat (gewoonlijk een hooggeplaatste regeringsfunctionaris) en twee vertegenwoordigers van zowel de Commissie als de ECB. De ECB-vertegenwoordigers zijn thans de Vice-President en het lid van de Directie dat verantwoordelijk is voor de afdeling Economie; hun plaatsvervangers zijn respectievelijk de Directeur-Generaal voor Internationale Betrekkingen en die voor Economie.

Door haar deelname aan het EFC is de ECB betrokken geraakt bij de besprekingen over de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid, het toezicht op het begrotingsbeleid op basis van de door de lidstaten jaarlijks ingediende stabiliteits-en convergentieprogramma's, en de voorbereiding van de Europese standpunten ten aanzien van internationale aangelegenheden. De ECB neemt ook deel aan andere werkzaamheden van het comité, die uiteenlopen van technische aangelegenheden zoals het slaan van euromunten tot institutionele hervormingen en de externe vertegenwoordiging van de Europese Unie binnen de EMU.

De besprekingen binnen het EFC dienen ook ter voorbereiding van de dialoog tussen de ministers van Financiën van het eurogebied en de ECB die plaatsvindt binnen de Eurogroep. Een centraal kenmerk van de deelname van de ECB in het EFC betreft het opstellen van beoordelingen aangaande de algehele economische vooruitzichten voor het eurogebied en de wisselkoersontwikkelingen. Daarnaast draagt de ECB ook bij met een doorlopende analyse van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën en de juistheid van de algemene oriëntatie van het begrotingsbeleid.

De betrokkenheid van de ECB in het EFC is gebaseerd op volledig respect voor haar onafhankelijkheid en exclusieve verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke monetaire beleid. De ECB neemt deel aan de discussies en geeft haar oordeel over alle onderwerpen, maar zij neemt niet deel aan stemprocedures. Daarnaast onthoudt het EFC zich bewust van enige bespreking van de monetaire-beleidsvoering. Hetzelfde geldt voor uitspraken over het gemeenschappelijke monetaire beleid die worden gedaan op bijeenkomsten van internationale organisaties en fora, zoals het IMF of de G7. In overeenstemming met de verdeling van de verantwoordelijkheden worden dergelijke verklaringen voorbereid en gepresenteerd onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van de ECB.

4.3.5 Comité voor Economische Politiek

Het in 1974 krachtens een Besluit van de EU opgerichte Comité voor Economische Politiek (EPC)⁴ bestaat uit twee vertegenwoordigers en twee plaatsvervangers van elk van de lidstaten, de Europese Commissie en de ECB.

Net als het EFC, is het Comité voor Economische Politiek betrokken bij de voorbereiding van Eurogroep- en Ecofin-Raadsvergaderingen; zijn werkzaamheden richten zich echter in het bijzonder op structurele hervormingen. Als onderdeel van het zogeheten “proces van Cardiff” (zie Paragraaf 1.2.2), maakt het Comité jaarlijks een diepgaande beoordeling van de economische hervormingen in de lidstaten. Daarnaast is het EPC nauw betrokken bij het “proces van Luxemburg” (zie Paragraaf 1.2.2), dat als platform dient voor coördinatie tussen lidstaten op het gebied van werkgelegenheidsbeleid. Het Comité houdt zich verder bezig met tal van structurele zaken die op de lange termijn spelen, zoals de begrotingsimplicaties van de vergrijzing van de bevolking.

Aangezien de ECB zeer groot belang hecht aan structurele hervormingen in de lidstaten als het belangrijkste middel om de werkloosheid te bestrijden en het groeipotentieel van het eurogebied ten volle te benutten, biedt de deelname van de ECB in het EPC een bruikbare mogelijkheid bij te dragen aan het werk van het Comité. Net als bij het EFC, is de betrokkenheid van de ECB bij het werk van het EPC gebaseerd op volledig respect voor de onafhankelijkheid van de Bank.

4.3.6 Macro-economische dialoog

Het doel van de Macro-economische dialoog is om meer begrip te creëren voor de beleidsvereisten die impliciet in de EMU besloten liggen, teneinde de voorwaarden voor een niet-inflatoire en werkgelegenheidsbevorderende groei te verbeteren. Deze tweemaal per jaar te houden dialoog staat ook wel bekend als het “Keulse proces”, aangezien zij werd ingesteld door de Europese Raad in Keulen in 1999 (zie Paragraaf 1.2.2) en wordt gehouden op zowel politiek als technisch niveau. De dialoog gaat uit van de volledige onafhankelijkheid van

⁴ Raadsbesluit 74/112/EEG van 18 februari 1974 tot instelling van een Comité voor economische politiek (Pb L 63, 5.3.1974, blz. 21).

de betrokken partijen, met name die van de sociale partners bij het proces van loonvorming en die van de ECB met betrekking tot het gemeenschappelijke monetaire beleid. Erkenning dat de diverse partijen verantwoordelijk zijn voor aparte componenten van het beleid en de daarmee gepaard gaande verplichtingen doet beseffen dat elk van die partijen verantwoordelijk is voor de geslaagde uitvoering van dat beleid op het eigen domein.

4.4 HET TALENREGIME VAN DE ECB

Als Gemeenschapsorganisatie richt de ECB zich tot een meertalig publiek en heeft zij multinationale besluitvormende organen en medewerkers. De linguïstische pluriformiteit van de EU vereist dat de ECB in veel talen communiceert met het oog op het bereiken van een zo breed mogelijk publiek. De ECB volgt een pragmatische benadering die respect voor de linguïstische diversiteit in de EU verzoent met het beginsel van efficiëntie en tijdigheid van communicatie.

Sinds 1 mei 2004 zijn er 20 officiële Gemeenschapstal⁵. Het linguïstisch regime van de ECB met betrekking tot haar rechtsinstrumenten en betrekkingen met derden en het grote publiek stoelt op de beginselen van meertaligheid die zijn neergelegd in communautaire wetgeving⁶. Verordeningen en overige rechtsinstrumenten met algemene toepasbaarheid worden in alle officiële talen gepubliceerd. Hetzelfde geldt voor de statutaire publicaties (bijv. Jaarverslagen, Maandberichten) en een aantal persberichten. Rechtsinstrumenten die zich richten op afzonderlijke derden, worden gepubliceerd in de taal van de degene tot wie zij zijn gericht. Derden die zich schriftelijk tot de ECB wenden in een van de officiële Gemeenschapstal⁵, krijgen daarop schriftelijke antwoord in de gebruikte taal.

Voor de meeste andere vormen van communicatie en, in het bijzonder, voor de interne communicatie in ECB- en intra-ESCB-verband, wordt slechts één werktal, namelijk het Engels, gebruikt. Uitzonderingen zijn de verslagen van de vergaderingen van de Raad van Bestuur, de Algemene Raad en de ESCB-Comités, waar in enkele talen simultaan wordt getolkt. Het gebruik van een gemeenschappelijke werktal komt tegemoet aan de behoefte aan snelle, effectieve en volledig betrouwbare communicatie binnen de ECB en het Eurosysteem bij het formuleren en implementeren van het gemeenschappelijke monetaire beleid en daarmee verband houdende taken.

4.5 RECHTERLIJKE TOETSING DOOR HET HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Zoals reeds aangegeven, heeft de ECB krachtens het Verdrag en de Statuten van het ESCB uitgebreide bevoegdheden, waaronder regelgevende bevoegdheden

⁵ In alfabetische volgorde van de talen: Spaans, Tsjechisch, Deens, Duits, Grieks, Engels, Ests, Frans, Italiaans, Lets, Litouws, Hongaars, Maltees, Nederlands, Pools, Portugees, Slowaaks, Sloveens, Fins en Zweeds.

⁶ EEG Raadsverordening Nr. 1 tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap.

en het recht om sancties en boetes op te leggen ten aanzien van activiteiten die de Verordeningen en Besluiten van de ECB doorkruisen. Derhalve voorziet artikel 35.1 van de Statuten van het ESCB in een juridische toetsing van het doen en laten van de ECB onder de voorwaarden die zijn neergelegd in artikel 230 en 233 van het EG-Verdrag. Dienovereenkomstig kan de EU-Raad, de Commissie of een lidstaat een rechtsgeding aanspannen bij het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (HvJ EG) tegen handelingen van de ECB die bedoeld zijn om rechtsgevolgen te hebben voor derden. Het HvJ EG is bij dergelijke handelingen wanneer het “onbevoegdheid, schending van wezenlijke vormvoorschriften, schending van [het] Verdrag of van enige uitvoeringsregeling daarvan, danwel wegens misbruik van bevoegdheid” betreft, bevoegd uitspraak te doen (tweede paragraaf van artikel 230 van het Verdrag). Bovendien kan een natuurlijke of een rechtspersoon, onder dezelfde voorwaarden, een rechtsgeding aanspannen tegen de ECB dat voor die persoon van direct en individueel belang is (vierde paragraaf van artikel 230).

Krachtens artikel 232 van het Verdrag, kan de ECB voor schending van het Verdrag door het nalaten een besluit te nemen, ook door een Gemeenschapsinstelling of een lidstaat voor het HvJ EG worden gedaagd. Evenzo kan een natuurlijke of een rechtspersoon bij het Hof bezwaar aantekenen dat de ECB heeft nagelaten te zijnen aanzien een handeling te verrichten die volgens het Verdrag of the Statuten van het ESCB is vereist.

Indien het bezwaar gegrond wordt geacht, wordt het besluit door het HvJ EG nietig verklaard of, in het geval van een nalatigheid, verklaart dat het nalaten een besluit te nemen strijdig was met het Verdrag. In die gevallen, is de ECB gehouden de noodzakelijke maatregelen te nemen om aan de uitspraak van het Hof te voldoen. Een dergelijke situatie ontstond in 2003 toen het HvJ EG de eigen fraudebestrijdingsregeling van de ECB nietig verklaarde en oordeelde dat de ECB onderworpen was aan het fraudebestrijdingsstelsel van de Gemeenschap (zie Paragraaf 4.6).

Het HvJ EG toetst niet alleen het doen en laten van de ECB, maar is tevens bevoegd uitspraak te doen in beroepen die de ECB instelt tegen een Gemeenschapsinstelling of een lidstaat teneinde haar voorrechten te handhaven, of tegen een Gemeenschapsinstelling vanwege het nalaten van laatstgenoemde om een besluit te nemen (respectievelijk artikel 230 en 232). Evenzo kan de ECB een beroep instellen tegen een NCB indien deze verzuimt Verdrags- of statutaire verplichtingen na te komen (artikel 237, lid d, van het Verdrag).

Het HvJ EG is tevens bevoegd in geschillen tussen de ECB en haar medewerkers (zie Paragraaf 6.4.1) en in alle gevallen waar, middels een overeenkomst tussen de ECB en haar contractuele partners, de bevoegdheid is toegekend aan het Hof.

4.6 CONTROLE VAN FINANCIËEL BEHEER EN INTEGRITEIT

Solide financieel beheer van het Eurosysteem is een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang; per slot van rekening oefenen de ECB en de NCB's een publieke functie uit waarmee uiteindelijk het geld van de belastingbetaler is gemoeid. Dienovereenkomstig bevat het Verdrag diverse bepalingen die het financieel beheer en de integriteit van de ECB onderwerpen aan controle.

De ECB voldoet aan haar verantwoordingsplicht door een Jaarrekening op te stellen en deze als onderdeel van het Jaarverslag te publiceren. De Jaarrekening van de ECB en van alle NCB's van het Eurosysteem worden door onafhankelijke, externe accountants onderzocht. Krachtens artikel 27.1 van de Statuten van het ESCB zijn deze externe accountants op aanbeveling van de Raad van Bestuur aanvaard door de EU-Raad. De juridische bepalingen en daarmee verband houdende door de ECB ontwikkelde praktijken werden in overeenstemming bevonden met de *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies* van het IMF die in 1999 werd goedgekeurd en in augustus 2000 voor het laatst werd herzien.

Naast de onafhankelijke externe audit, wordt het financieel beheer van de ECB tevens gecontroleerd door de Europese Rekenkamer. Krachtens artikel 27, lid 2, van de Statuten voert de Rekenkamer een doelmatigheidscontrole uit bij de ECB en publiceert een Jaarverslag in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Ten slotte valt de ECB na een uitspraak van het HvJ EG van 10 juli 2003⁷ binnen de werkingssfeer van het fraudebestrijdingssysteem dat op basis van artikel 280 van het EG-Verdrag is opgezet door de Europese Gemeenschap.⁸ Dit systeem stelt het Europees Bureau voor fraudebestrijding – een onafhankelijk onderzoeksbureau binnen de Commissie⁹ – in staat fraude en andere onregelmatigheden bij de ECB te onderzoeken in het geval er een met redenen omkleed vermoeden bestaat. In het licht van de uitspraak heeft de ECB haar interne regels en procedures aangepast aan het door het HvJ EG in haar oordeel omschreven juridisch kader, en heeft zij de noodzakelijke maatregelen goedgekeurd teneinde bij de bestrijding van fraude nauwe coördinatie met OLAF te waarborgen.¹⁰

⁷ Verordening (EG) Nr. 1073/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 25 mei 1999 betreffende de door het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF) verrichte onderzoeken, Pb L 136, 31.05.1999, blz. 1.

⁸ Zaak C-11/00 *Commissie van de Europese Gemeenschappen v. de Europese Centrale Bank* [2003] ECR I-07147.

⁹ Commissiebesluit van 28 april 1999 houdende oprichting van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (Pb L 136, 31.5.1999, blz. 20).

¹⁰ Besluit (ECB/2004/11) van de Europese Centrale Bank van 3 juni 2004 betreffende de voorwaarden voor en de wijze van uitvoering van onderzoeken binnen de Europese Centrale Bank, door het Europees Bureau voor fraudebestrijding, op het gebied van de bestrijding van fraude, corruptie en elke andere onwettige activiteit waardoor de financiële belangen van de Europese Gemeenschappen worden geschaad en tot wijziging van de arbeidsvoorwaarden voor het personeel van de Europese Centrale Bank (Pb L 230, 30.6.2004, blz. 56).

Jean-Claude Trichet met de ministers van Financiën en de centrale-bankpresidenten bij de jaarlijkse vergadering van het Internationaal Monetair Fonds in Singapore in september 2006

5 DE BETROKKENHEID VAN DE ECB BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

De ECB is betrokken bij het vertegenwoordigen van het eurogebied op internationaal niveau, oftewel het vertegenwoordigen van de Europese Gemeenschap met betrekking tot EMU-aangelegenheden in internationale organisaties en fora voorzover het taken betreft die aan het Eurosysteem zijn toevertrouwd. De exacte aard van deze betrokkenheid hangt af van de verdeling van bevoegdheden binnen de Gemeenschap en tussen de Gemeenschap en de lidstaten. Aldus kan de betrokkenheid van de ECB in internationale organisaties en fora, afhankelijk van het te bespreken onderwerp, variëren van exclusieve vertegenwoordiging van de beleidsstandpunten van de Europese Gemeenschap tot het formuleren van de eigen standpunten van de ECB naast die van andere beleidsmakers op Gemeenschaps- en nationaal niveau.

5.1 ACHTERGROND

Toen het monetair en wisselkoersbeleid werd overgeheveld naar Gemeenschapsniveau, werd het noodzakelijk regelingen te vinden die de ECB in staat zouden stellen deel te nemen aan monetaire en financiële samenwerking op internationaal niveau. Bij deze regelingen dienden de volgende vier aspecten in aanmerking te worden genomen.

i. De verdeling van bevoegdheden binnen de Gemeenschap

Artikel 111, lid 3 en 4, van het EG-Verdrag stelt de EU-Raad in staat een besluit te nemen over de regelingen voor het voeren van onderhandelingen en het sluiten van overeenkomsten met niet-EU landen of internationale organisaties betreffende het monetaire of wisselkoersregime en betreffende het standpunt en de vertegenwoordiging van de Gemeenschap op internationaal niveau met betrekking tot EMU-aangelegenheden, alles overeenkomstig de bevoegdheidsverdeling binnen de Gemeenschap. Tot nu toe zijn de bepalingen uit artikel 111, lid 3, alleen gebruikt om overeenkomsten te sluiten tussen de Europese Gemeenschap en bepaalde niet-EU landen betreffende monetaire en wisselkoersaangelegenheden¹; de andere bepalingen zijn nog niet gebruikt. In plaats daarvan zijn de huidige regelingen voor de vertegenwoordiging van de Gemeenschap gebaseerd op afspraken gemaakt op de vergaderingen van de Europese Raad in Luxemburg in december 1997 en in Wenen in december 1998. De conclusies van het Voorzitterschap van de Luxemburgse Europese Raad stellen dat de ECB en de Ecofin-Raad hun taken in het vertegenwoordigen van de Gemeenschap op internationaal niveau op efficiënte wijze zullen uitvoeren en in overeenstemming met de verdeling van bevoegdheden die in het Verdrag is neergelegd.

¹ Dit is het geval voor de vier Raadsbesluiten betreffende de monetaire verhoudingen met het Vorstendom Monaco, de Republiek San Marino, het Vorstendom Andorra en Vaticaanstad, alsmede de twee Raadsbesluiten betreffende wisselkoersaangelegenheden ten aanzien van de Kaapverdische escudo en de CFA frank en Comorese franc.

ii. De verdeling van verantwoordelijkheden binnen de Eurosysteem

Krachtens artikel 6, lid 1, en artikel 12, lid 5, van de Statuten van het ESCB is het aan de Raad van Bestuur een besluit te nemen over hoe het Eurosysteem op internationaal niveau dient te worden vertegenwoordigd. De ECB mag deelnemen aan internationale monetaire instellingen, net als de NCB's op voorwaarde dat de Raad van Bestuur daarmee instemt. De Raad van Bestuur heeft besloten dat de NCB's deel dienen te blijven nemen aan internationale organisaties en fora, afhankelijk van de mate waarin hun respectieve landen bij dergelijke organen betrokken zijn, terwijl de ECB er voor zorg dient te dragen dat het Eurosysteem steeds is vertegenwoordigd waar dat nodig of passend lijkt.

iii. De verdeling van bevoegdheden tussen de Gemeenschap en de landen van het eurogebied

Zoals besproken in Paragraaf 1.2.2 blijven de afzonderlijke landen van het eurogebied verantwoordelijk voor het gehele economisch beleid, uitgezonderd monetair en wisselkoersbeleid. Dit houdt in dat de betrokkenheid van de ECB, de Gemeenschap en afzonderlijke EU-lidstaten bij het proces van internationale samenwerking varieert afhankelijk van de mandaten van de betreffende internationale organisaties en fora.

iv. De institutionele structuur van de afzonderlijke internationale organisaties en fora

De overdracht van monetaire soevereiniteit wierp enkele unieke vragen op aangaande het institutionele kader voor internationale betrekkingen, aangezien de destijds bestaande regelingen niet waren afgestemd op de betrokkenheid van een muntunie zo groot als het eurogebied. De bestaande waaier van internationale organisaties en fora is ontwikkeld om de samenwerking te bevorderen tussen soevereine staten die de volledige bevoegdheid hadden over het door hun te voeren economische, monetaire en financiële beleid. Om doeltreffend te zijn, was het ten aanzien van de bepalingen die ten grondslag lagen aan de internationale betrekkingen van de Gemeenschap en de ECB nodig over aanpassing van de regels en procedures te onderhandelen waarop internationale betrekkingen gebaseerd waren. Tot nu toe waren deze aanpassingen grotendeels gebaseerd op pragmatisme. Dit is in overeenstemming met de conclusies van het Voorzitterschap van de Europese Raad in Wenen waarin wordt gesteld dat *“een pragmatische aanpak waarbij de aanpassing van bestaande regels en praktijken tot een minimum wordt beperkt, de grootste kansen op welslagen heeft, uiteraard op voorwaarde dat die aanpak een resultaat oplevert waarin de rol van de euro naar behoren wordt erkend”*.

De pragmatische oplossingen die tot dusver zijn ontwikkeld, staan ECB-deelname toe aan internationale organisaties en fora waar het de aan het Eurosysteem toevertrouwde taken betreft.

- Wanneer internationale samenwerking het *gemeenschappelijke monetaire beleid* betreft, is de ECB de enige instelling die beleidsstandpunten van de Europese Gemeenschap mag vertegenwoordigen, aangezien het gemeenschappelijke monetaire beleid een exclusieve bevoegdheid is van de belangrijkste

besluitvormende organen van de ECB, namelijk de Raad van Bestuur en de Directie.

- Wat betreft de *wisselkoers van de euro* deelt de ECB de verantwoordelijkheid met de EU-Raad (Ecofin) en de Eurogroep. Derhalve zijn zowel de President van de ECB als de President van de Eurogroep betrokken bij beraadslagingen met derden – bijvoorbeeld op G7-niveau – en communicatiebeleid.
- Op het gebied van *betalingssystemen* kan de ECB standpunten formuleren op internationaal niveau over aangelegenheden die verband houden met de verantwoordelijkheid van het Eurosysteem voor het bevorderen van de soepele en efficiënte werking van betalings- en verrekeningssystemen. De NCB's van het eurogebied, die naast de ECB deelnemen aan internationale organisaties en fora, mogen tevens opvattingen tot uitdrukking brengen die hun eigen verantwoordelijkheid en ervaring met het beheren en controleren van binnenlandse betalings- en verrekeningssystemen weerspiegelen.
- Wat betreft *statistische aangelegenheden*, bevatten de Statuten van het ESCB een algemene verplichting voor de ECB om met internationale organisaties samen te werken. Deze bepaling, die rekening houdt met het feit dat statistische werkzaamheden in een mondiale context plaatsvinden, staat de ECB toe standpunten te formuleren samen met andere bevoegde Gemeenschapsorganen (bijv. Eurostat).
- Op het gebied van *bedrijfseconomisch toezicht en financiële stabiliteit* mag de ECB deelnemen aan relevante internationale besprekingen en haar standpunten tot uitdrukking brengen naast die van de nationale autoriteiten die op dit terrein bevoegd zijn (bijv. NCB's en nationale toezichhoudende instanties).

5.2 BELEIDSMATIGE INHOUD VAN DE INTERNATIONALE BETREKKINGEN VAN DE ECB

De hoofdactiviteiten van de ECB op het gebied van internationale samenwerking omvatten de uitwisseling van informatie en gedachten met andere beleidsmakers binnen multilaterale organisaties en fora. Wederzijdse beoordelingen van de economische ontwikkelingen en beleidsvoering in de belangrijkste economische gebieden is in dit kader van bijzonder belang aangezien het de ECB beter in staat stelt het effect van externe ontwikkelingen op de economie van het eurogebied te analyseren. De uitwisseling van informatie en gedachten wordt verder gecompleteerd door toezicht uitgevoerd door onafhankelijke organisaties, zoals het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

De ECB neemt tevens deel aan inspanningen van de internationale gemeenschap om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen over een aantal voorkeurspraktijken en regels die bedoeld zijn om beleidvorming efficiënter en transparanter te maken. Voorkeurspraktijken zijn meestal neergelegd in basisbeginselen, standaarden en codes die in elk afzonderlijk land op vrijwillige basis dienen te worden geïmplementeerd. Het vaststellen van voorkeurspraktijken

stimuleert navolging en transparantie onder beleidsmakers en maakt daarmee het begrip behoorlijk openbaar bestuur tot een centrale component van internationale samenwerking.

De beleidsinhoud van de internationale samenwerking van de ECB omvat echter geen ex ante coördinatie van haar monetaire en wisselkoersbeleid met dat van de landen buiten het eurogebied. Dit zou gemakkelijk tot onverenigbaarheid met haar mandaat en onafhankelijke status kunnen leiden. Pogingen tot coördinatie vooraf zou niet alleen de specifieke verantwoordelijkheden van beleidsmakers vertroebelen, maar tevens de mogelijkheden tot het afleggen van verantwoording verminderen.

5.3 BETREKKINGEN VAN DE ECB MET INTERNATIONALE ORGANISATIES

De ECB heeft betrekkingen aangeknoopt met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Beide organisaties beoordelen periodiek de economische en beleidsontwikkelingen in hun lidstaten.

5.3.1 Internationaal Monetair Fonds

Het IMF, dat werd opgericht in 1944 ingevolge de Overeenkomst van Bretton Woods, telt momenteel 184 lidstaten. Zijn belangrijkste taken zijn het bevorderen van mondiale monetaire samenwerking, het veilig stellen van wisselkoersstabiliteit, het faciliteren van internationale handel en het stimuleren van economische groei. Door de reikwijdte van zijn mandaat neemt het IMF een centrale plaats in in het internationale monetaire en financiële stelsel.

Gezien het belang van het economisch beleid van lidstaten voor de stabiliteit van het mondiale economische stelsel, vormt toezicht de kern van de activiteiten van het IMF. Het IMF-toezicht bestaat uit het volgen en beoordelen van economische en financiële ontwikkelingen en beleid van deelnemende landen als onderdeel van beraadslagingen met deze landen krachtens Artikel IV van de “Articles of Agreement” van het IMF. Het toezicht omvat tevens een beoordeling van de mondiale gevolgen van nationaal beleid in een in toenemende mate geïntegreerd mondiaal economisch en financieel stelsel (multilateraal toezicht).

ECB heeft waarnemerstatus

Gegeven de respectieve mandaten van het IMF en de ECB werd het essentieel geacht dat de ECB vertegenwoordigd zou zijn bij het IMF betreffende aangelegenheden die binnen de bevoegdheid van de ECB vallen. Op 21 december 1998 besloot de Directie van het IMF de ECB waarnemerstatus toe te kennen. Dit was een pragmatische oplossing die voorkwam dat de “Articles of Agreement” van het IMF, die het lidmaatschap beperken tot landen, zouden moeten worden aangepast. De regeling behelst een permanente uitnodiging aan de ECB om als waarnemer deel te nemen aan alle Directievergaderingen van het IMF waar aangelegenheden worden besproken die van direct belang

zijn voor de ECB. Deze aangelegenheden hebben betrekking op de volgende agendapunten:

- Artikel IV-beraadslagingen over beleid van het eurogebied;
- Artikel IV-beraadslagingen met afzonderlijke landen van het eurogebied;
- de rol van de euro in het internationale monetaire stelsel;
- multilateraal toezicht, d.w.z. de halfjaarlijkse bespreking van de World Economic Outlook en het Global Financial Stability Report van het IMF en periodieke besprekingen over mondiale economische en marktontwikkelingen.

Bij al deze besprekingen van de IMF-Directie brengt de ECB-Waarnemer de beleidsstandpunten van de Europese Gemeenschap naar voren, voorzover deze het monetaire beleid van het eurogebied betreffen. Wat betreft wisselkoersaangelegenheden, brengen de Directeur die het voorzitterschap van de Eurogroep vertegenwoordigt en de ECB-Waarnemer beide het Gemeenschapsstandpunt naar voren, dat een weerspiegeling vormt van de periodieke gedachtewisseling die op eurogebied-niveau plaatsvindt, bijvoorbeeld bij Eurogroep-vergaderingen.

Naast de permanente uitnodiging, kan de ECB-Waarnemer ook worden uitgenodigd om *op ad hoc*-basis deel te nemen aan vergaderingen waar punten op de agenda staan die zowel de ECB als het IMF van gemeenschappelijk belang achten voor het vervullen van hun respectieve mandaten. Het is thans een gangbare procedure dat de ECB-Waarnemer wordt uitgenodigd Artikel IV-besprekingen bij te wonen over EU-lidstaten die nog niet zijn overgegaan op de euro, aangezien de ECB betrokken is bij monetaire-beleidsafstemmingsprocedures met de NCB's van deze landen. De ECB-Waarnemer neemt eveneens deel aan de jaarlijkse Artikel IV-besprekingen betreffende de Verenigde Staten en Japan.

Onderdeel van de waarnemersregeling is tevens dat de President van de ECB wordt uitgenodigd om als waarnemer deel te nemen aan vergaderingen van het *International Monetary and Financial Committee* (IMFC). Het IMFC komt twee keer per jaar bijeen, tegelijk met de voorjaars- en jaarlijkse vergaderingen van het IMF, om advies te geven en verslag te doen aan de Raad van Bestuur van het IMF over het toezicht op het internationale monetaire en financiële stelsel. Tevens geeft het IMFC aanwijzingen inzake de beleidswerkzaamheden van de IMF-Directie.

Artikel IV-beraadslagingen met de ECB en landen van het eurogebied

Sinds de invoering van de euro zijn de Artikel IV-besprekingen met lidstaten van het eurogebied in twee afzonderlijke delen gesplitst: het ene deel van het Artikel IV-proces betreft voornamelijk monetaire en wisselkoersaangelegenheden in het eurogebied; het andere deel richt zich op de afzonderlijke landen van het eurogebied en het totale economische beleid met uitzondering van het monetaire en wisselkoersbeleid (bijv. begrotings- of structureel beleid). Deze tweesporen-

benadering is het gevolg van de aanpassing van IMF-procedures die noodzakelijk werd door de verdeling van bevoegdheden binnen het eurogebied.

Twee keer per jaar bezoekt een IMF-delegatie de ECB ter bespreking van recente ontwikkelingen en aangelegenheden die relevant zijn voor het monetaire en wisselkoersbeleid in het eurogebied. In deze context heeft de IMF-missie tevens besprekingen met organen van de Europese Gemeenschap die een coördinerende rol vervullen voor nationaal beleid (bijv. in het kader van de Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid en het Stabiliteits- en Groeipact), zoals de Europese Commissie, het Economisch en Financieel Comité en de Eurogroep. Deze besprekingen richten zich op economische ontwikkelingen en beleid (bijv. begrotings- en structuurbeleid) in het eurogebied als geheel die relevant zijn voor ontwikkelingen op het gebied van monetair beleid en wisselkoersen.

In het tweede deel van het Artikel IV-proces, dat het economisch beleid van afzonderlijke lidstaten betreft, bezoekt het IMF de afzonderlijke landen om de nationale beleidsmakers te ontmoeten.

Andere samenwerkingsterreinen

De ECB is ook betrokken bij een aantal IMF-initiatieven ter versterking van de internationale financiële architectuur. Dit gold voor de *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies* van het IMF, dat globale richtsnoeren bevat voor de transparantie en verantwoordingsplicht van autoriteiten op het gebied van monetair beleid en daarmee verband houdende centrale-banktaken. Deze omvatten betalingssystemen en toezicht, de richtlijnen betreffende het beheer van deviezenreserves en het *Report on the Observance of Standards and Codes* (ROSC), die alle deel uitmaken van bredere inspanningen door de internationale gemeenschap om de invoering van internationaal overeengekomen normen en codes te bevorderen. De ROSC's beoordelen in hoeverre landen voldoen aan deze normen en codes, teneinde mogelijke zwakke plekken te kunnen vaststellen die kunnen bijdragen aan economische en financiële kwetsbaarheid.

De ECB heeft ook op andere gebieden werkrelaties aangeknoopt met het IMF. De ECB neemt met name actief deel aan de toepassing en ontwikkeling van internationale statistische standaarden – zoals die welke zijn neergelegd in de vijfde editie van het *IMF Balance of Payments Manual* (BPM5) – als onderdeel van het herziene Stelsel van Nationale Rekeningen 1993 (SNR 93). Tevens zijn werkrelaties ontwikkeld in het kader van de Special Data Dissemination Standard (SDDS), die werd vastgesteld in 1996 teneinde te verzekeren dat de lidstaten voor toezichtsdoelinden tijdige, betrouwbare en uitgebreide gegevens leveren aan zowel het publiek als het IMF. De ECB is eveneens regelmatig betrokken bij technische ondersteuningsactiviteiten van het IMF.

Ten slotte is de ECB sinds november 2000 een voorgeschreven houder van bijzondere trekkingsrechten (SDR's) en kan derhalve deelnemen aan vrijwillige transacties met IMF-lidstaten en andere voorgeschreven SDR-houders. Daartoe zijn de ECB en het IMF in april 2001 een verkoop- en aankoopregeling voor SDR's overeengekomen. Deze regeling stelt het IMF in staat SDR-transacties

tussen de ECB en andere SDR-houders te initiëren, daarmee bijdragend aan het goede beheer van de SDR-afdeling van het IMF.²

5.3.2 Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

De OESO is een intergouvernementele organisatie die thans 30 lidstaten telt en banden heeft met 70 andere landen. Het biedt een forum voor haar leden om elkaar te raadplegen, ervaringen te vergelijken en samen te werken teneinde de sterkst mogelijke duurzame groei te verwezenlijken en het economische en sociale welzijn in overeenstemming te brengen met de beginselen van een markteconomie. De OESO bestrijkt alle beleidsterreinen, waaronder monetair en ander economisch beleid. De ECB neemt deel aan alle OESO-activiteiten die verband houden met de taken van het Eurosysteem.

Hoewel OESO-lidmaatschap is beperkt tot landen, is de Europese Gemeenschap permanent vertegenwoordigd bij de OESO en neemt deel aan relevant werk. Deze afspraak is gebaseerd op Aanvullend Protocol Nr. 1 bij artikel 13 van de OESO-Conventie van 14 december 1960. Sinds 1999 neemt de ECB naast de Europese Commissie deel aan alle relevante OESO-vergaderingen als deel van de delegatie van de Europese Gemeenschap, waarbij zowel de ECB als de Europese Commissie binnen hun respectieve bevoegdheidsterreinen hun eigen standpunten naar voren brengen.

De OESO-Comités en Werkgroepen waarin de ECB deelneemt, zijn onder meer:

- het *Economic and Development Review Committee*;
- het *Economic Policy Committee* en zijn Werkgroepen
- het Comité voor Financiële Markten.

Het *Economic and Development Review Committee* (EDRC), dat in 1961 werd opgericht, is verantwoordelijk voor het maken van periodieke beoordelingen van de economische situatie en het economisch beleid van elke OESO-lidstaat. Het Comité publiceert economische onderzoeken gebaseerd op deze beoordelingen, waarin een aantal beleidsaanbevelingen zijn opgenomen. OESO-leden kunnen besluiten deze aanbevelingen in hun besluitvormingsprocessen mee te nemen. In 2001 is het EDRC ook begonnen met het jaarlijks opstellen van een beoordeling van het eurogebied.

Het *Economic Policy Committee* (EPC) richt zich op de mondiale economische situatie, met name op de gevolgen van ontwikkelingen in drie belangrijke OESO-regio's (het eurogebied, de Verenigde Staten en Japan). Het Comité onderzoekt een brede reeks onderwerpen die verband houden met zowel de economische vooruitzichten als beleidsvereisten in het OESO-gebied en biedt daarmee de OESO-leden een veelomvattende beoordeling van de situatie. Het EPC wordt ondersteund door een aantal Werkgroepen:

² Zie ECB (2002), Jaarverslag 2001, Hoofdstuk V, Paragraaf 2.

- i. Werkgroep Nr. 1 houdt zich bezig met economische aangelegenheden en beleid van structurelere aard (bijv. de verbanden tussen beleid en langetermijngroei, de criteria voor het toezicht op overheidsuitgaven en de rol van automatische stabilisatoren).
- ii. Werkgroep Nr. 2 volgt en beoordeelt belangrijke macro-economische ontwikkelingen (bijv. wisselkoersontwikkelingen, onevenwichtigheden in de externe en/of begrotingsposities, en systeemrisico in de financiële markten).
- iii. De Werkgroep voor economische vooruitzichten op de korte termijn (STEP) ondersteunt het EPC bij het formuleren van economische projecties.

Ten slotte onderzoekt het *Committee on Financial Markets* structurele ontwikkelingen in de financiële markten binnen de OESO.

5.4 DEELNAME VAN DE ECB IN INTERNATIONALE FORA VOOR MINISTERS VAN FINANCIËN EN PRESIDENTEN VAN CENTRALE BANKEN

5.4.1 De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G7

Als onderdeel van een breder kader voor *samenwerking* binnen de Groep van Zeven-landen³ (G7), komen de ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken regelmatig bijeen voor het bespreken van belangrijke internationale economische en financiële aangelegenheden. Hun vergaderingen gaan voornamelijk over economische en financiële ontwikkelingen en de vooruitzichten in hun respectieve landen, wisselkoersaangelegenheden en de mondiale economie. Verder worden er zaken besproken van gemeenschappelijk belang die verband houden met internationaal monetair en financieel beleid. Deze informele uitwisseling van gedachten kan ertoe bijdragen dat de deelnemers een beter begrip krijgen van de verschillende aspecten die meespelen, en kan tevens van nut zijn bij de besprekingen en het besluitvormingsproces van internationale organisaties zoals het IMF, de Wereldbank en de OESO, daarmee mogelijk een richtsnoer of een politieke impuls biedend voor hun werkzaamheden.

Tot het begin van de derde fase van de EMU was deelname aan de vergaderingen van de ministers van Financiën en centrale-bankpresident van de G7 beperkt tot de respectieve nationale autoriteiten van de G7-landen. Met de overdracht van de bevoegdheden ten aanzien van het monetaire en wisselkoersbeleid van het nationale naar het Gemeenschapsniveau, zijn de regelingen in het eurogebied aangepast om de nieuwe verdeling van bevoegdheden in aanmerking te kunnen nemen. Dientengevolge nemen zowel de President van de ECB als de Voorzitter

³ Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten vormen de Groep van Zeven (G7) en met Rusland de Groep van Acht (G8). Staatshoofden, regeringsleiders en ministers van buitenlandse zaken komen bijeen in G8-samenstelling en de ministers van Financiën in G7-samenstelling.

van de Eurogroep deel aan die onderdelen van de vergaderingen welke aangelegenheden van macro-economisch toezicht en wisselkoersen betreffen. De drie centrale-bankpresidenten van de G7-landen uit het eurogebied (Frankrijk, Duitsland en Italië) nemen niet deel aan dit onderdeel van de vergaderingen. Zij blijven echter deelnemen wanneer de G-7 andere aangelegenheden bespreekt, bijv. de internationale financiële architectuur en schuldinitiatieven voor arme landen.

In termen van rolverdeling en verantwoordelijkheden, brengt de President van de ECB de standpunten van het Eurosysteem inzake monetair beleid in het eurogebied naar voren en neemt de President van de Eurogroep deel aan de besprekingen over andere economische ontwikkelingen en beleid in het eurogebied. Gezien het feit dat de ECB en de EU-Raad ten aanzien van wisselkoersaangelegenheden de verantwoordelijkheid delen, weerspiegelen de standpunten die bij de G7 naar voren worden gebracht onderlinge beraadslagingen die vooraf hebben plaatsgevonden.

5.4.2 De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G10

Het werk van de ministers en centrale-bankpresidenten van de Groep van Tien⁴ (G10) is nauw verbonden met de werkzaamheden van het IMF. Deze banden dateren van de introductie van de Algemene Leningsovereenkomsten, die werden vastgesteld in 1962 ter aanvulling op de gewone middelen van het IMF. In de afgelopen jaren heeft de G10 zich hoofdzakelijk bezig gehouden met het voorkomen en beheersen van internationale financiële crises.

De President van de ECB neemt als waarnemer deel aan de jaarlijkse vergaderingen van ministers en centrale-bankpresidenten, die parallel aan de jaarvergadering van het IMF worden georganiseerd. De vergaderingen worden gecompliceerd met ad hoc-vergaderingen op het niveau van de plaatsvervangers, die de ECB eveneens bijwoont als waarnemer.

5.4.3 De ministers van Financiën en de presidenten van de centrale banken van de G20

De Groep van 20⁵ (G20) is een informeel forum van ministers van Financiën en centrale-bankpresidenten dat in 1999 is opgezet teneinde belangrijke landen in de opkomende markten te betrekken bij de dialoog over internationaal-economische en financieel-beleidsvraagstukken. Het forum streeft een open uitwisseling van

⁴ De G10 omvat België, Canada, Frankrijk, Duitsland, Italië, Japan, Nederland, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Zwitserland is een buitengewoon lid van de G10.

⁵ De leden van de Groep van 20 zijn de ministers van Financiën en de centrale-bankpresidenten van Argentinië, Australië, Brazilië, Canada, China, Frankrijk, Duitsland, India, Indonesië, Italië, Japan, Korea, Mexico, Rusland, Saoedi-Arabië, Zuid-Afrika, Turkije, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. De Europese Gemeenschap is eveneens lid en wordt vertegenwoordigd door de Voorzitter van de EU-Raad en de President van de ECB. De algemeen directeur van het IMF en de President van de Wereldbank, plus de voorzitters van het International Monetary and Financial Committee en het Development Committee van het IMF en de Wereldbank, nemen ook deel aan de besprekingen als ambtshalve leden.

gedachten na over voornoemde vraagstukken om daarmee het bereiken van een consensus te bevorderen over zaken die door de relevante besluitvormende organen zoals het IMF en de Wereldbank worden besproken.

De ECB en het Voorzitterschap van de EU zijn leden van de G20. Zij nemen beide deel aan de vergaderingen van de ministers en centrale-bankpresidenten van de G20, alsmede aan de voorbereidende vergaderingen op het niveau van de plaatsvervangers. De deelname van zowel de ECB als het EU-Voorzitterschap maakt het mogelijk de onderwerpen ter discussie vanuit het perspectief van het eurogebied als geheel te bezien. De bijdragen van de ECB en/of het EU-Voorzitterschap aan de G20-besprekingen worden, in de mate waarin dit passend wordt geacht, gecoördineerd overeenkomstig de in het Verdrag neergelegde verdeling van bevoegdheden.

5.4.4 Het Financial Stability Forum

In februari 1999 besloten de ministers van Financiën en de centrale-bankpresidenten een *Financial Stability Forum* (FSF) op te zetten met de volgende doelstellingen:

- i. de kwetsbaarheden van het internationale financiële stelsel te beoordelen;
- ii. het vaststellen van activiteiten ter bevordering van internationale financiële stabiliteit via informatie-uitwisseling en internationale samenwerking op het gebied van financieel toezicht.

De administratieve ondersteuning voor het FSF wordt verzorgd door een bij de BIB gevestigd secretariaat. Een lid van de Directie van de ECB (Tomasso Padoa-Schioppa) woonde de eerste paar FSF-vergaderingen bij als waarnemer en heeft, sinds juni 2000, de FSF-vergaderingen als regulair lid bijgewoond, met name in zijn hoedanigheid van Voorzitter van het BIB Comité voor Betalings- en Verrekeningssystemen.

5.4.5 De Bank voor Internationale Betalingen en fora voor centrale banken

De in 1930 opgerichte BIB is 's werelds oudste organisatie op internationaal monetair en financieel gebied. Een belangrijke doelstelling van de BIB is de samenwerking tussen centrale banken te bevorderen (artikel 3 van de Statuten van de BIB). De ECB neemt deel aan alle bij de BIB plaatsvindende *samenwerkings*activiteiten, waaronder statistische werkzaamheden. Sinds 2000 is de ECB tevens aandeelhouder van de BIB met stem- en vertegenwoordigingsrechten bij haar jaarlijkse Algemene Vergadering.

De President van de ECB neemt deel aan de vergaderingen van de centrale-bankpresidenten van de G10⁶, die doorgaans om de twee maanden worden gehouden in het hoofdkantoor van de BIB in Basel. Binnen dit forum bediscussiëren de presidenten belangrijke internationaal economische, monetaire

⁶ Sinds november 2003 zit de President van de ECB de G10-vergaderingen voor.

en financiële aangelegenheden (bijv. economische trends zowel in industriële landen als in opkomende markteconomieën, mogelijke bedreigingen voor de mondiale financiële stabiliteit en monetaire en financiële ontwikkelingen op de langere termijn). De vergaderingen worden in toenemende mate opengesteld voor centrale banken van opkomende markteconomieën die van systemisch belang zijn.

De centrale-bankpresidenten van de G10 hebben een aantal permanente comités en ad hoc-Werkgroepen opgezet. Vier van deze permanente comités zijn van bijzonder belang voor de ECB:

- i. De ECB heeft waarnemerstatus bij de vergaderingen van het *Bazelse Comité voor Toezichthouders (BCBS)*. Het BCBS, een permanent forum voor samenwerking tussen de G10-landen, is een internationaal erkende ontwikkelaar van standaarden voor bancaire regelgeving, toezicht en voorkeurspraktijken. Gezien het belang van de werkzaamheden van het Comité voor de activiteiten van de ECB en het Eurosysteem op gebied van bedrijfseconomisch toezicht en financiële stabiliteit, neemt de ECB ook deel aan enkele BCBS-subgroepen (bijv. de Electronic Banking Group, de Capital Group, de Research Task Force en de Risk Management Group).
- ii. Het *Committee on Payment and Settlement Systems (CPSS)* wordt sinds juni 2000 voorgezeten door een lid van de Directie van de ECB (Tommaso Padoa-Schioppa). Het CPSS is in de frontlinie van inspanningen gericht op het bevorderen van efficiënte en robuuste betalings- en verrekeningssystemen.
- iii. De ECB is tevens lid van het *Committee on the Global Financial System (CGFS)*. De werkzaamheden van het CGFS zijn gericht op het signaleren en beoordelen van mogelijke bronnen van stress in het mondiale financiële stelsel, het verschaffen van inzicht in het functioneren van financiële markten en het bevorderen van hun efficiëntie en stabiliteit.
- iv. Ten slotte is de ECB lid van het *Markets Committee*, die hooggeplaatste centrale-bankvertegenwoordigers bij elkaar brengt om periodiek de financiële-marktontwikkelingen te bespreken, waarbij de nadruk ligt op de valutamarkten.

De Eurotower, de
hoofdvestiging
van de ECB in
Frankfurt am Main

6 DE ECB ALS ORGANISATIE

De ECB draagt als centrale bank kenmerken van zowel de publieke als de private sector. Haar juridische fundamenten en missie maken haar tot een publiekrechtelijke entiteit; tegelijkertijd worden haar beleidsmaatregelen voornamelijk geïmplementeerd door financiële transacties en zijn haar organisatorische structuur en werkmethoden vergelijkbaar met die van een commerciële bank. De ECB is derhalve een overheidsinstantie sui generis met enkele bedrijfskenmerken.

6.1 DE MISSIE VAN DE ECB

In augustus 2003 gaf de Directie haar goedkeuring aan de missie van de ECB waarin haar doelstellingen en positie binnen het Eurosysteem zijn neergelegd.

“De Europese Centrale Bank en de NCB’s vormen samen het Eurosysteem, het centrale-bankstelsel van het eurogebied. Het hoofddoel van het Eurosysteem is het handhaven van prijsstabiliteit: het waarborgen van de waarde van de euro.

Bij de Europese Centrale Bank zetten wij ons er ten volle voor in alle aan ons toevertrouwde centrale-banktaken doeltreffend uit te voeren. Daarbij streven wij naar het hoogste niveau van integriteit, deskundigheid, efficiëntie en transparantie.

Het eerste deel van de missie benadrukt de cruciale band tussen de ECB en de NCB’s van het eurogebied, en de hoofddoelstelling van het Eurosysteem. Het tweede deel benadrukt de grote waarde die de ECB hecht aan het op doeltreffende wijze uitvoeren van haar taken, en de waarden die de medewerkers van de ECB als cruciaal beschouwen voor het uitvoeren van hun taken. De waarden integriteit, vakbekwaamheid, doelmatigheid en transparantie kregen bijzondere aandacht in een enquête onder ECB-medewerkers. De resultaten werden rechtstreeks gebruikt bij het formuleren van de missie.

Deze waarden weerspiegelen zich in de wijze waarop de ECB haar interne structuur en werkprocedures heeft georganiseerd. Deze structurele en procedurele kenmerken zijn niet statisch maar evolueren voortdurend met als doel de beste praktijken en normen te ontwikkelen. In haar startfase gaf de ECB derhalve prioriteit aan het vaststellen van haar taken en de invoering van de euro. Nu deze aanvankelijke doelstellingen met succes zijn verwezenlijkt, heeft de ECB meer recentelijk haar aandacht gericht op het versterken van haar interne organisatie en HR-strategie.

6.2 CORPORATE GOVERNANCE

De term “corporate governance” kent meerdere uiteenlopende connotaties en definities. In een ECB-context verwijst het echter naar:

- de regels en procedures voor het treffen van beslissingen inzake de bedrijfsaangelegenheden van de ECB;

- de regelingen voor het controleren van naleving van deze beslissingen en van toepassing zijnde wetgeving.

Aangezien de ECB een onafhankelijke organisatie is, is de corporate governance van de ECB primair de verantwoordelijkheid van haar besluitvormende organen, in het bijzonder de Raad van Bestuur en de Directie. Daarnaast zijn er verschillende externe en interne controlelagen.

6.2.1 De rol van de Raad van Bestuur en de Directie in de beheers- en controlestructuur

Als belangrijkste besluitvormende orgaan voor het beheer en het functioneren van de ECB geeft de Raad van Bestuur zijn goedkeuring aan het Reglement van Orde van de ECB en is hij, in het bijzonder, verantwoordelijk voor haar financiën. Op voorstel van de Directie geeft de Raad goedkeuring aan de jaarbegroting van de ECB en neemt alle besluiten betreffende de allocatie van financiële middelen aan de ECB en de toedeling van de nettowinst en -verlies. De Raad bepaalt tevens de arbeidsvoorwaarden van zowel de Directieleden (zie Paragraaf 2.5.1) als de ECB-medewerkers.

Overeenkomstig haar statutaire taak van beheer van de lopende zaken van de ECB, bezit de Directie organisatorische en beheersmatige bevoegdheden. Na raadpleging van de Raad van Bestuur, beslist de Directie over de interne structuur van de ECB, d.w.z. het aantal, de naam en de verantwoordelijkheden van haar functionele eenheden. De belangrijkste functionele eenheden, ofwel organisatorische eenheden, staan onder directe controle van de Directie. De Directie beslist vervolgens over de individuele verantwoordelijkheden van haar leden met betrekking tot bepaalde organisatie-eenheden en brengt zowel de Raad van Bestuur als de Algemene Raad daarvan op de hoogte. Dergelijke beslissingen worden genomen in aanwezigheid van alle Directieleden en vinden geen doorgang bij een tegenstem van de President.¹

De Directie is tevens verantwoordelijk voor alle aangelegenheden met betrekking tot medewerkers. Zij keurt de personeelsverordeningen en -regelingen goed (ter implementatie van de door de Raad van Bestuur vastgestelde arbeidsvoorwaarden) en neemt alle noodzakelijke beslissingen ten aanzien van de selectie, benoeming en bevordering van medewerkers van de ECB.

6.2.2 Externe en interne controlelagen

Zoals vermeld in Paragraaf 4.6, wordt het financieel beheer en de integriteit van de ECB extern onderzocht door onafhankelijke auditoren, de Europese Rekenkamer en de het Europees Bureau voor Fraudebestrijding (OLAF). Deze externe controlelagen worden aangevuld met verschillende interne controlemechanismen en -procedures die hieronder worden beschreven.

Begrotingscomité

Het Begrotingscomité, dat is opgericht krachtens artikel 15 van het Reglement van Orde van de ECB, staat de Raad van Bestuur bij inzake aangelegenheden met

¹ Artikel 10, lid 2, van het Reglement van Orde van de ECB.

betrekking tot de begroting van de ECB. Het Comité bestaat uit vertegenwoordigers van de centrale banken van het Eurosysteem, waarvan er één de rol van voorzitter vervult. Het Comité beoordeelt in het bijzonder de ontwerpjaarbegrotingen van de ECB en dient een advies in bij de Raad van Bestuur alvorens laatstgenoemde de begrotingen goedkeurt. Verder voorziet het Comité de Raad van Bestuur van zijn oordeel inzake de tenuitvoerlegging van de jaarlijkse begrotingen.

Interne controlestructuur

De interne controlestructuur is gebaseerd op een functionele benadering, waarbij elke organisatie-eenheid verantwoordelijk is voor zijn eigen interne controle en doelmatigheid. De organisatie-eenheden stellen binnen hun verantwoordelijkheidsgebied een reeks operationele procedures vast en implementeren deze. Daarnaast adviseren het Directoraat Planning en Controlling en de afdeling Risicobeheer de Directie over specifieke bankbrede controle-aangelegenheden.

Interne Audit

Het Directoraat Interne Audit rapporteert rechtstreeks aan de Directie. Haar mandaat is neergelegd in het Audithandvest van de ECB, dat werd opgesteld door de Directie op basis van internationale normen inzake beroepsuitoefening, met name die van het *Institute of Internal Auditors*.

De Gedragscode en regels met betrekking tot voorkoming van het handelen met voorkennis

Een van de kernwaarden van de ECB is het bevorderen van de hoogste mate van integriteit. Dienovereenkomstig heeft de ECB regels en procedures vastgesteld om het belang dat zij aan deze doelstelling hecht, te onderstrepen.

De in mei 2002 goedgekeurde *Gedragscode voor de leden van de Raad van Bestuur*², weerspiegelt de verantwoordelijkheid van alle leden van de Raad van Bestuur om de integriteit en de reputatie van het Eurosysteem te waarborgen en de doelmatigheid van de werkzaamheden ervan te handhaven. Daarnaast heeft de Raad van Bestuur een adviseur aangesteld als raadgever inzake een aantal facetten van de beroepsethiek.

Verder dienen de *Gedragsregels van de Europese Centrale Bank*³ als leidraad en toetssteen voor de medewerkers van de ECB en de leden van de Directie, van wie wordt verwacht dat zij hoge normen van beroepsethiek in acht nemen in hun taakvervulling bij de ECB.

Er zijn *Regels met betrekking tot handelen met voorkennis*⁴ opgesteld ter voorkoming van misbruik van gevoelige financiële-marktinformatie. Krachtens deze regels is het medewerkers van de ECB en de leden van de Directie verboden bij het voor eigen rekening en risico of voor rekening en risico van een derde uitvoeren van financiële transacties enig direct of indirect voordeel te trekken uit voorkennis.

² Pb C 123 van 24.05.02, blz. 9.

³ Pb C 76 van 8.03.01, blz. 12.

⁴ Pb C 236 van 22.8.01, blz. 13.

Een door de Directie aangestelde Ethisch Adviseur geeft advies over alle facetten van de beroepsethiek en waarborgt tevens een consequente interpretatie van deze regels.

De Data Protection Officer (Coördinator Gegevensbeveiliging)

Overeenkomstig een Verordening van het Europees Parlement en de Raad⁵ heeft de Directie een *Data Protection Officer* (DPO) benoemt, die op 1 januari 2002 in dienst is getreden. De DPO waarborgt dat de persoonlijke gegevens die door de ECB worden verzameld of verwerkt, vertrouwelijk blijven.

Regels voor openbare aanbestedingen

Bij de aanschaf van goederen en diensten voor de ECB worden de beginselen van publiciteit, transparantie, gelijke toegang, non-discriminatie en efficiënt beheer in acht genomen. Haar aanbestedingsregels zijn in overeenstemming met de beginselen van de aanbestedingsrichtlijnen van de Gemeenschap. De regels stipuleren dat alleen van deze beginselen mag worden afgeweken wanneer er sprake is van urgentie, om veiligheids- of geheimhoudingsredenen, wanneer er slechts een enkele leverancier of dienstverrichter is, wanneer het leveringen van de NCB's aan de ECB betreft, of om te zorgen voor de continuïteit van leveringen.

6.2.3 Toegang tot de archieven van de ECB

De regels betreffende publieke toegang tot de ECB-archieven staan omschreven in de bepalingen van het ECB-Besluit van 4 maart 2004.⁶ Dit Besluit geeft het publiek het recht van toegang tot ECB-documenten overeenkomstig de resoluties van de Europese-Raadsvergaderingen van Birmingham (1992) en Kopenhagen (1993) teneinde de Gemeenschap dichterbij de burger te brengen en als erkenning van de legitieme belangstelling van burgers voor de organisatie en het functioneren van instellingen en organen die uit publieke middelen worden gefinancierd.

De term “document” betekent elke “inhoud”, in welk medium dan ook, die is opgesteld of wordt aangehouden door de ECB en verband houdt met haar beleid, activiteiten of besluiten. Het publiek heeft derhalve ook toegang tot de documenten die afkomstig zijn van het EMI en het Comité van Presidenten, die zijn opgenomen in de ECB-archieven.

Toegang tot een document wordt geweigerd wanneer openbaarmaking niet in het algemeen belang zou zijn wat betreft de vertrouwelijkheid van de handelingen van de besluitvormingsorganen van de ECB. De vertrouwelijkheid van deze en bijbehorende documenten wordt voor een periode van maximaal 30 jaar gehandhaafd. De beweegredenen om dergelijke documenten vertrouwelijk te houden (zie Paragraaf 4.2.2) prevaleert boven de publieke belangstelling voor informatie. Het vertrouwelijk houden van deze documenten beperkt de publieke belangstelling echter niet, aangezien de ECB het publiek uitgebreid over de uitkomst van de vergaderingen van haar besluitvormingsorganen informeert.

⁵ Verordening (EG) nr. 45/2001 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2000 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door de communautaire instellingen en organen en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (Pb L 8, 12.1.2001, blz.1).

⁶ Besluit ECB/2004/3 van 4 maart 2004 betreffende publieke toegang tot documenten van de Europese Centrale Bank (PB L 80, 18.3.2004, blz. 42).

Aanvragen voor toegang tot ECB-documenten dienen te worden gericht aan het Directoraat-Generaal Secretariaat en Talendiensten van de ECB, die de ECB-archieven beheert. Tegen een afwijzing van een aanvraag kan beroep worden ingesteld bij de Directie. Indien de ECB een aanvraag onverdeeld afwijst, kan de zaak krachtens artikel 195 en 230 van het EG-Verdrag worden doorverwezen naar de Europese Ombudsman en het Hof van Justitie.

6.3 ORGANISATORISCHE STRUCTUUR

De ECB is thans verdeeld in 17 organisatie-eenheden (zie Grafiek 3). De platte organisatiestructuur weerspiegelt zowel de breedte van de taken van de ECB als de wens een al te hiërarchische structuur te vermijden. Elke organisatie-eenheid wordt geleid door een hoge functionaris (Directeur-Generaal of Directeur) die rapporteert aan een lid van de Directie. Verschillende hoofden van organisatie-eenheden zijn tevens voorzitter van ESCB-comités op hun respectieve deskundigheidsgebied (zie Paragraaf 2.5.2).

Er zijn verschillende interne ECB-comités opgezet om de uitvoering van taken waarbij meerdere afdelingen betrokken zijn, te vergemakkelijken. In 2003 heeft de Directie een Management-Comité opgezet dat de Directie adviseert en ondersteunt bij aangelegenheden die te maken hebben met het beheer van de ECB, haar strategische planning en het jaarlijkse begrotingsproces. Het Management-Comité bestaat uit een lid van de Directie, die de voorzittersrol vervult, en een aantal hoge functionarissen.

6.4 BETREKKINGEN MET HET PERSONEEL

De ECB is bevoegd haar personeelsbeleid autonoom vast te stellen. Deze autonomie is onderdeel van de onafhankelijkheid van de ECB, zoals gewaarborgd door artikel 108 van het EG-Verdrag en uitgewerkt in artikel 36 van de Statuten van het ESCB.

6.4.1 Personeel

De ECB heeft medewerkers in dienst uit alle EU-lidstaten (met inbegrip van de toetredende landen). Per ultimo 2005 bedroeg het aantal medewerkers van de ECB met een vaste aanstelling of tijdelijk arbeidscontract van tenminste 12 maanden 1.360. Daarnaast biedt de ECB kortlopende contracten aan met een looptijd van minder dan een jaar om in een tijdelijke personeelsbehoefte te voorzien, en werft zij deskundigen van de NCB's binnen het ESCB voor korte perioden overeenkomstig een uitwisselingsprogramma voor medewerkers binnen het Eurosysteem. Het gros van de ECB-medewerkers zijn vakspecialisten en betrokken bij analyse en onderzoek, en bedrijfsbeheer. Als kern en teamleider van het Eurosysteem heeft de ECB een groot aantal banen geschapen die management- en analytische vaardigheden vereisen. Het merendeel van de vakspecialisten heeft economie gestudeerd op doctoraal of post-doctoraal niveau.

Grafiek 3 De organisatiestructuur van de ECB

De medewerkers van de ECB worden geselecteerd, benoemd en bevordert op basis van beroepskwalificaties, en met inachtneming van de openbaarheid, transparantie en gelijke behandeling. Overeenkomstig deze beginselen, wordt in de door de Directie goedgekeurde wervingsvoorschriften⁷ een wervingsproces voorgeschreven dat er op is gericht hooggekwalificeerde en kundige individuen te vinden van onberispelijke integriteit. Terwijl aan dit beginsel wordt voldaan, wordt bij het selectieproces ook getracht een zo evenwichtig mogelijke geografische spreiding te bewerkstelligen onder de kandidaten uit de verschillende lidstaten, zonder te letten op ras of etnische afkomst, religie of geloofsovertuiging, seksuele geaardheid of handicap. De ECB past geen quota's toe op basis van nationaliteit. In plaats daarvan zorgt haar beleid om EU-breed te adverteren met specifieke voorlichtingscampagnes ervoor dat een *level playing-field* ontstaat voor alle EU-nationaliteiten.

De arbeidsvoorwaarden van ECB-medewerkers worden vastgesteld door de Raad van Bestuur en ten uitvoer gelegd middels de door de Directie goedgekeurde Personeelsverordeningen. Zij vormen een integraal onderdeel van de afzonderlijke arbeidscontracten tussen de ECB en haar medewerkers.

De salarissen en toelagen van ECB-medewerkers zijn vergelijkbaar met die bij andere Europese en in Europa gevestigde internationale organisaties. De ECB beschikt over ondersteuningsprogramma's voor in dienst genomen medewerkers uit de EU om hen en hun families te helpen verhuizen naar Frankfurt am Main. Daarnaast biedt de ECB haar medewerkers crèche- en internationale opleidingsfaciliteiten aan. Sinds september 2002 kunnen kinderen van ECB-medewerkers naar de nieuwe Europese School, die is gevestigd in het noordwestelijke deel van Frankfurt.⁸

⁷ ECB (2004), Administratieve Circulaire 05/2004 van 18 mei 2004.

⁸ De Europese Scholen zijn een gezamenlijke onderneming van de EU-lidstaten en de Europese Gemeenschap en zijn primair opgezet ten gunste van medewerkers van Gemeenschapsinstellingen en -organen.

Over de salarissen die door de ECB worden betaald, met inbegrip van de toelagen voor de leden van de Directie, wordt door de Europese Gemeenschap belasting geheven ten behoeve van haar begroting.

De *human resources*-strategie van de ECB richt zich in toenemende mate op het inhoud geven aan de in de ECB-Missie vastgestelde gemeenschappelijke waarden. De strategie omvat bijvoorbeeld maatregelen ter bevordering van interne en externe mobiliteit, ter versterking van management- en leiderschapskwaliteiten, en ter ontwikkeling van een opleidingskader voor voortdurende verkrijging en ontwikkeling van vaardigheden en vakbekwaamheid. Tegen de achtergrond van de multinationale samenstelling van haar medewerkers, heeft de ECB diversiteitsmanagement in haar dagelijkse werkzaamheden geïntegreerd. Diversiteitsmanagement tracht gebruik te maken van de verschillen tussen medewerkers teneinde een productieve en respectvolle werkomgeving te creëren waarin talenten ten volle worden benut en organisatorische doelstellingen worden verwezenlijkt.

De rechten van de ECB-medewerkers worden beschermd door het rechtssysteem van de Europese Gemeenschap. Krachtens het Verdrag is het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bevoegd in geschillen tussen de ECB en haar medewerkers. De rechten van medewerkers omvatten het stakingsrecht.

Een onafhankelijke *Social Counsellor* (vertrouwenspersoon) verschaft vertrouwelijk advies aan medewerkers inzake werkgerelateerde aangelegenheden en bemiddelt in interpersoonlijke conflicten op de werkplek. De ECB heeft tevens een onafhankelijke *Equal Opportunities Adviser* (gelijke kansen-adviseur) benoemd die adviseert over aangelegenheden die met gelijke behandeling in de breedste zin des woords te maken hebben, bijvoorbeeld met betrekking tot geslacht, nationaliteit en leeftijd.

6.4.2 Vertegenwoordiging van het personeel van de ECB

De arbeidsvoorwaarden van de ECB bepalen dat personeelsvertegenwoordiging via een Personeelscomité dient te worden georganiseerd. Dit Comité vertegenwoordigt het algemeen belang van alle medewerkers betreffende zaken die verband houden met arbeidscontracten; regels en voorschriften voor en beloning van medewerkers; werk-, gezondheids- en veiligheidsomstandigheden bij de ECB; en sociale-zekerheidsdekking en pensioenstelsels. De leden van het Comité worden gekozen op basis van een geheime stemming onder alle medewerkers.

Krachtens de arbeidsvoorwaarden krijgt het Personeelscomité van de ECB volledige raadplegingsrechten in dergelijke zaken, die de ECB nauwgezet eerbiedigt. Daarnaast heeft de ECB het Personeelscomité alle faciliteiten aangeboden die het nodig heeft om zijn taken doeltreffend uit te voeren. De leden van het Comité krijgen bijvoorbeeld gedeeltelijk dispensatie van werk gelijk aan in totaal 2,3 fte's. Verder betaalt de ECB voor secretariële en logistieke ondersteuning, en voor juridisch advies.

Sommige medewerkers van de ECB zijn lid van de *Union of the Staff of the ECB* (USE). De ECB betreft de USE tevens in zaken die verband houden met de sociale en arbeidsomstandigheden. In 2002 heeft het Europese Hof van eerste instantie echter het verzoek van de USE en van een externe vakbond, de *International and European Public Services Organisation* (IPSO), tot erkenning als sociale partners bij de onderhandelingen over collectieve arbeidsovereenkomsten niet ontvankelijk verklaard. Het door IPSO ingestelde beroep voor het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen werd vervolgens ingetrokken.

6.4.3 Sociale dialoog met betrekking tot het ESCB

In 1999 heeft de ECB een vrijwillige sociale dialoog geopend met de Europese vakbondsverenigingen die personeel vertegenwoordigen bij de centrale banken van het ESCB:

- *UNI-Europe* (voorheen Eurofiet);
- het *Standing Committee of the Unions of central bank staff* (SCUCB);
- de *European Public Sector Union* (EPSU).

De sociale dialoog is ingesteld op verzoek van de Europese vakbondsverenigingen en is samengesteld uit werknemersvertegenwoordigers van elk van de centrale banken van het ESCB. Zij bespreekt verschillende facetten van besluiten (bijv. inhoud, beweegredenen, timing) die een majeure invloed hebben op het niveau en de kwaliteit van de werkgelegenheid bij de NCB's. De dialoog garandeert dat werknemersvertegenwoordigers van alle NCB's van de EU en van de ECB hun opvattingen tot uitdrukking kunnen brengen alvorens de besluitvormingsorganen van de ECB een besluit nemen.

De sociale dialoog mengt zich niet in interne personeelsbetrekkingen bij de ECB en de NCB's; dit werd expliciet gesteld in een document dat door de betreffende partijen in december 1999 werd ondertekend. Dergelijke betrekkingen zijn uitsluitend zaak van de ECB en de afzonderlijke NCB's, en worden op lokaal niveau opgelost.

6.5 ZETEL EN KANTOORGEBOUWEN

In onderlinge overeenstemming werd op 29 oktober 1993 door de staatshoofden of regeringsleiders van de EU-lidstaten het besluit genomen dat Frankfurt am Main de plaats zou worden waar de zetel van de ECB gevestigd zou worden.⁹ Op 18 september 1998 werd een *Headquarters Agreement* ondertekend met de Bondsrepubliek Duitsland, die op 4 maart 1999 in werking trad. De overeenkomst regelt de praktische en technische aspecten van de toepassing van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen.

⁹ Besluit genomen in onderlinge Overeenstemming tussen Vertegenwoordigers van de Regeringen van de Lidstaten, bijeen op het niveau van Staatshoofden of regeringsleiders, inzake de lokatie van de zetels van bepaalde lichamen en departementen van de Europese Gemeenschappen en van Europol (Pb C 323, 30.11.1993, blz. 1).

De ECB is thans gevestigd in drie gehuurde kantoorgebouwen in het centrum van Frankfurt. Zij heeft echter besloten tot de bouw van een eigen hoofdkantoor. In maart 2002 heeft de ECB bouwgrond aangekocht in het oostelijke deel van Frankfurt; op het terrein staat thans de *Grossmarkthalle* (groothandelsmarkt) van Frankfurt, een pand dat op de monumentenlijst staat en dient te worden opgenomen in het ontwerp van het nieuwe kantoorgebouw.

In november 2002 heeft de ECB voor haar nieuwe hoofdkwartier een internationale ontwerpwedstrijd uitgeschreven waarin het bouwkundig ontwerp en de stadsontwikkeling centraal staan.¹⁰ De ECB ontving inzendingen van meer dan 300 architecten uit 31 landen en vijf continenten. Een Voorselectiecomité, bestaande uit vijf deskundigen van de ECB gesteund door vijf architecten, heeft hieruit 80 kandidaten gekozen, waarvan 70 met een gevestigde reputatie en tien jonge, opkomende architecten.

Een internationale jury onder voorzitterschap van Lucas D. Papademos, Vice-President van de ECB, en bestaande uit 12 leden (drie leden van de ECB, drie leden van de NCB's, vijf internationaal bekende architecten en een vertegenwoordiger van de Stad Frankfurt), selecteerde in februari 2004 drie winnende ontwerpen.¹¹

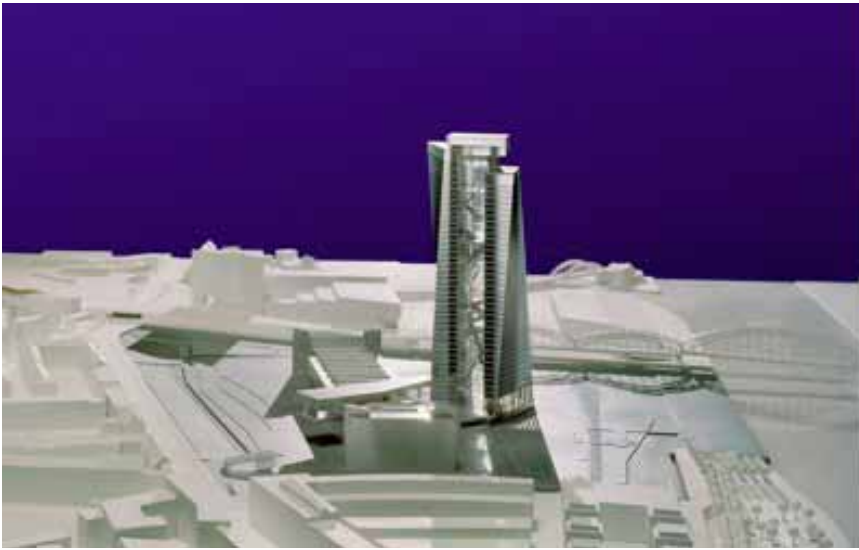
De selectie werd gemaakt op basis van vooraf vastgestelde criteria zoals de kwaliteit van het bouwkundige ontwerp, originaliteit, inspiratie en innovatie van het ontwerp, en de integratie ervan in het omliggende gebied.

Alle drie de prijswinnaars werden vervolgens uitgenodigd deel te nemen aan de revisiefase van het project, met als doel de ontwerpvoorstellen te reviseren in het licht van de door de jury, de ECB en de Stad Frankfurt naar voren gebrachte aanbevelingen en vereisten. Aan het einde van de revisiefase, in januari 2005, koos de ECB voor het herziene ontwerp van COOP HIMMELB(L)AU, de architecten die de internationale ontwerpwedstrijd waarin het bouwkundig ontwerp en de stadsontwikkeling centraal stonden, hadden gewonnen. Na de succesvolle optimalisering van het bouwkundig ontwerp werd in maart 2006 een aanvang gemaakt met de planningsfase. Voorzien wordt dat tegen het einde van 2007 met de bouw zal worden begonnen, met eind 2011 als verwachte voltooiingsdatum.

¹⁰Zie het Persbericht van de ECB van 26 november 2002.

¹¹Zie het Persbericht van de ECB van 13 februari 2004.

Model van de toekomstige hoofdvestiging van de ECB

BIJLAGE I

ARTIKELEN UIT HET VERDRAG TOT OPRICHTING VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAP

EERSTE DEEL

DE BEGINSELEN

Artikel 2

De Gemeenschap heeft tot taak, door het instellen van een gemeenschappelijke markt en een economische en monetaire unie en door de uitvoering van het gemeenschappelijk beleid of de gemeenschappelijke activiteiten, bedoeld in de artikelen 3 en 4, het bevorderen van een harmonische, evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een hoog niveau van werkgelegenheid en van sociale bescherming, de gelijkheid van mannen en vrouwen, een duurzame en niet-inflatoire groei, een hoge graad van concurrentievermogen en convergentie van economische prestaties, een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, een verbetering van de levensstandaard en van de kwaliteit van het bestaan, de economische en sociale samenhang en de solidariteit tussen de lidstaten.

Artikel 3

1. Teneinde de in artikel 2 genoemde doelstellingen te bereiken, omvat het optreden van de Gemeenschap onder de voorwaarden en volgens het tijdschema waarin dit Verdrag voorziet:

- (a) het verbod tussen de lidstaten op douanerechten en kwantitatieve beperkingen bij in- en uitvoer van goederen alsmede van alle overige maatregelen van gelijke werking,
- (b) een gemeenschappelijke handelspolitiek,
- (c) een interne markt, gekenmerkt door de afschaffing tussen de lidstaten van hinderpalen voor het vrije verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal,
- (d) maatregelen inzake binnenkomst en verkeer van personen, overeenkomstig titel IV,
- (e) een gemeenschappelijk beleid op het gebied van landbouw en visserij,
- (f) een gemeenschappelijk beleid op het gebied van het vervoer,
- (g) een regime waardoor wordt verzekerd dat de mededinging binnen de interne markt niet wordt vervalst,
- (h) het nader tot elkaar brengen van de nationale wetgevingen in de mate waarin dat voor de werking van de gemeenschappelijke markt noodzakelijk is,

- (i) het bevorderen van de coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten, teneinde het doeltreffender te maken door het ontwikkelen van een gecoördineerde werkgelegenheidsstrategie,
- (j) een beleid op sociaal gebied, met inbegrip van een Europees Sociaal Fonds,
- (k) de versterking van de economische en sociale samenhang,
- (l) een beleid op het gebied van het milieu,
- (m) het versterken van het concurrentievermogen van de industrie van de Gemeenschap,
- (n) het stimuleren van onderzoek en technologische ontwikkeling,
- (o) het aanmoedigen van het invoeren en ontwikkelen van trans-Europese netwerken,
- (p) een bijdrage tot het verwezenlijken van een hoog niveau van bescherming van de gezondheid,
- (q) een bijdrage tot onderwijs en opleiding van hoog gehalte, en tot de ontplooiing van de culturen van de lidstaten,
- (r) een beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking,
- (s) de associatie van landen en gebieden overzee, teneinde het handelsverkeer uit te breiden en in gezamenlijke inspanning de economische en sociale ontwikkeling te bevorderen,
- (t) een bijdrage tot de versterking van de consumentenbescherming,
- (u) maatregelen op het gebied van energie, civiele bescherming en toerisme.

2. Bij elk in dit artikel bedoeld optreden streeft de Gemeenschap ernaar de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen.

Artikel 4

1. Teneinde de in artikel 2 genoemde doelstellingen te bereiken, omvat het optreden van de lidstaten en de Gemeenschap, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema waarin dit Verdrag voorziet, de invoering van een economisch beleid dat gebaseerd is op de nauwe coördinatie van het economisch beleid van de lidstaten, op de interne markt en op de uitwerking van gemeenschappelijke doelstellingen, en dat wordt gevoerd met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.

2. Gelijktijdig daarmee omvat dit optreden, onder de voorwaarden en volgens het tijdschema en de procedures waarin dit Verdrag voorziet, de onherroepelijke vaststelling van wisselkoersen, leidend tot de invoering van één munt, de Ecu,

alsmede het bepalen en voeren van één monetair en wisselkoersbeleid, beide met als hoofddoel het handhaven van prijsstabiliteit en onverminderd deze doelstelling, het ondersteunen van het algemene economische beleid in de Gemeenschap, met inachtneming van het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging.

3. Dit optreden van de lidstaten en van de Gemeenschap impliceert de naleving van de volgende grondbeginselen: stabiele prijzen, gezonde overheidsfinanciën en monetaire condities en een houdbare betalingsbalans.

Artikel 8

Overeenkomstig de procedures van dit Verdrag worden een Europees Stelsel van centrale banken (hierna “ESCB” te noemen) en een Europese Centrale Bank (hierna “ECB” te noemen) opgericht; zij handelen binnen de grenzen van de bevoegdheden die hun door dit Verdrag en de daaraan gehechte statuten van het ESCB en van de ECB (hierna “statuten van het ESCB” te noemen) worden verleend.

DERDE DEEL

HET BELEID VAN DE GEMEENSCHAP

Titel VII

Economisch en monetair beleid

HOOFDSTUK I

ECONOMISCH BELEID

Artikel 98

De lidstaten voeren hun economisch beleid teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de Gemeenschap, als omschreven in artikel 2, en in het kader van de in artikel 99, lid 2, bedoelde globale richtsnoeren. De lidstaten en de Gemeenschap handelen in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in artikel 4.

Artikel 99

1. De lidstaten beschouwen hun economisch beleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang en coördineren het in het kader van de Raad, overeenkomstig het bepaalde in artikel 98.

2. De Raad stelt, op aanbeveling van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een ontwerp op voor de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Gemeenschap, en legt zijn bevindingen in een verslag aan de Europese Raad voor.

Aan de hand van dit verslag van de Raad bespreekt de Europese Raad een conclusie over de globale richtsnoeren voor het economisch beleid van de lidstaten en van de Gemeenschap.

Uitgaande van deze conclusie neemt de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een aanbeveling aan, waarin deze globale richtsnoeren zijn vastgelegd. De Raad stelt het Europees Parlement van zijn aanbeveling in kennis.

3. Teneinde een nauwere coördinatie van het economisch beleid en een aanhoudende convergentie van de economische prestaties van de lidstaten te verzekeren, ziet de Raad aan de hand van door de Commissie ingediende rapporten, toe op de economische ontwikkelingen in elke lidstaat en in de Gemeenschap, alsmede op de overeenstemming van het economisch beleid met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren, en verricht hij regelmatig een algehele evaluatie.

Met het oog op dit multilaterale toezicht verstrekken de lidstaten de Commissie informatie over de belangrijke maatregelen die zij in het kader van hun economisch beleid hebben genomen, en alle andere informatie die zij nodig achten.

4. Wanneer in het kader van de procedure van lid 3 blijkt dat het economisch beleid van een lidstaat niet overeenkomt met de in lid 2 bedoelde globale richtsnoeren of dat dit beleid de goede werking van de Economische en Monetaire Unie in gevaar dreigt te brengen, kan de Raad op aanbeveling van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de nodige aanbevelingen tot die lidstaat richten. De Raad kan op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten zijn aanbevelingen openbaar te maken.

De voorzitter van de Raad en de Commissie brengen het Europees Parlement verslag uit over de resultaten van het multilaterale toezicht. De voorzitter van de Raad kan worden verzocht om voor de bevoegde commissie van het Europees Parlement te verschijnen, indien de Raad zijn aanbevelingen openbaar heeft gemaakt.

5. De Raad kan volgens de procedure van artikel 252 nadere bepalingen voor de in de leden 3 en 4 van dit artikel bedoelde multilaterale toezichtprocedure vaststellen.

Artikel 100

1. Onverminderd de overige procedures waarin dit Verdrag voorziet, kan de Raad op voorstel van de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de voor de economische situatie passende maatregelen nemen, met name indien zich bij de voorziening van bepaalde producten ernstige moeilijkheden voordoen.

2. Ingeval van moeilijkheden of ernstige dreiging van grote moeilijkheden in een lidstaat, die worden veroorzaakt door natuurrampen of buitengewone gebeurtenissen die deze lidstaat niet kan beheersen, kan de Raad op voorstel

van de Commissie, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, onder bepaalde voorwaarden communautaire financiële bijstand aan de betrokken lidstaat verlenen. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement van het genomen besluit in kennis.

Artikel 101

1. Het verlenen van voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten bij de ECB of de centrale banken van de lidstaten, (hierna “nationale centrale banken” te noemen), ten behoeve van instellingen of organen van de Gemeenschap, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten, alsmede het rechtstreeks van hen kopen door de ECB of nationale centrale banken van schuldbewijzen, zijn verboden.

2. Het bepaalde in lid 1 is niet van toepassing op kredietinstellingen die in handen van de overheid zijn en waaraan in het kader van de liquiditeitsvoorziening door centrale banken dezelfde behandeling door de nationale centrale banken en de ECB wordt gegeven als aan particuliere kredietinstellingen.

Artikel 102

1. Niet op overwegingen van bedrijfseconomisch toezicht gebaseerde maatregelen waardoor instellingen of organen van de Gemeenschap, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten een bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen krijgen, zijn verboden.

2. De Raad stelt volgens de procedure van artikel 252 vóór 1 januari 1994 definities vast voor de toepassing van het in lid 1 bedoelde verbod.

Artikel 103

1. De Gemeenschap is niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten en neemt deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van een specifiek project. De lidstaten zijn niet aansprakelijk voor de verbintenissen van centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van een andere lidstaat en nemen deze verbintenissen niet over, onverminderd de wederzijdse financiële garanties voor de gemeenschappelijke uitvoering van een specifiek project.

2. Indien nodig kan de Raad volgens de procedure van artikel 252 definities vaststellen voor de toepassing van de in artikel 101 en dit artikel bedoelde verbodsbepalingen.

Artikel 104

1. De lidstaten vermijden buitensporige overheidstekorten.

2. De Commissie ziet toe op de ontwikkeling van de begrotingssituatie en de omvang van de overheidsschuld in de lidstaten, teneinde aanzienlijke

tekortkomingen vast te stellen. Met name gaat de Commissie op basis van de volgende twee criteria na of de hand wordt gehouden aan de begrotingsdiscipline:

- (a) of de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij,
  - hetzij de verhouding in aanzienlijke mate en voortdurend is afgenomen en een niveau heeft bereikt dat de referentiewaarde benadert;
  - hetzij de overschrijding van de referentiewaarde slechts van uitzonderlijke en tijdelijke aard is en de verhouding dicht bij de referentiewaarde blijft;
- (b) of de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product een bepaalde referentiewaarde overschrijdt, tenzij de verhouding in voldoende mate afneemt en de referentiewaarde in een bevredigend tempo benadert.

De referentiewaarden worden nader omschreven in het aan dit Verdrag gehechte protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.

3. Indien een lidstaat niet voldoet aan deze of aan een van deze criteria, stelt de Commissie een verslag op. In het verslag van de Commissie wordt er tevens rekening mee gehouden of het overheidstekort groter is dan de investeringsuitgaven van de overheid en worden alle andere relevante factoren in aanmerking genomen, met inbegrip van de economische en budgettaire situatie van de lidstaat op middellange termijn.

Voorts kan de Commissie een verslag opstellen indien zij – ook al is aan de criteria voldaan – van mening is dat er gevaar voor een buitensporig tekort in een lidstaat aanwezig is.

4. Het in artikel 114 bedoelde Comité brengt advies uit over het verslag van de Commissie.

5. Indien de Commissie van oordeel is dat er in een lidstaat een buitensporig tekort bestaat of kan ontstaan, brengt zij advies uit aan de Raad.

6. Op aanbeveling van de Commissie en rekening houdend met de opmerkingen die de betrokken lidstaat eventueel wenst te maken, besluit de Raad, na een algehele evaluatie te hebben gemaakt, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen of er al dan niet een buitensporig tekort bestaat.

7. Wanneer overeenkomstig lid 6 is besloten dat er een buitensporig tekort bestaat, richt de Raad aanbevelingen tot de betrokken lidstaat om te bereiken dat deze situatie binnen een bepaalde periode wordt verholpen. Behoudens het bepaalde in lid 8, worden deze aanbevelingen niet openbaar gemaakt.

8. Wanneer de Raad vaststelt dat binnen de voorgeschreven periode geen effectief gevolg aan zijn aanbevelingen is gegeven, kan hij zijn aanbevelingen openbaar maken.

9. Wanneer een lidstaat blijft verzuimen uitvoering te geven aan de aanbevelingen van de Raad, kan de Raad besluiten de betrokken lidstaat aan te manen binnen een voorgeschreven termijn maatregelen te treffen om het tekort te verminderen in de mate die de Raad nodig acht om de situatie te verhelpen.

In dat geval kan de Raad de betrokken lidstaat verzoeken volgens een nauwkeurig tijdschema verslag uit te brengen, teneinde na te gaan welke aanpassingsmaatregelen die lidstaat heeft getroffen.

10. Het recht om een klacht in te dienen, als bedoeld in de artikelen 226 en 227, kan niet worden uitgeoefend in het kader van de toepassing van de leden 1 tot en met 9 van dit artikel.

11. Zolang een lidstaat zich niet voegt naar een overeenkomstig lid 9 genomen besluit, kan de Raad één of meer van de volgende maatregelen toepassen of in voorkomend geval aanscherpen:

- eisen dat de betrokken lidstaat door de Raad te bepalen aanvullende informatie openbaar maakt voordat hij obligaties en andere waardepapieren uitgeeft;
- de Europese Investeringsbank verzoeken haar beleid inzake kredietverstrekking ten aanzien van de betrokken lidstaat opnieuw te bezien;
- eisen dat de betrokken lidstaat bij de Gemeenschap een niet-rentedragend bedrag van een passende omvang deponereert, totdat het buitensporige tekort naar het oordeel van de Raad is gecorrigeerd;
- boeten van een passende omvang opleggen.

De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement van de genomen besluiten in kennis.

12. De Raad trekt de in de leden 6 tot en met 9 en 11 bedoelde besluiten of sommige daarvan in, indien hij van oordeel is dat het buitensporige tekort in de betrokken lidstaat is gecorrigeerd. Indien de Raad voordien aanbevelingen openbaar heeft gemaakt, legt hij, zodra het besluit uit hoofde van lid 8 is ingetrokken, een openbare verklaring af waarin wordt gezegd dat er niet langer een buitensporig tekort in de betrokken lidstaat bestaat.

13. De in de leden 7 tot en met 9, 11 en 12 bedoelde besluiten worden door de Raad op aanbeveling van de Commissie genomen met een meerderheid van twee derde van de volgens artikel 205, lid 2, gewogen stemmen van zijn leden, met uitsluiting van de stemmen van de vertegenwoordiger van de betrokken lidstaat.

14. Verdere bepalingen betreffende de tenuitvoerlegging van de in dit artikel omschreven procedure zijn opgenomen in het aan dit Verdrag gehechte protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten.

Op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en van de ECB, neemt de Raad met eenparigheid van stemmen passende bepalingen aan die in de plaats van voornoemd protocol komen.

Onder voorbehoud van de andere bepalingen van dit lid, stelt de Raad vóór 1 januari 1994 op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen nadere voorschriften en definities voor de toepassing van de bepalingen van dit protocol vast.

HOOFDSTUK 2

MONETAIR BELEID

Artikel 105

1. Het hoofddoel van het ESCB is het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd het doel van prijsstabiliteit ondersteunt het ESCB het algemene economische beleid in de Gemeenschap teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2 omschreven doelstellingen van de Gemeenschap. Het ESCB handelt in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in artikel 4.

2. De via het ESCB uit te voeren fundamentele taken zijn:

- het bepalen en ten uitvoer leggen van het monetair beleid van de Gemeenschap;
- het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met de bepalingen van artikel 111;
- het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten;
- het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer.

3. Het bepaalde in lid 2, derde streepje, laat het aanhouden en beheren van werksaldi in buitenlandse valuta's door de regeringen van de lidstaten onverlet.

4. De ECB wordt geraadpleegd:

- over elk voorstel voor een communautair besluit op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen;
- door de nationale autoriteiten over elk onderwerp van wettelijke bepaling op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen, doch binnen de grenzen en onder de voorwaarden die de Raad volgens de procedure van artikel 107, lid 6, vaststelt.

De ECB kan advies uitbrengen aan de geëigende instellingen of organen van de Gemeenschap of aan nationale autoriteiten omtrent aangelegenheden op de

gebieden die onder haar bevoegdheid vallen.

5. Het ESCB draagt bij tot een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.

6. De Raad kan op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB en met instemming van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen besluiten aan de ECB specifieke taken op te dragen betreffende het beleid op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen.

Artikel 106

1. De ECB heeft het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten binnen de Gemeenschap. De ECB en de nationale centrale banken mogen bankbiljetten uitgeven. De door de ECB en de nationale centrale banken uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Gemeenschap de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben.

2. De lidstaten kunnen munten uitgeven, onder voorbehoud van goedkeuring van de ECB met betrekking tot de omvang van de uitgifte. De Raad kan, volgens de procedure van artikel 252 en na raadpleging van de ECB, maatregelen nemen om de nominale waarden en technische specificaties van alle voor circulatie bestemde munten te harmoniseren voorzover dit nodig is voor een goede circulatie van munten binnen de Gemeenschap.

Artikel 107

1. Het ESCB bestaat uit de ECB en de nationale centrale banken.

2. De ECB bezit rechtspersoonlijkheid.

3. Het ESCB wordt bestuurd door de van de ECB, te weten de Raad van Bestuur en de Directie.

4. De statuten van het ESCB zijn opgenomen in een aan dit Verdrag gehecht protocol.

5. De artikelen 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a) en 36 van de statuten van het ESCB kunnen door de Raad worden gewijzigd met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van de Commissie, of met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB. In beide gevallen is de instemming van het Europees Parlement vereist.

6. De in artikelen 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 en 34.3 van de statuten van de ESCB bedoelde bepalingen worden door de Raad aangenomen met gekwalificeerde meerderheid van stemmen hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en de ECB, hetzij op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van het Europees Parlement en de Commissie.

Artikel 108

Bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij dit Verdrag en de statuten van het ESCB aan hen zijn opgedragen, is het noch de ECB, noch een nationale centrale bank, noch enig lid van hun besluitvormende organen toegestaan instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen of organen van de Gemeenschap, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan. De instellingen en organen van de Gemeenschap alsmede de regeringen van de lidstaten verplichten zich ertoe dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de ECB of van de nationale centrale banken bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

Artikel 109

Iedere lidstaat draagt er zorg voor dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, uiterlijk op de datum van oprichting van het ESCB verenigbaar is met dit Verdrag en met de statuten van het ESCB.

Artikel 110

1. Ter uitvoering van de aan het ESCB opgedragen taken, zal de ECB, overeenkomstig het bepaalde in dit Verdrag en onder de voorwaarden van de statuten van het ESCB:

- verordeningen vaststellen voor zover nodig voor de uitvoering van de taken omschreven in artikel 3.1, eerste streepje, artikel 19.1, artikel 22 of artikel 25.2 van de statuten van het ESCB, alsmede in de gevallen die worden bepaald in de in artikel 107, lid 6, bedoelde besluiten van de Raad;
- de beschikkingen geven die nodig zijn voor de uitvoering van de bij dit Verdrag en de statuten van het ESCB aan het ESCB opgedragen taken;
- aanbevelingen doen en adviezen uitbrengen.

2. Een verordening is van algemene toepassing. Zij is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in alle lidstaten.

Aanbevelingen en adviezen zijn niet verbindend.

Een beschikking is verbindend in al haar onderdelen voor degenen tot wie zij is gericht.

De artikelen 253, 254 en 256 zijn van toepassing op de verordeningen en beschikkingen van de ECB.

De ECB kan besluiten haar beschikkingen, aanbevelingen en adviezen openbaar te maken.

3. Binnen de grenzen en onder de voorwaarden die door de Raad volgens de procedure van artikel 107, lid 6, worden vastgesteld, is de ECB gerechtigd om ondernemingen boeten of dwangsommen op te leggen bij niet-naleving van de verplichtingen krachtens haar verordeningen en beschikkingen.

Artikel 111

1. In afwijking van artikel 300 kan de Raad met eenparigheid van stemmen op aanbeveling van de ECB of van de Commissie en na raadpleging van de ECB teneinde een consensus te bereiken die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, en na raadpleging van het Europees Parlement, overeenkomstig de in lid 3 voor de vaststelling van in regelingen omschreven procedures, formele overeenkomsten sluiten over een wisselkoerssysteem voor de Ecu ten opzichte van niet-Gemeenschapsvaluta's. De Raad kan, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de ECB of van de Commissie en na raadpleging van de ECB teneinde een consensus te bereiken die verenigbaar is met de doelstelling van prijsstabiliteit, de Ecu-spilkoersen binnen het wisselkoerssysteem invoeren, wijzigen of afschaffen. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement in kennis van de invoering, wijziging of afschaffing van de Ecu-spilkoers.

2. Bij gebreke van een wisselkoerssysteem ten opzichte van één of meer niet-Gemeenschapsvaluta's als bedoeld in lid 1, kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de ECB, of op aanbeveling van de ECB, algemene oriëntaties voor het wisselkoersbeleid ten opzichte van deze valuta's vaststellen. Deze algemene oriëntaties laten het hoofddoel van het ESCB, zijnde het handhaven van de prijsstabiliteit, onverlet.

3. In afwijking van artikel 300 neemt de Raad, wanneer de Gemeenschap onderhandelingen met één of meer staten of internationale organisaties moet voeren over aangelegenheden betreffende het monetaire of wisselkoersregime, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van de ECB, besluiten over de regelingen voor de onderhandelingen over en de sluiting van dergelijke overeenkomsten. Deze regelingen verzekeren dat de Gemeenschap één standpunt inneemt. De Commissie wordt ten volle bij de onderhandelingen betrokken.

Overeenkomsten die in overeenstemming met dit lid worden gesloten, zijn bindend voor de instellingen van de Gemeenschap, de ECB en de lidstaten.

4. Onder voorbehoud van lid 1 besluit de Raad, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen over het standpunt van de Gemeenschap in internationale fora ten aanzien van onderwerpen die van bijzonder belang zijn voor de Economische en Monetaire Unie, en over de wijze waarop zij overeenkomstig de in de artikelen 99 en 105 vastgelegde bevoegdheidsverdeling wordt vertegenwoordigd.

5. Onverminderd de bevoegdheid van de Gemeenschap en de overeenkomsten van de Gemeenschap ten aanzien van de Economische en Monetaire Unie, mogen de lidstaten in internationale organen onderhandelingen voeren en internationale overeenkomsten sluiten.

HOOFDSTUK 3

INSTITUTIONELE BEPALINGEN

Artikel 112

1. De Raad van Bestuur van de ECB bestaat uit de leden van de Directie van de ECB en de presidenten van de nationale centrale banken.

2. (a) De directie bestaat uit de president, de vice-president en vier andere leden.

(b) De president, de vice-president en de overige leden van de directie worden gekozen uit personen met een erkende reputatie en beroepservaring op monetair of bancaire gebied en worden in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden en regeringsleiders benoemd op aanbeveling van de Raad, die het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de ECB heeft geraadpleegd.

Zij worden voor een periode van acht jaar benoemd en zijn niet herbenoembaar.

Alleen zij die de nationaliteit van één van de lidstaten bezitten, kunnen lid van de directie zijn.

Artikel 113

1. De voorzitter van de Raad en een lid van de Commissie mogen zonder stemrecht aan de vergaderingen van de Raad van bestuur van de ECB deelnemen.

De voorzitter van de Raad kan aan de Raad van bestuur van de ECB een motie ter bespreking voorleggen.

2. De president van de ECB wordt uitgenodigd om aan de vergaderingen van de Raad deel te nemen wanneer deze aangelegenheden bespreekt met betrekking tot de doelstellingen en de taken van het ESCB.

3. De ECB stelt een jaarverslag over de werkzaamheden van het ESCB en over het monetair beleid in het afgelopen jaar en het lopende jaar op voor het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, alsmede voor de Europese Raad. De president van de ECB legt dit verslag voor aan de Raad en aan het Europees Parlement dat op die basis een algemeen debat kan houden.

De president van de ECB en de overige leden van de directie kunnen op verzoek van het Europees Parlement of op eigen initiatief worden gehoord door de bevoegde commissies van het Europees Parlement.

Artikel 114

1. Teneinde de coördinatie van het beleid van de lidstaten te bevorderen in de volle omvang die nodig is voor de werking van de interne markt, wordt een Monetair Comité van raadgevende aard ingesteld.

Het Monetair Comité heeft tot taak:

- de monetaire en financiële toestand van de lidstaten en van de Gemeenschap alsmede de algemene regeling van het betalingsverkeer van de lidstaten te volgen en terzake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen;
- hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief adviezen aan deze instellingen uit te brengen;
- onverminderd artikel 207, bij te dragen aan de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad, bedoeld in de artikelen 59 en 60, artikel 99, leden 2, 3, 4 en 5, de artikelen 100, 102, 103 en 104, artikel 116, lid 2, artikel 117, lid 6, artikel 119, artikel 120, artikel 121, lid 2 en artikel 122, lid 1;
- ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van dit Verdrag en van door de Raad genomen maatregelen; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek.

De lidstaten en de Commissie benoemen ieder twee leden van het Monetair Comité.

2. Aan het begin van de derde fase wordt een Economisch en Financieel Comité ingesteld. Het in lid 1 bedoelde Monetair Comité wordt ontbonden.

Het Economisch en Financieel Comité heeft tot taak:

- hetzij op verzoek van de Raad of van de Commissie, hetzij op eigen initiatief adviezen aan deze instellingen uit te brengen;
- de economische en financiële toestand van de lidstaten en van de Gemeenschap te volgen en terzake regelmatig aan de Raad en aan de Commissie verslag uit te brengen, inzonderheid wat betreft de financiële betrekkingen met derde landen en internationale instellingen;
- onverminderd artikel 207, bij te dragen aan de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad, bedoeld in de artikelen 59 en 60, artikel 99, leden 2, 3, 4 en 5, de artikelen 100, 102, 103 en 104, artikel 105, lid 6, artikel 106, lid 2, artikel 107, leden 5 en 6, de artikelen 111 en 119, artikel 120, leden 2 en 3, artikel 122, lid 2, en artikel 123, leden 4 en 5, en andere adviserende en voorbereidende taken die de Raad aan het Comité heeft opgedragen, uit te voeren;
- ten minste eenmaal per jaar de toestand te onderzoeken met betrekking tot het kapitaalverkeer en de vrijheid van het betalingsverkeer, zoals deze voortvloeien uit de toepassing van dit Verdrag en van door de Raad genomen maatregelen; dit onderzoek heeft betrekking op alle maatregelen betreffende kapitaalverkeer en betalingsverkeer; het Comité brengt de Commissie en de Raad verslag uit over de resultaten van dit onderzoek.

De lidstaten, de Commissie en de ECB benoemen ieder ten hoogste twee leden van het Comité.

3. De Raad stelt met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB en het in dit artikel bedoelde Comité, nadere bepalingen betreffende de samenstelling van het Economisch en Financieel Comité vast. De voorzitter van de Raad stelt het Europees Parlement van het desbetreffende besluit in kennis.

4. Naast de vervulling van de in lid 2 genoemde taken volgt het Comité, indien en zolang er lidstaten zijn met een derogatie als bedoeld in de artikelen 122 en 123, de monetaire en financiële toestand en de algemene regeling van het betalingsverkeer van die lidstaten en brengt het terzake regelmatig verslag uit aan de Raad en aan de commissie.

Artikel 115

De Raad of een lidstaat kan de Commissie verzoeken een aanbeveling of een voorstel te doen betreffende aangelegenheden die onder artikel 99, lid 4, artikel 104, met uitzondering van lid 14, de artikelen 111, 121, 122 en artikel 123, leden 4 en 5, vallen. De Commissie onderzoekt dit verzoek en legt haar conclusies onverwijld aan de Raad voor.

HOOFDSTUK 4

OVERGANGSBEPALINGEN

Artikel 119

1. In geval van moeilijkheden of ernstig dreigende moeilijkheden in de betalingsbalans van een lidstaat, die voortvloeien hetzij uit het ontbreken van het globaal evenwicht van zijn balans hetzij uit de aard van zijn beschikbare deviezen, en die met name de werking van de gemeenschappelijke markt of de geleidelijke verwezenlijking van de gemeenschappelijke handelspolitiek in gevaar kunnen brengen, onderwerpt de Commissie de toestand in die staat en de maatregelen welke hij overeenkomstig het bepaalde in dit Verdrag met gebruikmaking van alle hem ten dienste staande middelen heeft genomen of kan nemen, onverwijld aan een onderzoek. De Commissie geeft de maatregelen aan die zij de betrokken lidstaat aanbeveelt.

Indien de door de lidstaat getroffen en de door de Commissie in overweging gegeven maatregelen niet voldoende blijken te zijn om de ondervonden of dreigende moeilijkheden uit de weg te ruimen, doet de Commissie, na raadpleging van het in artikel 114 bedoelde Comité, aan de Raad aanbevelingen tot wederzijdse bijstand en betreffende passende maatregelen om die moeilijkheden uit de weg te ruimen.

De Commissie houdt de Raad regelmatig van de toestand en de ontwikkeling daarvan op de hoogte.

2. De Raad kent met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de wederzijdse bijstand toe; hij stelt richtlijnen of beschikkingen vast die de voorwaarden en de wijze van toepassing daarvan bepalen. De wederzijdse bijstand kan met name de vorm aannemen van:

- (a) een gezamenlijk optreden bij andere internationale organisaties waarop de lidstaten een beroep kunnen doen;
- (b) maatregelen noodzakelijk om het zich verleggen van het handelsverkeer te vermijden, wanneer het land dat in moeilijkheden verkeert, kwantitatieve beperkingen ten aanzien van derde landen handhaaft of wederinvoert;
- (c) de verlening van beperkte kredieten door andere lidstaten, onder voorbehoud van hun toestemming.

3. Indien de door de Commissie aanbevolen wederzijdse bijstand door de Raad niet wordt goedgekeurd of wanneer de goedgekeurde wederzijdse bijstand en de getroffen maatregelen ontoereikend zijn, machtigt de Commissie de in moeilijkheden verkerende staat vrijwaringsmaatregelen te nemen waarvan zij de voorwaarden en de wijze van toepassing bepaalt.

De Raad kan met gekwalificeerde meerderheid van stemmen deze machtiging intrekken en deze voorwaarden en wijze van toepassing wijzigen.

4. Behoudens artikel 122, lid 6, is dit artikel niet meer van toepassing met ingang van het begin van de derde fase.

Artikel 120

1. In geval van een plotselinge crisis in de betalingsbalans en indien een besluit in de zin van artikel 119, lid 2, niet onmiddellijk wordt genomen, kan de betrokken lidstaat te zijner bescherming de noodzakelijke vrijwaringsmaatregelen treffen. Die maatregelen moeten zo weinig mogelijk verstoringen in de werking van de gemeenschappelijke markt teweegbrengen en mogen niet verder reiken dan strikt onvermijdelijk is om de plotseling opgetreden moeilijkheden te overwinnen.

2. De Commissie en de andere lidstaten moeten van die vrijwaringsmaatregelen uiterlijk op het tijdstip van hun inwerkingtreding op de hoogte worden gebracht. De Commissie kan de Raad wederzijdse bijstand overeenkomstig artikel 119 aanbevelen.

3. Op advies van de Commissie en na raadpleging van het in artikel 114 bedoelde Comité kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten dat de betrokken staat bovenbedoelde vrijwaringsmaatregelen moet wijzigen, schorsen of intrekken.

4. Behoudens artikel 122, lid 6, is dit artikel niet meer van toepassing met ingang van het begin van de derde fase.

Artikel 121

1. De Commissie en het EMI brengen aan de Raad verslag uit over de vooruitgang die door de lidstaten is geboekt bij de nakoming van hun verplichtingen met het oog op de totstandbrenging van de Economische en Monetaire Unie. Deze verslagen bevatten tevens een onderzoek naar de verenigbaarheid van de nationale wetgeving van elke lidstaat, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, met artikel 108 en artikel 109 van dit Verdrag en de statuten van het ESCB. In deze verslagen wordt ook nagegaan of er een hoge mate van duurzame convergentie is bereikt, aan de hand van de mate waarin elke lidstaat aan de volgende criteria voldoet:

- het bereiken van een hoge mate van prijsstabiliteit; dit blijkt uit een inflatiepercentage dat dicht ligt bij dat van ten hoogste de drie lidstaten die op het gebied van de prijsstabiliteit het best presteren;
- het houdbare karakter van de situatie van de overheidsfinanciën; dit blijkt uit een begrotingssituatie van de overheid zonder een buitensporig tekort als bedoeld in artikel 104, lid 6;
- de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie ten opzichte van de munt van een andere lidstaat;
- de duurzaamheid van de door de lidstaat bereikte convergentie en van zijn deelneming aan het wisselkoersmechanisme van het Europees Monetair Stelsel, hetgeen tot uitdrukking komt in het niveau van de rentevoet voor de lange termijn.

De vier in dit lid genoemde criteria en de betreffende perioden tijdens welke daaraan moet worden voldaan, worden nader uitgewerkt in een aan dit Verdrag gehecht protocol. In de verslagen van de Commissie en het EMI wordt ook rekening gehouden met de ontwikkeling van de Ecu, de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren.

2. Aan de hand van deze verslagen beoordeelt de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de Commissie:

- voor elke lidstaat, of hij aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van één munt voldoet;
- of een meerderheid van de lidstaten aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van één munt voldoet,

en doet hij op grond van zijn bevindingen een aanbeveling aan de Raad in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders. Het Europees Parlement wordt geraadpleegd en doet zijn advies toekomen aan de Raad in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders.

3. Op gepaste wijze rekening houdend met de verslagen als bedoeld in lid 1 en met het advies van het Europees Parlement als bedoeld in lid 2, zal de Raad in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders uiterlijk op 31 december 1996 met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:

- op basis van de aanbevelingen van de Raad als bedoeld in lid 2 besluiten of een meerderheid van de lidstaten al dan niet aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van één munt voldoet;
- besluiten of het passend is of niet dat de Gemeenschap de derde fase ingaat, en zo ja:
- de datum voor het ingaan van de derde fase vaststellen.

4. Indien eind 1997 de datum voor het ingaan van de derde fase niet is vastgesteld, begint de derde fase op 1 januari 1999. Vóór 1 juli 1998 zal de Raad in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders, na een herhaling van de procedure van de leden 1 en 2, het tweede streepje van lid 2 uitgezonderd, rekening houdend met de verslagen als bedoeld in lid 1 en met het advies van het Europees Parlement, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, op basis van de aanbevelingen van de Raad als bedoeld in lid 2, bevestigen welke lidstaten voldoen aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van één munt.

Artikel 122

1. Indien het besluit tot vaststelling van de datum overeenkomstig artikel 121, lid 3, is genomen, besluit de Raad, op basis van zijn aanbevelingen als bedoeld in artikel 121, lid 2, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de Commissie over de vraag of bepaalde lidstaten, en zo ja, welke, een derogatie als omschreven in lid 3 van dit artikel hebben. Deze lidstaten worden hierna lidstaten met een derogatie genoemd.

Indien de Raad heeft bevestigd welke lidstaten overeenkomstig artikel 121, lid 4, aan de nodige voorwaarden voor de aanneming van één munt voldoen, hebben de lidstaten die niet aan de voorwaarden voldoen een derogatie als omschreven in lid 3 van dit artikel. Deze lidstaten worden hierna lidstaten met een derogatie genoemd.

2. Ten minste om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat met een derogatie brengen de Commissie en de ECB volgens de procedure van artikel 121, lid 1, aan de Raad verslag uit. Na raadpleging van het Europees Parlement en na bespreking in de Raad in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders, besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op voorstel van de Commissie, welke lidstaten met een derogatie volgens de criteria van artikel 121, lid 1, aan de noodzakelijke voorwaarden voldoen, en trekt hij de derogaties van de betrokken lidstaten in.

3. Een derogatie als bedoeld in lid 1 heeft tot gevolg dat de volgende artikelen niet op de betrokken lidstaat van toepassing zijn: artikel 104, leden 9 en 11, artikel 105, leden 1, 2, 3 en 5, artikel 106, artikel 110, artikel 111 en artikel 112, lid 2, onder b). De uitsluiting van een dergelijke lidstaat en zijn nationale centrale

bank van de rechten en plichten in het kader van het ESCB is vastgelegd in hoofdstuk IX van de statuten van het ESCB.

4. In de artikelen 105, leden 1, 2 en 3, 106, 110, 111 en 112, lid 2, onder b), wordt lidstaten gelezen als “lidstaten zonder derogatie”.

5. De stemrechten van de lidstaten met een derogatie worden geschorst voor de Raadsbesluiten als bedoeld in de in lid 3 genoemde artikelen van dit Verdrag. In dat geval geldt, in afwijking van artikel 205 en artikel 250, lid 1, als gekwalificeerde meerderheid twee derde van de volgens artikel 205, lid 2, gewogen stemmen van de vertegenwoordigers van de lidstaten zonder derogatie, en is eenparigheid van stemmen van die lidstaten vereist voor een besluit waarvoor eenparigheid vereist is.

6. Artikel 119 en 120 blijven van toepassing voor een lidstaat met een derogatie.

Artikel 123

1. Onmiddellijk nadat het besluit over de datum voor het ingaan van de derde fase is genomen overeenkomstig artikel 121, lid 3, of, in voorkomend geval, onmiddellijk na 1 juli 1998:

- neemt de Raad de in artikel 107, lid 6, bedoelde bepalingen aan;
- benoemen de regeringen van de lidstaten zonder derogatie, volgens de procedure van artikel 50 van de statuten van het ESCB, de president, de vice-president en de overige leden van de directie van de ECB. Indien er lidstaten met een derogatie zijn, kan het aantal leden van de directie kleiner zijn dan voorgeschreven in artikel 11.1 van de statuten van het ESCB, maar in geen geval minder dan vier.

Zodra de directie is benoemd, worden het ESCB en de ECB opgericht en bereiden zij zich voor op hun volledig functioneren zoals omschreven in dit Verdrag en de statuten van het ESCB. De volledige uitoefening van hun bevoegdheden vangt aan op de eerste dag van de derde fase.

2. Zodra de ECB is opgericht, neemt de ECB, zo nodig, de taken van het EMI over. Het EMI gaat in liquidatie bij de oprichting van de ECB; de nadere bepalingen betreffende de liquidatie staan in de statuten van het EMI.

3. Indien en zolang er lidstaten met een derogatie zijn, wordt, onverminderd het bepaalde in artikel 107, lid 3, van dit Verdrag, de in artikel 45 van de statuten van het ESCB bedoelde Algemene Raad van de ECB als derde besluitvormend orgaan van de ECB gevormd.

4. Op de aanvangsdatum van de derde fase neemt de Raad, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB, met eenparigheid van stemmen van de lidstaten zonder derogatie, de omrekeningskoersen aan die voor hun munteenheden onherroepelijk worden vastgesteld en waartegen deze munteenheden vervangen worden door de Ecu, en zal de Ecu een volwaardige

munteenheid worden. Deze maatregel op zich brengt geen wijziging in de externe waarde van de Ecu mede. De Raad neemt op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen van de lidstaten zonder derogatie, de overige maatregelen die nodig zijn voor de spoedige invoering van de Ecu als enige munteenheid van die lidstaten. Artikel 122, lid 5, tweede zin, is van toepassing.

5. Indien overeenkomstig de procedure van artikel 122, lid 2, wordt besloten tot intrekking van een derogatie, stelt de Raad met eenparigheid van stemmen van de lidstaten zonder derogatie en de betrokken lidstaat, op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB, de koers vast waartegen de munteenheid van de betrokken lidstaat wordt vervangen door de Ecu, en neemt hij de overige maatregelen die nodig zijn voor de invoering van de Ecu als enige munteenheid in de betrokken lidstaat.

Artikel 124

1. Tot de aanvang van de derde fase behandelt iedere lidstaat zijn wisselkoersbeleid als een aangelegenheid van gemeenschappelijk belang. Daarbij houden de lidstaten rekening met de ervaring die is opgedaan bij de samenwerking in het kader van het Europees Monetair Stelsel (EMS) en bij de ontwikkeling van de Ecu, met inachtneming van de bestaande bevoegdheden.

2. Vanaf de aanvang van de derde fase en zolang een lidstaat een derogatie heeft, is lid 1 van overeenkomstige toepassing op het wisselkoersbeleid van deze lidstaat.

BIJLAGE 2

PROTOCOL BETREFFENDE DE STATUTEN VAN HET EUROPEES STELSEL VAN CENTRALE BANKEN EN VAN DE EUROPESE CENTRALE BANK*

DE HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN,

GELEID DOOR DE WENS de Statuten van het Europees Stelsel van centrale banken en van de Europese Centrale Bank, bedoeld in artikel 8 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, vast te stellen,

HEBBEN OVEREENSTEMMING BEREIKT omtrent de volgende bepalingen, die aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap worden gehecht:

HOOFDSTUK I

OPRICHTING VAN HET ESCB

Artikel 1

Het Europees Stelsel van centrale banken

1.1. Het Europees Stelsel van centrale banken (ESCB) en de Europese Centrale Bank (ECB) worden opgericht overeenkomstig artikel 8 van het Verdrag; zij voeren hun taken en werkzaamheden uit overeenkomstig de bepalingen van het Verdrag en deze statuten.

1.2. Overeenkomstig artikel 107, lid 1, van het Verdrag bestaat het ESCB uit de ECB en uit de centrale banken van de lidstaten (nationale centrale banken). Het Institut monétaire luxembourgeois is de centrale bank van Luxemburg.

HOOFDSTUK II

DOELSTELLINGEN EN TAKEN VAN HET ESCB

Artikel 2

Doelstellingen

Overeenkomstig artikel 105, lid 1, van het Verdrag is het hoofddoel van het ESCB het handhaven van prijsstabiliteit. Onverminderd het doel van prijsstabiliteit ondersteunt het ESCB het algemene economische beleid in de Gemeenschap

* Protocol gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Gemeenschap (Pb C 191 van 29.7.1992, blz. 68), zoals gewijzigd bij het Verdrag van Amsterdam (Pb C 340 van 10.11.1997, blz. 1), het Verdrag van Nice (Pb C 80 van 10.3.2001, blz. 1), Besluit van de Raad 2003/223/EG (Pb L 83 van 1.4.2003, blz. 66) en de Toetredingsakte van de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek en de aanpassingen van de Verdragen waarop de Europese Unie is gegrond (Pb L 236 van 23.9.2003, blz. 33) – inofficiële geconsolideerde versie.

teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2 omschreven doelstellingen van de Gemeenschap. Het ESCB handelt in overeenstemming met het beginsel van een open markteconomie met vrije mededinging, waarbij een doelmatige allocatie van middelen wordt bevorderd, en met inachtneming van de beginselen die zijn neergelegd in artikel 4 van het Verdrag.

Artikel 3

Taken

3.1. Overeenkomstig artikel 105, lid 2, van het Verdrag zijn de via het ESCB uit te voeren fundamentele taken:

- het bepalen en ten uitvoer leggen van het monetair beleid van de Gemeenschap;
- het verrichten van valutamarktoperaties in overeenstemming met de bepalingen van artikel 111 van het Verdrag;
- het aanhouden en beheren van de officiële externe reserves van de lidstaten;
- het bevorderen van een goede werking van het betalingsverkeer.

3.2. Overeenkomstig artikel 105, lid 3, van het Verdrag laat het bepaalde in het derde streepje van artikel 3.1 het aanhouden en beheren van werksaldi in buitenlandse valuta's door de regeringen van de lidstaten onverlet.

3.3. Overeenkomstig artikel 105, lid 5, van het Verdrag draagt het ESCB bij tot een goede beleidsvoering van de bevoegde autoriteiten ten aanzien van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.

Artikel 4

Adviesfuncties

Overeenkomstig artikel 105, lid 4, van het Verdrag:

(a) wordt de ECB geraadpleegd:

- over elk voorstel voor een communautair besluit op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen;
- door de nationale autoriteiten over elk ontwerp van wettelijke bepaling op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen, doch binnen de grenzen en onder de voorwaarden die de Raad volgens de procedure van artikel 42 vaststelt;

(b) kan de ECB advies uitbrengen aan de geëigende instellingen of organen van de Gemeenschap of nationale autoriteiten omtrent aangelegenheden op de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen.

Artikel 5

Het verzamelen van statistische gegevens

5.1. Teneinde de taken van het ESCB te kunnen vervullen, verzamelt de ECB, bijgestaan door de nationale centrale banken, de benodigde statistische gegevens, hetzij bij de bevoegde nationale autoriteiten hetzij rechtstreeks bij de economische subjecten. Hiertoe werkt zij samen met de instellingen of organen van de Gemeenschap en met de bevoegde autoriteiten van de lidstaten of van derde landen en met internationale organisaties.

5.2. De nationale centrale banken voeren, voorzover mogelijk, de in artikel 5.1 omschreven taken uit.

5.3. De ECB draagt waar nodig bij tot de harmonisatie van de regels en werkwijzen voor het verzamelen, opmaken en verspreiden van statistieken betreffende de gebieden die onder haar bevoegdheid vallen.

5.4. De Raad bepaalt volgens de procedure van artikel 42 welke natuurlijke en rechtspersonen onderworpen zijn aan rapportageverplichtingen, hoe de geheimhoudingsplicht wordt geregeld, en hoe wordt voorzien in passende handhabingsbepalingen.

Artikel 6

Internationale samenwerking

6.1. Op het terrein van de internationale samenwerking met betrekking tot de aan het ESCB opgedragen taken besluit de ECB hoe het ESCB wordt vertegenwoordigd.

6.2. De ECB en, met haar toestemming, de nationale centrale banken kunnen deelnemen in internationale monetaire instellingen.

6.3. Artikel 6.1 en artikel 6.2 laten artikel 111, lid 4, van het Verdrag onverlet.

HOOFDSTUK III

ORGANISATIE VAN HET ESCB

Artikel 7

Onafhankelijkheid

Overeenkomstig artikel 108 van het Verdrag is het aan de ECB noch aan een nationale centrale bank, noch aan enig lid van hun besluitvormende organen toegestaan bij de uitoefening van de bevoegdheden en het vervullen van de taken en plichten die bij het Verdrag en deze statuten aan hen zijn opgedragen, instructies te vragen aan dan wel te aanvaarden van instellingen of organen van de Gemeenschap, van regeringen van lidstaten of van enig ander orgaan. De instellingen en organen van de Gemeenschap alsmede de regeringen van de lidstaten verplichten zich ertoe dit beginsel te eerbiedigen en niet te trachten de leden van de besluitvormende organen van de ECB of van de nationale centrale banken bij de uitvoering van hun taken te beïnvloeden.

Artikel 8

Algemene grondslag

Het ESCB wordt bestuurd door de besluitvormende organen van de ECB.

Artikel 9

De Europese Centrale Bank

9.1. De ECB, die overeenkomstig artikel 107, lid 2, van het Verdrag rechtspersoonlijkheid bezit, heeft in elk van de lidstaten de ruimste handelingsbevoegdheid welke door de wetgeving van de betrokken lidstaat aan rechtspersonen wordt toegekend; zij kan met name roerende en onroerende goederen verkrijgen of vervreemden en in rechte optreden.

9.2. De ECB heeft tot taak erop toe te zien dat de bij artikel 105, leden 2, 3 en 5, van het Verdrag aan het ESCB opgedragen taken worden uitgevoerd, hetzij door eigen werkzaamheden overeenkomstig deze statuten hetzij via de nationale centrale banken overeenkomstig artikel 12.1 en artikel 14.

9.3. Overeenkomstig artikel 107, lid 3, van het Verdrag zijn de besluitvormende organen van de ECB de Raad van bestuur en de directie.

Artikel 10

De Raad van bestuur

10.1. Overeenkomstig artikel 112, lid 1, van het Verdrag bestaat de Raad van bestuur uit de leden van de directie en de presidenten van de nationale centrale banken.

10.2.¹ Ieder lid van de Raad van bestuur heeft één stem. Met ingang van de datum waarop het aantal leden van de Raad van bestuur meer dan 21 bedraagt, heeft ieder lid van de directie één stem. Het aantal presidenten met stemrecht bedraagt dan 15. De toewijzing en roulatie van deze stemrechten geschiedt als volgt:

- Met ingang van de datum waarop het aantal presidenten meer dan 15 en minder dan 22 bedraagt, worden de presidenten bij twee groepen ingedeeld volgens de rangorde van de omvang van het aandeel van de lidstaat van de NCB in kwestie in het geaggregeerde bruto binnenlands product tegen marktprijzen en in de totale geaggregeerde balans van de monetaire financiële instellingen van de lidstaten die de euro hebben ingevoerd. Het aandeel in het bruto binnenlands product tegen marktprijzen en in de totale geaggregeerde balans van de monetaire financiële instellingen krijgt een gewicht van respectievelijk 5/6 en 1/6. De eerste groep bestaat uit vijf presidenten en de tweede groep uit de overige presidenten. De frequentie van de stemrechten van de bij de eerste groep ingedeelde presidenten zal niet lager zijn dan voor de presidenten van de tweede groep. Onder voorbehoud van het in de vorige zin bepaalde, krijgt de eerste groep vier stemrechten toegewezen en de tweede groep elf stemrechten.
- Met ingang van de datum waarop het aantal presidenten 22 bedraagt, worden de presidenten volgens een op basis van de voornoemde criteria vastgestelde rangorde bij drie groepen ingedeeld. De eerste groep bestaat uit vijf presidenten

¹ Zoals gewijzigd bij Besluit van de Raad 2003/223/EG.

en krijgt vier stemrechten toegewezen. De tweede groep bestaat uit de helft van het totale aantal presidenten, waarbij iedere fractie naar boven wordt afgerond op het dichtstbijzijnde gehele getal, en krijgt acht stemrechten toegewezen. De derde groep bestaat uit de overige presidenten en krijgt drie stemrechten toegewezen.

- Binnen elke groep hebben de presidenten even lang stemrechten.
- Op de berekening van het aandeel in het geaggregeerde bruto binnenlands product tegen marktprijzen is artikel 29.2 van toepassing. De totale geaggregeerde balans van de monetaire financiële instellingen wordt overeenkomstig het ten tijde van de berekening in de Europese Gemeenschap toepasselijke statistische kader, berekend.
- Telkens wanneer het geaggregeerde bruto binnenlands product tegen marktprijzen overeenkomstig artikel 29.3 wordt aangepast, dan wel telkens wanneer het aantal presidenten toeneemt, wordt overeenkomstig de voornoemde beginselen de omvang en/of de samenstelling van de groepen aangepast.
- Met twee derde meerderheid van de leden, die al dan niet stemrecht hebben, neemt de Raad van bestuur alle voor de toepassing van voornoemde beginselen noodzakelijke maatregelen en kan besluiten de invoering van het roulatiesysteem uit te stellen tot het aantal presidenten meer dan 18 bedraagt.

Slechts persoonlijk aanwezige leden hebben stemrecht. In afwijking van deze regel kan in het in artikel 12.3 bedoelde reglement van orde worden bepaald dat leden van de Raad van bestuur hun stem via een teleconferentie kunnen uitbrengen. Dat reglement van orde bepaalt tevens, dat een lid van de Raad van bestuur dat langdurig verhinderd is de vergaderingen van de Raad van bestuur bij te wonen, een plaatsvervanger kan aanwijzen als lid van de Raad van bestuur.

De bepalingen in de voorgaande paragrafen laten de stemrechten van alle leden van de Raad van bestuur, al dan niet met stemrecht, krachtens de artikelen 10.3, 10.6 en 41.2 onverlet.

Tenzij in deze statuten anders is bepaald, besluit de Raad van bestuur met gewone meerderheid van de leden met stemrecht. Bij staking van stemmen brengt de president de beslissende stem uit.

De Raad van bestuur kan alleen tot stemming overgaan, indien een quorum van twee derde van de leden met stemrecht aanwezig is. Indien het quorum niet aanwezig is, kan de president een buitengewone vergadering bijeenroepen waar besluiten worden genomen zonder inachtneming van het bovenbedoelde quorum.

10.3. Voor alle besluiten die op grond van de artikelen 28, 29, 30, 32, 33 en 51 dienen te worden genomen, worden de stemmen van de leden van de Raad van bestuur gewogen overeenkomstig de verdeling van het geplaatste kapitaal van de ECB onder de nationale centrale banken. Aan de stemmen van de directieleden wordt een gewicht van nul toegekend. Een besluit met gekwalificeerde

meerderheid van stemmen wordt geacht te zijn aangenomen wanneer de stemmen voor het besluit ten minste twee derde van het geplaatste kapitaal van de ECB en ten minste de helft van de aandeelhouders vertegenwoordigen. Indien een president verhinderd is, mag hij een plaatsvervanger aanwijzen om zijn gewogen stem uit te brengen.

10.4. De besprekingen van de vergaderingen zijn vertrouwelijk. De Raad van bestuur kan besluiten het resultaat van zijn beraadslagingen openbaar te maken.

10.5. De Raad van bestuur vergadert ten minste tienmaal per jaar.

10.6.² Artikel 10.2 kan door de Raad in de samenstelling van staatshoofden en de regeringsleiders, hetzij op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van het Europees Parlement en de Commissie, hetzij op aanbeveling van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en de ECB, met eenparigheid van stemmen worden gewijzigd. De Raad beveelt de lidstaten aan deze wijzigingen aan te nemen. De wijzigingen treden in werking na door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen te zijn geratificeerd.

Aanbevelingen van de ECB uit hoofde van dit lid worden door de Raad van bestuur met eenparigheid van stemmen aangenomen.

Artikel 11

De directie

11.1. Overeenkomstig artikel 112, lid 2, onder a), van het Verdrag bestaat de directie uit de president, de vice-president en vier andere leden.

De leden vervullen hun taken voltijds. Geen lid mag een beroepswerkzaamheid al dan niet tegen beloning verrichten, tenzij van deze bepaling door de Raad van bestuur bij uitzondering afwijking is toegestaan.

11.2. Overeenkomstig artikel 112, lid 2, onder b), van het Verdrag worden de president, de vice-president en de overige leden van de directie in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden en regeringsleiders benoemd op aanbeveling van de Raad, die het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de ECB vooraf heeft geraadpleegd; zij worden gekozen uit personen met een erkende reputatie en beroepservaring op monetair of bancaire gebied.

Zij worden voor een periode van acht jaar benoemd en zijn niet herbenoembaar.

Alleen zij die de nationaliteit van één van de lidstaten bezitten, kunnen lid van de directie zijn.

11.3. De arbeidsvoorwaarden van de leden van de directie, in het bijzonder hun salarissen, pensioenen en overige socialezekerheidsvoorzieningen, worden geregeld in overeenkomsten met de ECB en worden vastgesteld door de Raad

² Zoals ingevoegd bij artikel 5 van het Verdrag van Nice.

van bestuur op voorstel van een commissie bestaande uit drie door de Raad van bestuur benoemde leden en drie door de Raad benoemde leden. De leden van de directie hebben geen stemrecht ten aanzien van de in dit lid bedoelde aangelegenheden.

11.4. Op verzoek van de Raad van bestuur of van de directie kan een lid van de directie dat niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet of op ernstige wijze is tekortgeschoten, door het Hof van Justitie van zijn ambt ontheven worden verklaard.

11.5. Ieder lid van de directie dat persoonlijk aanwezig is, heeft stemrecht en bezit daartoe één stem. Tenzij anders is bepaald, besluit de directie met gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Bij staking van stemmen brengt de president de beslissende stem uit. De stemprocedures worden vastgelegd in het in artikel 12.3 bedoelde reglement van orde.

11.6. De directie draagt verantwoordelijkheid voor de lopende zaken van de ECB.

11.7. In elke vacature bij de directie wordt voorzien door de benoeming van een nieuw lid overeenkomstig artikel 11.2.

Artikel 12

Verantwoordelijkheden van de besluitvormende organen

12.1. De Raad van bestuur stelt de richtsnoeren vast en neemt de besluiten die nodig zijn voor het vervullen van de bij het Verdrag en deze statuten aan het ESCB opgedragen taken. De Raad van bestuur formuleert het monetair beleid van de Gemeenschap, in voorkomend geval met inbegrip van besluiten met betrekking tot intermediaire monetaire doelstellingen, de belangrijkste rentetarieven en de liquiditeitsvoorziening in het ESCB, en stelt de nodige richtsnoeren op voor de uitvoering ervan.

De directie voert het monetair beleid uit overeenkomstig de richtsnoeren en besluiten van de Raad van bestuur en geeft daartoe de nodige instructies aan de nationale centrale banken. Tevens kunnen aan de directie bij besluit van de Raad van bestuur bepaalde bevoegdheden worden gedelegeerd.

De ECB doet, voorzover zulks mogelijk en passend wordt geacht en onverminderd het bepaalde in dit artikel, een beroep op de nationale centrale banken voor de uitvoering van tot de taken van het ESCB behorende operaties.

12.2. De directie is verantwoordelijk voor de voorbereiding van de vergaderingen van de Raad van bestuur.

12.3. De Raad van bestuur neemt een reglement van orde aan waarin de interne organisatie van de ECB en haar besluitvormende organen wordt geregeld.

12.4. De Raad van bestuur oefent de in artikel 4 bedoelde adviesfuncties uit.

12.5. De Raad van bestuur neemt de in artikel 6 bedoelde besluiten.

Artikel 13

De president

13.1. De president of, bij diens afwezigheid, de vice-president zit de vergaderingen van de Raad van bestuur en van de directie van de ECB voor.

13.2. Onverminderd artikel 39 vertegenwoordigt de president of de door hem aangewezen persoon de ECB naar buiten toe.

Artikel 14

Nationale centrale banken

14.1. Overeenkomstig artikel 109 van het Verdrag waarborgt iedere lidstaat dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, uiterlijk op de datum van oprichting van het ESCB verenigbaar is met het Verdrag en deze statuten.

14.2. De statuten van de nationale centrale banken bepalen in het bijzonder dat de ambtstermijn van een president van een nationale centrale bank minimaal vijf jaar is.

Een president kan slechts van zijn ambt worden ontheven indien hij niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet of op ernstige wijze is tekortgeschoten. Tegen een besluit daartoe kan de betrokken president of de Raad van bestuur beroep instellen bij het Hof van Justitie wegens schending van het Verdrag of van bepalingen ter uitvoering daarvan. Het beroep moet worden ingesteld binnen twee maanden te rekenen, al naar het geval, vanaf de dag van bekendmaking van het besluit, vanaf de dag van kennisgeving ervan aan de verzoeker of, bij gebreke daarvan, vanaf de dag waarop de verzoeker er kennis van heeft gekregen.

14.3. De nationale centrale banken maken een integrerend deel uit van het ESCB en handelen in overeenstemming met de richtsnoeren en instructies van de ECB. De Raad van bestuur neemt de nodige maatregelen teneinde te verzekeren dat aan de richtsnoeren en instructies van de ECB wordt voldaan, en eist dat hem alle benodigde informatie wordt verstrekt.

14.4. De nationale centrale banken mogen andere functies vervullen dan die omschreven in deze statuten, tenzij de Raad van bestuur met een meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen vaststelt dat deze functies de doelstellingen en taken van het ESCB doorkruisen. Bedoelde functies worden onder verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van de nationale centrale banken vervuld en worden niet geacht deel uit te maken van de functies van het ESCB.

Artikel 15

Rapportageverplichtingen

15.1. De ECB stelt, ten minste elk kwartaal, verslagen op over de werkzaamheden van het ESCB en maakt deze openbaar.

15.2. Wekelijks wordt een geconsolideerd financieel overzicht van het ESCB openbaar gemaakt.

15.3. Overeenkomstig artikel 113, lid 3, van het Verdrag stelt de ECB een jaarverslag over de werkzaamheden van het ESCB en over het monetair beleid in het afgelopen jaar en het lopende jaar op voor het Europees Parlement, de Raad en de Commissie, alsmede voor de Europese Raad.

15.4. De in dit artikel bedoelde verslagen en overzichten worden aan belangstellenden gratis ter beschikking gesteld.

Artikel 16

Bankbiljetten

Overeenkomstig artikel 106, lid 1, van het Verdrag heeft de Raad van bestuur het alleenrecht machtiging te geven tot de uitgifte van bankbiljetten binnen de Gemeenschap. De ECB en de nationale centrale banken mogen bankbiljetten uitgeven. De door de ECB en de nationale centrale banken uitgegeven bankbiljetten zijn de enige bankbiljetten die binnen de Gemeenschap de hoedanigheid van wettig betaalmiddel hebben.

De ECB eerbiedigt zoveel mogelijk de bestaande gebruiken inzake de uitgifte en het ontwerp van bankbiljetten.

HOOFDSTUK IV

MONETAIRE FUNCTIES EN WERKZAAMHEDEN VAN HET ESCB

Artikel 17

Rekeningen aangehouden bij de ECB en de nationale centrale banken

Teneinde hun werkzaamheden te kunnen verrichten, zijn de ECB en de nationale centrale banken gerechtigd rekeningen te openen ten behoeve van kredietinstellingen, openbare lichamen en andere marktpartijen, en activa, waaronder girale effecten, in onderpand te aanvaarden.

Artikel 18

Open markt- en krediettransacties

18.1. Om de doelstellingen van het ESCB te kunnen verwezenlijken en de taken ervan te kunnen vervullen, mogen de ECB en de nationale centrale banken:

- in de financiële markten opereren door aan- en verkoop, hetzij onvoorwaardelijk (contant en op termijn) hetzij onder beding van wederverkoop, respectievelijk wederaankoop, door het in lening geven of nemen van vorderingen en verhandelbaar papier, luidende in Gemeenschapsvaluta's of niet-Gemeenschapsvaluta's, evenals van edele metalen;
- krediettransacties verrichten met kredietinstellingen en andere marktpartijen, waarbij de verleende kredieten worden gedekt door toereikend onderpand.

18.2. De ECB stelt de algemene grondslagen vast voor door haarzelf of de nationale centrale banken uit te voeren open markten krediettransacties, waaronder mede begrepen die voor de aankondiging van de voorwaarden waaronder zij bereid zijn dergelijke transacties aan te gaan.

Artikel 19

Minimumreserves

19.1. Behoudens artikel 2 kan de ECB eisen dat in de lidstaten gevestigde kredietinstellingen met het oog op de doelstellingen van het monetair beleid op rekeningen bij de ECB en nationale centrale banken bepaalde minimumreserves aanhouden. De Raad van bestuur kan voorschriften omtrent de berekening en vaststelling van de verplichtingen inzake minimumreserves vaststellen. Indien aan deze voorschriften niet wordt voldaan, is de ECB gerechtigd boeterente te heffen alsmede andere sancties met een vergelijkbaar effect op te leggen.

19.2. Voor de toepassing van dit artikel stelt de Raad volgens de procedure van artikel 42 de grondslag voor de minimumreserves en de maximaal toelaatbare ratio's tussen die reserves en hun grondslag vast, alsook passende sancties bij niet-naleving.

Artikel 20

Andere instrumenten van monetair beleid

De Raad van bestuur kan, bij meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen, met inachtneming van artikel 2 besluiten tot het gebruik van alle andere door hem passend geachte instrumenten van monetair beleid.

De Raad stelt, overeenkomstig de procedure van artikel 42, de reikwijdte van deze instrumenten vast, indien zij verplichtingen voor derden meebrengen.

Artikel 21

Transacties met openbare lichamen

21.1. Overeenkomstig artikel 101 van het Verdrag is het de ECB en de nationale centrale banken verboden voorschotten in rekening-courant of andere kredietfaciliteiten te verlenen ten behoeve van instellingen of organen van de Gemeenschap, centrale overheden, regionale, lokale of andere overheden, overheidsinstanties, andere publiekrechtelijke lichamen of openbare bedrijven van de lidstaten; ook het rechtstreeks van hen kopen van schuldbewijzen door de ECB of de nationale centrale banken is verboden.

21.2. De ECB en de nationale centrale banken mogen optreden als fiscaal agent voor de in artikel 21.1 bedoelde lichamen.

21.3. De bepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing op kredietinstellingen die in handen van de overheid zijn en waaraan in het kader van de liquiditeitsvoorziening door de centrale banken dezelfde behandeling door de nationale centrale banken en de ECB wordt gegeven als aan particuliere kredietinstellingen.

Artikel 22

Verrekenings- en betalingssystemen

De ECB en de nationale centrale banken zijn gerechtigd faciliteiten ter beschikking te stellen en de ECB kan verordeningen vaststellen ter verzekering van doelmatige en deugdelijke verrekenings- en betalingssystemen binnen de Gemeenschap en met andere landen.

Artikel 23

Externe werkzaamheden

De ECB en de nationale centrale banken mogen:

- betrekkingen aangaan met centrale banken en financiële instellingen in andere landen en, waar passend, met internationale organisaties;
- zowel contant als op termijn alle soorten deviezen en edele metalen kopen en verkopen. Het begrip deviezen omvat effecten en alle overige activa luidende in de valuta van enig land of in rekeneenheden, ongeacht de vorm waarin zij worden aangehouden;
- de in dit artikel bedoelde activa aanhouden en beheren;
- alle soorten bancaire transacties verrichten met derde landen en internationale organisaties, waaronder mede begrepen het verstrekken en opnemen van leningen.

Artikel 24

Overige werkzaamheden

Naast de uit hun taken voortvloeiende werkzaamheden, mogen de ECB en de nationale centrale banken werkzaamheden verrichten voor eigen administratieve doeleinden en ten behoeve van hun personeel.

HOOFDSTUK V

BEDRIJFSECONOMISCH TOEZICHT

Artikel 25

Bedrijfseconomisch toezicht

25.1. De ECB kan adviezen uitbrengen aan en worden geraadpleegd door de Raad, de Commissie en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten omtrent de reikwijdte en de tenuitvoerlegging van de communautaire wetgeving met betrekking tot het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en de stabiliteit van het financiële stelsel.

25.2. Overeenkomstig een Raadsbesluit krachtens artikel 105, lid 6, van het Verdrag, kan de ECB specifieke taken vervullen betreffende het beleid op het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen.

FINANCIËLE BEPALINGEN OMTRENT HET ESCB

Artikel 26

Financiële rekeningen

26.1. Het boekjaar van de ECB en de nationale centrale banken begint op de eerste dag van januari en eindigt op de laatste dag van december.

26.2. De jaarrekening van de ECB wordt door de directie opgesteld in overeenstemming met de door de Raad van bestuur vastgelegde grondslagen. De jaarrekening wordt door de Raad van bestuur vastgesteld en vervolgens gepubliceerd.

26.3. Voor analytische en operationele doeleinden stelt de directie een geconsolideerde balans van het ESCB op, welke de van het ESCB deel uitmakende activa en passiva van de nationale centrale banken omvat.

26.4. Voor de toepassing van dit artikel stelt de Raad van bestuur de nodige regels vast ter standaardisatie van de financiële administratie en verslaglegging van de door de nationale centrale banken uitgevoerde werkzaamheden.

Artikel 27

Accountantscontrole

27.1. De rekeningen van de ECB en de nationale centrale banken worden gecontroleerd door onafhankelijke externe accountants die op aanbeveling van de Raad van bestuur zijn aanvaard door de Raad. De accountants zijn zonder voorbehoud bevoegd alle boeken en rekeningen van de ECB en de nationale centrale banken te onderzoeken en volledig te worden geïnformeerd over hun verrichtingen.

27.2. De bepalingen van artikel 248 van het Verdrag zijn uitsluitend van toepassing op een doelmatigheidscontrole van de ECB.

Artikel 28

Kapitaal van de ECB

28.1. Het kapitaal van de ECB, dat bij de oprichting van de ECB operationeel wordt, bedraagt 5 000 miljoen Ecu. Het kapitaal kan worden verhoogd met bedragen die worden bepaald door de Raad van bestuur met de gekwalificeerde meerderheid van stemmen die is voorgeschreven in artikel 10.3, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die door de Raad volgens de procedure van artikel 42 worden vastgesteld.

28.2. De enige inschrijvers op het kapitaal van de ECB en de enige aandeelhouders van de ECB zijn de nationale centrale banken. De inschrijving op het kapitaal geschiedt volgens de overeenkomstig artikel 29 vastgestelde sleutel.

28.3. De Raad van bestuur bepaalt met de in artikel 10.3 voorgeschreven gekwalificeerde meerderheid van stemmen in hoeverre en in welke vorm het kapitaal moet worden gestort.

28.4. Onder voorbehoud van artikel 28.5 mogen de aandelen van de nationale centrale banken in het geplaatste kapitaal van de ECB niet worden overgedragen, verpand of in beslag genomen.

28.5. Indien de in artikel 29 genoemde sleutel wordt aangepast, dragen de nationale centrale banken onderling aandelen in het kapitaal over in die mate dat de verdeling van de aandelen overeenkomt met de aangepaste sleutel. De Raad van bestuur stelt de modaliteiten en voorwaarden voor een dergelijke overdracht vast.

Artikel 29

Verdeelsleutel voor de inschrijving op het kapitaal

29.1. Wanneer het ESCB en de ECB overeenkomstig de procedure van artikel 123, lid 1, van het Verdrag, zijn opgericht, wordt de verdeelsleutel voor de inschrijving op het kapitaal van de ECB vastgesteld. Aan elke nationale centrale bank wordt een weging in deze sleutel toegekend die gelijk is aan de som van:

- 50 % van het aandeel van de lidstaat in kwestie in de bevolking van de Gemeenschap tijdens het voorlaatste jaar voorafgaand aan de oprichting van het ESCB;
- 50 % van het aandeel van de lidstaat in kwestie in het bruto binnenlands product van de Gemeenschap tegen marktprijzen, als vastgesteld tijdens de vijf jaar voorafgaande aan het voorlaatste jaar vóór de oprichting van het ESCB.

De percentages worden naar boven afgerond op het kleinste veelvoud van 0,05 procentpunten.

29.2. De voor de toepassing van dit artikel benodigde statistieken worden, overeenkomstig de door de Raad volgens de procedure van artikel 42 vastgestelde regels, verstrekt door de Commissie.

29.3. De aan de nationale centrale banken toegekende wegingen worden na de oprichting van het ESCB om de vijf jaar aangepast naar analogie van de bepalingen van artikel 29.1. De aangepaste sleutel geldt met ingang van de eerste dag van het daaropvolgende jaar.

29.4. De Raad van bestuur treft alle andere maatregelen die voor de toepassing van dit artikel nodig zijn.

Artikel 30

Overdracht van externe reserves aan de ECB

30.1. Onverminderd artikel 28 wordt de ECB door de nationale centrale banken tot een bedrag van 50 000 miljoen Ecu gedoteerd met externe reserves, uitgezonderd valuta's van de lidstaten, Ecu's, reserveposities in het IMF en bijzondere trekkingsrechten. De Raad van bestuur besluit omtrent het door de ECB na haar oprichting op te roepen deel en de op latere tijdstippen op te roepen bedragen. De ECB is ten volle gerechtigd om de aan haar overgedragen externe reserves aan te houden en te beheren en voor de in deze statuten omschreven doeleinden te gebruiken.

30.2. De bijdragen van iedere nationale centrale bank worden vastgesteld in verhouding tot haar aandeel in het geplaatste kapitaal van de ECB.

30.3. Aan iedere nationale centrale bank wordt door de ECB een vordering toegekend ter grootte van haar bijdrage. De Raad van bestuur bepaalt de denominatie en de rentevergoeding van dergelijke vorderingen.

30.4. Verdere stortingen van externe reserves boven de in artikel 30.1 gestelde grens kunnen, overeenkomstig artikel 30.2, door de ECB worden opgeroepen, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die door de Raad volgens de procedure van artikel 42 worden vastgesteld.

30.5. De ECB is gemachtigd reserveposities in het IMF en bijzondere trekkingsrechten aan te houden en te beheren, en te voorzien in het poolen van deze activa.

30.6. De Raad van bestuur treft alle andere maatregelen die voor de toepassing van dit artikel nodig zijn.

Artikel 31

Door nationale centrale banken aangehouden externe reserves

31.1. Het is de nationale centrale banken toegestaan transacties te verrichten ter voldoening aan hun verplichtingen jegens internationale organisaties overeenkomstig artikel 23.

31.2. Alle overige transacties in externe reserves die nog door de nationale centrale banken worden aangehouden na de overdrachten bedoeld in artikel 30, en transacties van lidstaten met hun werksaldi in buitenlandse valuta's behoeven, boven een in het kader van artikel 31.3 vast te stellen grens, de goedkeuring van de ECB teneinde overeenstemming met het wisselkoersbeleid en het monetair beleid van de Gemeenschap te verzekeren.

31.3. De Raad van bestuur vaardigt richtsnoeren uit teneinde dergelijke transacties te vergemakkelijken.

Artikel 32

Toedeling van monetaire inkomsten van de nationale centrale banken

32.1. De inkomsten die de nationale centrale banken bij de uitoefening van de monetaire beleidstaken van het ESCB verkrijgen (hierna monetaire inkomsten te noemen) worden aan het einde van elk boekjaar volgens de onderstaande bepalingen toegedeeld.

32.2. Onder voorbehoud van artikel 32.3 zijn de monetaire inkomsten van elke nationale centrale bank gelijk aan de jaarinkomsten die zij verkrijgt uit de activa die worden aangehouden als tegenwaarde voor de in omloop zijnde bankbiljetten en de verplichtingen jegens kredietinstellingen uit hoofde van deposito's. Deze activa worden door de nationale centrale banken geormerkt volgens door de Raad van bestuur vast te stellen richtsnoeren.

32.3. Indien de Raad van bestuur na de aanvang van de derde fase van oordeel is dat de balansindeling van de nationale centrale banken de toepassing van artikel 32.2 niet mogelijk maakt, kan hij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluiten dat de monetaire inkomsten, in afwijking van artikel 32.2, gedurende een periode van ten hoogste vijf jaar volgens een alternatieve methode worden bepaald.

32.4. Op het bedrag van de monetaire inkomsten van elke nationale centrale bank worden de rentelasten in mindering gebracht die door de betrokken centrale bank zijn betaald over de verplichtingen jegens kredietinstellingen uit hoofde van deposito's overeenkomstig artikel 19.

De Raad van bestuur kan besluiten dat de nationale centrale banken worden vergoed voor de in verband met de uitgifte van bankbiljetten gemaakte kosten of, in uitzonderlijke omstandigheden, voor specifieke verliezen in verband met de monetaire beleidsoperaties die voor het ESCB zijn verricht. De vergoeding geschiedt in een door de Raad van bestuur passend geachte vorm; deze bedragen kunnen met de monetaire inkomsten van de nationale centrale banken worden verrekend.

32.5. De som van de monetaire inkomsten van de nationale centrale banken wordt aan de nationale centrale banken toegedeeld naar rato van hun gestorte aandeel in het kapitaal van de ECB, behoudens een eventueel besluit van de Raad van bestuur overeenkomstig artikel 33.2.

32.6. De verrekening en de afwikkeling van de saldi afkomstig van de toedeling van de monetaire inkomsten worden door de ECB verricht overeenkomstig de door de Raad van bestuur vastgestelde richtsnoeren.

32.7. De Raad van bestuur treft alle andere maatregelen die voor de toepassing van dit artikel nodig zijn.

Artikel 33

Toedeling van nettowinst en verlies van de ECB

33.1. De nettowinst van de ECB wordt in de onderstaande volgorde overgedragen:

- (a) een door de Raad van bestuur vast te stellen bedrag, dat niet meer dan 20 % van de nettowinst mag bedragen, wordt naar het algemeen reservefonds overgedragen tot een maximum van 100 % van het kapitaal;
- (b) de resterende nettowinst wordt onder de aandeelhouders van de ECB verdeeld naar rato van hun gestorte aandelen.

33.2. In geval van een verlies van de ECB wordt het tekort gedekt uit het algemeen reservefonds van de ECB en, indien nodig, bij besluit van de Raad van bestuur, door de monetaire inkomsten van het betrokken boekjaar, naar rato en tot beloop van de bedragen die overeenkomstig artikel 32.5 aan de nationale centrale banken zijn toegedeeld.

HOOFDSTUK VII

ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 34

Regelgevende bevoegdheden

34.1. Overeenkomstig artikel 110 van het Verdrag zal de ECB:

- verordeningen vaststellen voorzover nodig voor de uitvoering van de taken omschreven in artikel 3.1, eerste streepje, artikel 19.1, artikel 22 of artikel 25.2, alsmede in de gevallen die worden bepaald in de in artikel 42 bedoelde besluiten van de Raad;
- de beschikkingen vaststellen die nodig zijn voor de uitvoering van de bij het Verdrag en de statuten aan het ESCB opgedragen taken;
- aanbevelingen doen en adviezen uitbrengen.

34.2. Een verordening is van algemene toepassing. Zij is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in alle lidstaten. Aanbevelingen en adviezen zijn niet verbindend.

Een beschikking is verbindend in al haar onderdelen voor degenen tot wie zij is gericht.

De artikelen 253, 254 en 256 van het Verdrag zijn van toepassing op verordeningen en beschikkingen van de ECB.

De ECB kan besluiten haar beschikkingen, aanbevelingen en adviezen te publiceren.

34.3. Binnen de grenzen en onder de voorwaarden die door de Raad volgens de procedure van artikel 42 van de statuten worden vastgesteld, is de ECB gerechtigd om ondernemingen boeten en dwangsommen op te leggen bij niet-naleving van de verplichtingen krachtens haar verordeningen en beschikkingen.

Artikel 35

Toetsing door de rechter en aanverwante aangelegenheden

35.1. De handelingen en nalatigheden van de ECB zijn onderworpen aan toetsing en uitlegging door het Hof van Justitie in de gevallen en onder de voorwaarden vastgesteld in het Verdrag. De ECB kan gerechtelijke procedures aanspannen in de gevallen en onder de voorwaarden vastgesteld in het Verdrag.

35.2. Geschillen tussen de ECB, enerzijds, en haar crediteuren, debiteuren of andere personen, anderzijds, worden beslecht door de bevoegde nationale rechters, tenzij het Hof van Justitie bevoegd is om uitspraak te doen.

35.3. De ECB is onderworpen aan de in artikel 288 van het Verdrag omschreven aansprakelijkheidsregeling. De nationale centrale banken zijn aansprakelijk volgens hun onderscheiden nationale wetgevingen.

35.4. Het Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen krachtens een arbitragebeding vervat in een door of namens de ECB gesloten publiekrechtelijke of privaatrechtelijke overeenkomst.

35.5. Het besluit van de ECB om een procedure bij het Hof van Justitie in te stellen, wordt door de Raad van bestuur genomen.

35.6. Het Hof van Justitie is bevoegd uitspraak te doen in geschillen betreffende de nakoming door de nationale centrale banken van de verplichtingen die voor hen uit deze statuten voortvloeien. Indien de ECB van oordeel is dat een nationale centrale bank een van de krachtens deze statuten op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen, brengt zij dienaangaande een met redenen omkleed advies uit na de betrokken nationale centrale bank in de gelegenheid te hebben gesteld haar opmerkingen te maken. Indien de betrokken nationale centrale bank dit advies niet binnen de door de ECB gestelde termijn opvolgt, kan de ECB de zaak aanhangig maken bij het Hof van Justitie.

Artikel 36

Personeel

36.1. De Raad van bestuur stelt op voorstel van de directie de arbeidsvoorwaarden van het personeel van de ECB vast.

36.2. Het Hof van Justitie is, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die zijn vastgesteld in de arbeidsvoorwaarden, bevoegd terzake van geschillen tussen de ECB en haar personeelsleden.

Artikel 37

Zetel

Vóór eind 1992 wordt in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden en regeringsleiders een besluit genomen over de plaats waar de zetel van de ECB gevestigd zal worden.

Artikel 38

Beroepsgeheim

38.1. Leden van de bestuursorganen en personeelsleden van de ECB en de nationale centrale banken zijn gehouden, ook na beëindiging van hun taken, inlichtingen die naar hun aard onder de geheimhoudingsplicht vallen, niet openbaar te maken.

38.2. Personen die toegang hebben tot gegevens welke vallen onder communautaire wetgeving waarbij een geheimhoudingsplicht wordt opgelegd, zijn aan die wetgeving onderworpen.

Artikel 39

Tekenbevoegdheid

De ECB wordt tegenover derden in rechte verbonden door de president of door twee leden van de directie of door de handtekeningen van twee personeelsleden van de ECB die door de president naar behoren zijn gemachtigd om namens de ECB te tekenen.

Artikel 40³

Voorrechten en immuniteiten

De ECB geniet op het grondgebied van de lidstaten de voorrechten en immuniteiten die nodig zijn voor de vervulling van haar taken, overeenkomstig de bepalingen van het Protocol betreffende de voorrechten en immuniteiten van de Europese Gemeenschappen, dat gehecht is aan het Verdrag tot instelling van één Raad en één Commissie welke de Europese Gemeenschappen gemeen hebben.

HOOFDSTUK VIII

WIJZIGING VAN DE STATUTEN EN AANVULLENDE WETGEVING

Artikel 41

Vereenvoudigde wijzigingsprocedure

41.1. Overeenkomstig artikel 107, lid 5, van het Verdrag kunnen de artikelen 5.1, 5.2, 5.3, 17, 18, 19.1, 22, 23, 24, 26, 32.2, 32.3, 32.4, 32.6, 33.1 a) en 36 door de Raad hetzij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van de Commissie, hetzij met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de ECB, worden gewijzigd. In beide gevallen is de instemming van het Europees Parlement vereist.

41.2. Tot een aanbeveling van de ECB uit hoofde van dit artikel dient in de Raad van bestuur met eenparigheid van stemmen te worden besloten.

Artikel 42

Aanvullende wetgeving

Overeenkomstig artikel 107, lid 6, van het Verdrag stelt de Raad, onmiddellijk nadat de datum voor de aanvang van de derde fase is bepaald, met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement en de ECB, hetzij op aanbeveling van de ECB en na raadpleging van het Europees Parlement en de Commissie, de in de artikelen 4, 5.4, 19.2, 20, 28.1, 29.2, 30.4 en 34.3 bedoelde bepalingen vast.

HOOFDSTUK IX

OVERGANGSBEPALINGEN EN ANDERE BEPALINGEN VOOR HET ESCB

Artikel 43

Algemene bepalingen

43.1. Een derogatie als bedoeld in artikel 122, lid 1, van het Verdrag, brengt mee dat voor de betrokken lidstaat uit de volgende artikelen van deze statuten geen rechten of verplichtingen voortvloeien: 3, 6, 9.2, 12.1, 14.3, 16, 18, 19, 20, 22, 23, 26.2, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 50 en 52.

³ Zoals gewijzigd bij artikel 6, punt III, onder 4), van het Verdrag van Amsterdam.

43.2. De centrale banken van de lidstaten met een derogatie als bedoeld in artikel 122, lid 1, van het Verdrag behouden hun bevoegdheden op het gebied van het monetair beleid overeenkomstig de nationale wetgeving.

43.3. Overeenkomstig artikel 122, lid 4, van het Verdrag wordt lidstaten gelezen als lidstaten zonder derogatie in de volgende artikelen van deze statuten: 3, 11.2, 19, 34.2 en 50.

43.4. Nationale centrale banken wordt gelezen als centrale banken van de lidstaten zonder derogatie in de volgende artikelen van deze statuten: 9.2, 10.1, 10.3, 12.1, 16, 17, 18, 22, 23, 27, 30, 31, 32, 33.2 en 52.

43.5. Aandeelhouders wordt gelezen als centrale banken van de lidstaten zonder derogatie in artikel 10.3 en artikel 33.1.

43.6. Het geplaatste kapitaal van de ECB wordt gelezen als het kapitaal van de ECB dat is geplaatst bij de centrale banken van de lidstaten zonder derogatie in artikel 10.3 en artikel 30.2.

Artikel 44

Overgangstaken van de ECB

De ECB neemt de taken van het EMI over die in de derde fase wegens de derogaties van een of meer lidstaten nog moeten worden vervuld.

Artikel 45

De Algemene Raad van de ECB

45.1. Onverminderd artikel 107, lid 3, van het Verdrag, wordt de Algemene Raad opgericht als derde besluitvormend orgaan van de ECB.

45.2. De Algemene Raad bestaat uit de president en de vice-president van de ECB en de presidenten van de nationale centrale banken. De overige leden van de directie mogen zonder stemrecht deelnemen aan vergaderingen van de Algemene Raad.

45.3. De verantwoordelijkheden van de Algemene Raad zijn volledig opgesomd in artikel 47.

Artikel 46

Reglement van orde van de Algemene Raad

46.1. De president of bij diens afwezigheid, de vice-president van de ECB zit de vergaderingen van de Algemene Raad van de ECB voor.

46.2. De voorzitter van de Raad en een lid van de Commissie mogen zonder stemrecht deelnemen aan vergaderingen van de Algemene Raad.

46.3. De president bereidt de vergaderingen van de Algemene Raad voor.

46.4. In afwijking van artikel 12.3 neemt de Algemene Raad zijn reglement van orde aan.

46.5. Het secretariaat van de Algemene Raad wordt verzorgd door de ECB.

Artikel 47

Verantwoordelijkheden van de Algemene Raad

47.1. De Algemene Raad:

- voert de in artikel 44 bedoelde taken uit;
- verleent medewerking aan de adviesfuncties bedoeld in artikel 4 en artikel 25.1.

47.2. De Algemene Raad verleent medewerking aan:

- het verzamelen van statistische gegevens als bedoeld in artikel 5;
- de rapportageactiviteiten van de ECB als bedoeld in artikel 15;
- het opstellen van de regels bedoeld in artikel 26.4, die nodig zijn voor de toepassing van artikel 26;
- het treffen van alle andere maatregelen bedoeld in artikel 29.4, die nodig zijn voor de toepassing van artikel 29;
- het vaststellen van de arbeidsvoorwaarden van het personeel van de ECB bedoeld in artikel 36.

47.3. De Algemene Raad verleent medewerking aan de nodige voorbereidingen voor het onherroepelijk vaststellen van de wisselkoersen van de valuta's van de lidstaten met een derogatie ten opzichte van de valuta's, of de enige valuta, van de lidstaten zonder derogatie, bedoeld in artikel 123, lid 5, van het Verdrag.

47.4. De Algemene Raad wordt door de president van de ECB in kennis gesteld van de besluiten van de Raad van bestuur.

Artikel 48

Overgangsbepalingen voor het kapitaal van de ECB

Overeenkomstig artikel 29.1 wordt aan elke nationale centrale bank een weging toegekend in de sleutel voor inschrijving op het kapitaal van de ECB. In afwijking van artikel 28.3 storten de centrale banken van de lidstaten met een derogatie het kapitaal waarop zij hebben ingeschreven niet, tenzij de Algemene Raad met een gekwalificeerde meerderheid die ten minste twee derde van het geplaatste kapitaal van de ECB en ten minste de helft van de aandeelhouders vertegenwoordigt, besluit dat een minimaal percentage moet worden gestort als bijdrage aan de bedrijfskosten van de ECB.

Artikel 49

Latere storting van kapitaal, reserves en voorzieningen van de ECB

49.1. De centrale bank van een lidstaat waarvan de derogatie is ingetrokken, stort haar aandeel in het kapitaal van de ECB ten belope van hetzelfde percentage als de andere centrale banken van de lidstaten zonder derogatie en draagt

overeenkomstig artikel 30.1 externe reserves aan de ECB over. Het over te dragen bedrag wordt bepaald door de Ecu-waarde tegen lopende wisselkoersen van de reeds overeenkomstig artikel 30.1 aan de ECB overgedragen externe reserves te vermenigvuldigen met de ratio tussen het aantal aandelen waarop de betrokken nationale centrale bank heeft ingeschreven en het aantal aandelen dat de andere nationale centrale banken al hebben volgestort.

49.2. Behalve de storting die overeenkomstig artikel 49.1 moet worden verricht, draagt de betrokken centrale bank bij tot de reserves van de ECB, tot de voorzieningen die met reserves zijn gelijkgesteld, en tot het bedrag dat nog moet worden toegerekend aan de reserves en voorzieningen overeenkomstig het saldo van de winst- en verliesrekening per 31 december van het jaar voorafgaand aan de intrekking van de derogatie. De verschuldigde bijdrage wordt bepaald door het bedrag van de reserves, als hierboven omschreven en als voorkomend op de goedgekeurde balans van de ECB, te vermenigvuldigen met de ratio tussen het aantal aandelen waarop de betrokken centrale bank heeft ingeschreven en het aantal aandelen dat de andere centrale banken al hebben volgestort.

49.3.⁴ Zodra één of meer landen lidstaat worden en hun respectieve nationale centrale banken deel gaan uitmaken van het ESCB, worden het geplaatste kapitaal van de ECB en het plafond voor de externe reserves die aan de ECB mogen worden overgedragen, automatisch verhoogd. De verhoging wordt bepaald door de op dat ogenblik geldende bedragen te vermenigvuldigen met de ratio tussen de weging, in het kader van de uitgebreide verdeelsleutel voor de inschrijving op het kapitaal, van de toetredende nationale centrale banken in kwestie enerzijds en die van de nationale centrale banken die reeds deel uitmaken van het ESCB anderzijds. De weging van elke nationale centrale bank in de kapitaalsleutel wordt berekend naar analogie van artikel 29.1 en in overeenstemming met artikel 29.2. De referentieperioden voor de statistische gegevens zijn gelijk aan die welke zijn toegepast voor de laatste vijfjaarlijkse aanpassing van de wegingen krachtens artikel 29.3.

Artikel 50

Eerste benoeming van de leden van de directie

Wanneer de directie van de ECB wordt gevormd, worden de president, de vice-president en de overige leden van de directie in onderlinge overeenstemming door de regeringen van de lidstaten op het niveau van de staatshoofden en regeringsleiders benoemd op aanbeveling van de Raad en na raadpleging van het Europees Parlement en de Raad van het EMI. De president van de directie wordt voor acht jaar benoemd. In afwijking van artikel 11.2, wordt de vice-president benoemd voor vier jaar en worden de overige leden van de directie benoemd voor ambtstermijnen tussen vijf en acht jaar. Zij zijn niet herbenoembaar. Het aantal leden van de directie kan kleiner zijn dan bepaald in artikel 11.1, doch in geen geval minder dan vier.

⁴ Zoals ingevoegd bij artikel 17 van de Toetredingsakte van de Tsjechische Republiek, de Republiek Estland, de Republiek Cyprus, de Republiek Letland, de Republiek Litouwen, de Republiek Hongarije, de Republiek Malta, de Republiek Polen, de Republiek Slovenië en de Slowaakse Republiek.

Artikel 51

Afwijking van artikel 32

51.1. Wanneer de Raad van bestuur na de aanvang van de derde fase besluit dat de toepassing van artikel 32 resulteert in aanzienlijke wijzigingen in de relatieve inkomensposities van de nationale centrale banken, wordt het bedrag aan inkomsten dat ingevolge artikel 32 moet worden toegeedeeld, verminderd met een uniform percentage, dat in het eerste boekjaar na de aanvang van de derde fase niet meer dan 60 mag bedragen, en dat in elk volgend boekjaar met ten minste 12 procentpunten afneemt.

51.2. Artikel 51.1 is niet langer van toepassing dan vijf boekjaren na de aanvang van de derde fase.

Artikel 52

Inwisseling van bankbiljetten in Gemeenschapsvaluta's

Na de onherroepelijke vaststelling van de wisselkoersen treft de Raad van bestuur de noodzakelijke maatregelen om te verzekeren dat bankbiljetten luidende in valuta's met onherroepelijk vastgestelde wisselkoersen door de nationale centrale banken worden ingewisseld tegen hun respectieve pari-waarden.

Artikel 53

Toepasselijkheid van de overgangsbepalingen

Indien en zolang er nog lidstaten zijn met een derogatie, zijn de artikelen 43 tot en met 48 van toepassing.

LIJST VAN TERMEN

Aanhoudingsperiode: de periode waarover de nakoming van de reserveverplichtingen door kredietinstellingen wordt berekend. Sinds 10 maart 2004 begint de aanhoudingsperiode op de verrekeningsdatum van de eerste basis-herfinancieringstransactie die volgt op de vergadering van de Raad van Bestuur waarin de maandelijkse beoordeling van de monetaire-beleidskoers is gepland. Ten minste drie maanden vóór het begin van het jaar publiceert de ECB een kalender van de reserve-aanhoudingsperiodes.

Algemene Raad: een van de besluitvormende organen van de ECB. De Algemene Raad bestaat uit de President en de Vice-President van de ECB en de Presidenten van alle nationale centrale banken van de EU-landen.

Bank voor Internationale Betalingen (BIB): de BIB, die op 17 mei 1930 is opgericht bij een Internationale Overeenkomst tussen België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Japan, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, is 's werelds oudste internationale financiële instelling. De Bank bevordert de internationale monetaire en financiële samenwerking en fungeert als de bank voor centrale banken. Bij de uitvoering van haar mandaat treedt de BIB op als (i) forum ter bevordering van gesprekken tussen en vergemakkelijking van besluitvormingsprocessen onder centrale banken en binnen de internationale financiële gemeenschap; (ii) centrum voor economisch en monetair onderzoek; (iii) belangrijke tegenpartij voor centrale banken bij hun financiële transacties, en (iv) agent of vertrouwenspersoon bij internationale financiële transacties. De BIB is gevestigd in Bazel en heeft daarnaast vertegenwoordigingen in Hong Kong SAR en Mexicostad.

Basis-herfinancieringstransactie: een wekelijkse open-markttransactie, uitgevoerd door het Eurosysteem. Na een beslissing van de Raad van Bestuur in 2003 is op 9 maart 2004 de looptijd van deze transacties teruggebracht van twee weken tot één week. De transacties worden uitgevoerd als variabele-rentetenders met een vooraf aangekondigde minimale inschrijvingsrente.

Basisrentetarieven van de ECB: de door de Raad van Bestuur vastgestelde rentetarieven, die de monetaire-beleidskoers van de ECB weerspiegelen. Het betreft de minimale inschrijvingsrente voor de basis-herfinancieringstransacties, de rente op de marginale beleningsfaciliteit en de rente op de depositofaciliteit.

Beheer en controle (corporate governance): de procedures en processen waarmee een organisatie wordt bestuurd en gecontroleerd. De beheer- en controlestructuur bepaalt hoe de rechten en verantwoordelijkheden worden verdeeld over de verschillende deelnemers aan de organisatie – zoals de directie, managers, aandeelhouders en andere belanghebbenden – en omschrijft de regels en procedures voor de besluitvorming. Op die manier omschrijft ze tevens het kader waarbinnen de operationele doelstellingen van de organisatie worden bepaald en specificeert ze de middelen om deze doelstellingen te bereiken en de prestaties te beoordelen.

Betalingssysteem: een samenstel van instrumenten, bankprocedures en interbancaire overmakingssystemen die zorgen voor de circulatie van geld. Betalingssystemen vereisen onderling overeengekomen technische standaarden en methoden voor verzending van betalingsberichten tussen de deelnemende partijen, een overeengekomen activum voor verrekening en een reeks gemeenschappelijke bedrijfsprocedures en regels ten aanzien van onder meer toegangscriteria en de tarieven.

Comité van Presidenten van de Centrale Banken van de Lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap: een in mei 1964 op grond van Artikel 105, lid 2, van het EEG-Verdrag opgezet Comité ter bevordering van de samenwerking tussen centrale banken. In 1994 werden de taken van het Comité overgenomen door het toen nieuw opgerichte Europees Monetair Instituut (EMI) en werd het Comité ontbonden.

Comité voor Economische Politiek (EPC): een communautair overlegorgaan dat is opgericht krachtens Besluit van de Raad 74/122/EEG van 18 februari 1974 (Pb L 63, 5.3.1974, blz. 21) en dat bestaat uit twee vertegenwoordigers en twee vervangers van elk van de lidstaten, de Europese Commissie en de ECB. De belangrijkste taken van het Comité zijn bijdragen aan het voorbereidende werk van de Ecofin-Raad voor de coördinatie van het economische beleid van de lidstaten en de Europese Gemeenschap en advies uit te brengen aan de Europese Commissie en de EU-Raad. Het Comité werkt nauw samen met het Economisch en Financieel Comité (EFC) en houdt zich primair bezig met structureel beleid gericht op verbetering van het groeipotentieel en de werkgelegenheid in de Gemeenschap.

Comité voor Monetaire, Financiële en Betalingsbalansstatistiek (CMFB): een krachtens Besluit van de Raad 91/115/EEG van 25 februari 1991 (Pb L 59, 6.3.1991, blz. 19), zoals gewijzigd door Besluit van de Raad 96/174/EG van 26 februari 1996 (Pb L 51, 1.3.1996, blz. 48) opgericht Comité, waarin statistici van de nationale statistische instellingen, Eurostat, de nationale centrale banken en de ECB bijeenkomen. Het CMFB brengt advies uit aan de Europese Commissie over een scala van statistische aangelegenheden, met name de statistische aspecten van de procedure bij buitensporige tekorten, en bevordert samenwerking en coördinatie van statistische werkzaamheden op Europees niveau.

Committee of European Securities Regulators (CESR): een Comité dat in juni 2001 door de Europese Commissie is opgericht ingevolge de aanbeveling uit het Verslag van het Comité van Wijzen voor de Regulering van de Europese Effectenmarkten en dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van de nationale toezichthouders voor de effectenmarkten. Als Niveau 3-instelling van de herziene Europese benadering inzake regelgeving, adviseert het Comité de Europese Commissie over aangelegenheden met betrekking tot het beleid inzake effectenmarkten en draagt het bij tot een consistentere tenuitvoerlegging van de communautaire wetgeving in de lidstaten. Het verbetert tevens de coördinatie tussen de Europese effectentoezichthouders.

Convergentiecriteria: de in Artikel 121, lid 1, van het EG-Verdrag vastgelegde (en in het aan het Verdrag gehechte Protocol nr. 21 verder uitgewerkte) criteria

op basis waarvan wordt beoordeeld of een land al dan niet op de euro mag overgaan. Deze criteria hebben betrekking op de ontwikkelingen ten aanzien van de prijsstabiliteit, de overheidsfinanciën, de wisselkoers en de lange rente. Zij bestrijken tevens de verenigbaarheid van de nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van de nationale centrale bank, met het Verdrag en de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank.

Correspondentenmodel voor Centrale Banken (CCBM): een door het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) ingesteld mechanisme dat tegenpartijen in staat stelt krediet te verkrijgen van de centrale bank in het land waarin zij zijn gevestigd tegen onderpand dat in een ander land wordt aangehouden. In het CCBM treedt een nationale centrale bank op als bewaarnemer voor de andere nationale centrale banken voor wat betreft de in haar binnenlandse effectenverrekeningssysteem aangehouden effecten.

Depositofaciliteit: een permanente faciliteit van het Eurosysteem die door tegenpartijen kan worden benut om bij een nationale centrale bank overnight deposito's te plaatsen tegen een tevoren vastgestelde rentevoet (zie ook basisrentetarieven van de ECB).

Deviezenswap: gelijktijdige contant- en termijntransacties, waarbij een valuta tegen een andere valuta wordt verhandeld. Het Eurosysteem kan openmarkttransacties uitvoeren in de vorm van deviezenswaps, waarbij door de nationale centrale banken (of de ECB) contante aankopen of verkopen van euro's tegen een vreemde valuta worden verricht onder gelijktijdige verkoop of aankoop op termijn.

Directie: een van de besluitvormende organen van de ECB. De Directie bestaat uit de President en de Vice-President van de ECB en vier overige leden die in onderlinge overeenstemming worden benoemd door de staatshoofden en regeringsleiders van de landen die op de euro zijn overgegaan.

Door medewerkers van het Eurosysteem samengestelde projecties: de resultaten van door medewerkers van het Eurosysteem als onderdeel van de economische analyse uitgevoerde projecties ten aanzien van mogelijke toekomstige macro-economische ontwikkelingen in het eurogebied.

Ecofin-Raad: zie EU-Raad.

Economisch en Financieel Comité (EFC): een communautair overlegorgaan dat is opgericht bij de aanvang van de derde fase van de Economische en Monetaire Unie (EMU). De lidstaten, de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank (ECB) benoemen ieder ten hoogste twee leden van het Comité. Elke lidstaat kiest als één lid een hooggeplaatste functionaris uit het eigen nationale bestuur, en als tweede lid een hooggeplaatste functionaris van de eigen nationale centrale bank. De leden die afkomstig zijn van de nationale centrale banken nemen echter uitsluitend deel aan de vergaderingen van het Comité wanneer daar aangelegenheden worden besproken die verband houden met de individuele deskundigheid of bevoegdheden van hun instelling. Artikel 114, lid 2, van het Verdrag geeft een overzicht van de taken van het Comité.

Economische en Monetaire Unie (EMU): is overeenkomstig de in het Verdrag vastgelegde procedures en tijdschema in drie fasen verwezenlijkt. De eerste fase van de EMU begon in juli 1990 en eindigde op 31 december 1993; ze werd hoofdzakelijk gekenmerkt door de ontmanteling van alle interne belemmeringen van de vrijheid van kapitaalverkeer binnen de EU. De tweede fase van de EMU begon op 1 januari 1994 en voorzag onder meer in de oprichting van het Europees Monetair Instituut (EMI), in een verbod op monetaire financiering van de overheidssector en op diens bevoorrechte toegang tot de financiële instellingen, en in de vermindering van buitensporige overheidstekorten. De derde fase is van start gegaan op 1 januari 1999 met de overdracht van de monetaire bevoegdheden aan de ECB en de invoering van de euro. De vorming van de EMU werd voltooid met de overgang naar de chartale euro op 1 januari 2002.

Ecu (European Currency Unit): voorafgaand aan de derde fase van de EMU bestond de Ecu uit een valutamand van 12 van de 15 valuta's van de lidstaten van de EU. De waarde van de Ecu werd berekend als gewogen gemiddelde van de waarde van de samenstellende valuta's. De Ecu is op 1 januari 1999 één-op-één door de euro vervangen.

Effectenverrekeningssysteem: een systeem dat het aanhouden en de overdracht van effecten en andere financiële activa mogelijk maakt, hetzij gratis, hetzij tegen betaling (*delivery versus payment* ofwel levering tegen betaling).

EG-Verdrag: zie Verdrag.

EONIA (euro overnight index average): een maatstaf voor de effectieve rente die van toepassing is op de interbancaire eurodaggeldmarkt, op basis van transacties.

ERM (exchange rate mechanism): het wisselkoers- en interventiemechanisme van het Europees Monetair Stelsel (EMS) voorzag in spilkoersen van de deelnemende valuta's ten opzichte van de Ecu. Op basis van deze spilkoersen werd een pariteitenrooster tussen de deelnemende valuta's vastgesteld. De wisselkoersen mochten binnen bepaalde marges rond de bilaterale spilkoersen schommelen. De spilkoersen konden worden aangepast in onderlinge overeenstemming tussen alle aan het ERM deelnemende landen. In 1999 werd het ERM bij de aanvang van de derde fase van de Economische en Monetaire Unie (EMU) vervangen door het ERM II.

ERM II (exchange rate mechanism II): het wisselkoersarrangement dat het kader vormt voor samenwerking op het gebied van wisselkoersbeleid tussen de landen van het eurogebied en de EU-lidstaten die niet deelnemen aan de derde fase van de EMU.

ESCB-Comités: opgezet door de Raad van Bestuur van de ECB krachtens Artikel 9 van het Reglement van Orde van de ECB, ter ondersteuning van de werkzaamheden van de besluitvormende organen van de ECB.

EU-Raad (Raad van de Europese Unie): een instelling van de Europese Gemeenschap die bestaat uit vertegenwoordigers van de regeringen van de

lidstaten, normaliter de ministers die bevoegd zijn voor de behandelde onderwerpen (derhalve staat de EU-Raad ook wel bekend als de Raad van Ministers). Wanneer de EU-Raad bijeenkomt in de samenstelling van de Ministers van Financiën en Economische Zaken wordt hij gewoonlijk Ecofin-Raad genoemd. Daarnaast kan de EU-Raad voor in het Verdrag gespecificeerde besluiten bijeenkomen in de samenstelling van de staatshoofden en regeringsleiders (zie ook Europese Raad).

EUREPO: de rente waartegen een prime bank kredieten in euro aanbiedt aan een andere prime bank in ruil voor onderpand dat bestaat uit door landen van het eurogebied uitgegeven overheidsobligaties en kortlopend papier. De EUREPO wordt op dezelfde wijze berekend als de EURIBOR, maar weerspiegelt de rentetarieven op de gedekte markt (repomarkt). Ook verschilt de groep banken.

EURIBOR (euro interbank offered rate): de rente waartegen een prime bank bereid is kredieten in euro te verlenen aan een andere prime bank. De EURIBOR wordt dagelijks berekend voor interbancaire deposito's met verschillende looptijden van ten hoogste twaalf maanden. In tegenstelling tot de EUREPO weerspiegelt de EURIBOR de situatie op de ongedekte markt.

Euro: de naam van de Europese eenheidsmunt zoals die is aangenomen door de Europese Raad in Madrid op 15 en 16 december 1995.

Eurogebied: het gebied dat die lidstaten omvat waar de euro, overeenkomstig het Verdrag, als gemeenschappelijke munteenheid is ingevoerd en waar, onder de verantwoordelijkheid van de ECB, een gemeenschappelijk monetair beleid wordt gevoerd. Thans omvat het eurogebied België, Duitsland, Griekenland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Slovenië en Finland.

Euro Banking Association (EBA): een organisatie die een forum biedt voor het onderzoeken en bespreken van alle bancaire aangelegenheden die van belang zijn voor zijn leden, en dan met name aangelegenheden die verband houden met het gebruik van de euro en de verrekening van transacties in euro. Eind 1998 heeft de EBA een clearing-maatschappij opgezet (ABE Clearing S.A.S., Société par Actions Simplifiée à Capital Variable) om vanaf 1 januari 1999 het nieuwe Euro Clearing System (EURO1) te beheren; EURO1 is de opvolger van het ECU Clearing and Settlement System.

Eurogroep: informele vergadering van de leden van de Ecofin-Raad die de landen van het eurogebied vertegenwoordigen. De Eurogroep komt op regelmatige basis bijeen (gewoonlijk vóór de vergaderingen van de Ecofin-Raad) om aangelegenheden te bespreken die verband houden met de gedeelde verantwoordelijkheden van de landen van het eurogebied voor de gemeenschappelijke munt. De Europese Commissie en, indien nodig, de ECB, worden uitgenodigd om aan die vergaderingen deel te nemen.

Europees Comité voor het Bankwezen (ECB): in 2003 opgericht krachtens Besluit van de Commissie 2004/10/EG van 5 november 2003 (Pb L 3, 7.1.2004, blz. 36) als een Niveau 2-Comité dat de Europese Commissie dient te adviseren

omtrent beleidskwesties ten aanzien van bankactiviteiten; dit Comité verving het Raadgevend Comité voor het Bankwezen. Op het terrein van bancaire aangelegenheden en toezicht is het ECB vertegenwoordigd in het Comité van Europese Banktoezichthouders, dat een Niveau 3-comité is.

Europees Fonds voor Monetaire Samenwerking (EFMS): een voormalig communautair orgaan dat was opgericht krachtens Verordening (EEG) nr. 907/73 van de Raad van 3 April 1973 (Pb L 89, 5.4.1973, blz. 2). Bij het begin van de tweede fase van de EMU werd het ESMF ontbonden en werden zijn taken door het Europees Monetair Instituut (EMI) overgenomen. Europese Centrale Bank (ECB): de ECB bevindt zich in het centrum van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) en het Eurosysteem en bezit rechtspersoonlijkheid ingevolge de communautaire regelgeving. Zij ziet erop toe dat de aan het Eurosysteem en het ESCB toevertrouwde taken worden uitgevoerd door middel van haar eigen werkzaamheden of door die van de nationale centrale banken, zoals voorzien in de Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank. De ECB wordt bestuurd door de Raad van Bestuur, de Directie en een derde en tijdelijk besluitvormend orgaan, de Algemene Raad.

Europees Monetair Instituut (EMI): een tijdelijke instelling, opgericht bij de aanvang van de tweede fase van de Economische en Monetaire Unie (EMU) op 1 januari 1994. De twee voornaamste opdrachten van het EMI waren het versterken van de samenwerking tussen de nationale centrale banken en de coördinatie van het monetaire beleid en het voorbereiden van de oprichting van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) met het oog op het voeren van een gemeenschappelijk monetair beleid en de invoering van een eenheidsmunt in de derde fase. Op 1 juni 1998, toen de ECB werd opgericht, is het EMI ontbonden.

Europees Monetair Stelsel (EMS): een in 1979 bij een Resolutie van de Europese Raad van 5 december 1978 opgericht wisselkoersregime. De operationele procedures van het Stelsel werden vastgelegd in de Overeenkomst van 13 maart 1979 tussen de centrale banken van de lidstaten van de Europese Economische Gemeenschap. Het EMS verschaftte een kader voor nauwe samenwerking tussen de lidstaten van de Europese Gemeenschap ten aanzien van monetaire aangelegenheden en op het terrein van wisselkoersbeleid. De belangrijkste elementen van het Stelsel waren de Ecu, het wisselkoers- en interventiemechanisme (ERM), zeer korte-termijn financieringsmechanismen en korte- en middellange-termijnkredietfaciliteiten. Bij het begin van de derde fase van de EMU is het EMS vervangen door ERM II.

Europees Parlement: een instelling van de Europese Gemeenschap die vanaf de parlementaire zittingsperiode 2004-2009 bestaat uit 732 vertegenwoordigers van de burgers van de lidstaten. Het Parlement is een onderdeel van het wetgevende kader, maar met verschillende bevoegdheden, afhankelijk van de procedures volgens welke EU-wetgeving wordt aangenomen. In het kader van de Economische en Monetaire Unie (EMU) heeft het Parlement vooral adviserende bevoegdheden. Het Verdrag voorziet echter wel in bepaalde procedures voor de democratische verantwoording van de ECB aan het Parlement (presentatie van het Jaarverslag, algemeen debat over het monetaire beleid, hoorzittingen voor de bevoegde parlementscmissies).

Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB): bestaat uit de ECB en de nationale centrale banken van alle vijftientig lidstaten, dat wil zeggen dat het naast de leden van het Eurosysteem de nationale centrale banken omvat van de lidstaten die nog niet aan de euro deelnemen. Het ESCB wordt bestuurd door de Raad van Bestuur en de Directie van de ECB en door een derde, tijdelijk besluitvormend orgaan van de ECB, de Algemene Raad. De kerntaken van het ESCB worden uitgevoerd door het Eurosysteem.

Europese Commissie: de instelling van de Europese Gemeenschap die belast is met de toepassing van de bepalingen van het Verdrag. De Commissie stippelt het communautaire beleid uit, stelt Gemeenschapswetgeving voor en heeft bevoegdheden ten aanzien van specifieke aangelegenheden. Op het gebied van het economische beleid stelt de Commissie Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid (GREB's) voor en brengt zij verslag uit aan de EU-Raad omtrent de economische ontwikkelingen en het terzake gevoerde beleid. Zij ziet toe op de overheidsfinanciën in het kader van het multilaterale toezicht en brengt verslag uit aan de EU-Raad. Tot 1 mei 2004 bestond de Commissie uit twintig leden: twee staatsburgers van Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië en het Verenigd Koninkrijk en één van elk van de overige lidstaten. Na afloop van een overgangperiode bij de EU-uitbreiding zal de commissie 25 leden tellen, namelijk een staatsburger van elk van de 25 lidstaten.

Europese Gemeenschap: een supranationale organisatie die krachtens het EEG-Verdrag in 1958 is opgericht als de Europese Economische Gemeenschap (EEG). Het EU-Verdrag breidde de taken van de EEG verder uit, en de EEG werd dienovereenkomstig in 1993 omgedoopt tot de Europese Gemeenschap. De belangrijkste taken van de Europese Gemeenschap zijn het bevorderen van een harmonische, evenwichtige en duurzame ontwikkeling van de economische activiteit binnen de gehele Gemeenschap, een hoog niveau van werkgelegenheid en van sociale bescherming, de gelijkheid van mannen en vrouwen, een duurzame en niet-inflatoire groei, een hoge graad van concurrentievermogen en convergentie van economische prestaties, een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, een verbetering van de levensstandaard en van de kwaliteit van het bestaan, de economische en sociale samenhang en de solidariteit tussen de lidstaten. De Gemeenschap vervult deze taken onder meer door de interne markt en de EMU.

Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen: een in Luxemburg gevestigde instelling van de Europese Gemeenschap die i) ervoor zorgt dat de verdragen correct worden geïnterpreteerd en toegepast, en ii) besluiten neemt ten aanzien van de geldigheid en betekenis van Gemeenschapswetgeving. Het doen en laten van de ECB kan door het Hof worden beoordeeld.

Europese Raad: voorziet de Europese Unie van de nodige stimulansen voor haar ontwikkeling en bepaalt de algemene politieke uitgangspunten daarbij. De Raad is samengesteld uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en de Voorzitter van de Europese Commissie (zie ook EU-Raad).

Europese Rekenkamer: een instelling van de Europese Gemeenschap die de accountantscontroles in de Europese Gemeenschap uitvoert. Een van de

verantwoordelijkheden van de Rekenkamer is de beoordeling van de operationale doelmatigheid van de ECB.

Europese Unie (EU): opgericht bij het Verdrag betreffende Europese Unie (EU-Verdrag), ook wel het “Verdrag van Maastricht” genoemd, dat op 7 februari 1992 werd ondertekend en op 1 november 1993 in werking trad. Dit Verdrag is daarna gewijzigd door het “Verdrag van Amsterdam”, dat op 2 oktober 1997 werd ondertekend en op 1 mei 1999 in werking trad, en meest recentelijk door het “Verdrag van Nice”, dat op 26 februari 2001 werd ondertekend en op 1 februari 2003 in werking trad. De Europese Unie (EU) stoelt op enkele organisaties en arrangementen met uiteenlopende wettelijke status die samen de drie ondersteunende pijlers vormen. De eerste pijler bestaat uit de Europese Gemeenschap en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom), die beide rechtspersoonlijkheid bezitten en onder verschillende Verdragen vallen. De tweede en de derde pijlers worden in feite gevormd door intergouvernementele arrangementen ten aanzien van het gemeenschappelijke buitenlandse beleid en veiligheidsbeleid, en samenwerking door politiekorpsen en gerechtelijke instanties ten aanzien van strafrechtelijke aangelegenheden.

Eurospilkoers: de officiële wisselkoers van de aan het ERM II deelnemende valuta's ten opzichte van de euro; de ERM II-fluctuatiemarges zijn rond deze spilkoers vastgesteld.

Eurostat: het statistisch bureau van de Europese Gemeenschappen. Eurostat maakt deel uit van de Europese Commissie en is verantwoordelijk voor de aanmaak van de statistische gegevens over de Europese Gemeenschap.

Eurostelsysteem: omvat de ECB en de nationale centrale banken van de lidstaten die in de derde fase van de Economische en Monetaire Unie (EMU) de euro hebben aangenomen (zie ook eurogebied). Momenteel behoren dertien nationale centrale banken tot het Eurostelsysteem. Het Eurostelsysteem wordt bestuurd door de Raad van Bestuur en de Directie van de ECB.

EU-Verdrag: zie Verdrag.

“Fine-tuning”-transactie: een door het Eurostelsysteem op niet-regelmatige basis uitgevoerde open-markttransactie die hoofdzakelijk dient om onverwachte fluctuaties in liquiditeitsverhoudingen in de markt op te vangen.

Geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP): een index van de consumptieprijsen waarvoor de statistische methodologie tussen de verschillende landen is geharmoniseerd.

Gemeenschappelijke operationele systemen: de systemen die door de ECB en de nationale centrale banken gezamenlijk zijn opgezet om het gemakkelijker te maken gedecentraliseerde transacties uit te voeren. Zij omvatten gemeenschappelijke informatiesystemen, applicaties en procedures en zijn op een “hub and spoke”-wijze georganiseerd, waarbij de ECB het hart vormt.

Globale Richtsnoeren voor het Economische Beleid (GREB's): het Verdrag verplicht de lidstaten hun economische beleid te coördineren binnen de EU-Raad. De GREB's vormen het belangrijkste instrument voor deze coördinatie. Ze bevatten aanbevelingen voor beleidsmakers met betrekking tot macro-economische en structurele beleidsterreinen en verschaffen een maatstaf voor een ex-postbeoordeling in het kader van het multilaterale toezicht binnen de EU-Raad. Op basis van een aanbeveling van de Europese Commissie stelt de EU-Raad een conceptversie op van de GREB's en maakt zijn bevindingen bekend aan de Europese Raad. Vervolgens keurt de EU-Raad een aanbeveling goed inzake de GREB's, gebaseerd op de conclusies van de Europese Raad.

Grondwet voor Europa: op 13 juni 2003 hechtte de Europese Conventie over de toekomst van Europa zijn goedkeuring aan een voorstel voor een Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa dat in de plaats zou komen van zowel het EU-Verdrag als het EG-Verdrag. Het voorstel werd op 20 juni 2003 in Thessaloniki aan de Europese Raad aangeboden en is vanaf september 2003 tot juni 2004 in de Intergouvernementele Conferentie besproken: in juni 2004 is het door de EU-lidstaten aangenomen en het is de bedoeling dat het rond november 2006 is geratificeerd.

Internationaal Monetair Fonds (IMF): een internationale monetaire organisatie die in 1944 krachtens de Overeenkomst van Bretton Woods werd opgericht. Het IMF is gevestigd in Washington DC, en heeft thans 184 leden. Krachtens de "Articles of Agreement" van het IMF zijn de belangrijkste taken van het Fonds de bevordering van mondiale monetaire samenwerking, waarborging van wisselkoersstabiliteit, vergemakkelijking van de internationale handel en bevordering van economische groei.

Koppelingssysteem (interlinking): een van de onderdelen van het TARGET-systeem. Dit begrip wordt gebruikt om de infrastructuur en procedures aan te duiden die binnenlandse real-time bruto-vereveningssystemen aan elkaar koppelen om de verwerking van grensoverschrijdende betalingen binnen TARGET mogelijk te maken.

Langerlopende herfinancieringstransactie: een maandelijkse openmarkttransactie, uitgevoerd door het Eurosysteem, doorgaans met een looptijd van drie maanden. De transacties worden uitgevoerd als variabele-rentetenders met vooraf aangekondigde toewijzingsbedragen.

"Link" tussen effectenverrekeningssystemen: procedures en regelingen tussen effectenverrekeningssystemen voor de overdracht van effecten via elektronische weg. Als alternatief voor het correspondentbankensysteem gebruikt het Eurosysteem koppelingen voor het grensoverschrijdend mobiliseren van onderpand.

Marginale beleningsfaciliteit: een permanente faciliteit van het Eurosysteem die door tegenpartijen kan worden gebruikt om van een nationale centrale bank tegen een tevoren vastgestelde rentevoet en tegen beleenbare activa krediet te verkrijgen (zie ook basisrentetarieven van de ECB).

MFI's (monetaire financiële instellingen): financiële instellingen die samen de gelduitgevende sector van het eurogebied uitmaken. Ze omvatten de ECB, de nationale centrale banken van de landen van het eurogebied en de in het eurogebied gevestigde kredietinstellingen en geldmarktfondsen.

Minimale inschrijvingsrente: de laagste rentevoet waartegen de tegenpartijen mogen inschrijven op de variabele-rentetenders voor de basisherfinancieringstransacties. Dit is een van de basisrentetarieven van de ECB die de monetaire-beleidskoers weerspiegelen.

Monetair Comité: een Comité dat krachtens Artikel 105, lid 2, van het EEG-Verdrag is opgericht: het werd bij het begin van de derde fase van de EMU vervangen door het Economisch en Financieel Comité.

Monetaire-beleidsstrategie: de algemene benadering voor het ten uitvoer leggen van monetair beleid. De monetaire-beleidsstrategie van de ECB omvat een kwantitatieve definitie van het hoofddoel van prijsstabiliteit en een analytisch kader dat gebaseerd is op twee pijlers – de economische analyse en de monetaire analyse – en dat de basis vormt van de algehele beoordeling van de Raad van Bestuur van de risico's voor de prijsstabiliteit en de monetaire-beleidsbeslissingen van de Raad. De monetaire-beleidsstrategie verschaft tevens het kader om de monetaire-beleidsbeslissingen aan het grote publiek te kunnen uitleggen.

Monetaire inkomsten: de inkomsten die de nationale centrale banken bij de uitoefening van de monetaire-beleidsfunctie van het Eurosysteem verkrijgen uit activa die conform de richtlijnen van de Raad van Bestuur worden geoormerkt en aangehouden als tegenpost voor de in omloop zijnde bankbiljetten en de depositoverplichtingen aan kredietinstellingen.

OLAF (Europees Bureau voor Fraudebestrijding): het bureau van de Europese Commissie dat ingeval van een redelijk vermoeden onderzoek doet naar fraude en ander onregelmatig handelen in de Europese. In juli 2003 kwam het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen tot de uitspraak dat de onderzoeksbevoegdheden van OLAF ook betrekking hebben op de ECB.

Onafhankelijkheid van de centrale bank: de wettelijke waarborg dat de centrale bank haar statutaire taken en plichten zonder politieke bemoeienis kan uitvoeren. Het beginsel van onafhankelijkheid van de centrale bank in het eurogebied is vastgelegd in Artikel 108 van het Verdrag.

Onderpand: activa die in pand zijn gegeven (bijvoorbeeld door kredietinstellingen aan centrale banken) als garantie voor de aflossing van leningen, alsook activa verkocht (bijvoorbeeld door kredietinstellingen aan centrale banken) in het kader van repo-overeenkomsten.

Open-markttransactie: een op initiatief van de nationale centrale bank op de financiële markt uitgevoerde transactie die wordt gebruikt wordt: (i) rechtstreekse aan- of verkopen van activa (contant of op termijn), (ii) aan- of verkopen van activa krachtens een repo-overeenkomst, (iii) leningen op onderpand van beleenbare activa, (iv) de uitgifte van schuldbewijzen door de centrale bank,

(v) het aantrekken van termijndeposito's, of (vi) deviezenswaps met binnenlandse en vreemde valuta's.

Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO): een intergouvernementele organisatie, die in 1950 is opgericht en in Parijs zetelt. De OESO heeft thans 30 lidstaten en onderhoudt relaties met 70 andere landen. De Organisatie verschaft haar leden een forum voor onderlinge raadpleging, vergelijking van ervaringen en samenwerking teneinde de hoogst mogelijke duurzame groei te verwezenlijken en het economische en sociale welzijn conform de beginselen van een markteconomie te verbeteren.

Permanente faciliteit: een centrale-bankfaciliteit waarvan tegenpartijen op eigen initiatief gebruik kunnen maken. Het Eurosysteem biedt twee permanente faciliteiten met een looptijd tot de volgende ochtend aan, te weten de marginale beleningsfaciliteit en de depositofaciliteit.

Prijsstabiliteit: het handhaven van de prijsstabiliteit is het hoofddoel van het Eurosysteem. De Raad van Bestuur definieert prijsstabiliteit als een jaarlijkse stijging van de Geharmoniseerde Consumptieprijsindex (HICP) voor het eurogebied van minder dan 2%. De Raad van Bestuur heeft tevens verduidelijkt met het oog op de prijsstabiliteit te streven naar een inflatiecijfer van minder dan, maar dicht bij 2% op de middellange termijn.

Procedure bij buitensporige tekorten: de bepaling in artikel 104 van het EG-Verdrag, die nader wordt toegelicht in het Protocol betreffende de procedure bij buitensporige tekorten, verplicht de EU-lidstaten tot het handhaven van begrotingsdiscipline, omschrijft de criteria voor een begrotingspositie die als een buitensporig tekort wordt beschouwd en bepaalt welke stappen moeten worden ondernomen indien wordt vastgesteld dat niet aan de criteria voor het begrotingssaldo of de overheidsschuld is voldaan. Ze wordt aangevuld door Verordening (EG) nr. 1467/97 van de Raad van 7 juli 1997 inzake de bespoediging en verduidelijking van de toepassing van de procedure bij buitensporige tekorten, die deel uitmaakt van het Stabiliteits- en Groeipact.

Projecties: zie Door medewerkers van het Eurosysteem samengestelde projecties.

Raad van Bestuur: het hoogste bestuursorgaan van de ECB. De Raad van Bestuur bestaat uit alle leden van de Directie van de ECB en de Presidenten van de nationale centrale banken van de landen die op de euro zijn overgegaan.

Real-time bruto verrekeningssysteem (RTBV-systeem): een verrekeningssysteem waarbij betalingsopdrachten één voor één en continu real time verwerkt en verrekend worden (zonder saldering) (zie ook TARGET).

Referentiewaarde voor de monetaire groei: om de monetaire ontwikkelingen te kunnen beoordelen heeft de Raad van Bestuur een referentiewaarde voor het ruime monetaire aggregaat M3 bekendgemaakt. Deze referentiewaarde betreft het groeitempo van M3 dat in overeenstemming wordt geacht met prijsstabiliteit op de middellange termijn. De referentiewaarde is afgeleid op een wijze die

verenigbaar is met en bevorderlijk voor de verwezenlijking van prijsstabiliteit, zoals door de Raad van Bestuur gedefinieerd, en berust op aannames voor de middellange termijn inzake de trendmatige groei van het reële bbp en de trendmatige omloopsnelheid van M3. Aanzienlijke of langdurige afwijkingen van de groei van M3 ten opzichte van de referentiewaarde duiden onder normale omstandigheden op risico's voor de prijsstabiliteit op de middellange termijn. Met het monetaire beleid wordt echter niet mechanisch gereageerd op afwijkingen van de groei van M3 ten opzichte van de referentiewaarde.

Repo-overeenkomst: een overeenkomst om een activum te verkopen en het tegen een vastgestelde prijs op een vooraf bepaalde datum of op verzoek opnieuw aan te kopen. Een dergelijke overeenkomst is vergelijkbaar met het opnemen van krediet op onderpand, met dit verschil dat de verkoper de eigendom van de effecten niet behoudt. Repo-overeenkomsten worden in M3 begrepen in die gevallen waarin de verkoper een monetaire financiële instelling (MFI) is en de tegenpartij een in het eurogebied gevestigde niet-monetaire financiële instelling.

Reservebasis: de som van de balansposten (met name passiva) die de basis vormen voor de berekening van de reserveverplichtingen van een kredietinstelling.

Reserveratio: een door de centrale bank vastgesteld percentage voor elke categorie balansposten die deel uitmaken van de reservebasis. De reserveratio's worden gebruikt voor de berekening van de reserveverplichtingen.

Reserveverplichting: het minimumbedrag aan reserves dat een kredietinstelling bij het Eurosysteem dient aan te houden. Naleving van de reserveverplichtingen wordt beoordeeld op grond van de gemiddelde dagelijkse saldi gedurende een aanhoudingsperiode van ongeveer één maand.

Schuldquote: het onderwerp van een van de begrotingscriteria voor het bepalen van het bestaan van een buitensporig tekort, zoals vastgelegd in artikel 104, lid 2, van het EG-Verdrag. De schuldquote is gedefinieerd als de verhouding tussen de overheidsschuld en het bruto binnenlands product tegen de vigerende marktprijzen, terwijl de overheidsschuld in Protocol nr. 20 (betreffende de procedure bij buitensporige tekorten) is gedefinieerd als de totale aan het eind van het jaar uitstaande brutoschuld tegen nominale waarde, geconsolideerd tussen en binnen de sectoren van de algemene overheid.

Snelle tender: de tenderprocedure die door het Eurosysteem wordt gebruikt voor "fine-tuning"-transacties. Snelle tenders worden uitgevoerd in een tijdsbestek van 1 uur en worden uitsluitend aangegaan met een beperkt aantal tegenpartijen.

Stabiliteits- en Groeipact: omvat twee Verordeningen van de EU-Raad, namelijk: (i) Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 betreffende de versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid en (ii) Verordening (EG) nr. 1467/97 van de Raad van 7 juli 1997 betreffende de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten, alsook een op de Top van Amsterdam op 17 juni 1977 aangenomen Resolutie van de Europese Raad betreffende het Stabiliteits- en Groeipact. Het

Pact heeft tot doel in de derde fase van de EMU gezonde overheidsfinanciën te waarborgen om betere voorwaarden te creëren voor prijsstabiliteit en sterke en duurzame groei, en aldus het scheppen van werkgelegenheid te bevorderen. Meer bepaald zijn voor de lidstaten als doelstelling op de middellange termijn begrotingsituaties nabij evenwicht of in overschot vereist.

Stabiliteitsprogramma's: door de landen van het eurogebied bekendgemaakte middellange-termijnplannen van de regeringen en aannames ten aanzien van de ontwikkeling van belangrijke economische variabelen. In de stabiliteitsprogramma's wordt de middellange-termijndoelstelling van een begrotingspositie van nabij evenwicht of in overschot uiteengezet, of het aanpassingstraject dat naar deze doelstelling moet leiden overeenkomstig het Stabiliteits- en Groeipact. Stabiliteitsprogramma's moeten jaarlijks worden bijgewerkt. Zij worden onderzocht door de Europese Commissie en het Economisch en Financieel Comité (EFC), wier beoordelingen de basis vormen voor het onderzoek door de Ecofin-Raad.

Standaardtender: een tenderprocedure die door het Eurosysteem wordt gebruikt bij op regelmatige basis uitgevoerde open-markttransacties. Standaardtenders worden uitgevoerd in een tijdsbestek van 24 uur. Alle tegenpartijen die aan de algemene voorwaarden voldoen mogen hierop inschrijven.

Statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank (Statuten van het ESCB): de organische wetgeving van het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) en van de Europese Centrale Bank (ECB), als Protocol aangehecht aan het EG-Verdrag.

TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system): het real-time bruto verrekeningssysteem (RTBV-systeem) voor de euro. Het is een gedecentraliseerd systeem dat bestaat uit 15 nationale RTBV-systemen, het betalingsmechanisme van de ECB (EPM) en het koppelingssysteem (interlinking).

TARGET2: de tweede generatie van het TARGET-systeem. TARGET2 wordt ontwikkeld om de financiële integratie binnen het eurogebied te vergroten. De belangrijkste doelstellingen van TARGET2 zijn: (i) beter tegemoet te komen aan de behoeften van de gebruikers door geharmoniseerde interfaces te bieden; (ii) de kosteneffectiviteit te waarborgen door invoering van één enkele tarifieringsstructuur voor kerndiensten; en (iii) de weg te effenen voor de toekomst, met inbegrip van ontwikkelingen in verband met de uitbreiding van de Europese Unie en het Eurosysteem. In TARGET2 blijven de nationale centrale banken verantwoordelijk voor de rekeningen en zakelijke relaties met de kredietinstellingen. Het nieuwe systeem zal naar verwachting in de tweede helft van dit decennium operationeel worden.

Tekortquote: het onderwerp van een van de begrotingscriteria voor het bepalen van het bestaan van een buitensporig tekort, zoals vastgelegd in artikel 104, lid 2, van het EG-Verdrag. De tekortquote is gedefinieerd als de verhouding tussen het voorziene of feitelijke overheidstekort en het bruto binnenlandse product tegen de vigerende marktprijzen. Het overheidstekort is in Protocol nr. 20 (betreffende de

procedure bij buitensporige tekorten) gedefinieerd als het netto financieringstekort van de algemene overheid. Transactie met terugkoopverplichting: een transactie waarbij de centrale bank activa koopt of verkoopt krachtens een repo-overeenkomst of kredieten verleent tegen onderpand.

Verantwoordingsplicht: de juridische en politieke verplichting van een onafhankelijke instelling om genomen besluiten aan de burgers en hun gekozen vertegenwoordigers uit te leggen en te verantwoorden, waardoor de instelling verantwoordelijk wordt voor de vervulling van de opgedragen doelstellingen. De Europese Centrale Bank (ECB) moet verantwoording afleggen aan de Europese burgers en in meer formele zin aan het Europees Parlement.

Verdrag: verwijst naar het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap (EG-Verdrag). Het Verdrag, op 25 maart 1957 ondertekend in Rome (en daarom ook wel het “Verdrag van Rome” genoemd), werd op 1 januari 1958 van kracht. Dit Verdrag voorzag in de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG), nu de Europese Gemeenschap. Door het Verdrag betreffende Europese Unie (het EU-Verdrag), dat vaak het “Verdrag van Maastricht” wordt genoemd, werd het EEG-Verdrag zo gewijzigd dat de Europese Gemeenschap werd opgericht.

Verrekeningsrisico: een algemene term voor het risico dat de verrekening in een betalingssysteem niet volgens verwachting plaatsvindt. Dit kan zowel het krediet- als liquiditeitsrisico betreffen.

BIBLIOGRAFIE

ALGEMENE LITERATUUR

Officiële ECB-publicaties

ECB (1999), *Jaarverslag 1998*, april.

ECB (2000), *Jaarverslag 1999*, april.

ECB (2001), *Jaarverslag 2000*, mei.

ECB (2002), *Jaarverslag 2001*, april.

ECB (2003), *Jaarverslag 2002*, april.

ECB (2004), *Jaarverslag 2003*, april.

ECB (2005), *Jaarverslag 2004*, april.

ECB (2006), *Jaarverslag 2005*, april.

ECB (2004), *Institutionele bepalingen: Statuten van het ESCB en van de ECB – Reglement van orde*, oktober.

ECB (2002), *Compendium: Een verzameling rechtsinstrumenten, juni 1998 – december 2001*, maart.

ECB (2002), *De Europese Centrale Bank* [algemene informatiebrochure], september.

Overige publicaties

Papadia, F. & Santini, C. (2006), *La Banque centrale européenne*, Parijs.

Raymond, R. (2001), *L'euro et l'unité de l'Europe*, Parijs.

Scheller, H. K. (1999), *Das Europäische System der Zentralbanken*, in Glomb/Lauk (red.), *Euro Guide*, Keulen.

Scheller, H. K. (2000), *Die Europäische Zentralbank*, Frankfurt am Main.

Von der Groeben, H., Thiesing, J. & Ehlermann, C.-D. (red.) (1997/1999), *Kommentar zum EU/EG-Vertrag*, 5de editie, Baden-Baden.

Zilioli, C. & Selmayr, M. (2001), *The Law of the European Central Bank*, Oxford-Portland Oregon.

HOOFDSTUK I

Officiële ECB-publicaties

ECB (2000), *Convergentieverslag 2000*, mei.

ECB (2002), *Convergentieverslag 2002*, mei.

ECB (2004), *Convergentieverslag 2004*, oktober.

ECB (2001), Het economische-beleidskader in de EMU, *Maandbericht*, november.

ECB (2003), De verhouding tussen het monetaire beleid en het begrotingsbeleid in het eurogebied, *Maandbericht*, februari.

ECB (2004), The European Constitution and the ECB, *Monthly Bulletin*, augustus.

Overige publicaties

Andrews, D. (2003), The Committee of Central Bank Governors as a source of rules, *Journal of European Public Policy*, 10:6, december, pp. 956-973.

Baer, G. D. (1994), The Committee of Governors as a forum for European central bank cooperation, in Bakker, A. et al. (red.), *Monetary Stability through International Cooperation: Essays in Honor of André Szász*, Amsterdam.

Berger, F. (2001), *12 into one: one money for Europe*, Frankfurt am Main.

Comité voor de bestudering van de economische en monetaire unie (Delors-Comité) (1989), *Report on economic and monetary union in the European Community*.

Comité van Presidenten van de centrale banken van de lid-staten van de Europese Economische Gemeenschap (1990), *Introductory Report and Commentary on the Statute of the European System of Central Banks and the ECB*, november.

Comité van Presidenten van de centrale banken van de lid-staten van de Europese Economische Gemeenschap (1992), *Jaarverslag 1990/91*, april.

Comité van Presidenten van de centrale banken van de lid-staten van de Europese Economische Gemeenschap (1993), *Jaarverslag 1992*, april.

Europese Commissie (1995), *Groenboek betreffende de wijze van invoering van één munteenheid (COM/95/333 DEF.)*, Luxemburg, 31 mei.

EMI (1995), *Jaarverslag 1994*, april.

EMI (1995), *De overgang op de gemeenschappelijke munt*, november.

EMI (1996), *Role and functions of the European Monetary Institute*, februari.

EMI (1996), *Jaarverslag 1995*, april.

EMI (1997), *The single monetary policy in Stage Three: specification of the operational framework*, januari 1997.

EMI (1997), *Jaarverslag 1996*, april.

EMI (1998), *Convergentieverslag: Verslag krachtens artikel 109 j van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap*, maart.

EMI (1998), *Jaarverslag 1997*, mei.

Scheller, H. K. (2001), The Changeover to the Euro, in Caesar/Scharrer (red.), *European Economic and Monetary Union: Regional and Global Challenges*, Baden-Baden, pp. 243-263.

Van den Berg, C. C. A. (2004), *The Making of the Statute of the European System of Central Banks, An Application of Checks and Balances*.

HOOFDSTUK 2

Officiële ECB-publicaties

ECB (1999), Het Eurosysteem en het Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB), *Maandbericht*, januari.

ECB (1999), Het institutionele kader van het Europees Stelsel van Centrale Banken, *Maandbericht*, juli.

ECB (1999), Rechtsinstrumenten van de Europese Centrale Bank, *Maandbericht*, november.

ECB (2001), *Why price stability?*, juni.

ECB (2003), De aanpassing van de stemprocedure in de Raad van Bestuur, *Maandbericht*, mei.

Overige publicaties

Arrowsmith, J. A. A. (1996), La non-participation à la phase 3: la vie à l'étage inférieur de l'UEM (Opting-out of stage 3: life in the lower tier of EMU), in *Revue d'économie financière*, No. 36, 1-1996.

Caparello, M. (2003), Internal audit in the central banking community, in Courtis, N. & Mander, B. (red.) (2003), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londen.

Duisenberg, W. F. (2001), The European Central Bank, the Eurosystem and the European System of Central Banks, toespraak gehouden bij de openingsplechtigheid voor het nieuwe gebouw van de Banque centrale du Luxembourg, Luxemburg, 18 mei.

Liebscher, K. (1998), Die Rolle einer nationalen Zentralbank im ESZB am Beispiel der OeNB, in 26. *Volkswirtschaftliche Tagung der Oesterreichischen Nationalbank*, mei.

Merriman, N. (2003), Financial reporting in the Eurosystem, in Courtis, N. & Mander, B. (eds.), *Accounting standards for central banks*, Central Banking Publications, Londen.

Padoa-Schioppa, T. (2000), An institutional glossary of the Eurosystem, artikel voor de conferentie "The Constitution of the Eurosystem: the Views of the EP and the ECB", 8 maart.

Palmer, M. (2001), *The Banque centrale du Luxembourg in the European System of Central Banks*, Banque centrale du Luxembourg, mei.

Raymond, R. (1996), Les Banques centrales nationales dans le système européen de banques centrales, in *Revue d'économie financière*, No. 36, 1-1996.

HOOFDSTUK 3

Officiële ECB-publicaties

ECB (1999), De op stabiliteit gerichte monetaire-beleidsstrategie van het Eurosysteem, *Maandbericht*, januari.

ECB (1999), TARGET en betalingen in euro, *Maandbericht*, november.

ECB (2000), Deviezenreserves en -transacties van het Eurosysteem, *Maandbericht*, januari.

ECB (2000), De EMU en het banktoezicht, *Maandbericht*, april.

ECB (2000), *Door het ESCB verzamelde en samengestelde statistische gegevens*, mei.

ECB (2001), Door staf van het Eurosysteem samengestelde macro-economische projecties voor het eurogebied, *Maandbericht*, juni.

ECB (2002), De voorbereidingen voor de eurobankbiljetten: activiteiten voor en na de invoering van de Weuro, *Maandbericht*, januari.

ECB (2002), De rol van het Eurosysteem bij betalings- en clearingsystemen, *Maandbericht*, april.

ECB (2002), *Evaluation of the 2002 cash changeover*, april.

- ECB (2002), Het liquiditeitsbeheer van de ECB, *Maandbericht*, mei.
- ECB (2002), Gevolgen van de overgang op de chartale euro voor de circulatie van bankbiljetten en munten, *Maandbericht*, mei.
- ECB (2003), De vraag naar chartaal geld in het eurogebied en de invloed van de overgang op de chartale euro, *Maandbericht*, januari.
- ECB (2003), CLS – doel, opzet en gevolgen, *Maandbericht*, januari.
- ECB (2003), De uitkomsten van de door de ECB uitgevoerde evaluatie van haar monetaire-beleidsstrategie, *Maandbericht*, juni.
- ECB (2003), Wijzigingen in het operationele kader voor het monetaire beleid van het Eurosysteem, *Maandbericht*, augustus.
- ECB (2003), *EU banking sector stability*, februari.
- ECB (2004), *Het monetaire beleid van de ECB* (tweede editie), januari.
- ECB (2004), Developments in the EU framework for financial regulation, supervision and stability, *Monthly Bulletin*, november.
- ECB (2005), *De uitvoering van het monetaire beleid in het eurogebied: Algemene documentatie inzake de monetaire-beleidsinstrumenten en -procedures van het Eurosysteem*, februari.
- ECB (2005), *Statistieken van de ECB: een kort overzicht*, augustus.
- ECB (2005), *TARGET – the current system*, augustus.
- ECB (2005), Initial experience with the changes to the Eurosystem's operational framework for monetary policy implementation, *Monthly Bulletin*, februari.
- ECB (2005), *TARGET – innovation and transformation*, augustus.
- ECB (2006), Portfolio management at the ECB, *Monthly Bulletin*, april.

Overige publicaties

- Domingo-Solans, E. (2003), The importance of Eurostat for the monetary policy of the European Central Bank, toespraak gehouden bij de academische bijeenkomst ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het Statistisch Bureau van de Europese Gemeenschappen, Luxemburg, 16 mei 2003.
- Bull, P. (2004), The development of statistics for Economic and Monetary Union, Frankfurt am Main, juli.
- Duisenberg, W. F. (2001), The ECB's monetary policy strategy and the quantitative definition of price stability, letter of the President of the ECB to the

Chairperson of the Committee on Economic and Monetary Affairs, Mrs Christa Randzio-Plath, 13 december 2001.

Issing, O., Gaspar, V., Angeloni, I. & Tristani, O. (2001), Monetary policy in the euro area: strategy and decision-making at the European Central Bank, Cambridge University Press, Cambridge.

Issing, O. et al. (red.) (2003), Background Studies for the ECB's Evaluation of its Monetary Policy Strategy, Frankfurt am Main, november.

Trichet, J.-C. (2003), The ECB's monetary strategy after the evaluation and clarification of May 2003, toespraak gehouden bij het hoofdevenement van het Center for Financial Studies, Frankfurt am Main, 20 november.

Trichet, J.-C. (2004), Euro area statistics and their use for ECB policy-making, toespraak gehouden bij de Second ECB Conference on Statistics, Frankfurt am Main, 22-23 april.

HOOFDSTUK 4

Officiële ECB-publicaties

ECB (2000), De betrekkingen van de ECB met instellingen en organen van de Europese Gemeenschap, *Maandbericht*, oktober.

ECB (2001), De externe communicatie van de Europese Centrale Bank, *Maandbericht*, februari.

ECB (2002), De verantwoordingsplicht van de ECB, *Maandbericht*, november.

ECB (2002), Doorzichtigheid bij het monetaire beleid van de ECB, *Maandbericht*, november.

Overige publicaties

Noyer, C. (1999), Politics and central banks, toespraak gehouden bij Eesti Pank, Tallinn, 3 mei 1999.

Zilioli, C. & Selmayr, M. (2000), The European Central Bank: An Independent Specialised Organization of Community Law, *Common Market Law Review*, 2000 – Volume 37, Issue 3, pp. 591-644.

HOOFDSTUK 5

Officiële ECB-publicaties

ECB (1999), De internationale rol van de euro, *Maandbericht*, augustus 1999.

ECB (2001), De betrekkingen van de ECB met internationale organisaties en fora, *Maandbericht*, januari.

ECB (2002), De internationale samenwerking bij het toezicht, *Maandbericht*, mei.

ECB (2002), Review of the international role of the euro, december.

Overige publicaties

Duisenberg, W. F. (2000), The role of the ECB at the international level, toespraak gehouden bij de Jaarvergadering van het Institute for International Finance, Inc. (IIF), Praag, 23 september 2000.

Padoa-Schioppa, T. (1999), The external representation of the euro area, inleidende verklaring voor de Subcommissie Monetaire Zaken van het Europees Parlement, Brussel, 17 maart 1999.

Zilioli, C. & Selmayr, M. (1999), The External Relations of the Euro Area: Legal Aspects, *Common Market Law Review*, 1999 – Volume 36, Issue 2, pp. 273-349.

HOOFDSTUK 6

Officiële ECB-publicaties

ECB (2000), ECB labour relationships and the social dialogue with regard to the ESCB, ECB-persbericht van 5 oktober 2000.

ECB (2002), Gedragscode van de Europese Centrale Bank overeenkomstig artikel 11.3 van het Reglement van Orde van de Europese Centrale Bank, maart 2001 (Pb C 76 van 8.3.2001, blz. 12).

ECB (2002), Gedragscode voor de leden van de Raad van Bestuur, 16 mei 2002 (Pb C 123 van 24.5.2002, blz. 9).

ECB (2003), De missie van de Europese Centrale Bank, augustus 2003.

Overige publicaties

Ricard, P. (2001), Voyage au centre de la BCE, *Le Monde*, 23 november 2001.

INDEX

- Aanhoudingsperiode 98, 99, 220, 231
- Bank voor Internationale Betalingen (BIB) 165, 220
- Basisherfinancieringstransactie 96, 229
- Bedrijfseconomisch toezicht 121
- Comité van Presidenten 19, 221
- Comité voor Monetaire, Financiële en Betalingsbalansstatistieken (CMFB) 120, 221
- Committee of European Securities Regulators (CESR) 112, 221
- Convergentiecriteria 38, 221
- Correspondentenmodel voor Centrale Banken (CCBM) 111, 222
- Counterfeit Analysis Centre 118
- Depositofaciliteit 95, 222
- Deviezenswap 95, 222
- Economic Policy Committee 162
- Economische en Monetaire Unie (EMU) 13, 223
- Economisch en Financieel Comité 161, 232
- Ecu (European Currency Unit) 21, 223
- Effectenafwikkelingssysteem (SSS) 9
- EONIA 28, 223
- ERM II (Wisselkoersmechanisme II) 100, 226
- EU-Raad 36, 42, 221
- EUREPO 28, 224
- EURIBOR 28, 224
- Euro 26, 29, 226, 227, 231
- Eurobankbiljetten 112, 113
- Euro Banking Association (EBA) 110, 224
- Eurogebied 34, 222
- Eurogroep 58, 145, 224
- Euromunten 114, 115
- European Banking Committee (EBC) 123, 149
- Europees Fonds voor monetaire samenwerking (EMCF) 20, 225
- Europees Monetair Instituut (EMI) 23, 225
- Europees Monetair Stelsel (EMS) 20, 225
- Europees Parlement 142, 143, 144, 145, 225
- Europees Stelsel van Centrale Banken (ESCB) 46, 106, 198, 22, 225, 226, 232, 236
- Comités 69, 223
  - Doelstellingen 50
  - Gemeenschappelijke operationele systemen 73, 227
  - Governance 168
  - Samenstelling 47, 224
  - Sociale dialoog 175
  - Taken 53, 54
- Europese Akte 17, 30
- Europese Centrale Bank (ECB)
- Aanbevelingen 77
  - Adviezen 79
  - Adviserende activiteiten 77
  - Algemene Raad 67, 226
  - Archieven 171
  - Basisrentetarieven van de ECB 58, 229
  - Begrotingscomité 169
  - Besluiten 75, 76, 77
  - Besluitvormende organen 55, 57, 58
  - Betalingsmechanisme 109
  - Controle van financieel beheer en integriteit 153
  - Corporate governance 168, 220
  - Data Protection Officer 171
  - Democratische verantwoordingsplicht 134, 138
  - Directie 168, 169, 230
  - Ethisch Adviseur 171
  - Externe reserves 102, 103
  - Financiële middelen 125
  - Headquarters Agreement 175
  - Hoofdkwartier 176
  - Instructies 70
  - Internationale betrekkingen 71, 149, 157
  - Interne Audit 170

- Interne besluiten 70
- Interne controle 170
- Kapitaalverdeelsleutel 112, 125
- Missie 168
- Monetaire-beleidsstrategie 88, 91, 229
- Onafhankelijkheid 43, 134
- Organisatorische structuur 172
- Personeel 172
- Raad van Bestuur 61, 62, 63, 170
- Rechtspersoonlijkheid 47
- Regelgevende bevoegdheden 77
- Regels voor openbare aanbestedingen 171
- Statistieken 118
- Talenregime 151
- Verordeningen 76, 77
- Voorrechten en immuniteiten 48
- Zetel 175
- Europese Commissie 37, 38, 41, 42, 49, 58, 77, 100, 118, 148, 224
- Europese Economische Gemeenschap (EEG) 16, 17
- Europese Gemeenschap (EG) 30, 31, 225
- Europese Raad 35, 225
- Europese Rekenkamer 153, 226
- Europese Unie (EU) 30, 226
- Eurospilkoers 227
- Eurostat 119, 158, 227
- Eurosysteem
  - Activiteiten 84
  - Financiële betrekkingen binnen het Eurosysteem 14
  - Governance 220
  - Term 47
- Financial Stability Forum (FSF) 165
- Financiële stabiliteit 121
- “Fine-tuning”-transactie 97, 227
- G7 158
- G10 164
- G20 164
- Geharmoniseerde
  - Consumptieprijsindex (HICP) 88, 227
- Globale Richtsnoeren voor het Economisch Beleid (GREB’s) 35, 226, 228
- Grondwet voor Europa 33, 80, 228
- Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (ECJ) 134, 151, 226
- Internationaal Monetair Fonds (IMF) 158, 228
- Interventie op de valutamarkt 100
- Koppelingssysteem (interlinking) 228
- Langerlopende herfinancieringstransactie 228
- Lissabon-strategie 35
- Macro-economische dialoog 35, 150
- Marginale beleningsfaciliteit 97, 228
- Marjolin-Memorandum 18
- Monetair Comité 19, 23, 229
- Monetaire-beleidsstrategie 88, 229
- Monetaire financiële instellingen (MFI’s) 74, 229
- Monetaire inkomsten 129, 229
- Nationale centrale banken (NCB’s) 10, 131, 225
- OLAF (European Anti-Fraud Office/Europees Bureau voor Fraudebestrijding) 153, 229
- Onafhankelijkheid van de centrale bank 43, 139, 229
- Onderpand 96, 222
- Open-markttransactie 227, 232
- Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) 158, 230
- Permanente faciliteit 97, 230
- Plan-Barre 19
- Plan-Werner 22
- Prijsstabiliteit 50, 89, 230, 231
- Proces van Cardiff 35, 150
- Proces van Keulen 35
- Proces van Luxemburg 35, 150

Raad van Bestuur van de ECB, zie
Europese Centrale Bank (ECB) 65,
87, 91, 112, 117, 124, 148, 189,
203, 223

Referentiewaarde voor de monetaire
groei 95, 230

Repo-overeenkomst 229

Reservebasis 98, 231

Reserveratio 98, 231

Reserveverplichtingen 99, 231

RTBV (Real-time bruto
vereveningssysteem) 230

Schuldquote 36, 231

Snelle tender 231

Stabiliteits- en Groeipact 27, 36, 231

Stabiliteitsprogramma's 37, 232

Standaardtender 232

Statuten van het Europees Stelsel
van Centrale Banken en van de
Europese Centrale Bank (Statuten
van het ESCB) 23, 47, 232

TARGET2 109, 232

TARGET (Trans-European
Automated Real-time Gross
settlement Express Transfer system)
109, 232

Tekortquote 232

Verdrag 23, 31, 78, 233

Verrekeningsrisico 233

Wisselkoersmechanisme (ERM) 20

